

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**

BALIKÇILARIN ÖRGÜTLENME EĞİLİMLERİ: ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ

Evrin Beyhan ŞEN ŞENSOY

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ**

ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

Temmuz 2020

ANTALYA

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**

BALIKÇILARIN ÖRGÜTLENME EĞİLİMLERİ: ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ

Evrin Beyhan ŞEN ŞENSOY

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ**

ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

Temmuz 2020

ANTALYA

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

BALIKÇILARIN ÖRGÜTLENME EĞİLİMLERİ: ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ

**Evrım Beyhan ŞEN ŞENSOY
SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ
ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ**

**Bu tez Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
tarafından FDK-2017-2945 nolu proje ile desteklenmiştir.**

Temmuz 2020

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BALIKÇILARIN ÖRGÜTLENME EĞİLİMLERİ: ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ

EVİRİM BEYHAN ŞEN ŞENSOY
SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ
ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

Bu tez / / 201..... tarihinde jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Serpil YILMAZ (Danışman)	[imza]
Prof. Dr. Handan AKÇAÖZ	[imza]
Prof. Dr. Zehra Arzu BECER	[imza]
Prof. Dr. Sevgi SAVAŞ	[imza]
Prof. Dr. Şengül BİLGİN	[imza]

ÖZET

BALIKÇILARIN ÖRGÜTLENME EĞİLİMLERİ: ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ

Evrin Beyhan ŞEN ŞENSOY

Doktora Tezi, Su Ürünleri Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Serpil YILMAZ

Temmuz 2020; 168 sayfa

Üretici örgütleri, ortaklarının sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan, günümüzde ülkelerin gelişmişlik kriteri olarak da kabul edilen yapılardır. Üreticiler örgütlenmeyi, faaliyetlerini daha verimli ve kaliteli gerçekleştirebilmek, üretimden pazarlamaya dek tüm süreçlerde karşılaşılan risklerin üstesinden gelebilmek için tercih etmektedirler. Ülkemizde su ürünleri sektöründe faaliyet gösteren ekonomik amaçlı üretici örgütleri ise; 1163 sayılı yasayla kurulan kooperatifler ile 5200 sayılı yasa ile kurulan üretici birlikleri ve bunların üst örgütleridir. Söz konusu örgütler çok amaçlı olduklarından, su ürünleri piyasasının düzenlenmesinden, üreticilerin haklarının korunmasına, üretim ve satışla ilgili eğitim hizmeti sağlanmasından, ihtiyaçların karşılanmasına kadar birçok görevi üstlenmektedir. Bu çalışmada, Antalya ilindeki balıkçıların örgütlenme eğilimleri, örgütlenme yapıları ve örgütlenmelerini etkileyen faktörlerin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında Antalya ilinde aktif olarak faaliyet gösteren 14 adet su ürünleri kooperatifinin 75 ortağı ve Antalya İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliğinin 35 ortağı ile yüz yüze anket yöntemi ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın veri toplama aşaması olan anket uygulama dönemi av sezonu dönemi olarak planlanmış ve Kasım 2017- Mart 2018 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Çalışmada kooperatif ve üretici birlikleri ortakları ile ilgili üç grup veri elde edilmiştir. Bunlardan ilki anket yapılan ortakların sosyo-ekonomik özellikleri ile ilgili olup, ikinci grup veriler, balıkçılık mesleğine ilişkin, üçüncü grup veriler ise ortakların üretici örgütü ile ilişkileri, düşünceleri ve değerlendirmeleri ile ilgili verilerdir.

Çalışmada, ortakların özelliklerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı testler yapılmış, yapılan testlerin sonucunda bağlantılı olarak öngörülen veriler için khi kare analizi, üretici örgütü ile ortakları ilişkisini belirleyen etkenleri belirlemek için de çok değişkenli istatistik analizlerinden faktör analizi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, her iki üretici örgütü ortaklarının genç/orta yaş grubu aralığında olduğu, bir kısmının balıkçılıktan başka gelir kaynaklarının da olduğu, eğitim seviyelerinin genel olarak düşük olduğu, ancak su ürünleri üretici birliği ortaklarının su ürünleri kooperatifleri ortaklarına göre daha yüksek düzeyde eğitilmiş olduğu belirlenmiştir.

Ortakların balıkçılık mesleği ile ilişkileri incelendiğinde; her iki üretici örgütü ortaklarının balıkçılık tecrübelerinin ortalama 20 yıl ve üzerinde olduğu, balık fiyatının düşük ve maliyetlerin yüksek olmasından dolayı yeterli kazancı elde edemeseler de balıkçılığı bırakma düşüncelerinin olmadığı, çoğunun balıkçılık faaliyetini gerçekleştirdiği işletme kapasiteleri ve tekne büyüklüklerine göre küçük ölçekli

Üreticiler olduğu, su ürünleri kooperatif ortaklarının masraf kaleminde en yüksek giderin akaryakıtın, üretici birliği ortaklarının masraf kalemlerinde ise en yüksek gider olarak balık yeminin yer aldığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, ortakların üretim girdilerini uygun fiyat ile elde edebilmeleri, gelirlerini artıracabilmeleri, ürünlerini iyi koşullarda pazarlayabilmeleri ancak etkin bir örgütlenme ile mümkün olabilir. Nitekim üreticilerin söz konusu örgütlere ortak olma nedenlerinin başında ekonomik ve teknik destek alabilme amacı gelmekte ise de, ortaklar tarafından kooperatiflerin faaliyetleri ile üretici birliğinin gelişimi yetersiz olarak değerlendirilmektedir. Öte yandan yine ortaklar tarafından, koşullarının sınırlı olmasına, yeterli desteğe sahip olmamasına ve beklenen başarıyı tam olarak karşılayamamasına rağmen üretici örgütlerinin ayakta durma abalaları ve ortak sayılarının giderek artması Antalya’da balıkçıların örgütlenmesi açısından olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilmektedir.

Ülkemizde, retici örgütlenmesindeki yapısal ve işlevsel farklılıklarına rağmen, güçlü ve başarılı üretici örgütlenmesi ile dikkat çeken Avrupa Birliği’ne uyum amacıyla, çalışmalar devam etmektedir. Ancak ortakların da çalışmada belirttiği gibi, Türkiye’de de Avrupa Birliği rgtlenmesinde olduğu gibi bağımsız, tarımsal piyasaya yön veren, ortaklarına sosyal ve ekonomik açıdan destek sağlayan, yaygın, gelişmiş ve güçlü örgütlenme için üreticilerin dayanışma içerisinde, eğitimli, balıkçılık mesleği ve örgütlenmenin öneminin farkındalığına sahip, ortaklarının haklarını koruyabilen örgütlerin var olabilmesi için yeterli bir devlet desteğine ihtiyaç vardır.

ANAHTAR KELİMELEER: Antalya, Balıkçılık sektörü, Kooperatif, retici örgütleri, üretici birliği

JRİ: Prof. Dr. Serpil YILMAZ (Danışman)

Prof. Dr. Handan AKÇAÖZ

Prof. Dr. Zehra Arzu BECER

Prof. Dr. Sevgi SAVAş

Prof. Dr. şengl BİLGİN

ABSTRACT

FISHERMAN'S TENDENCY TOWARDS THE ORGANIZATION: CASE OF ANTALYA PROVINCE

Evrin Beyhan ŞEN ŞENSOY

PhD Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Serpil YILMAZ

July 2020; 168 pages

Fisheries organizations, which are established with the aim of to meet economic and social needs of its members, are considered as an element of criteria of developed countries nowadays. Fisherman prefer to be organized in order to overcome risks which they have faced during all processes from production to marketing, they also it enable the quality and effectiveness in their activities, fisheries organizations in Turkey are fisheries cooperatives which are founded according to Law No 1163 and aquaculture producer unions and their head organisations which are founded according to Law No 5200. Since their aims are multiple, these organizations take many different tasks which are, regulating seafood market, protecting fisherman's rights, supplying trainings on production and marketing. In this study is aimed to revealed fisherman's tendency towards the organisation, organizational structures and factors factor affecting members.

Within the scope of this research, face-to-face surveys were conducted with 75 members of 14 active fisheries cooperative societies and 35 members of Antalya Freshwater Aquaculture Producer Union located in Antalya Province. The survey application period, which is the data collection phase of the research, was planned as the fishing season and surveyed between November 2017 and March 2018.

Three groups of data were obtained about the members of cooperatives and producer union. The first of the concern was about socio-economic status of surveyed fisherman, second was about fishing profession and the last was about members' relationships, thoughts and evaluations with organizations.

In this study, descriptive tests were carried out to determine the characteristics of the surveyed fisherman and chi-square test was used for the data envisaged as a result of these descriptive tests, and the factor analysis method, which is one of the multi-variable statistical analyses, was used in order to determine the relationship between the fisheries organization and its members.

The results show that both fisheries organizations have young/middle aged members, some of the members have additional income differ from fisheries, education levels of the members are rather low, however, producer union members have slightly higher education than cooperatives.

When relationship between the organisation members and fisheries industry was evaluated, it was determined that both organizations have members with 20 or more years of experience and do not have inclination towards other sectors even if their profit was rather low due to low prices and high expenses of seafood. Most of them are considered as small business owners regarding their production capacities and ship

sizes. While the biggest expense is fuel for member of the fisheries cooperatives, it is fish feed for members of aquaculture producer union.

According to study results, to procure cheaper inputs for production, increase profit and sell products with better deals are possible with a strong and effective organization. Although receiving economic and technical support is the main reason of members to participate in an organization, they think that activities of cooperatives and growth of producer union are not sufficient. On the other hand, even the conditions are limited, sufficient support is not given and success is not achieved as much as expected, the efforts to stand and increasing memberships of organizations regarded as a positive result for being organized.

Despite the differences in structure and function of fisheries organizations in our country conduct actions in order to adapt European Union which stands out with its strong and successful organizations. However, as surveyed members point out in this research that sufficient state support is essential in order to have independent organizations which influences seafood market, supports members financial and social conditions, extensive, developed and powerful organization, educated, known the importance of being organised and able to protective the members' rights.

KEYWORDS: Antalya, Cooperative, Fisheries sector, Producer organisation, Producer union

COMMITTEE: Prof. Dr. Serpil YILMAZ (Supervisor)

Prof. Dr. Handan AKÇAÖZ

Prof. Dr. Zehra Arzu BECER

Prof. Dr. Sevgi SAVAŞ

Prof. Dr. Şengül BİLGİN

ÖNSÖZ

Tezim süresince benden yardımını esirgemeyen değerli hocam Sayın Prof. Dr. Serpil YILMAZ' a, tez çalışmamda akademik destek sağlayan Sayın Prof. Dr. Handan AKÇAÖZ ve Sayın Prof. Dr. İbrahim YILMAZ' a teşekkür ederim.

Doktora tezimin gerçekleştirilmesine FDK-2017-2945 nolu proje ile destek sağlayan Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi'ne teşekkür ederim.

Tezimde resmi istatistik kayıtları edindiğim Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Üretici Örgütleri Kuruluş Denetim Birimi çalışanlarına, anket verileri toplama kısmındaki desteklerinden dolayı Antalya ili Su Ürünleri Kooperatif Birliği Başkanına ve Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği Başkanına teşekkür ederim.

Her zaman maddi ve manevi destekleri ile hep yanımda olan, tezimin arazi kısmının gerçekleşmesi dahil her aşamasında yanımda ve destek olan canımdan çok sevdiğim annem Gülay ŞEN' e, tezimin ön çalışmasında yanımda olan, daha sonra aramızdan ayrılan tezimi tamamlayacağıma verdiğim sözden dolayı manevi güç sağlayan melek babam Bülent ŞEN' e sonsuz teşekkür ederim. Sevgisi ve desteği ile yanımda olan eşim Ferdi ŞENSOY' a teşekkür ederim. Ayrıca, tezimde bana yardımcı olan ve desteklerini esirgemeyen aile dostlarıma ve arkadaşlarıma da teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	v
AKADEMİK BEYAN	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xv
ÇİZELGELER DİZİNİ	xviii
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK TARAMASI	5
2.1. Araştırma Konusunda Literatür Bilgisi	9
2.1.1. Dünyada ve Türkiye'de Üretici Örgütlenmeleri	9
2.1.1.1. Avrupa Birliği'nde Üretici Örgütlenmeleri	11
2.1.1.1.1. Avrupa Birliği'nde Ekonomik Örgütlenmeler	13
2.1.1.1.1.1. Kooperatifler	13
2.1.1.1.1.2. Gruplar / Birlikler ve Topluluklar	14
2.1.1.1.2. Avrupa Birliğinde Üst Örgütlenme Organizasyonları	14
2.1.1.2. Türkiye'de Üretici Örgütlenmeleri	15
2.1.1.2.1. Türkiye'de Ekonomik Örgütlenmeler	18
2.1.1.2.1.1. Kooperatifler	19
2.1.1.2.1.2. Üretici Birlikleri	20
2.1.1.2.1.3. Köylere Hizmet Götürme Birliği, Sulama Birliği ve Damızlık Sığır Yetiştirme Birliği	23
2.1.1.2.2. Türkiye'de Üst Örgütlenme Organizasyonları	24
2.1.1.2.2.1. Kooperatiflerde Üst Örgütlenme Organizasyonları	24
2.1.1.2.2.2. Üretici Birliklerinde Üst Örgütlenme Organizasyonları	25

3. MATERYAL VE METOT	27
3.1. Araştırma Alanı	27
3.2. Araştırmanın Amacı	29
3.3. Araştırmanın Yöntemi	29
3.3.1. Araştırmanın Veri Analizinde Kullanılan Teknikler	29
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.	32
4.1. Araştırma Bulguları	32
4.1.1. İncelenen Su Ürünleri Kooperatifleri ile İlgili Genel Özellikler	32
4.1.1.1. Su Ürünleri Kooperatif Ortaklarının Sosyo-Demografik Özellikleri... ..	32
4.1.1.2. Su Ürünleri Kooperatif Ortaklarının Balıkçılık ile Olan İlişkileri	36
4.1.1.3. Su Ürünleri Kooperatif Ortaklarının Balıkçılığa İlişkin Bazı Özellikleri	38
4.1.1.4. Su Ürünleri Kooperatif Ortaklarının Mesleğe Bakış Açısı	42
4.1.1.5. Su Ürünleri Kooperatif Ortaklarının Kooperatif İlişkisi	53
4.1.2. İncelenen Su Ürünleri Üretici Birliği ile İlgili Genel Özellikler	73
4.1.2.1. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının Sosyo-Demografik Özellikleri.....	73
4.1.2.2. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının Balıkçılık ile Olan İlişkileri	77
4.1.2.3. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının Balıkçılığa İlişkin Bazı Özellikleri	79
4.1.2.4. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının Mesleğe Bakış Açısı	82
4.1.2.5. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının Üretici Birliği İlişkisi	92
4.1.3. Khi Kare (Chi-Square) Analizi	112
4.1.3.1. Su Ürünleri Kooperatif Ortakları Anket Verileri Khi Kare (Chi-Square) Analizleri	112
4.1.3.2. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortakları Anket Verileri Khi Kare (Chi-Square) Analizleri	118
4.1.4. Faktör Analizi	120
4.1.4.1. Su Ürünleri Kooperatif Ortakları Anket Verileri Faktör Analizleri...120	

4.1.4.2. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortakları Anket Verileri Faktör Analizleri.....	125
5. SONUÇLAR	132
6. KAYNAKLAR	137
7. EKLER	142
EK-1	142
EK-2	154
ÖZGEÇMİŞ	

AKADEMİK BEYAN

Doktora Tezi olarak sunduğum “Balıkçıların Örgütlenme Eğilimleri: Antalya İli Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kurallar ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını belirtir, bu tez çalışmasında bana ait olmayan tüm bilgilerin kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

24/07/2020

Öğrencinin Adı Soyadı

Evrım Beyhan ŞEN ŞENSOY

İmzası

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

% :Yüzde

HP :Beygir Gücü

m :Metre

TL :Türk Lirası

Tez yazımında ondalık ayracı olarak virgül “,” kullanılmıştır.

Kısaltmalar

AB :Avrupa Birliği

AET :Avrupa Ekonomik Topluluğu

CEJA : Avrupa Genç Çiftçiler Konseyi

COGECA : Avrupa Birliği Tarım Kooperatifleri Konfederasyonu

COPA : Avrupa Birliği Tarımsal Kooperatifçilik Genel Komitesi

ÇAYKOOP : Çay Ekicileri Kooperatifi Merkez Birliği

FAO :Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü

HAYKOOP : Hayvancılık Kooperatifleri Merkez Birliği

ICA : Uluslararası Kooperatifler Birliği

İTU :İyi Tarım Uygulamaları

KDV :Katma Değer Vergisi

KOBİ :Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler TTK:Tarım Kredi Kooperatifi

KÖY KOOP : Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifler

ORKOOP : Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği

OTP :Ortak Tarım Politikası

SÜRKOOP : Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği

TARIMKOOP : Tarım Kooperatifleri Merkez Birliği

TRGM : Tarım Reformu Genel Müdürlüğü

TÜRKİYE KOOP : Türkiye Milli Kooperatifler Birliği
TÜSKOOP : Sulama Kooperatifleri Merkez Birliği

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Türkiye’deki Mevcut Kooperatifler ve Üretici Birlikleri (2020).....	2
Şekil 2.1. Avrupa Birliği’nde Örgütlenmenin Genel Görünümü (2020).....	13
Şekil 2.2. Türk Tarımında Örgütlenme (2020).....	17
Şekil 3.1. Antalya İli Haritası.....	28

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Dünyadaki en büyük 300 kooperatifin ekonomik faaliyetlerini gerçekleştirdikleri sektörler (2020).....	11
Çizelge 2.2. Dünyadaki en büyük 300 kooperatifin bulunduğu bölgeler (2020).....	11
Çizelge 2.3. Türkiye’de Tarım Kooperatifleri (2020).....	20
Çizelge 2.4. Türkiye’deki Üretici Birliği	23
Çizelge 3.1. 2015- 2017 yılları Türkiye ve Antalya Su Ürünleri Üretim Verileri.....	27
Çizelge 4.5. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifleri ve kuruluş yılları.....	33
Çizelge 4.6. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının sosyo-demografik özellikleri.....	35
Çizelge 4.7. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının hane halkının balıkçılıktan başka gelir varlığı durumu ve gelir kaynakları.....	36
Çizelge 4.8. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık yapan (kendisi dahil) aile bireyleri.....	37
Çizelge 4.9. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının aile gelirine katkı oranı ve toplam gelirden balıkçılıktan elde edilen oran.....	37
Çizelge 4.10. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık deneyim süresi.....	38
Çizelge 4.11. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık ile ilgili düşünceleri ve memnuniyet durumları.....	38
Çizelge 4.12. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılığa başlama nedenleri ve balıkçılığı yapma şekli.....	39
Çizelge 4.13. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının tekne bilgileri.....	40
Çizelge 4.14. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının tekne çalışanları ile ilgili bilgiler.....	41
Çizelge 4.15. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık mesleği yaparken geçirdikleri süreler.....	41
Çizelge 4.16. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortakları tarafından en çok avlanan ve en çok avlamak istenen balık sıralaması.....	42
Çizelge 4.17. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının mazot masrafını karşılama durumu.....	42
Çizelge 4.18. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının masraf kalemleri.....	43

Çizelge 4.19. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kullandıkları av malzemeleri.....	43
Çizelge 4.20. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık mesleğinin geleceğine bakışı.....	43
Çizelge 4.21. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının çocuklarının balıkçı olmasını isteme durumu.....	44
Çizelge 4.22. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık mesleklerine bakış açıları.....	45
Çizelge 4.23. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının meslek hastalıkları.....	45
Çizelge 4.24. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık ile ilgili sorunları.....	48
Çizelge 4.25. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık ile ilgili en çok şikayet edilen sorunlar.....	49
Çizelge 4.26. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının av bölgelerindeki sorun durumu.....	50
Çizelge 4.27. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının av bölgelerindeki sorunları.....	51
Çizelge 4.28. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının denize çıktığı gün ortalama masrafı ve geliri (TL).....	52
Çizelge 4.29. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifleri ortaklarının devletten talep ettikleri destekler.....	53
Çizelge 4.30. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif ortaklık süreleri.....	54
Çizelge 4.31. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının ürünleri pazarlama yerleri.....	55
Çizelge 4.32. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının pazarlamada karşılaştıkları sorunlar.....	55
Çizelge 4.33. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının genel kurullara katılım durumları.....	56
Çizelge 4.34. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif yönetiminde yer alma durumu.....	56
Çizelge 4.35. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif başarısını değerlendirmesi.....	57
Çizelge 4.36. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatife bakış açısının değerlendirilmesi.....	57

Çizelge 4.37. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının ürün fiyatından memnuniyet durumu.....	58
Çizelge 4.38. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının ürünlerin su ürünleri kooperatifleri tarafından değerlendirilmesinin yararları.....	58
Çizelge 4.39. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatifçilik bilinçleri.....	59
Çizelge 4.40. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif ilkelerine göre kooperatifi değerlendirmesi.....	61
Çizelge 4.41. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatifteki görevleri.....	62
Çizelge 4.42. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının ortak olma memnuniyeti.....	62
Çizelge 4.43. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatiften en çok yarar sağladığı alanlar.....	63
Çizelge 4.44. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının destek verilirse kooperatiften talep edebileceği destekler.....	64
Çizelge 4.45. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının genel kurula katılım nedenleri ve fikrini beyan etme durumu.....	65
Çizelge 4.46. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortakları açısından kooperatifçiliğin en önemli sorunları.....	65
Çizelge 4.47. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortakları açısından kooperatifçiliğin sorunları.....	66
Çizelge 4.48. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif çalışmalarına ilgileri.....	67
Çizelge 4.49. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının yöneticilerin çalışmalarından memnuniyet durumu.....	67
Çizelge 4.50. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif denetimi ile ilgili düşünceleri.....	68
Çizelge 4.51. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının devletin kooperatif yönetimine müdahale oranı ile ilgili düşünceleri.....	69
Çizelge 4.52. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatiflerden mali desteklerin alınma durumu.....	69
Çizelge 4.53. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının üye veya ortak olduğu örgütler.....	70
Çizelge 4.54. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarına göre kooperatifin başarılı olma nedenleri.....	71

Çizelge 4.55. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarına göre Türkiye’de başarılı kooperatifçilik için öneriler.....	73
Çizelge 4.56. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının sosyo-demografik özellikleri.....	76
Çizelge 4.57. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ailelerinin balıkçılıktan başka gelir varlığı durumu ve gelir kaynakları.....	77
Çizelge 4.58. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık yapan (kendisi dahil) aile bireyleri.....	77
Çizelge 4.59. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının aile gelirine katkı oranı ve toplam gelirden balıkçılıktan elde edilen oran.....	78
Çizelge 4.60. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık deneyim süresi	78
Çizelge 4.61. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık ile ilgili düşünceleri ve memnuniyet durumları.....	79
Çizelge 4.62. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılığa başlama nedenleri	80
Çizelge 4.63. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının işletme bilgileri.....	81
Çizelge 4.64. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının işletme personelleri ile ilgili bilgiler.....	81
Çizelge 4.65. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının bir yılda çalıştıkları gün sayısı	82
Çizelge 4.66. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortakları tarafından en çok yetiştirilen ve en çok yetiştirilmek istenen balık sıralaması.....	82
Çizelge 4.67. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının masraf kalemleri.....	83
Çizelge 4.68. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık mesleğinin geleceğine bakışı.....	83
Çizelge 4.69. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının çocuklarının balıkçı olmasını isteme durumu.....	84
Çizelge 4.70. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık mesleklerine bakış açıları.....	85
Çizelge 4.71. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının meslek hastalıkları.....	85
Çizelge 4.72. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık ile ilgili sorunları.....	87

Çizelge 4.73. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık ile ilgili en çok şikayet edilen sorunlar.....	88
Çizelge 4.74. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının yetiştiricilik bölgelerindeki sorunlar.....	89
Çizelge 4.75. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının av bölgelerindeki sorunları.....	90
Çizelge 4.76. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ortalama günlük işletme masrafı ve geliri (TL).....	91
Çizelge 4.77. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birlikleri ortaklarının devletten talep ettikleri destekler.....	92
Çizelge 4.78. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği ortaklık süreleri.....	93
Çizelge 4.79. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ürünleri pazarlama yerleri.....	94
Çizelge 4.80. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının pazarlamada karşılaştıkları sorunlar.....	95
Çizelge 4.81. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının genel kurula katılım durumları.....	96
Çizelge 4.82. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği yönetiminde yer alma durumu.....	96
Çizelge 4.83. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği başarısını değerlendirmesi.....	97
Çizelge 4.84. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğinin ortaklarına bakış açısını değerlendirmesi.....	97
Çizelge 4.85. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ürün fiyatından memnuniyet durumu.....	98
Çizelge 4.86. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ürünlerin su ürünleri üretici birlikleri tarafından değerlendirilmesinin yararları.....	98
Çizelge 4.87. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği bilinçleri.....	100
Çizelge 4.88. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğindeki görevleri.....	100
Çizelge 4.89. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ortak olma memnuniyeti.....	101
Çizelge 4.90. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğinden en çok yarar sağladığı alanlar.....	101

Çizelge 4.91. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının destek verilirse üretici birliğinden talep edebileceği destekler.....	102
Çizelge 4.92. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının genel kurula katılım nedenleri ve fikrini beyan etme durumu.....	103
Çizelge 4.93. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortakları açısından üretici birliğinin en önemli sorunları.....	103
Çizelge 4.94. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortakları açısından üretici birliğinin sorunları.....	105
Çizelge 4.95. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği çalışmalarına ilgileri.....	106
Çizelge 4.96. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının yöneticilerin çalışmalarından memnuniyet durumu.....	106
Çizelge 4.97. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği denetimi ile ilgili düşünceleri.....	107
Çizelge 4.98. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının devletin üretici birliği yönetimine müdahalesine yönelik düşünceleri.....	107
Çizelge 4.99. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğinden mali destek alma durumu.....	106
Çizelge 4.100. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üye veya ortak olduğu örgütler.....	108
Çizelge 4.101. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarına göre birliğin başarılı olma nedenleri.....	110
Çizelge 4.102. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarına göre Türkiye’de başarılı üretici birliği için öneriler.....	112
Çizelge 4.103. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının eğitim durumu ile bazı balıkçılık verileri arasındaki ilişki	113
Çizelge 4.104. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının eğitim durumu ile bazı kooperatif verileri arasındaki ilişki.....	115
Çizelge 4.105. Görüşme yapılan su ürünleri ortaklarının yaş durumu ile bazı kooperatif verileri arasındaki ilişki.....	116
Çizelge 4.106. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının balıkçılık dışı meslek sahibi olma durumu ile bazı kooperatif verileri arasındaki ilişki.....	117
Çizelge 4.107. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının ortaklık süresi ile bazı kooperatif verileri arasındaki ilişki.....	119

Çizelge 4.108. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ortaklık süresi ile bazı üretici birliği verileri arasındaki ilişki.....	122
Çizelge 4.109. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının kooperatife ortak olma nedenlerinin faktör analizi sonucu elde edilen faktör ağırlıkları.....	122
Çizelge 4.110. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının kooperatif ile ilgili düşüncelerinin faktör analizi sonucu elde edilen faktör ağırlıkları.....	125
Çizelge 4.111. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğine ortak olma nedenlerinin faktör analizi sonucu elde edilen faktör ağırlıkları.....	128
Çizelge 4.112. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği ile ilgili düşüncelerinin faktör analizi sonucu elde edilen faktör ağırlıkları.....	130

1. GİRİŞ

Su ürünleri sektörü, beslenmeye olan katkısı, istihdam ve katma değer oluşturması ile Dünyada ve Ülkemizde stratejik öneme sahip sektörlerdendir. Nitekim her yıl artan üretim ile 2017 yılında dünya su ürünleri üretimi 172.662 milyon ton kapasiteye ulaşırken, Türkiye’ de su ürünleri üretimi 2017 yılı itibariyle bir önceki yıla göre yaklaşık %7 oranında artarak 630.820 ton olarak gerçekleşmiştir. Su ürünleri sektörü 2017 yılında yaklaşık 5.585 milyon TL, 2018 de ise 7.665 milyon TL değer ile ülke ekonomisine katkıda bulunmakta iken, artan nüfus ile birlikte sağlıklı beslenmeye olan ihtiyaç, su ürünlerine olan talebi giderek arttırmaktadır.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)’ya göre en hızlı büyüyen sektörlerden biri olan su ürünleri yetiştiriciliği, dış ticaret potansiyeli ile Ülkemiz için de önemli bir sektördür. Avrupa Birliği Ülkelerine tek et ürünü olarak su ürünlerinin ihraç edildiği dikkate alınır, dış ticarete su ürünleri sektörünün önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Nitekim Dünya su ürünleri üretiminde 32. sırada olan Türkiye, Avrupa Birliği ülkeleri arasında alabalık üretiminde birinci, çipura ve levrek üretiminde ikinci sırada iken, çipura ve levrek pazarında % 25’lik bir paya sahiptir (Anonim 1).

Ancak örgütlenmede yaşanan sorunlar hem üretimi hem de tüketimi doğrudan etkilemektedir. Oysa örgütlenmenin tarımsal üretimde olduğu gibi su ürünleri üretiminde de, depolamada, nakliyyede, iç ve dış pazarda, küçük ve büyük işletmeler arasındaki haksız rekabeti ortadan kaldırmada önemli fonksiyonları bulunmaktadır.

Nitekim hızlı gelişen dünyada özellikle küçük ölçekli işletmelere sahip olan üreticilerin piyasa şartlarında rekabet edebilmek ve hayatta kalabilmek amacıyla mutlaka bir araya gelerek bir menfaat birlikteliği sağlamaları ve birlikte faaliyet göstermeleri bir zorunluluk haline gelmiştir.

Ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin göstergelerinden biri olarak kabul edilen örgütlenme, farklı sektörlerde olduğu gibi balıkçılık sektöründe de büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle Ülkemizde su ürünleri sektörünün çözülmesi gerekli sorunlarının başında üretici örgütleri gelmektedir.

Türkiye’de su ürünleri sektöründe faaliyet gösteren üretici örgütleri; 1163 sayılı yasayla kurulan kooperatifler ile 5200 sayılı yasa ile kurulan üretici birlikleri ve bunların üst örgütleridir. Su ürünleri üretici örgütleri çok amaçlı olduklarından, su ürünleri piyasasının düzenlenmesinden, üreticilerin haklarının korunması ve ihtiyaçlarının karşılanması gibi birçok görevi üstlenmektedir.

Türkiye’de halen mevcut 554 adet su ürünleri kooperatifi, 31 adet su ürünleri üretici birliği bulunmaktadır. Su ürünleri sektöründeki kooperatiflerin ortak sayısı 30756 iken, üretici birliklerinin toplam ortak sayısı 1214’tür. Türkiye’deki su ürünleri kooperatifleri tarım kooperatiflerinin %4,6’sını, su ürünleri üretici birlikleri toplam üretici birliklerinin %3,4’ ünü oluşturmakta ise de sayıları giderek artmaktadır (Anonim 2).

Şekil 1.1. Türkiye'deki Mevcut Kooperatifler ve Üretici Birlikleri (2020)

Türkiye'deki kooperatifler ve üretici birlikleri Şekil 1.1'de gösterilmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen 'Balıkçılık Üretici Örgütlerinin Kurumsal Kapasitelerinin Arttırılması' projesinin çıktısı olan Şekil 1.1'de Antalya'da su ürünleri kooperatifi ve iç su ürünleri yetiştiricileri birliği olduğu belirtilmiştir (Anonim 2).

Tarım kooperatiflerinin içinde yer alan çok amaçlı kooperatiflerden olan su ürünleri kooperatiflerinin işlevlerinde, ortaklarına ucuz girdi (kredi, yem, yakıt, av araçları vb.) temin etmek, ürünlerin pazarlanmasını sağlamak, yöresel ve bölgesel kalkınmaya yardımcı olmak yer almaktadır. Su Ürünleri Üretici Birliklerinin görevleri ise; teknik ve ekonomik yönden üreticilere rehberlik etmek, ortakların ihtiyaç duyduğu üretim girdilerini temin etmek, üreticilerin haklarını korumak, gerekli araştırmalar yapmak, eğitim ve yayım hizmetlerini gerçekleştirmektir (Çıkın ve Yercan 1995). Bu kapsamda su ürünleri kooperatifleri de üretici birlikleri de, balıkçılık sektörünün gelişimine sosyal ve ekonomik anlamda önemli katkı sağlamaktadırlar.

Diğer taraftan Türkiye su ürünleri sektöründe gerek iç sular gerekse denizel açıdan önemli bir potansiyele sahiptir. Nitekim Türkiye'de 2017 yılında su ürünleri üretiminin %56,2'si avcılık, %43,8'i yetiştiricilik ürünlerinden oluşurken, 2018 yılı itibarıyla yetiştiricilik üretiminin 314.537 ile avcılık üretiminin ise 314.094 ton ile neredeyse aynı miktar olduğu söylenebilir.

Genel olarak fiyat oluşumunu maliyet, arz-talep, nakliye ve izlenen politikalar gibi birçok unsur etkilese de su ürünleri fiyatları da diğer tarım ürünleri gibi, serbest piyasada oluşmaktadır. Ancak yine tarım ürünlerinde olduğu gibi su ürünlerinde de arz ve talep elastikiyetlerinin düşüklüğü nedeniyle, arz ve talep miktarlarında oluşan küçük değişimler, fiyatlarda önemli değişimlere neden olmaktadır. Bu tür ürünlerin fiyatlarının oluşmasında gelişmiş ülkelerin aksine üretici örgütlerinin etkisi oldukça düşüktür.

Bu kapsamda çalışma alanının Antalya İli olarak seçilmesinin başlıca sebepleri arasında söz konusu ilin iyi bir balıkçılık geçmişi olmasına rağmen, örgütlenme kültürünün yaygın olmaması, balıkçılık faaliyetlerinde kooperatiflerin ve üretici birliklerinin etkinliğinin az olması, örgüt ve ortak ilişkilerinde yaşanan sıkıntılar, balıkçılık ürünlerinde kooperatiflerin ve üretici birliklerinin aracılığıyla katma değer yaratılmasındaki eksiklikler sayılabilir. Bölgede daha önce benzer bir çalışmanın yapılmamış olması ise çalışmanın bu bölge için gerekliliğini göstermektedir.

Nitekim İlde 2017 yılı itibarıyla 19.949 olan ticari balıkçı sayısı göz önüne alındığında balıkçıların kooperatife ortak olma oranının %3 gibi düşük bir oranda gerçekleştiği gözlenmektedir. Buna karşın balık çiftlikleri sahiplerinin (55 faal işletme sahibi) oluşturduğu üretici birliklerinde bu oran %100'e ulaşmaktadır.

Bu çalışmada, Antalya ilindeki balıkçıların örgütlenme eğilimleri, örgütlenme yapıları ve örgütlenmelerini etkileyen faktörlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmada, üretici örgütlerinin ortaklar, yönetim ve faaliyetleri açısından incelenmesi, örgütlenmenin etkinliğini ve verimliliğini etkileyen faktörlerin ortaya konulması hedeflenmiştir.

Ayrıca, bir kıyı ili olan Antalya'da bulunan su ürünleri kooperatifleri ve su ürünleri üretici birliklerine ortak balıkçıların örgütlenmeye yönelten değişkenlerin etkisi, hem ortakların hem de kooperatif ve üretici birliklerinin beklentileri de incelenmiştir. Araştırma sonucunda da balıkçıların örgütlenme eğilimleri tespit edilerek olası sorunların giderilmesinde çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

2. KAYNAK TARAMASI

Franquesa (2004), İspanyadaki balıkçıların bir çatı altında birleşmeleri ve Ortak Balıkçılık Politikası kapsamında kurulan Üretici Örgütlerini (PO) incelemiştir. Üretici örgütleri ile geçmiş ihtilafların çoğunun çözülebileceğini, Üretici örgütlerinin AB gerekliliklerini takip etmeyi ve bölge üzerindeki kendi kontrolünü sürdürmeyi sağlayacağını savunmaktadır. Bölgedeki üretici örgütleri güç birliği yaparak piyasanın düzenlenmesine yönelik aldığı kararlar ile Ortak Balıkçılık Politika çerçevesinde av sahalarını kullanırmakta, ülkenin balık ihtiyacını karşılamakta, kaynakları korumakta ve balıkçılarına sürdürülebilir bir gelecek olanağı sağlamaktadır.

Akyol vd. (2006), Marmara Bölgesi su ürünleri kooperatif ve derneklerinin lüfer balıkçılığındaki rollerini araştırmışlardır. Ele alınan kooperatiflerin üye sayısı bakımından yeterli çoğunluğa ulaşamamış, hemen tamamı bir üst birliğe üye olmamış, zayıf sermayeli, aidatlarını bile düzenli toplayamayan, kooperatif bilincini tam olarak taşımayan üyelerden oluşmuş, teknolojik alt yapısı ve pazarlama faaliyetleri oldukça yetersiz kuruluşlar olduğunu saptamışlardır. Kooperatiflerin üye kompozisyonunun ağırlıklı olarak küçük ölçekli balıkçılardan oluştuğunu, bölgede birlik oluşturulmadığı için bir dağınıklığın olduğunu, kooperatiflerin sorun çözmede yeterince etkin olamadığını, iyi örgütlenip, yeterince üye temin edemediğini ve bu gibi nedenlerle pazarın önemli ölçüde kooperatif dışında aracı özel kişi ve kuruluşların etkinliğine bırakıldığını ifade etmişlerdir. Çalışma sonuçları da, örneklenen kooperatiflerin hemen hemen tamamının etkin bir şekilde örgütlenemediğini, dahası 7 adet kooperatifin bile anlaşarak dikey örgütlenmeye geçemediğini, büyük balıkçılıkla genelde bir çatışma halinde olduklarını; pazarlama, eğitim, korumacılık gibi konularda faal olmadıklarını, yeterli kayıt tutmadıklarını göstermektedir. Oysa sürdürülebilir balıkçılık, etkin bir örgütlenme ve balıkçıların yönetimde daha aktif rol almalarını olanaklı kılan kooperatif hareketiyle mümkün olabilecektir.

Ünal ve Yercan (2006), gerçekleştirdikleri çalışmalarında, kooperatifçiliğin balıkçılık yönetimi amaçlarına ulaşmak için en etkili araçlardan biri olduğunu belirtmişlerdir. Ancak, Türkiye’de tarımsal kooperatiflerle ilgili önemli ölçüde gelişme gerçekleştirildiği halde, su ürünleri kooperatifleri konusunda çok az gelişmenin kat edildiğini, hatta bu konuda, akademik ve teknik literatürün de çok sınırlı kaldığını ve ilgililere sınırlı bilgi sağladığını vurgulamışlardır. Gelişmekte olan ülkelerde balıkçıların genelde balıkçı kooperatifleri altında organize olduklarını ancak bu kooperatiflerin kuruluş amaçlarına göre hareket edemediğini ve iyi yönetilmediklerini savunmuşlardır. Balıkçı kooperatiflerinin haksız rekabet, destekleme ve teşviklerin yetersizliği, kooperatifçilik eğitimi ve dayanışma eksikliği, yanlış yönetim ve kooperatiflerin kuruluş aşamasında yanlış planlamalar gibi nedenler yüzünden, 1940’lı yıllardan beri arzu edilen etkinliğe ulaşamadığını ifade etmişlerdir. Buna rağmen kooperatifçiliğin, balıkçılığın içinde bulunduğu sorunları ortadan kaldırmak, bunun yanında balık stoklarını ve balıkçı toplumunu sürdürülebilir kılmak için en uygun araçlardan biri olduğunu vurgulamışlardır.

Kurtoğlu (2006), tarafından Doğu Karadeniz iç su yetiştiricilik işletmelerinin örgütlenmesinin avantajları ortaya konulmuştur. Araştırmacıya göre, oluşturulacak birliğin işlevi, işletmelere getireceği kazanç, iş yükü, rekabet gibi çeşitli konularda işletme sahiplerinin ön yargılarından dolayı kurulumu zordur. Ancak, gerekli bilgilendirmeler yapıldığında, yürürlükteki teşviklerin getirileri ile de önemli avantajlar kazanılacaktır.

Ünal vd. (2009), Ege'deki balıkçılık kooperatiflerinin başarı ve başarısızlıklarına ilişkin karşılaştırmalı çalışmalarında Ege Bölgesi'ndeki kooperatiflerin % 72'sini oluşturan 127 balıkçı ve kooperatif yöneticileriyle görüşülmüş, kooperatiflerin zayıf ve güçlü yönleri tespit edilmiştir. Araştırmada kooperatiflerin iç ve dış kaynaklardan oldukça etkilendiği ve bu nedenle tam performans gösteremedikleri ifade edilmiştir. Nitekim, nitelikli iş yönetimi gibi iç faktörlerin yanında zayıf yasama desteği gibi dış faktörlerin kooperatifler üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Ancak makalede balıkçılıkta daha çok küçük ölçekli işletmeler yer aldığından kooperatiflere yerel topluma katkıları ve işlevleri nedeniyle ihtiyaç duyulduğu, bu nedenle kooperatiflerin daha fazla desteklenmesi gerektiği ve bu konuda hükümetin paydaşlarla birlikte çalışması gerektiği vurgulanmaktadır.

Yılmaz vd. (2009), Türkiye'de su ürünleri sektörünün büyük bir bölümünü küçük ölçekli üreticilerin oluşturduğunu, avcılık faaliyetlerinin genellikle kıyı balıkçılığına uygun küçük teknelerle gerçekleştirildiğini, yetiştiricilik ile uğraşan işletmelerin önemli bir kısmının da aile tipi küçük ölçekli işletmelerden meydana geldiğini vurgulamışlardır. Bu durumun ürünün üretiminden pazarlanmasına kadar olan süreçte birçok dezavantajı da beraberinde getirdiğini, tüm sektörlerde olduğu gibi özellikle su ürünleri sektöründe de küçük ölçekli işletmelerin en büyük sorununun pazarlama olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada gerek avcılık gerekse yetiştiricilik yolu ile üretim yapan küçük ölçekli üreticilerin ürünlerini uygun şartlarda ve fiyatlarda pazarlayamadıkları, kooperatif ve üretici birlikleri gibi örgütlenmelerin ise, fiyat ve piyasa düzenleme fonksiyonları ile üreticinin mağduriyetini önlemenin yanı sıra, özellikle ülkemizin önemli sorunlarından biri olan kayıt dışı ekonominin kontrolü ve pazara geçerli norm ve standartlarda ürün sevk edilmesi gibi görevler üstlendiklerini ifade etmişlerdir. Üreticilerin ise başka amaçlarla bu tip örgütlerde yer almak istediklerini, bu kapsamda, kooperatiflerin ve üretici birliklerinin de görevlerini yapamadıklarını tespit etmişlerdir.

Akyol ve Ceyhan (2010), tarafından yapılan çalışmada, Gökçeada (Ege Denizi)'da kullanılan kıyı balıkçılık av araçları, teknik özellikleri, av yöntemleri, hedef türler ve av dönemleri ile kooperatif ve balıkçıların sorunlarının ortaya konması amaçlanmıştır. Nitekim çalışma yapılan yerde bulunan kooperatifin bir idari binası ve buzhanesi olmadığı, aidat toplayamayan kooperatifin limanı da kiralayamadığı, bu nedenle limanın belediye tarafından işletildiği ifade edilmiştir. Sonuçta, ada halkının en önemli geçim kaynaklarının başında balıkçılığın olması nedeniyle, adanın balıkçılığı ve balıkçı kooperatifinin desteklenmesi gerektiği, özellikle soğuk zincir ve pazarlama sisteminin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Gökçeada'nın korunması, ada sakinlerinin refahına balıkçılık alanında katkıda bulunulması için yerel yönetim, balıkçı kooperatifi, ilgili bakanlık ve üniversitelerle sıkı işbirliği sağlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Ünal vd. (2011), yaptıkları çalışmada, Ege Denizi kıyısındaki balıkçılık kooperatiflerinin mevcut durumunu ve katılım oranlarının belirlenmesini amaçlamışlardır. Bu amaç için, Ege Bölgesi'ndeki balıkçılık kooperatiflerinin %92'sini (n=56) değerlendiren bir anket çalışması düzenlenmiştir. Araştırmada kooperatifler küme analizi kullanılarak, sağlanan hizmetlerden altısı temelinde üç gruba ayrılmıştır. Kooperatifleri gruplandırdıktan sonra, üyelik oranını etkileyen faktörleri belirlemek için Tobit modeli kullanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılımlara uygun olduğunu doğrulamak için Kolmogorov-Smirnov normallik testi ve Kruskal-Wallis testi ile gruplar arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Sonuçlar, mevcut hükümet politikalarının, üyelik oranları üzerinde önemli ölçüde olumsuz etkileri, yönetim kurulundaki dönemsel

değişimlerin ise önemli ölçüde olumlu etkileri olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak; hükümetlerin her kooperatif için ayrı politikalar üretmesi gerektiği, bu durumda kooperatiflerin daha üretken olacağı ifade edilmiştir.

Güngör vd. (2012), ‘Marmara Denizi’nde Deniz Ürünleri Pazarlaması: İstanbul İli Sahil Şeridi Örneği’ adlı çalışmalarında; Marmara Denizi’nde avlanan balığın çok büyük bir kısmının İstanbul’da satışa sunulduğunu, bu nedenle İstanbul Su Ürünleri halinin Türkiye’nin su ürünleri piyasasında belirleyici rol oynayan en büyük hal olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, deniz ürünlerinin avlanma sonrası çabuk bozulabilme özelliği nedeniyle en kısa ve etkin pazarlama kanalının seçilmesinin büyük önem taşıdığını vurgulamışlardır. Ancak balıkçıların, aralarında yeterli ve etkin bir örgütlenme sağlayamadıklarından komisyoncu, perakendeci vb. gibi uzun pazarlama kanallarını kullanmak durumunda kaldığını, tüketicilerin deniz ürünlerine ödedikleri bedelin ancak %20 kadarının balıkçıya dönebilmesine olanak tanındığını tespit etmişlerdir. Araştırma sonucunda bu nedenlerle gerek üretici balıkçı ve gerekse tüketici için en yararlı modelin kooperatifleşme olduğu öngörülmektedir.

Sarı ve Ünal (2014), çalışmalarında amatör balıkçılık mevzuatı ile örgütlenmeyi incelemişlerdir. İncelemede mevcut kanun ile yapılması tasarlanan değişiklikler, amatör balıkçıların örgütlenme yapıları, denizlerde ve iç sularda avcılık yapmaları ve avcılık yöntemleri ortaya konmuştur. Makalede Türkiye’de amatör balıkçı sayısının 4 861 856, olası ruhsatlı amatör balıkçı oranının %1,3, 63 000 aktif amatör balıkçının bulunduğu varsayımından hareketle örgütlenme oranının % 21,22 olduğu tespit edilmiştir.

Doğan (2015), tarafından yapılan “Balıkçılık Sektöründe Su Ürünleri Kooperatiflerinin Yeri ve Önemi” adlı çalışmada Türkiye’de kooperatifçiliğin gelişme potansiyeli için gerekli ekonomik, sosyal kültürel ve siyasi koşullar bulunmasına karşın, yılların birikimi ile oluşan sorunlar, yasal düzenlemelerin zamanında yapılmamış ve konunun öneminin yeterince anlaşılamamış olmasının bugünkü sorunlu yapının nedenleri arasında olduğu savunulmaktadır. Bu nedenle etkin ve tutarlı stratejilerin tespit edilip uygulanmaya konması gerektiği, bunun da balıkçılık alt sektörünün genel ekonomi içerisindeki yerinin geliştirilmesiyle mümkün olacağı belirtilmiştir. Ayrıca, su ürünleri kooperatiflerinde görülen ve bir an önce çözüm bulunması gereken sorunların ülkemizdeki tüm kooperatifler için geçerli olduğu ifade edilmiştir.

Everest ve Yercan (2016), yaptıkları çalışmada üretici örgütlerinin gelişmesinde üreticilerin örgütlenme bilinçlerinin önem taşıdığını belirtmişlerdir. Bu nedenle çalışmada üreticilerin kooperatifçilik bilinçlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaçla 367 üretici ile görüşülmüş, araştırma verilerinin değerlendirilmesinde Likert Ölçeği, Güvenilirlik Analizi, Bulanık Eşli Karşılaştırma ve Lojistik Regresyon Yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre eğitim seviyesi, eğitimlere katılma ve kooperatif yönetiminde görev alma kooperatif ilkelerini bilmeyi düşünme üzerinde etkili faktörlerdir. Üreticilerin kooperatife ortak olmadaki ilk amaçları girdi temin etmektir. Araştırma sonucuna göre, üreticilerin en iyi bildiği kooperatif ilkesi “Kooperatifler arası işbirliği” ve en az iyi bildikleri ilke “Özerklik ve bağımsızlık” ilkesidir.

Dartay ve Canpolat (2017), Keban Baraj Gölü (Elazığ/ Türkiye) su ürünleri kooperatiflerine ortak balıkçıların sosyo-ekonomik yapısını incelemişlerdir. Çalışma için 15 adet su ürünleri kooperatifine üye 82 balıkçı ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonucunda; Keban baraj Gölü balıkçısının sosyo-ekonomik yapılarının istenilen düzeyde olmadığı, koşullarının iyileştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Bu nedenle balıkçılıkla ilgili stratejiler geliştirilirken balıkçıların ekonomik ve sosyal

durumlarının da dikkate alınması gerektiği ve sürdürülebilir balıkçılık yönetimi için eğitime önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Doğan (2017), makalesinde “Su ürünleri Kooperatiflerinin Türkiye’deki Dünü, Bugünü ve Geleceği” ni incelemiştir. Çalışmanın amacı; Türkiye’de balıkçılık sektöründe faaliyet gösteren su ürünleri kooperatiflerinin örgütlenmesinin tarihsel gelişimi ve ekonomik ve sosyal öneminin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sonuçta Türkiye’de tarım kooperatiflerinin kuruluş ve işleyişini yönlendiren yasaların çokluğunun ve farklılığının, kooperatiflerin örgütlenmelerini olumsuz etkilediği, devletin açık ve tutarlı bir kooperatifçilik politikasının olmadığı, toplumun sosyo-ekonomik yapısına uygun bir örgütlenme modeli geliştirilemediği ifade edilmiştir.

Yazıcı ve Atar (2017), yaptıkları bir çalışmada Türkiye’de su ürünlerinde örgütlenmeleri incelemişlerdir. Ülkemizdeki su ürünleri örgütlenme şekillerini üçe ayıran çalışmada örgütlenmedeki temel sorunlar incelenmiş ve balıkçılık örgütlenmelerinin halen istenilen şekilde organize olamadığı belirtilmiştir. Örgütlerin, üyelerin beklentilerine net karşılık veremediği, Türkiye balıkçısının ve balık kaynaklarının geleceğinin su ürünleri örgütlerinin başarısına bağlı olduğunun vurgulandığı çalışmada, balıkçılık yönetiminde, merkezden yerele doğru gerçekleştirilecek yetki ve sorumluluk aktarımının kanunlarla düzenlenmesi ve iyileştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Zengin ve Güngör (2017), çalışmalarında Marmara Denizi’ndeki balıkçı kooperatiflerinin balıkçılık yönetimi içerisindeki rolünü ve ortakların profilini araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarında; Marmara denizindeki su ürünleri kooperatiflerinin mesleki açıdan balıkçılığa yeterince cevap veremediği saptanmıştır. Nedenlerden birisi balıkçıların kooperatiflere olan güven eksikliği iken bir diğeri kooperatiflerin zayıf bir yönetime ve etkin olmayan bir organizasyon yapısına sahip olması olarak ifade edilmiştir. Bu durumun ise balık stoklarının kötü yönetimine sebep olduğu vurgulanmıştır.

Çımat ve Duran (2018), Muğla İli su ürünleri kooperatif işletmelerinin karşılaştıkları temel sorunları araştırmışlar ve çözüm önerileri getirmeye çalışmışlardır. Bu amaçla Muğla İli’nin su ürünleri avcılık ve yetiştiricilik faaliyetleri ele alınmış, Avcılık yoluyla faaliyet gösteren su ürünleri kooperatif yönetici ve ortakları ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; ankete katılan kooperatif ortaklarının % 90’ına yakını kooperatiflere devlet desteğinin yeterli olmadığını bildirmişlerdir. Ayrıca, katılımcıların % 50’sinden fazlası kooperatif ortaklarının görüşlerinin alınmadığını belirtmiştir. Ancak kooperatif ortaklarının % 63’ü kendilerinin yeteri düzeyde kooperatif bilincine sahip olmadıklarını vurgulamışlardır. Araştırma sonucunda temel eksikliğin eğitim olduğu ifade edilmiştir.

Doğan (2018), İstanbul İli su ürünleri kooperatiflerinin Ticari Olanakları ve Sorunlarının İncelenmesi adlı çalışmasında balıkçılığın önemli merkezlerinden olan İstanbul ilindeki su ürünleri kooperatiflerini incelemiştir. Araştırmanın amacına göre hazırlanan anket formları tam sayım yöntemine göre kooperatif yöneticileriyle yüz yüze görüşmeler yoluyla yapılmıştır. Çalışmada incelenen kooperatiflerin sorunları ortaya konmuş, söz konusu sorunlara çözümler getirilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda balıkçılık sektörü ve su ürünleri kooperatiflerinin ticari ve ekonomik verimliliğini artırabilmek için kısa, orta ve uzun vadeli stratejilerin geliştirilmesi ve sorunların çözümü konusunda yasal düzenlemelerin bir an önce yapılması, Balıkçılığın ticari ve ekonomik olarak sürdürülebilir olması açısından yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, kooperatifler ve balıkçılıkla ilgili temel problemlerin kamu otoritesi

tarafından çözümlenmesi, doğal stokların ve balıkçılık kaynaklarının iyi yönetilmesi, kooperatiflerin ve balıkçıların kullandıkları av araç-gereçlerinin konuşlandığı yer olan balıkçı limanı ve liman içinde kullanacağı fiziki alanların düzeltilmesinin öncelik taşıdığı vurgulanmıştır.

Madau vd. (2018), çalışmalarında Sardunya balıkçılık kooperatiflerinde teknik verimliliği incelemişlerdir. Bu çalışma, Sardunyalı balıkçılık kooperatiflerinin ekonomik performanslarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, ilk olarak bir bilanço analizi ile 104 kooperatifin karlılığı değerlendirilmiş, daha sonra teknik ve ölçek verimliliği tahmin edilmiştir. Büyük ve küçük kooperatifler arasında yüksek teknik ve ölçek verimliliği ve önemli oranda teknolojik homojenlik bulunmuştur. Sonuçta daha büyük kooperatiflerin kendi girdilerini kullanma konusunda daha fazla yetenek gösterdikleri ve kooperatif boyutunun teknik verimliliği etkilediği ortaya çıkmıştır. Bu duruma göre; ekonomik performansı artırmak için, özellikle teknik girdileri kullanma yeteneği açısından kooperatiflerin genişletilmesi gerekmektedir.

Yücel ve Acar (2018) “Su ürünleri Kooperatifleri Yöneticilerinin Sosyo- Ekonomik durumu ve Kooperatiflerin Sorunlarına Bakışı” adlı araştırmada bir anket çalışması yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre yöneticiler, kooperatiflerin “ortak sayısı, yeni ortak katılımı, düzenli aidat ödeme, kooperatif konusunda ortakların risk almama” konularını sorunlu alan olarak belirtmişlerdir. Ancak, kooperatif sorunlarının bazılarının yöresel karakteristikler bakımından farklılıklar gösterdiği, su ürünleri kooperatiflerinin kaynaklarının sınırlı olduğu belirtilerek, kaynak artışı sağlanmasının üretimle ilişkili olduğu kadar girdi sağlayan ortakların sayısı ile de ilişkili olduğu vurgulanarak, gelir sağlayıcı kaynakların çeşitlendirilmesi ve bu durumun yasalarla da desteklenmesi gerektiği bildirilmiştir.

2.1. Araştırma Konusunda Literatür Bilgisi

2.1.1. Dünyada ve Türkiye’de üretici örgütlenmeleri

Örgüt, ortak bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelen kurumların ya da kişilerin oluşturduğu bir birliktir. Örgütlenme, örgütü oluşturma ile ilgili faaliyetlerin bütünü olup, belirli amaçların birden fazla kişiyle grup olarak gerçekleştirilmesidir.

Örgütlenmenin kamu örgütlenmesi ve sivil örgütlenme olarak karşımıza çıktığı günümüzde, kamu örgütlenmesinin toplumsal örgütlenme içinde ağırlığının azaldığı, sivil örgütlenmenin ise giderek daha etkin hale geldiği gözlenmektedir.

Dünyada her sektörde olduğu gibi, kırsal alanda, tarım sektöründe de sivil örgütlenme ile oluşturulmuş yapılar söz konusudur. Tarım alanında sivil örgütlenme; mesleki örgütler ve ekonomik amaçlı örgütler şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Söz konusu üretici örgütleri üreticilerin gönüllü ve devletin onayı ile kurulmaktadır. Bir örgütün kurulabilmesi için belli bir üye sayısı ile asgari miktarda da olsa ürün pazarlıyor olması gerekmektedir. Bu kapsamda kurulmuş olan üretici örgütlerinin ortaklarını; çevre dostu üretim, depolama, dereceleme, pazarlama, muhasebe ve bütçe tekniğine kadar çeşitli konularda bilgilendirme gibi görevleri bulunmaktadır (Yılmaz vd. 2009).

Dünyadaki ilk örgütlenme hareketi Avrupa ülkelerinde başlamış iken, 1844 yılında İngiltere’de kurulan Rochdale Tüketim Kooperatifi ilk kurulan örgüttür. Aynı yıllarda sanayileşme de başladığından kooperatifçiliğin ortaya çıkışı sanayileşme ile paraleldir. Nitekim İngiltere’de, fabrika işçilerinin tüketim ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla kurulan kooperatif, ilk tüketim kooperatifidir.

Tüketim kooperatiflerinin ortaya çıkışında Robert Owen ve Dr. William King önemli katkılar sağlamışlardır. Fransa'dan Charles Fourier, Lois Blanc ve Philippe Bucher tarafından geliştirilen üretim ortaklığı düşüncesi ve Almanya'da Ferdinand Lassalle tarafından geliştirilen üretim kooperatifleri fikri, kooperatifçilik için önemli adımlardandır (Rehber 2011).

Yaklaşık aynı zamanlarda tarımsal kooperatifçilik hareketinin başlama merkezi sayılan Almanya'da, Frederich Wilhelm Raiffeisen ve Wilhelm Haas tarafından kredi, alım ve satım alanlarını kapsayan bir kırsal kooperatif sistemi kurulmuştur (Rehber 2011).

Üretici örgütlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerden ortakların yararlandırılmasının yanı sıra, oluşturulan cirolar ve istihdam hacmi ile ülkelerin ekonomilerine katkı sağlaması örgütlenmenin önemini ve desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle her sektörde olduğu gibi tarım sektöründe de yaygın ve gelişmiş örgütlü yapılar bulunmaktadır. Çünkü Üretici örgütleri, tarım ürünleri üretim piyasasının ihtiyaçları ve arzını dengeleyerek üreticilerin alıcılar karşısında güçlendirilmesi sağlayan, aynı zamanda istihdama katkı sağlayan mekanizmaları kuran oluşumlardır. Nitekim 156 ülkeyi kapsayan verilere göre, tam ve yarı zamanlı olarak kooperatiflerde çalışanların sayısı 279,4 milyon kişi olup, söz konusu rakam, dünyada çalışan nüfusun %9,46'sını oluşturmaktadır (Anonim 5).

Uluslararası anlamda ilk kooperatifleşme hareketi ise 1895 yılında Londra'da yapılan müzakerelerle kurulan Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA) ile sağlanmıştır. Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA-UKB), günümüz itibarı ile 109 ülkede 312 kooperatif federasyonunu ve organizasyonunu temsil etmekte olup dünya çapındaki kooperatifler için en üst düzey örgüttür (Anonim 6).

ICA'nın temel amacı, dünyadaki kooperatifleri güçlendirip, gelişimini teşvik etmek, kooperatifler arasında karşılıklı yardımlaşmayı ve dayanışmayı sağlamak, kooperatifler arası bilgi ve tecrübe takası sağlanması için bilgi derlemek ve kooperatifçiliği uluslararası alanda tanıtip, yaygınlaştırmak ve savunmaktır (Anonim 6).

Uluslararası Kooperatif Birliği'nin (ICA) Genel Kurulunda 1995 yılında kabul edilen kooperatifçilik ilkeleri ise; başta gönüllülük olmak üzere, serbest giriş, demokratik yönetim, ekonomik katılım, bağımsızlık, eğitim, öğretim ve bilgilendirme, kooperatifler arası işbirliği ile sosyal sorumluluktur (Rehber 2011).

2017 ICA finansal verilerine göre; Dünya üzerinde çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren 4.575 kooperatif içerisinde en büyük 300 kooperatifin yıllık cirosu, 2.034,98 milyar dolar olup, bu kooperatiflerin %39'u sigortacılık, %31,7'si tarım ve gıda endüstrisi, %17,7'si toptan ve perakende ticareti, %7'si bankacılık ve finansal faaliyetleri, %1,7'si kamu hizmetleri, %1'i sanayi, %1'i eğitim, sağlık ve sosyal çalışmalar, %0,7'si balıkçılık, %0,3'ü konut kooperatifleridir (Çizelge 2.1.).

Çizelge 2.1. Dünyadaki en büyük 300 kooperatifin ekonomik faaliyetlerini gerçekleştirdikleri sektörler (2020)

Sektör	%
Sigortacılık	39,0
Tarım ve gıda endüstrisi	31,7
Toptan ve perakende ticareti	17,7
Bankacılık ve finansal faaliyetleri	7,0
Kamu hizmetleri	1,7
Sanayi	1,0
Eğitim, sağlık ve sosyal çalışmalar	1,0
Balıkçılık	0,7
Konut	0,3
Toplam	100

(Kaynak: Anonim 6)

Çizelge 4.2’den de izlenebileceği gibi, 100 milyon doların üzerinde cirosu olan söz konusu 300 kooperatiften 159’u Avrupa’da, 100’ü Amerika’da, 41’i Asya-Pasifikte bulunmaktadır (Çizelge 2.2.).

Çizelge 2.2. Dünyadaki en büyük 300 kooperatifin bulunduğu bölgeler (2020)

Bölge	Sayı
Avrupa	159
Amerika	100
Asya-Pasifik	41
Toplam	300

(Kaynak: Anonim 6)

Günümüzde, dünya genelinde 145 ülkede 1 milyarın üzerinde ortağa sahip 2,6 milyon kooperatif bulunmakta iken halen dünyada 1,2 milyar kooperatif üyesi bulunmaktadır (Anonim 6). Buna göre, dünyada ortalama 7 kişiden biri kooperatif ortağıdır.

Avrupa Kooperatif ve Sosyal Araştırmalar Araştırma Enstitüsü (Euricse) verilerine göre ise tarımsal örgütlenmenin dolayısıyla balıkçı örgütlenmesinin en yaygın ve gelişmiş olduğu ülkelerin çoğunluğunu AB ülkeleri oluşturmaktadır. AB ülkelerinde tarıma yönelik politikaların oluşumunda üretici örgütlerinin büyük önemi vardır. Ancak, her ülkenin geçmiş deneyimlerine göre şekillendirdiği ve kendi koşullarına göre oluşturduğu örgütlenme modeli farklıdır.

2.1.1.1. Avrupa Birliği’nde üretici örgütlenmeleri

AB ülkelerinde diğer sektörlerde olduğu gibi tarımsal alanlarda da örgütlenme, yaygın ve gelişmiş durumdadır. Bu örgütler üretim ve pazarlama konularında farklı hedeflere göre, üreticinin bilgilendirilmesi ve çıkarlarının korunmasını

amaçlayabildiklerinden, Avrupa Birliği ülkeleri tarafından belirli amaçlar, ilkeler ve araçlar çerçevesinde kurulan “Ortak Tarım Politikası” ile dinamik örgütlenme modeli ortaya çıkmıştır (Köroğlu 2003). Bu nedenle AB’de, tarımsal politikaların oluşturulmasında ve bu politikaların uygulanmasında tarımsal örgütler büyük önem taşımaktadır (Kızıllarslan ve Doğan 2013).

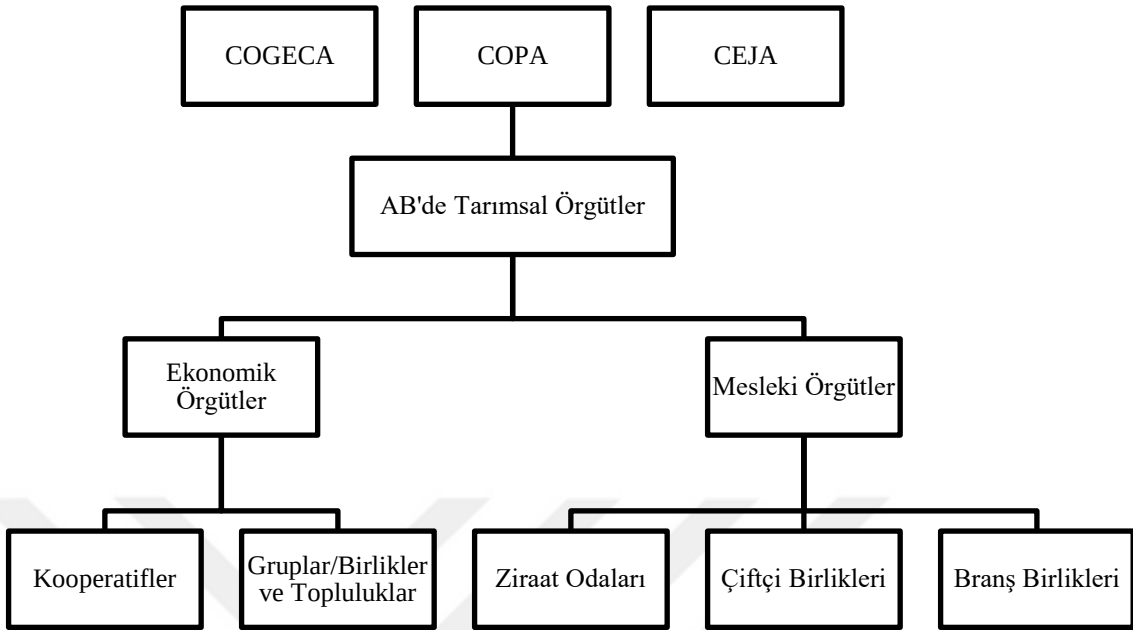
AB’ndeki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için üretici örgütleri gıda tedarik zincirindeki en önemli aktörlerdendir. Söz konusu örgütler gıda zinciri faaliyetlerinde arz dengesini oluşturarak pazarlamayı iyileştirmek, üyelerine destek sağlamak gibi katkılarıyla diğer aktörler karşısında üreticilerin duruşunu güçlendirmektedir (Anonim 8).

AB tarımında örgütlenmenin en önemli fonksiyonlarından biri üretimin kalite ve miktarının talep ve arz ile uyumunu sağlamak, buna göre planlamalar yapmaktır. Örgütlenmenin diğer görevleri arasında; üyelerinin ürünlerini pazarlamak, maliyetleri azaltmak, ürün fiyatlarında istikrarı gerçekleştirmek, çevre dostu üretim yapmak ve bu uygulamaların yaygınlaşmasını sağlamak için teşvik etmektir (Anonim 9).

Ayrıca, üretici örgütleri hazırladıkları eylem planlarında öngördükleri uygulamaları üye ülke ve topluluk denetimine açmak, araştırmaları için gerekli her türlü veriyi toplamak ve bir işletme fonu kurmakla yükümlüdür. AB’nde diğer üye devletler, üretici örgütlerinin söz konusu fondan yararlanmasını belirlemek için yerinde kontroller yapma hakkına sahiptir (Anonim 9).

AB’nde tarım üreticilerinin kurdukları örgütler, ulusal düzenlemelerle yönlendirildiği için, AB ülkelerinin kurmuş olduğu örgütler aynı özellikleri taşımamakta, hatta üye devletlerde bir eyaletten diğerinde dahi üretici kuruluşlarının işlev ve yöntemleri farklılık gösterebilmektedir (Köroğlu 2003). Ancak ülkelerin genelindeki duruma bakılarak tarımsal örgütlenme ile ilgili genel bir tablo ile bu yapılar açıklanabilmektedir (Şekil 2.1.). Şekil 4.1’den de gözlenebileceği gibi, AB’nde tarımsal örgütlenme, ekonomik ve mesleki örgütler ile sağlanırken, ekonomik örgütlerde kooperatifler ile gruplar/birlikler ve toplulukları, mesleki örgütlerde ise ziraat odaları, çiftçi birlikleri ve branş birliklerini görmekteyiz.

Anlaşılabacağı üzere AB’deki üreticiler; kooperatifler, üretici birlikleri ve ziraat odaları gibi görev ve sorumlulukları ile birbirlerini tamamlayan örgütlere sahiptirler. Bunlardan, kooperatifler ortakların ekonomik kolunu, üretici birlikleri ise mesleki politikalara yön verecek lobi faaliyetlerini, ziraat odaları ise hükümetler ile ortaklar arasındaki iletişimi gerçekleştirmektedir (Can ve Sakarya 2012).

Şekil 2.1. Avrupa Birliği'nde Örgütlenmenin Genel Görünümü (2020)
(Kaynak: Anonim 2)

2.1.1.1.1. Avrupa Birliği'nde Ekonomik Örgütlenmeler

2.1.1.1.1.1. Kooperatifler

AB'de kooperatifler, bağımsız çalışan, rekabet eden, ortaklarının özerkliği ve özgürlüğünü sağlayan ekonomik kurumlar olarak tanımlanmaktadır. Kooperatiflerin oluşumunun nedeni, ortaklarının mesleki ve beşeri faaliyetlerine destek olmaktır. Ancak, Avrupa Birliği'nde, kooperatifçilik hareketinin gelişimi, kooperatiflerin ekonomideki yeri ve kooperatiflerin örgütlenme şekli ülkelere göre farklılıklar göstermektedir (Köroğlu 2003).

Avrupa Birliğinin 2018 yılı verileri incelendiğinde, nüfusunun yaklaşık üçte birini oluşturan 163 milyon vatandaşın kooperatif ortağı olduğu ve yaklaşık 250.000 kooperatifte 5,4 milyon kişiye istihdam sağlandığı ortaya çıkmaktadır. Avrupa Birliği'ndeki farklı sektörler içinde pazar payları büyük önem arz etmektedir. Nitekim tarım kooperatiflerinin Hollanda'da %83, Finlandiya'da %79, İtalya'da %55 ve Fransa'da %50, ormancılık kooperatiflerinin İsveç'te %60 ve Finlandiya'da %31, bankacılık kooperatiflerinin Fransa'da %50, GKRY'de %37, Finlandiya'da %35, Avusturya'da %31 ve Almanya'da %21, perakende kooperatiflerinin Finlandiya'da %36 ve İsveç'te %20, ilaç ve sağlık hizmetleri kooperatiflerinin İspanya'da %21 ve Belçika'da %18 oranında pazar payına sahip olduğu ortaya çıkmaktadır (Anonim 7).

2.1.1.1.1.2. Gruplar/Birlikler ve Topluluklar

AB’de ekonomik örgütlerde yer alan Gruplar/Birlikler ve Topluluklar Türkiye’deki birliklerden farklı işleyişe sahiptir. Nitekim AB’deki gruplar/birlikler ve topluluklar, ortaklarının ürettiği ürünlerin piyasa ihtiyaçlarına göre uyumunu dengeleyerek üreticinin, alıcılar karşısında güçlendirilmesi için Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) tarafından alınan kararlar ile üretim ve ticaret kuralları oluşturan yapılardan oluşmaktadır. Söz konusu gruplar kuruluş aşamasında şerbetçiotu, meyve ve sebze, balık ürünleri ve yağları içeren dört piyasa düzenlemesi içerisinde oluşturulmuştur. Daha sonra genel bir üretici grupları düzeni getirilmek istenmiş ise de bazı üye devletlerin üretim koşullarının eşit ve uygun olmamasından dolayı genel bir rejim oluşturulamamıştır. Ancak, gruplar/birlikler ve toplulukların kuruluş aşamasında ‘AB ülkeleri tarafından tanınma’yı gerektiren bazı şartları yerine getirmesi gerekmektedir (Köroğlu 2003).

AB’de 2017 yılı verilerine göre 3.505 tanınmış gruplar/birlikler ve topluluklar bulunmaktadır. En çok tanınmış gruplar/birlikler ve topluluklara sahip ülkelerden Fransa, Almanya ve İspanya’da sayıları sırasıyla 759, 658 ve 588 iken, bu üç ülkenin sahip olduğu gruplar/birlikler ve topluluklar sayısı AB’deki mevcut birlik sayısının %60’ını oluşturmaktadır (Anonim 7).

Balıkçılık sektöründeki gruplar/birlikler ve toplulukların üye ülkeler tarafından tanınması için minimum seviyede de olsa ekonomik aktivitenin sağlanması, bölgede işletilen gemilerin belirli bir kısmını temsil etmesi, karaya çıkarmanın asgari miktarını gerçekleştirilmesi ve finansmanının kendilerine yeterli olması gerekmektedir. Bu kapsamda AB ülkelerinde balıkçılık sektöründe Danimarka, en iyi örgütlenmiş ülkelerdendir (Köroğlu 2003).

2.1.1.1.2. Avrupa Birliği’nde Üst Örgütlenme Organizasyonları

AB’deki tarımsal örgütlerin COPA, COGECA ve CEJA gibi bir üst örgütü mevcuttur. AB’de ilk kurulan Tarımsal Organizasyonlar Komitesi (COPA: Committee of Professional Agricultural Organisations), tüm üreticilerin menfaatlerini koruyan ve onları temsil eden tek üretici organizasyonu olmasının yanında, AB Komisyonu ve ulusal üretici organizasyonları arasındaki ilişkiyi sağlayan bir resmi kuruluştur (Köroğlu 2003). COPA, ülke ve bölge düzeyinde tarım konularında kararlara temel oluşturan komisyon tekliflerinin hazırlanmasında lobi kuruluşu gibi faaliyet göstermektedir (Eraktan 2007).

COPA’ nın amaçları; OTP’ nin (Ortak Tarım Politikası) belirlenmesinde etkin olmak, tarım sektörü çalışanlarının görüşleri doğrultusunda hareket etmek, üreticilerin çıkarlarını korumak, AB otoriteleri ve Avrupa düzeyinde diğer organizasyon (COGECA ve CEJA) ve kurumlarla ilişki kurmak ve geliştirmektir (Ekmen 2006). COPA, AB ülkelerinden 60 kuruluşan, İzlanda, Norveç, İsviçre ve Türkiye gibi diğer Avrupa ülkelerinden 36 ortak kuruluşan oluşmaktadır (Anonim 10).

AB’de örgütlenmenin normlarını “Balıkçılık Komitesi” belirlemekte olup, balıkçılık sektöründe COGECA (Avrupa Birliğinde Tarımsal İşbirliği Genel Komitesi) aktif rol oynamaktadır. AB Tarımsal Kooperatifçilik Genel Komitesi COGECA (General Committee for Agricultural Cooperation in the European Community) AB ülkelerindeki tarımsal kooperatifleri ekonomik anlamda temsil etmek amaçlı kurulmuştur. COGECA’ ya üye olan kooperatifler, tarımsal girdilerinin yarıdan

fazlasını temin edebilmekte ve işlenmiş tarımsal ürünlerin %60'ından daha fazlasını pazarlayabilmektedirler. Bu nedenle son Avrupa Birliği genişlemelerine paralel olarak, COPA, COGECA ile birlikte Avrupa'nın en güçlü tarım temsilcisi kuruluşu olmuştur (Anonim 10). COGECA ayrıca, ithalat ve ihracat yapan kooperatiflerin listelerini, üyesi olan kooperatif faaliyetlerinin istatistiklerini tutmakta, kooperatifçilik ile ilgili çeşitli çalışmalar (vergilendirme, kooperatif hukuku, kooperatif eğitimi vs.) yapmakta ve kongreler düzenlemektedir (Anonim 8).

Avrupa Genç Çiftçiler Konseyi CEJA ise herhangi bir siyasi görüşe bağlı olmadan, Avrupa genelinde özellikle Fransa ve İtalya'da iyi örgütlenmiş yaklaşık iki milyon tarımla ilgilenen genci bünyesinde bulunduran güçlü bir yapıdır. Tarımla ilgili konularda AB kurumlarının karar mercileri ve organizasyonlarıyla iletişim halinde olan CEJA' da kararlar oy birliği ile alınmaktadır. CEJA, 23 AB Üye Devleti ve İngiltere'den bir gözlemci üye ve Sırbistan'dan bir ortak üye dahil olmak üzere 33 ulusal üye kuruluştan oluşmaktadır (Anonim 11).

2.1.1.2. Türkiye'de Üretici Örgütlenmeleri

AB'deki tarımsal örgütlenme ile yapısal ve işlevsel açıdan Türkiye'deki tarımsal örgütlenme birbirinden oldukça farklıdır. Türkiye'de genellikle küçük ölçekli işletmeler yaygın olduğundan, üretici ürün fiyatı belirlemede söz sahibi değildir. Söz konusu işletmelerin yetersiz finansman ve teknoloji kullanımı nedeniyle, pazarlamadan alınan payı düşük olmaktadır. Ayrıca, pazarlama kanalında aracılardan fazla olması nedeniyle üreticinin gelirinin önemli bir kısmı bu ara kademelerde kalmakta, üretici emeğinin karşılığını alamamaktadır. Diğer taraftan, piyasaların ürün taleplerinin tam olarak bilenememesinden dolayı, ülkemizde düzenli bir üretim planlaması yapılamamaktadır. Bu nedenle Türkiye'de üreticilerin dayanışma içerisinde, yenilikleri takip etmesini ve haklarını koruyabilmesini sağlayan örgütlenmelerin desteklenip, güçlendirilmesi gerekmektedir (Yazgan 1999, Köroğlu 2003).

Türkiye'de tarımda örgütlenme modeli Şekil 2.2'den de görülebileceği gibi; ekonomik ve mesleki örgütlenmeler şeklinde olup, bu yapılanmanın görev ve fonksiyonlarının birbirini tamamlaması, güçlü bir örgütlenme için büyük önem taşımaktadır (Özdemir 2016)

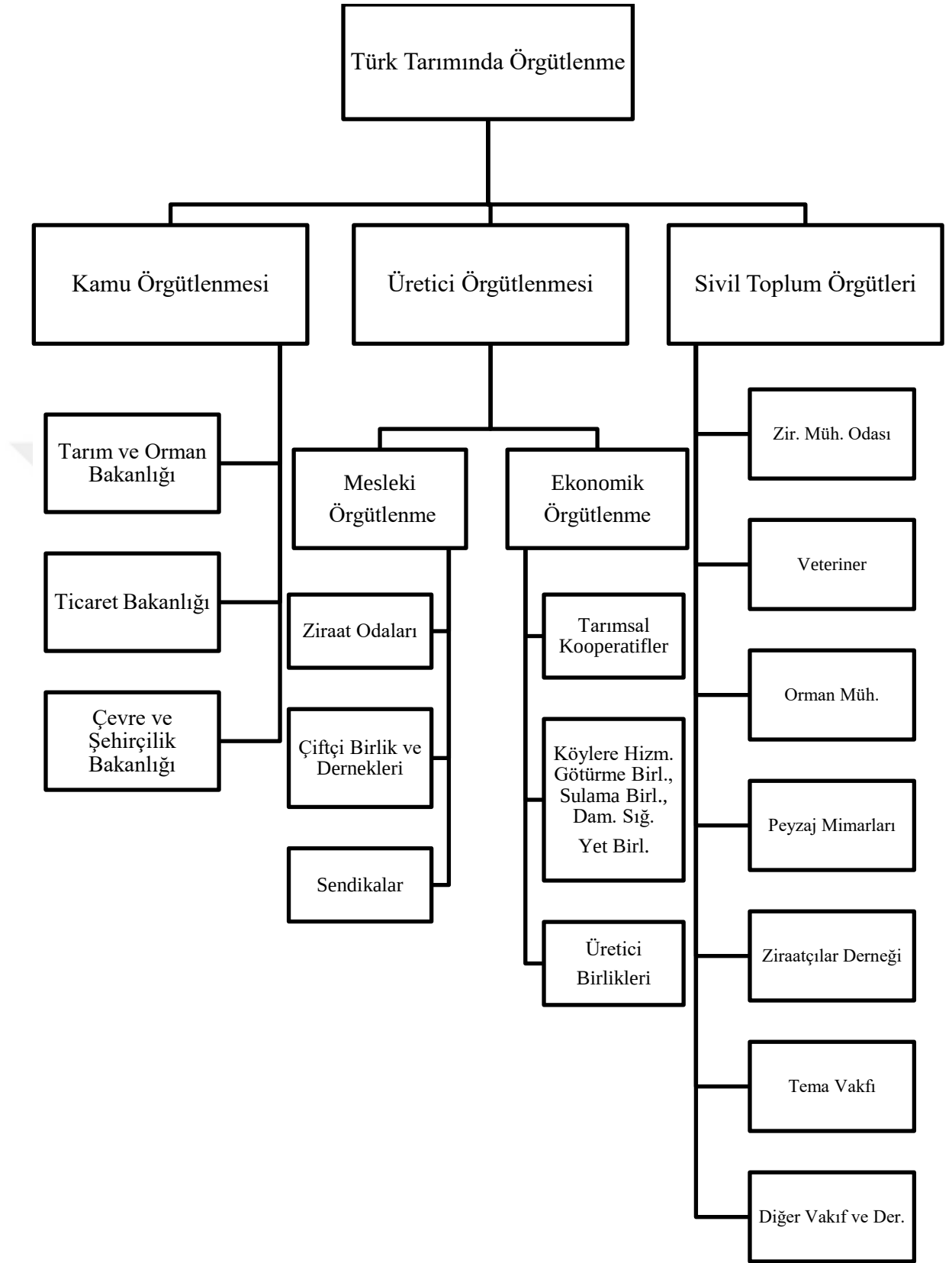
Nitekim tarımsal yapıdan kaynaklanan sosyal, mesleki ve ekonomik sorunların dayanışma ve karşılıklı yardımlaşma yoluyla giderilebileceği fikri ile ülkemizde de üretici örgütlenme modelleri geliştirilmiştir. Örgütlenme modellerinin oluşumunda tabandan gelen bir yapılanma olmasa da, örgütlenme için küçümsenmeyecek bir çaba mevcuttur (Sayın ve Sayın 2004). Ancak Türkiye'de halen üretim girdilerini zamanında, ucuz ve kaliteli bir şekilde sağlayıp, uygun teknolojileri kullanarak üretimin yönlendirilmesinde, fiyat oluşumunda, pazarlanmasında, hizmet götürülmesinde kooperatiflerin yetersizdir. Kooperatiflerde yaşanan bu tür sorunlar nedeniyle, kalkınma planları çerçevesinde Avrupa Birliği'ndeki üretici örgütleri yapısına uyum amacıyla kurulan üretici birliklerinin yapısında ve sayısında da istenilen hedefler gerçekleştirilememiştir.

AB ülkelerinde, kooperatiflerin kuruluş ve işleyişi tek bir kanun çerçevesinde faaliyet göstermekte iken çoğunluğunda kooperatifleri finanse eden, yönetimlerinde ortaklarının bulunduğu bir banka bulunmaktadır (Köroğlu 2003).

Türkiye'de tüm kooperatifler, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine bağlı olmasına rağmen, üretici örgütlenmesinin bağlı olduğu kurumlar açısından, karmaşık

bir yapı söz konusudur. Kooperatiflerin, kuruluş ve denetimleri Tarım ve Orman Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı olmak üzere iki Bakanlığa, finansman 3 kanun ile finansman yönünden 8 ayrı kuruluşa bağlı olup, 8 ayrı banka ile de ilişkili bulunmaktadır. Bu durum kaynakların bölünmesine, verilen hizmetlerin dağınıklığına, kooperatifçilik politikalarının birleştirilmesi yönünde büyük sorun oluşturmaktadır (Anonim 12).

Şekil 2.2. Türk Tarımında Örgütlenme (2020) (Kaynak: Anonim 2)

2.1.1.2.1. Türkiye’de ekonomik örgütlenmeler

2.1.1.2.1.1.Kooperatifler

Kooperatif kelimesi Latince “Cooperatio” kelimesinden çıkartılmış olup, “işbirliği” anlamına gelmekte ise de kooperatifin; ekonomik, sosyal ve hukuki açıdan pek çok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlardan hukuki nitelikte olanlar, kooperatiflerin hukuk içerisindeki statüsünü ve kapsamını belirlerken, sosyal ve ekonomik nitelikteki tanımlar, kooperatiflerin toplumsal ve ekonomik yapılar içinde yerine getirdiği işlevleri ifade etmektedir. Bu kapsamda kooperatifler, üreticilerin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaları için ortak amaçlar doğrultusunda demokratik bir şekilde yönetilen gönüllü olarak oluşturdukları özerk örgütlerdir, denilebilir (Özkan 1999). Bireyler, tek başlarına yapamayacakları veya birlikte yapmalarında yarar bulunan işlemleri en iyi şekilde, maliyet fiyatına yapmak için ekonomik güçlerini bir araya getirerek kooperatif kurmuşlardır.

Kooperatifler yapı ve fonksiyonları itibariyle şirket biçiminde bir ekonomik kuruluş olmadığı gibi, bir devlet girişimi de değildir. Tarım kooperatiflerinin ortakları üreticiler olup, faaliyet alanı da tarımdır. Söz konusu kooperatifler üreticiler tarafından, ortakların ekonomik ve sosyal haklarını korumak amacıyla kurulmuştur.

Kooperatifler, kendilerine özgü karakterler taşıırken, kuruluş ve çalışma esasları açısından, kamu hizmeti prensibiyle kar gayesini birleştirmek suretiyle devletçilik ve liberalizmin meydana getirdiği bazı olumsuzlukları gidermektedirler (Rehber 2011).

Kooperatifleşmenin ilk dönemlerinde, çeşitli ihtiyaçların kolay, çabuk, iyi ve ucuz bir biçimde sağlanması için kurulan kooperatifler, günümüzde ekonomik sistemlerde görülen bazı olumsuzluklara karşı bir düzenleyici olarak giderek önem kazanmakta ve gelişmektedir. Ancak Ülkemizde kooperatiflerin faaliyetleri, temelde ekonomik karakterlidir. Çünkü Türkiye’de genellikle kooperatifleri doğuran nedenler, sosyo-ekonomik zorunluluklar ile bireysel düzeydeki ekonomik güçsüzlüklerdir.

Nitekim kooperatiflerin faaliyet gösterdiği piyasalarda, diğer ekonomik birimler karşısında gösterdiği başarı, belli başlı üç ana noktada toplanabilmektedir. Buna göre kooperatifler, ortaklarının faaliyet alanında kaynak tasarrufu sağlamasına, ortaklarının üretim, rekabet ve pazarlık gücünü arttırmasına ve teknik ilerleme ile diğer yeniliklerin üretim sürecine girmesine ve yaygınlık kazanmasına uygun ortam hazırlamaktadırlar (Anonim 2).

Kooperatifçilik düşüncesinin temeli olan işbirliği, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma olguları esasında Türk Toplumunda “imece” ve “ahi birlikleri” gibi uygulamalarda asırlardan beridir mevcut ise de Türkiye’de ilk kooperatifçilik hareketi, Osmanlı İmparatorluğu zamanında, 1863 yılında Mithat Paşa tarafından, zirai kredi alanında başlatılmıştır. Niş Valisi Mithat Paşa tarafından kurulan “memleket sandıkları” ile başladığı kabul edilen kooperatifçilik hareketi zamanla gelişmiş, Cumhuriyet yıllarında bu harekete devlet desteği de verilmiştir. (Kocabaş 2003).

Ülkemizdeki kooperatifçilikle ilgili ikinci gelişme ise 1914 yılında Aydın ilinde incir üreticileri tarafından kurulan “Aydın İncir Müstahsilleri Ortaklığı”dır. Böylece, TARİŞ’in, dolayısıyla tarım satış kooperatiflerinin temeli atılmıştır. Ancak kooperatif ile memleket sandıkları arasında her hangi bir bağlantı bulunmadığından, söz konusu durum birbirinden bağımsız olarak düşünülmesi gereken iki hareket olarak kabul edilmektedir. Sonraları 1925 yılında Ankara’da bir tüketim kooperatifi, 1936’da İçel’in Tekir köyünde bir tarım kredi kooperatifi kurulmuştur (Mülayim 2000). Bu çalışmalara

ek olarak Millet Meclisi ilk olarak 1935 yılında kooperatifçilik yasası çıkarmış, sonraları 1969 yılında çıkarılan 1163 sayılı yasa ile kooperatifler kurulmaya başlanmıştır (Mülayim 1998).

Her faaliyet için kooperatif kurulabildiğinden, Ülkemizde 1934 yılında Ankara’da, ilk yapı kooperatifinin, 1948 yılında Rize’de ilk tedarik kooperatifinin, 1951 yılında Adapazarı’nda ilk pancar ekicileri kooperatifinin, 1951 yılında Ankara’da ilk esnaf kefalet kooperatifinin, kurulduğu bilinmektedir. Ancak, Türkiye’nin bir tarım ülkesi olması tarımsal kooperatifçiliğin önemini bir kez daha arttırmaktadır. Öte yandan tarım işletmelerinin büyük çoğunluğunun küçük ölçekli işletmelerden oluşması nedeniyle kırsal kalkınmada kooperatifçiliğin önemi tartışılmazdır (Köroğlu 2003).

Ülkemizde su ürünleri kooperatifleri Çizelge 2.3’den de anlaşılacağı üzere tarımsal kooperatiflerin altında yer almaktadır. Nitekim 1163 ve 3476 sayılı kanunlarla kurulan kooperatiflerden 563’ü su ürünleri alanında faaliyet göstermekte olup, 30.362 balıkçı ortağı bulunmaktadır (Çizelge 2.3.).

Türkiye’de, halen kooperatiflerin kuruluş, işleyiş ve denetimlerinden sorumlu iki bakanlık bulunmaktadır. Söz konusu Bakanlıklar Ticaret Bakanlığı ve Tarım ve Orman Bakanlığı olup, Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri ile 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa tabi tarımsal amaçlı olmayan kooperatif ve üst kuruluşları Ticaret Bakanlığının, diğer kooperatifler ise (tarımsal amaçlı olanlar) Tarım ve Orman Bakanlığının görev alanı içerisindedir.

Nitekim Çizelge 2.3’den de izlenebileceği gibi; Tarım Kooperatiflerinden Köy-Koop. (Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifler), Tarım, Hayvancılık, Ormancılık, Çay, Sulama, Su Ürünleri, Pancar Ekicileri ve Tarım Kredi Kooperatifleri Tarım ve Orman Bakanlığı’nın, Tarım Satış, Tütün Üretim ve Pazarlama, Yaş Meyve ve Sebze Pazarlama Kooperatifleri Ticaret Bakanlığı’nın yetki ve sorumluluğu altında bulunmaktadır. Tarım kooperatiflerinin günümüzde ulaştığı rakam 11.788 olup, ortak sayısı ise 3.587.206’dır (Çizelge 2.3.).

Çizelge 2.3. Türkiye’de Tarım Kooperatifleri (2020)

TABİ OLDUĞU KURUM	BİRİM KOOPERATİFLER			KOOPERATİF BÖLGE BİRLİKLERİ		KOOP. MERKEZ BİRLİKLERİ	
	Türü/Çeşidi	Sayısı	Ortak Sayısı	Sayısı	Ortak Koop. Sayısı	Sayısı	Ortak Birlik Sayısı
Tarım ve Orman Bakanlığı	Köy-Koop.	6.823	745.371	14	1.423	1	13
	Tarım			13	546	1	15
	Hayvancılık			35	1.733	1	36
	Ormancılık			18	951	1	28
	Çay			5	35	1	5
	Sulama	2.451	298.301	13	678	1	13
	Su Ürünleri	563	30.362	17	232	1	14
	Pancar Ekicileri	31	1.382.627	1	31	0	0
	Tarım Kredi	1.625	830.188	17	1.625	1	17
	ARA TOPLAM	11.493	3.286.849	133	7254	8	141
Ticaret Bakanlığı	Tarım Satış	295	300.357	13	278	0	0
	Tütün Üretim ve Pazarlama	18	939	1	9	0	0
	Yaş Meyve ve Sebze Pazarlama	29	2.965	0	0	0	0
	GENEL TOPLAM	11.788	3.587.206	147	7541	8	141

(Kaynak: Anonim 2)

2.1.1.2.1.2. Üretici birlikleri

Tarımsal yapıyı küçük ölçekli işletmelerin oluşturduğu ülkelerde, üreticilerin refah seviyelerinin arttırılabilmesi için ürünlerin işlenmesi, değerlendirilmesi ve girdilerin temini ile satış aşamalarında üretici grubunun katılımıyla oluşturulan organizasyonların rolü oldukça önemlidir. Bu nedenle ülkemizde, Avrupa Birliği’ndeki üretici örgütleri yapısına uyum amacıyla üretici birlikleri kurulmuştur. Üretici birlikleri her türlü bitkisel ve hayvansal üretim yapan üreticilerin ürün ve ürün gruplarında bir araya gelmesiyle oluşmaktadır.

Türkiye’de tüm sektörlerde olduğu gibi tarımda, dolayısıyla su ürünleri sektöründe de küçük işletmelerin çoğunlukta olmasından kaynaklanan sorunların çözümü üreticilerin örgütlenmelerine dayandığından, balıkçılar için de üretici

birliklerinin önemi tartışılmazdır. Çünkü diğer tarımsal faaliyetlerde olduğu gibi, su ürünleri üretiminde de sermaye devir hızı yavaş olup, üretim doğa koşullarına ve değişken piyasalara bağlı olduğundan, büyük riskler taşımaktadır.

Öte yandan modern tarım sektörü, kaynağa dayalı üretimden, teknolojiye dayalı üretime geçerken su ürünleri üreticileri de özellikle sermaye ve teknoloji kullanımında, önemli sorunlarla karşı karşıyadır. Bilindiği üzere işletmenin verimli çalışabilmesi, işletme genişliği ile finansman ve kullanılan alet-makine arasında optimum bir denge sağlanmasına bağlıdır. Yapılan araştırmalara göre bu durumu sağlayabilecek en etkili kurumlardan birisi üretici organizasyonlarıdır. Bu kapsamda, başta kırsal alanlar olmak üzere, düşük ve orta gelir grubundaki toplum kesimlerinin ekonomik örgütler bünyesinde toplanması ve mevcut örgütlerdeki aksaklıkların çözülmesi gerekmektedir (Koç 2006).

Üretici Birlikleri ülkemizde, üretimin gelişmesini sağlamak, teknik ve ekonomik yönden üreticilere rehberlik yapmak, üreticilere her türlü tarımsal girdinin uygun şartlarda teminini sağlamak, üreticilerin haklarını korumak, gerekli araştırmalar yapmak, çiftçi eğitim ve yayım hizmetlerini gerçekleştirmek amacıyla kurulmaktadır. Nitekim bu amaçla üretici birlikleri kurmak için Haziran 2004 tarihinde 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu yürürlüğe girmiştir (Yılmaz vd. 2009).

Çizelge 4.4'den de izlenebileceği gibi, ülkemizde 1.214 üyeli 31 Üretici Birliği bulunmakta olup, yetiştiriciler Su Ürünleri Üretici Birliği'ne üye olurken, avcılar Deniz Ürünleri Avcılığı Birliği'ne üye olmaktadır. Nitekim 2018 yılı TRGM (Tarım Reformu Genel Müdürlüğü) verilerine göre söz konusu birliklerin ortaklarının 888'i su ürünleri yetiştiricisi iken 312'si su ürünleri avcısıdır (Anonim 2).

Deniz Ürünleri Avcıları Üretici Birliği, Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri tarafından, avcılıkla ilgili sorunları çözmeye yönelik olarak faaliyetleri çeşitlendirme, pazara arz, standartlar oluşturma, sosyal, ekonomik ve teknik şartları iyileştirme ve sürdürülebilirlik sağlama amacı ile kurulmuşlardır. Bununla birlikte, ulusal ve uluslararası bütüncül balıkçılık ve ekosistem yönetimi, ortak pazar uygulama ve işleyişlerinde kısa ve uzun süreli av planlamaları, pazar müdahale araçları, hibe, kredi ve desteklerin koordinasyonu ve kurallara uyumda otokontrol ve paydaşlar arası koordinasyon mekanizmaları ön planda tutulmaktadır.

Ayrıca, "Deniz Ürünleri Avcıları Üretici Birliği"nin, ortaklarının hak ve menfaatlerini korumak, soğuk taşıma zincirini oluşturmak, ulusal ve uluslararası ölçekte pazarlama gücünü yükseltmek için gerekli çalışmaları yapmak, ekosistem dengelerinin ve sürdürülebilir balıkçılık ilkelerinin geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamak, ortaklarının deniz ürünleri avcılığına ilişkin üretim, işleme, pazarlama ve biyoçeşitlilik önlemleri ve uygulamaları ile ilgili veriler oluşturmak da amaçları arasında bulunmaktadır (Yazıcı ve Atar 2017).

Günümüzde, Deniz Ürünleri Avcıları Üretici Birlikleri ülkemizde Rize, İzmir, Trabzon, Samsun, Sinop, Balıkesir, Yalova, Mersin, İstanbul ve Çanakkale'de (kurulum aşamasında) ve Merkezleri Ankara'da bulunmaktadır (Anonim 2).

Türkiye'de üretici birliklerinin gelirleri; üyelik aidatları, üyelere sağlanan danışmanlık hizmeti karşılığında alınan ücretler, yurt içi ve yurt dışından sağlanan bağış, fon ve yardımlar, taşınır taşınmaz mallardan elde edilen gelirler, reklam, tanıtım ve yayın gelirleri, birlik aracılığı ile pazarlanan ürünlerin satış bedeli üzerinden alınacak hizmet paylarından oluşmakta iken birlik gelirlerinden üyelere pay dağıtılmamaktadır (Ekmen 2006). Ancak birliklerin gelirleri yetersiz olduğundan, üreticilerin içinde bulunduğu sorunları ortadan kaldırmak, bunun yanında ürün stoklarını ve tarım

toplumunu sürdürülebilir kılmak için en uygun araçlardan biri olarak görülen üretici birliklerinden kar edenlerin sayısı yok denecek kadar azdır.

Türkiye’de üretici birlikleri süt, kırmızı et, kanatlı hayvan eti, yumurta ve bal ürünleri gruplarını içeren hayvansal üretim, meyve ve tarla bitkileri ürün gruplarını içeren bitkisel üretim, su ürünleri yetiştiricileri ve deniz ürünleri avcıları gruplarını içeren su ürünleri ve organik ürünler alanlarında kurulmuş olup, Tarım ve Orman Bakanlığı’nın, yetki ve sorumluluğu altında bulunmaktadır. Üretici birliklerinin, günümüzde ulaştığı rakam ise 870 iken, ortak sayısı 346.715’dir (Çizelge 2.4.).

Ülkemizde 5200 sayılı yasa ile kurulan üretici birlikleri, örgüt olarak kooperatife, derneğe ve şirkete benzemediğinden yasal boşluklar oluşmaktadır. Ekonomik faaliyetlerde bulunması öngörülen üretici birliklerinin, kanunda bulunmayan hükümlerdeki bu boşlukları Dernekler Yasası’na tabi olarak çözmek ise son derece güçtür. Çünkü dernekler, kooperatifler gibi ticari faaliyetlerde bulunamazlar. Ayrıca birlik sözcüğü; AB’deki gibi birim örgüt değil, bölge birliği veya merkez birliği gibi üst örgütler için kullanılan bir sözcük olduğundan, hatalı kullanıldığı düşünülmektedir (İnan 2008).

Diğer taraftan üretici katılımının sağlanmasında yetersizliklerin yaşandığı bu organizasyonlarda üreticilerin birçoğu ancak genel kurullarda bir araya gelmektedir (Yılmaz vd. 2009). Oysa AB ülkelerinde pazarlama kanalları içerisinde yer alan kooperatif, birlik ve dernek gibi üretici organizasyonlarının etkisi oldukça yüksek olduğundan katılım da çok yüksektir.

Türkiye’de Kalkınma Planları çerçevesinde AB’deki üretici örgütleri yapısına uyum amacıyla çıkarılan yasa ile kurulan üretici birlikleri, Avrupa Birliği’nin tarımsal piyasaları düzenlemek amacıyla kurulmasını teşvik ettiği üretici örgütlerinden tamamen farklıdır. AB’deki Ekonomik örgütler, kooperatif, şirket ve ekonomik amaçlı bazı sendikalar gibi, üretim ve pazarlama aşamasında daha güçlü olmayı ve pazarda rekabet gücünü artırmayı hedeflemektedirler. Mesleki örgütler ise üreticilerin üretim ve pazar hakkında bilgilendirilmesi ve çıkarlarının korunmasını hedefleyen ziraat odaları, üretici grupları ve branş birlikleri ile dernekleri kapsamaktadır (Albayrak ve Güneş 2006).

AB üyesi ülkelerde birbirinden çok farklı yasal mevzuatı bulunan örgütler; kooperatifler, şirketler veya bunlar tarafından kurulan dernekler vb. yasal yapılar da üretici organizasyonları olarak kabul edilebilmektedir. Ülkemizde de bu tür yapılara uyum amacıyla üretici birlikleri kurulmuş ve bu amaçla Tarımsal Üretici Birlikleri kanunu ile birlikte üretici örgütlenmeleri, bu yapıya uygun hale getirilmeye çalışılmıştır. Ancak, AB’de bu tür örgütler, kooperatifler gibi sadece ürün pazarlama veya üreticilere girdi sağlama gibi ekonomik faaliyetlerle değil, lobiler gibi hareket ederek kamuoyu oluşturmak, üreticilere danışmanlık ve eğitim hizmetleri vermek, reklam gibi yollarla tarım ve gıda ürünlerini tanıtmak, ürün kalitelerini yükseltmek ve tarım ürünleri piyasalarını düzenlemek amacıyla faaliyetlerde bulunmaktadır (İnan 2008).

Çizelge 2.4. Türkiye’deki Üretici Birliği (2020)

TABİ OLDUĞU KURUM	ÜRETİCİ BİRLİKLERİ			ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİKLERİ	
	Ürün /Ürün Grupları	Birlik Sayısı	Üye Çiftçi Sayısı	Birlik Sayısı	Üye Birlik Sayısı
Tarım ve Orman Bakanlığı	Süt	571	321.793	1	308
	Kırmızı et			1	120
	Kanatlı hayvan eti			1	19
	Yumurta			1	12
	Bal			1	91
	Bitkisel Üretim (Meyve ve Tarla Bitkileri)	238	21.270	2	25
	Su Ürünleri (Su Ürünleri Yetiştiricileri ve Deniz Ürünleri Avcıları)	31	1.214	2	26
	Organik Ürünler	30	2.438	-	-
	TOPLAM	870	346.715	9	601

(Kaynak: Anonim 2)

2.1.1.2.1.3.Köylere hizmet götürme birliği, sulama birliği ve damızlık sığır yetiştirme birliği

Türkiye’de Köylere Hizmet Götürme Birlikleri; İl İdaresi Kanunu, belediye kanunu ve köy kanununun bazı maddelerine dayanarak hazırlanan tüzüğe göre kurulmaktadır. Söz konusu tüzüğün yaptırım gücü bulunmasa da, bu tip birlikler üye köylere kanunlarla verilen hizmetlerin yerine getirilmesinde yardımcı olmakta ve gerektiğinde hizmetleri bizzat gerçekleştirmektedirler (Anonim 13).

Ülkemizin çeşitli yörelerinde kurulan hizmet birlikleri, çok amaçlı tarımsal kalkınma kooperatiflerine benzemeleri ve üreticiler yararına çalışmalar yapmasına karşın, bu örgütlerde üreticilerin üyeliği olmayıp ancak, mahalli idare amirlerinin üyeliği söz konusudur. Ayrıca birliklerin tasfiyesi halinde üreticiler kişisel olarak birliklerin varlıklarından yararlanamamaktadır (Ekmen 2006). Aynı şekilde Sulama Birlikleri de, Hizmet Birlikleri gibi İçişleri Bakanlığının hazırladığı tüzüğe göre beldelerde kurulmaktadır. Bir beldede sulama birliğinin kurulması için sulama tesisinin birden çok beldeye hizmet vermesi gerekmektedir. Sulama Birlikleri; birliklerce toplanan sulama ücretlerinin yine aynı yöreye yatırım ve kaynak olarak dönmelerini, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü’nün çeşitli sebeplerden yerine getiremediği işletme ve bakım hizmetlerinin daha verimli olarak yapılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Ayrıca yasal yetersizlikler nedeniyle devletçe toplanamayan su ücretlerinin tahsil edilmesinde etkindirler (Anonim 14).

Türkiye’de “Köylere Hizmet Götürme Birlikleri” ile ilgili bağımsız bir kanunun olmayışı ve bu nedenle çeşitli kanunlardan faydalanılması nedeniyle bazı güçlükler yaşanması ve farklı uygulamaların olması, politik tercihlerin olumsuz etkilerinin olabilmesi, üreticilerin kendi öz yönetimi ve denetimi ile oluşturulan demokratik yapıda

kuruluşlar olmamaları gibi olumsuz değerlendirmeler, büyük ölçüde sulama birlikleri için de geçerlidir (Anonim 14)

“Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri” Tarım ve Orman Bakanlığının 9 Ağustos 1995 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan "Türkiye Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliği Hizmetleri Hakkında Yönetmelik" uyarınca kurulmaktadır. Birliğin temel amacı, sığır yetiştiricilerinin kendi aralarında örgütlenerek üstün verimli hayvanlar yetiştirmelerini sağlamaktır. Birliklerin çalışmaları; gerek yurt içinde yetiştirilen, gerek ithal edilen ve gerekse yerli ırkların genetik potansiyellerinin geliştirilmesi, verimlerinin artırılması, soy kütüğü ve verim kayıtlarının tutulması, hayvan sağlığı hizmetlerinin yürütülmesi, sigorta işlemlerinin yapılması, girdilerin sağlanması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, hayvansal ürünlerin pazarlanması ve değerlendirilmesi ve üyelerin eğitilmesi üzerine olup, oldukça kapsamlıdır (Anonim 13).

2.1.1.2.2. Türkiye’de Üst Örgütlenme Organizasyonları

2.1.1.2.2.1. Kooperatiflerde Üst Örgütlenme Organizasyonları

Günümüzde kooperatifler rekabet ettikleri özel sektör nedeniyle bölgesel, ulusal hatta uluslararası boyutta bütünleşmeye gitmek zorunda kalmışlardır. Bu kapsamda Kooperatiflerde de diğer ekonomik birimlerde olduğu gibi yatay ve dikey entegrasyonlar söz konusudur. Ülkemizde, kooperatiflerde üst örgütlenme birim kooperatifler, bölge birlikleri ve merkez birlikleri, en üst düzeyde ise ulusal birlikler şeklindedir. Böylece mali yönden güçsüz bireylerin oluşturduğu kooperatifler bütünleştirilip, piyasalarda rekabet edebilen daha güçlü birimler oluşturulmaktadır.

Türkiye’de aynı çalışma konularında faaliyet gösteren en az 7 tarımsal amaçlı kooperatif, kendi aralarında bir araya gelerek konu bazında kooperatif birliği, 7 adet kooperatif birliği de bir araya gelerek ulusal düzeyde merkez birliği şeklinde dikey olarak örgütlenebilmektedirler. Kooperatif merkez birlikleri, kendisine bağlı birlik ve kooperatifleri denetlemekte, söz konusu kuruluşların eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu kapsamda kurulan Bölge Birliği, birim kooperatiflerin bir araya gelerek oluşturdukları birliktir. Çizelge 4.3’den de izlenebileceği gibi 2020 yılı itibarıyla ülkemizde su ürünleri alanında kurulan kooperatif bölge bilgileri verilerine göre, 232 kooperatif, 17 bölge birliği altında toplanmıştır (Çizelge 4.3.).

Merkez Birliği aynı konuda çalışan Bölge Birliklerinin bir araya gelerek oluşturdukları kooperatif üst örgütüdür. Nitekim Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre; Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri ve diğer kooperatiflerdeki bölge birliği içinde yer alan kooperatiflerin üst örgütlenmesinde KÖYKOOP (Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatif Birlikleri Merkez Birliği), TARIMKOOP (Tarım Kooperatifleri Merkez Birliği), HAYKOOP (Hayvancılık Kooperatifleri Merkez Birliği), ORKOOP (Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği), TÜSKOOP (Sulama Kooperatifleri Merkez Birliği), ÇAYKOOP (Çay Ekicileri Kooperatifi Merkez Birliği), SÜRKOOP (Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği) ve Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği bulunmaktadır.

Tarımsal amaçlı kooperatif merkez birlikleri bünyesinde yer alan toplamda 141 adet, kooperatif birliklerinden KÖYKOOP Merkez Birliği Bünyesinde 13 adet, TARIMKOOP Merkez Birliği Bünyesinde 15 adet, HAYKOOP Merkez Birliği Bünyesinde 36 adet, ORKOOP Merkez Birliği bünyesinde 28 adet, TÜSKOOP Merkez

Birliği bünyesinde 13 adet, SÜRKÖOP Merkez Birliği bünyesinde 14 adet, ÇAYKÖOP Merkez Birliği Bünyesinde 5 adet ve Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliğinin ise 17 adet kooperatif birliği bulunmaktadır (Anonim 2).

Kooperatif Birlikleri ya da Merkez Birlikleri, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğini kurabilmektedir. Türkiye Milli Kooperatifler Birliği genel kurulu bu birliğe dahil birlikler ve merkez birlikleri genel kurullarınca seçilecek temsilcilerden ibarettir (Sağlam 2013).

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği (TÜRKİYE KÖOP), ulusal birlik örgütlenmesine olanak sağlayan 1163 sayılı Kooperatifler Yasası'nın yürürlüğe girmesinden ancak 22 yıl sonra, 30 Aralık 1991 tarihinde kurulabilmiştir. Kent Kooperatifleri Merkez Birliği'nin, kuruluşunun ikinci yıldönümünde, 17-18 Mart 1990 günlerinde Ankara'da düzenlenen I. Kooperatifçilik Kurultayı, Türk kooperatifçiliğinin üst örgütlenmesinin tamamlanması açısından bir dönüm noktası olmuştur. Böylece, Dünya Kooperatifçiliğinin 146. kuruluş yıldönümünde, Türk Kooperatifçiliği büyük bir atılım yaparak, en üst örgütünü oluşturmuştur (Anonim 14).

Türkiye'de ilk Su Ürünleri Merkez Birliği, 2004 yılında Doğu Karadeniz'de, İstanbul, Çanakkale, Balıkesir, İzmir ve Mersin Su ürünleri Kooperatifleri Bölge Birlikleri tarafından kurulmuştur. Birliğin genel amacı ortak birliklerin ve bunlara bağlı kooperatiflerin su ürünlerinin avlanması, üretimi, işlenmesi ve pazarlanması ile ilgili konularda ortakların çıkarlarını korumak, eğitim ve öğretim çalışmalarında bulunmak, sektörle ilgili yatırım faaliyetlerinde bulunmak olarak belirlenmiştir. Ülkemizde su ürünleri alanında 1 adet kooperatif merkez birliği bulunmakta iken, ortak birlik sayısı 14'dür. Söz konusu Birliğe ortak kooperatif sayısı 199 olup, ortak sayısı 11.460'dır (Anonim 2).

Ulusal birlik ise, Ulusal düzeyde tüm kooperatiflerin bir araya gelerek oluşturdukları kooperatif üst örgütüdür. Kooperatif üst örgütlerinin ekonomik faaliyetleri daha çok bölge birlikleri düzeyinde gerçekleştirilirken, sosyal faaliyetleri daha çok merkez birlikleri ve ulusal birlikler düzeyinde gerçekleştirilmektedir (Özdemir 2016).

2.1.1.2.2.2. Üretici Birlikleri'nde Üst Örgütlenme Organizasyonları

Tarımsal üretici birlikleri 5200 sayılı yasaya göre asgari ilçe düzeyinde kurulmaktadır. Ülkemizde her türlü bitkisel ve hayvansal ürünler, su ürünleri ile organik tarımsal üretim sistemi ile yetiştirilen ürünlerde tarımsal üretici birlikleri kurulabilmektedir. 5200 sayılı yasada belirtildiği gibi, tarımsal üretici birliklerinin amacı; üretimi talebe göre planlamak, ürün kalitesini iyileştirmek, kendi mülkiyetine almamak kaydıyla pazara geçerli norm ve standartlara uygun ürün sevk etmek ve ürünlerin ulusal ve uluslararası ölçekte pazarlama gücünü artırıcı tedbirler almak üzere tarım üreticilerinin, ürün veya ürün grubu bazında bir araya gelerek, tüzel kişiliğe haiz tarımsal üretici birlikleri kurmalarını sağlamaktır.

Tarımsal üretici birlikleri ürün veya ürün grubu bazında faaliyet gösteren ve tüzüklerinde belirlenen miktarlarda üretim yapan, tarımsal üretimde en az 50, su ürünlerinde en az 16 üreticinin bir araya gelmesiyle, asgari ilçe düzeyinde kurulmaktadır. Üretici birlikleri kuruluşunda kurulacak ilçedeki üretim kapasitesi aranır. Bitkisel üretimde üretici birliklerini oluşturan üreticilerin toplam asgari üretim miktarı ilçedeki toplam üretimin yüzde onundan az olamaz. Hayvansal üretimde kapasitelerin

belirlenmesinde ise her ürün grubu için asgari üretim miktarları belirlenmiştir (Sağlam 2013).

Üretici Birlikleri ürün veya ürün grubu bazında ulusal düzeyde Merkez Birliği şeklinde örgütlenebilir. Merkez Birliği ise aynı ürün veya ürün grubunda faaliyet gösteren en az yedi tarımsal üretici birliğinden oluşur. Ancak, aynı ürün veya ürün grubu için birden fazla Merkez Birliği kurulamaz.

Türkiye’de Merkez Birliklerinin kuruluşu, tarımsal üretici birliklerinin kuruluşundaki esaslara tabi olup, Merkez Birliğinin genel kurulu, üye birliklerinin genel kurullarınca seçilecek birer temsilciden oluşur. Merkez birliklerinin yönetim ve denetim kurullarının üye sayısı, görevleri ve sorumlulukları tüzüklerle belirlenir (5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu 13. Madde). Su Ürünleri Merkez Birlikleri, kurulan birlikler arasında işbirliğini sağlamak, sektörün gelişmesine katkıda bulunmak, su ürünlerinin ulusal düzeydeki üretim planlaması ve pazarlamasında üyelerine yardımcı olmak, üyelerini bilgilendirmek ve yönlendirmek amacıyla; 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununa dayanılarak 26 Ocak 2009 tarihinde 7 üye ile kurulmuştur (Anonim 15).

2018 yılı itibariyle Su Ürünleri Merkez Birliğine bağlı 26 il birliği mevcut iken, söz konusu birliklere 1200 üretici ortak, 2 adet üretici merkez birliği çatısı altında toplanmıştır (Anonim 2). Söz konusu merkez birliklerinden biri Su ürünleri yetiştiricileri diğeri, deniz ürünleri avcıları tarafından kurulmuş olup, 2020 yılı itibariyle birlik sayısı 31’e üye sayısı ise 1.214’e yükselmiştir (Anonim 2).

Ülkemizdeki Su Ürünleri Yetiştiricileri Merkez Birliğinin kurucu birlikleri, Muğla Alabalık Yetiştiricileri Birliği, Antalya İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Çameli Alabalık Üreticileri Birliği, Isparta İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Burdur İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Rize İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Trabzon İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği’dir (Anonim 15).

Su Ürünleri Yetiştiricileri Merkez Birliği bünyesindeki, kurucu birliklere daha sonraları, Çameli Alabalık Yetiştiricileri Üretici Birliği, Bodrum ve Milas Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Batman İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Elazığ ili ve İlçeleri İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Milas İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Kütahya İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Malatya Alabalık Yetiştiricileri Üretici Birliği, Kayseri İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Kahramanmaraş İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Van İçsu Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, Sinop-Samsun Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği eklenmiştir (Anonim 15).

Deniz Ürünleri Avcıları Merkez Birliği ise 2012 yılında, Türkiye kıta sahanlığı içindeki denizlerde (Karadeniz, Marmara, Boğazlar, Ege ve Akdeniz) ve uluslararası sularda, balıkçı tekneleri ve donanımları ile su ürünleri avcılığı yapan T.C. vatandaşı gerçek ve tüzel kişilerce kurulmuştur. Deniz Ürünleri Avcıları Üretici Birlikleri Balıkesir, Çanakkale, İstanbul, İzmir, Mersin, Rize, Samsun, Sinop, Trabzon ve Yalova’da olup, merkezleri Ankara’dadır (Anonim 16).

Türkiye’de üretici merkez birliği bünyesinde ürün ve ürün gruplarında sırasıyla süt 308, kırmızı et 120, kanatlı hayvan eti 19, yumurta 12, bal 91, meyve 12, tarla bitkileri 25 iken su ürünleri yetiştiricileri 18 ve deniz ürünleri avcıları 8 adet olmak üzere toplam 601 adet üye birlik bulunmaktadır (Anonim 2).

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Araştırma Alanı

Antalya İli özellikle yetiştiricilikte su ürünleri sektöründe önemli yeri olan illerdendir. Ancak, İlin önemli bir turizm beldesi olması nedeniyle bu potansiyelin verimli bir şekilde kullanılması mümkün olamamaktadır. Nitekim İlde besicilik yapılan orkinos çiftlikleri, turizm nedeniyle diğer illere taşınmıştır. Çizelge 3.1’de verildiği gibi, 2017 yılı itibariyle ise Antalya ili su ürünleri üretim miktarı 6.797 ton/yıl olup, söz konusu miktarın %16,2’si avcılık üretimi iken %83,8’i yetiştiricilik üretimidir. Antalya’da halen 84 adet aktif yetiştiricilik tesisi bulunmaktadır. Söz konusu işletmeler Türkiye yetiştiricilik üretiminin yaklaşık %2’sini gerçekleştirmekte olup, 2017 yılı itibariyle ildeki su ürünleri yetiştiricilik üretim miktarı 5.693 ton/yıldır.

Çizelge 3. 1. 2015- 2017 Yılları Türkiye ve Antalya Su Ürünleri Üretim Verileri

Yıllar	İstihsal	Türkiye (ton/yıl)	Antalya (ton/yıl)	Antalya (%)
2015	Avcılık	431.907	1.133	0,27
	Yetiştiricilik	240.334	2.523	1,05
	Toplam	672.241	3.656	0,55
2016	Avcılık	335.320	1177	0,35
	Yetiştiricilik	253.359	2522	0,99
	Toplam	588.679	3699	0,62
2017	Avcılık	354.317	1.104	0,31
	Yetiştiricilik	276.502	5.693	2,05
	Toplam	630.819	6.797	1,07

(Kaynak: Anonim 3)

Antalya İlinde, su ürünlerinde Avrupa Birliği Ülkelerine izinli ihracat yapan 2 adet, AB dışı Ülkelere ihracat yapan 2 adet, iç tüketime yönelik olarak 1 adet işleme tesisi faaliyet göstermektedir. Söz konusu işletmelerin toplam kapasiteleri 412,90 ton/yıl iken, yıl boyu su ürünleri arzına ihtiyaç duymaktadırlar. Ancak Ülkemizde uygulanan av yasağı dönemleri nedeniyle, bu dönemde yeterli ürün bulunmadığından söz konusu işletmeler atıl kapasite ile çalışmaktadırlar. Bu sebeple özellikle av yasağı döneminde su ürünleri yetiştiriciliği sektörü büyük önem arz etmektedir.

Antalya ili su ürünleri sektörüne avcılık anlamında da katkıda bulunmaktadır. 2017 yılı itibariyle Antalya’nın 1.104 ton /yıl avcılık üretimi söz konusudur. Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre, Antalya’da 2017 yılı itibariyle 673 balıkçı gemisi, 4 yardımcı balıkçı gemisi bulunmakta iken, 8.883 amatör balıkçı, 19.949 ticari balıkçı bulunmaktadır (Anonim 3).

İlde 2017 yılı itibari ile 5 adet balıkçı barınağı bulunmaktadır. Bunlar; Konyaaltı, Alanya, Finike, Kaş (merkez) ve Kaş (Kalkan)’tır. Ancak, karaya çıkış noktalarının fazla olması denetim açısından bazı karışıklıklara sebep olduğundan, Antalya’da bir Su Ürünleri Toptancı Halinin açılması talep edilmektedir.

Antalya’da Ülkemizde olduğu gibi, su ürünleri işletmelerinin çoğu küçük ve orta ölçekli (KOBİ) işletmelerdir. Gerek avcılıkta gerekse yetiştiricilikte su ürünleri işletmeleri KOBİ niteliğinde olduğundan, işletmelerin üretim ve pazarlama konusunda önemli sorunları bulunmaktadır. Antalya’da küçük ve orta ölçekli işletmelerin il genelindeki yoğunluğu ve bu işletmelerin örgütlü olmaması ya da mevcut örgütlerin yeterince faaliyet gösterememesi, su ürünlerinin pazarlanması aşamasında çok sayıda aracının yer almasına yol açmaktadır. Bu durumda küçük ve örgütsüz işletmelerin pazara girmeleri ya da pazarlık gücü kazanmaları da daha da zorlaşmaktadır.

Öte yandan, İlde üreticinin depolama kapasitesinin yeterli olmaması ve su ürünlerinin çabuk bozulabilir ürün olması nedeniyle ürünlerin kısa zamanda elden çıkarılması fiyatları düşürmekte, dolayısıyla üreticinin geliri bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Üretici ve tüketici fiyatları arasındaki dengesizlik, çok sayıda aracının varlığından kaynaklanmakta ise de sorun daha çok üreticilerin örgütsüz olması ya da örgütlü olsalar bile söz konusu örgütlerin yeterince etkin olmamasından kaynaklanmaktadır. Nitekim üreticiler genel olarak üretim konusunda yeterli tecrübe ve birikime sahip iken, bu durum pazarlama için geçerli değildir. Aynı şekilde üretici örgütlerinde de yönetim ve pazarlama en zayıf işletme fonksiyonlarıdır.

Antalya’da halen 55 ortaklı bir iç su üreticiler birliği ve 694 ortak sayısına sahip 14 adet su ürünleri kooperatifi ve 10 adet kooperatifin birleşmesinden doğan 1 adet Antalya Bölge Su Ürünleri Kooperatif Birliği bulunmakta ise de Antalya’da bulunan 96 balık çiftliğinin 84’ ü faal durumdadır, ancak su ürünleri üretici birliğine ortak olanlardan (55 ortak) bir kişinin birden çok balık çiftliğine sahip olması durumu söz konusudur. İlde üreticilerin, araçlardan üretim döneminde avans almaları nedeniyle araçlara bağımlı olması, üretici örgütlerinin görevlerini yapmasını engellemektedir. Bu nedenle çok amaçlı örgütlerden olan su ürünleri kooperatif ve üretici birliklerinin üreticilere destek anlamında daha fazla etkinleştirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, tüm Türkiye’de olduğu gibi Antalya’da da üretici örgütleri etkin çalışamamasına rağmen Kooperatif ya da Birliklere ortak sayısı giderek artmaktadır. Çünkü bu tür örgütlerin ortağı olmak üreticilerin bürokrasideki işlerini kolaylaştırmaktadır. Nitekim halen su ürünleri yetiştiriciliğindeki en önemli sorunlardan birisi, tesisin kurulma aşamasındaki bürokratik işlemlerdir (Üstündağ 2002, Ural ve Balcı 2007, Tan vd. 2014).

Şekil 3.1. Antalya ili haritası (Kaynak: Anonim 4)

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, bir kıyı ili olan Antalya’da balıkçıların örgütlenme eğilimleri, örgütlenme yapıları ve örgütlenmelerini etkileyen faktörlerin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Ayrıca, Antalya ilinde bulunan su ürünleri kooperatifleri ve su ürünleri üretici birliklerine ortak balıkçıların örgütlenmeye yönelten değişkenlerin etkisi, hem ortakların hem de kooperatif ve üretici birliklerinin beklentileri de incelenmiştir. Araştırmada, üretici örgütlerinin ortaklar, yönetim ve faaliyetleri açısından incelenmesi, örgütlenmenin etkinliğini ve verimliliğini etkileyen faktörlerin ortaya konulması hedeflenmiştir. Bununla birlikte, araştırmada balıkçıların örgütlenme eğilimleri tespit edilerek olası sorunların giderilmesinde çözüm önerileri sunulmaya çalışılması da çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmanın ana kitlelerini Antalya İlindeki su ürünleri kooperatiflerine ve su ürünleri üretici birliklerine ortak olan balıkçılar oluşturmaktadır. Araştırmadaki birincil veriler için araştırma yöntemlerinden yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla Tarım ve Orman Bakanlığı Antalya İl Müdürlüğü, Su Ürünleri Kooperatifi Merkez Birliği, Antalya Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği, kooperatif başkanları, kamu kurumlarından elde edilen kayıtlardan yararlanılmış, pilot anket çalışmaları yapılmıştır.

Üretici birliği ortaklarının örneklemeinde tam sayım yöntemi, balıkçı teknesi sahibi olan kooperatif ortaklarının örnek hacminin belirlenmesinde ise elde edilen anket verilerinin istatistiksel analizi için Neyman yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle kullanılması planlanan basit tesadüfi örnekleme formülü 3.1 bağıntısındaki şeklindedir (Yamane, 1967).

$$n = \frac{(N z^2 p q)}{(N d^2) + (z^2 p q)} \quad (3.1)$$

Burada;

n: Örnek sayısını,

N: Örnekleme çerçevesine ait toplam birim sayısını,

z: Seçilen güvenilirlik düzeyine bağlı olarak bulunan standart normal değeri (çalışmada %99 güvenle çalışılmıştır),

p: İlgilenilen olayın olma olasılığını (çalışmada temel olarak ortakların örgütlenme eğilimleri ve bağlı olarak örgütlenme algısı ölçülmeye çalışıldığı için seçilen herhangi balıkçının ortak olduğu üretici örgütünü başarılı bulma olasılığı olarak tanımlanmıştır),

q: İlgilenilen olayın olmama olasılığı (seçilen herhangi balıkçının ortak olduğu üretici örgütünü başarısız bulma olasılığı olarak tanımlanmıştır),

d: örneklemede kabul edilen duyarlılığı (çalışmada %4 sapma ile çalışılmıştır) göstermektedir.

Araştırmada temel olarak ortaklar ile ilgili üç grup veri elde edilmesi planlanmıştır. Bunlardan ilki anket yapılan ortakların sosyo-ekonomik verilerdir. Bu veriler ortakların ailedeki birey sayısı, eğitim durumları, yaşları, statüleri, meslek

tecrübeleri, sosyal güvenlik durumları vb. değişkenlerdir. İkincil grup veriler, balıkçılık mesleğinin icra edildiği işletme/tekne ile ilgili çalışan sayısı, ödeme şekli, masraf kalemleri, satış şekli, günlük ortalama masraf ve gelirler vb. bilgileri içermektedir. Üçüncü grup veriler ise, ortakların balıkçılık ile ilgili sorunları, destek talepleri, ortak olma nedenleri, kooperatif ile ilgili bilinç düzeyi, algıları, düşünceleri, değerlendirmeleri ve önerileri ile ilgili verilerdir. Söz konusu durumlara yönelik sorular için beşli likert ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın veri toplama aşaması olan anket uygulama dönemi av sezonu dönemi olarak planlanmış ve Kasım 2017- Mart 2018 tarihleri arasında gerçekleşmiştir.

3.3.1. Araştırmanın Veri Analizinde Kullanılan Teknikler

Verilerin analizi aşamasında sürekli değişkenler için ortalamaların yer aldığı çizelgeler ve kesikli değişkenler için frekans ve tabloları SPSS programı kullanılarak hazırlanmış ve özet olarak sunulmuştur. Bu özet çizelgeler sunulurken, kapsama alınan ortakların çeşitli özelliklerine göre gruplar oluşturulmuş ve bu şekilde veriler sunulmuştur. Ele alınan değişkenlerin gruplar itibarıyla istatistiksel olarak farklı olup olmadığı, çeşitli istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiş, kesikli değişkenlerin istatistiksel analizi için uygulanabilme koşulları dikkate alınarak Khi Kare analizinden yararlanılmıştır. Değişkenler arasında aynı yapıyı ölçen çok sayıda değişkenden, az sayıda ve tanımlanabilir nitelikte anlamlı değişkenler elde etmek amacıyla çok değişkenli bir istatistik analizi olan faktör analizi uygulanmıştır.

Faktör analizi, çok sayıdaki değişkenlerin arasındaki ilişkileri ölçerek verilerin daha anlamlı ve özet bir biçimde sunulmasını amaçlayan çok değişkenli bir istatistik analizi türüdür (Kalaycı 2005).

Araştırma kapsamında Antalya İlinde incelenen balıkçı örgütleri ortaklarının ortak olmadaki nedenleri, düşünceleri ve değerlendirmelerinin belirlenmesinde faktör analizi kullanılmıştır. Araştırmada, faktör analizi yöntemi ile çok sayıda değişkene sahip olan su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatife ortak olma nedenleri ve kooperatif ile ilgili düşünceleri, bunun yanında su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğine ortak olma nedenleri ve üretici birliği ile ilgili düşünceleri anlamlı ve az sayıda değişkenler elde edilerek belirlenmeye çalışılmıştır. Faktör analizi için SPSS Statistics 22 programı kullanılmıştır.

Bu analizlerde tutum ölçeği yöntemlerinden dereceli ölçekler grubunda yer alan likert ölçeği kullanılmıştır (Likert 1967). Ölçek, kişilere yöneltilen konuya ilişkin yargıların birleştirilmiş değerlerinden konular üzerindeki ortalama tutumu belirlemeyi amaçlamaktadır (Turan ve Şimşek 2015). Yargılar 2'li, 5'li, 7'li olabilir. Araştırmada 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Yargılara, kişilerin katılma dereceleri hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsız, katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde ölçek noktaları ile belirlenmiştir.

Faktör analizi üç aşamada özetlenebilir;

1. Bütün değişkenler için bir korelasyon matrisi oluşturulur.
2. Faktörler, değişkenlerin korelasyon katsayılarına dayanan korelasyon matrisinden çıkarılır.
3. Faktörler, faktörlerin bazısı ve değişkenler arasındaki ilişkiyi maksimum yapmak için rotasyona tabi tutulur (Özdamar 2010).

$$\begin{aligned} X1-M1 &= L11F1+L12F2+\dots\dots\dots L1kFk+ \varepsilon_1 \\ X2-M2 &= L21F1+L22F2+\dots\dots\dots L2kFk+ \varepsilon_2 \\ XP-MP &= LP1F1+LP1F2+\dots\dots\dots LPkFk+ \varepsilon_P \end{aligned}$$

L_{ij} =Faktörlerin katsayısı (faktör yükü), i:değişken, j:faktör yükü (ağırlığı) belirtir.

Analizde türetilen yeni değişkenler “Faktör” olarak ifade edilir. Analiz; gözlenen ve aralarında korelasyon bulunan (X) veri matrisindeki (P) değişkenden gözlenmeyen fakat değişkenlerin bir araya gelmesi ile ortaya çıkan, sınıflamayı yansıtan rastgele faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlar. Faktör analizi sosyal bilimler, psikoloji, sosyoloji, eğitim bilimler, tıp gibi alanlarda çoğunlukla tutum ve davranış ölçümlerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Bu çalışmada faktör analizi, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatife ortak olma nedenleri ve kooperatif ile ilgili düşünceleri, su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğine ortak olma nedenleri ve üretici birliği ile ilgili düşünceleri olarak ifade edilen değişkenlerin sayısını azaltmak daha anlamlı sınıflandırmak ve daha kolay anlaşılır duruma getirmek için kullanılmıştır.

Faktör analizinde açıklayıcı değişkenlerin analizinin uygunluk derecesini belirlemek için Kaiser Meyer-Okin (KMO) testi ile ölçüm yapılmaktadır. KMO örnekleme yeterli ölçütü gözlenen korelasyon katsayılarının büyüklüğü ile kısmi korelasyon katsayısının büyüklüğünü karşılaştırmada kullanılan bir indekstir. KMO değeri azaldıkça faktör analizi tekniğinin uygulanabilirliğinin de azaldığı şeklinde açıklanmaktadır. Buna göre KMO değerinin 0,90’larda olması çok mükemmel 0,80’lerde iyi, 0,70’lerde orta 0,60’larda düşük, 0,50’lerde kötü ve 0,50’nin altında ise kabul edilemez olarak değerlendirilmektedir Faktör sayısına karar verilirken dikkate alınan başlıca ölçütler öz değer (Eigenvalue) ve varyans kriterleridir. Genellikle uygulamada öz değer 1’in üzerinde olan faktörler seçilmektedir (Hair vd. 1992).

Bu araştırmada, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatife ortak olma nedenleri 26 başlık altında toplanmış ve 5’li likert ölçeği kullanılmıştır. Likert ölçeği kullanılarak elde edilen verilere faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi sonucunda 4 faktör belirlenmiştir. Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatif ile ilgili düşünceleri 45 başlık altında toplanmış ve 5’li likert ölçeği kullanılmıştır. Likert ölçeği kullanılarak elde edilen verilere faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi sonucunda 5 faktör belirlenmiştir. Su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğine ortak olma nedenleri 29 başlık altında toplanmış ve 5’li likert ölçeği kullanılmıştır. Likert ölçeği kullanılarak elde edilen verilere faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi sonucunda 3 faktör belirlenmiştir. Su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği ile ilgili düşünceleri 45 başlık altında toplanmış ve 5’li likert ölçeği kullanılmıştır. Likert ölçeği kullanılarak elde edilen verilere faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi sonucunda 4 faktör belirlenmiştir. Faktör analizi sonucunda 7 faktör belirlenmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Araştırma Bulguları

4.1.1. İncelenen Su Ürünleri Kooperatifleri İle İlgili Genel Özellikler

Antalya İlinde, Kaş İlçesi'nden Gazipaşa İlçesi'ne kadar olan 640 km uzunluğundaki kıyı şeridinde 14 adet su ürünleri kooperatifi bulunmaktadır. Bunlar; Yeşil Antalya Su Ürünleri Kooperatifi, Yeni Liman Su Ürünleri Kooperatifi, Kemer Su Ürünleri Kooperatifi, Aksu Su Ürünleri Kooperatifi, Alanya Su Ürünleri Kooperatifi, Finike Su Ürünleri Kooperatifi, Gazipaşa Su Ürünleri Kooperatifi, Kaş Su Ürünleri Kooperatifi, Kalkan Su Ürünleri Kooperatifi, Denizyaka Su Ürünleri Kooperatifi, Manavgat Su Ürünleri Kooperatifi, Side Su Ürünleri Kooperatifi, Belek Su Ürünleri Kooperatifi ve Serik Su Ürünleri Kooperatifidir (Çizelge 4.5.).

Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden elde edilen kayıtlara göre, ilde su ürünleri kooperatiflerinin kuruluş yılına göre en yeni kurulanları Kemer Su Ürünleri Kooperatifi ve Serik Su Ürünleri Kooperatifi, en eski kurulan Yeşil Antalya Su Ürünleri Kooperatifi, Alanya Su Ürünleri Kooperatifi, Kaş Su Ürünleri Kooperatifi, Denizyaka Su Ürünleri Kooperatifi ve Manavgat Su Ürünleri Kooperatifidir (Çizelge 4.5.).

Çizelge 4.5. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifleri ve kuruluş yılları

İlçe Adı	Kooperatif Adı	Kuruluş Yılı
Muratpaşa	Yeşil Antalya Su Ürünleri Kooperatifi	1990
Konyaaltı	Yeni Liman Su Ürünleri Kooperatifi	1995
Konyaaltı	Kemer Su Ürünleri Kooperatifi	2016
Aksu	Aksu Su Ürünleri Kooperatifi	2010
Alanya	Alanya Su Ürünleri Kooperatifi	1990
Finike	Finike Su Ürünleri Kooperatifi	1995
Gazipaşa	Gazipaşa Su Ürünleri Kooperatifi	2004
Kaş	Kaş Su Ürünleri Kooperatifi	1990
Kaş	Kalkan Su Ürünleri Kooperatifi	2004
Manavgat	Denizyaka Su Ürünleri Kooperatifi	1990
Manavgat	Manavgat Su Ürünleri Kooperatifi	1990
Manavgat	Side Su Ürünleri Kooperatifi	2015
Serik	Belek Su Ürünleri Kooperatifi	2004
Serik	Serik Su Ürünleri Kooperatifi	2016

4.1.1.1. Su ürünleri kooperatif ortaklarının sosyo-demografik özellikleri

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının sosyo-demografik özellikleri ile ilgili oldukça fazla çalışmaya rastlamak mümkündür. Bunlardan bazıları Doğan ve Gönülal (2011), Karademir ve Emin Arat (2014), Dartay ve Canpolat (2017), Çımat ve Duran (2018) olarak belirtilebilir.

Antalya İlinde yapılan bu çalışmada da ortakların sosyo-demografik özelliklerden yaşları incelendiğinde su ürünleri kooperatif ortaklarının yaşları 26-70 arası değişmekte olup, ortalama yaş 50 olarak tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre 24 kişi 26-45 yaş arasında (%32), 28 kişi 46-55 yaş arasında (%37,3), 23 kişi de 56 yaş

üzerindedir (%30,7). Su Ürünleri Kooperatif ortaklarının yaş ortalamalarına bakıldığında en fazla 46-55 yaş grubunda, ardından, 26-45 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre Su Ürünleri Kooperatif ortaklarının nüfusunun çoğunluğu, genç/orta yaşlı kesimdir (Çizelge 4.6.). Nitekim Göncüoğlu (2008) tarafından yapılan yüksek lisans tez çalışmasında da, genç yaş ortak grubunun %22,9, orta yaş grubunun %40,6 oranında olduğu vurgulanmıştır. Antalya ili Su Ürünleri Kooperatifleri ortaklarının çoğunun yaş grubu da bu çalışmada olduğu gibi genç/orta yaşlı kesimde olduğu sonucuna varılmıştır.

Ankete katılan Su Ürünleri Kooperatif ortaklarının %93,3'ünün evli (70 kişi), %6,7' sinin (5 kişi) bekar olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.6.). Bu duruma göre; su ürünleri kooperatif ortaklarının çoğunun evli olduğu söylenebilir.

Araştırmada anket uygulanan kooperatif ortaklarının eğitim durumu incelendiğinde, ortakların resmi eğitim sürelerinin düşük olduğu görülmektedir. Ortaklar ağırlıklı olarak ilkokul seviyesinde resmi eğitim görmüşlerdir. Ancak bazılarının sonrasında çeşitli yollarla ortaokula ve liseye devam ettikleri tespit edilmiştir. Nitekim araştırma sonuçlarına göre, ortaklardan 1 kişinin okur yazar değil (%1,3), 31 kişinin ilkokul mezunu (%41,3), 21 kişinin ortaokul mezunu (%28), 16 kişinin lise mezunu (%21,3), 6 kişinin ise üniversite mezunu (%8) olduğu görülmektedir (Çizelge 4.6.). Bu analiz sonucu 2014 yılında yapılan bir çalışmada elde edilen sonuçlarda olduğu gibi, kooperatif ortaklarının eğitim seviyesinin benzer şekilde düşük olduğunu göstermektedir (Karademir ve Arat, 2014).

Kooperatif ortakları aile nüfus büyüklüğüne göre 2-3 kişilik aile, 4 kişilik aile, 5-8 kişilik aile olarak gruplandırılmıştır. Bu kapsamda yapılan analiz sonuçlarına göre ortakların 19'unun 2-3 kişilik aile (%25,3), 34'ünün 4 kişilik aile (%45,3), 22'sinin 5-8 kişilik (%29,3) ailelere sahip oldukları tespit edilmiştir (Çizelge 4.6.).

Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının barınma durumu incelendiğinde ise analiz sonucuna göre 20 kişinin kiracı (%26,7), 55 kişinin ev sahibi (%73,3) olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.6.). Kiracı olan Su Ürünleri Kooperatif ortaklarının kira bedelleri ise 250 TL ile 1000 TL arasında değişmektedir.

Su ürünleri kooperatif ortaklarının büyük bir kısmının sosyal güvencesi mevcuttur. Nitekim Çizelge 4.6'da 57 ortağın sosyal güvenceye sahip olduğu (%76), 18 ortağın sosyal güvenceye sahip olmadığı (%24) görülmektedir. Sosyal güvenceye sahip olmayanların büyük çoğunluğu av yasağı döneminde aktif olan turizm sektöründe çalışmaktadır. Söz konusu ortakların turizm sezonu boyunca sosyal güvenceleri olmakta ve sezon bitince yeniden sosyal güvenceleri sona ermektedir.

Çizelge 4.6. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının sosyo-demografik özellikleri

Yaş Grubu	Kişi	%
26-45 Yaş	24	32,0
46-55 Yaş	28	37,3
56+ Yaş	23	30,7
Toplam	75	100,0
Medeni Hal		
Evli	70	93,3
Bekar	5	6,7
Toplam	75	100,0
Eğitim Durumu		
Okuma Yazma Bilmeyen	1	1,3
İlkokul Mezunu	31	41,4
Ortaokul Mezunu	21	28,0
Lise Mezunu	16	21,3
Üniversite Mezunu	6	8,0
Toplam	75	100,0
Aile Büyüklüğü		
2-3 kişi	19	25,3
4 kişi	34	45,4
4+ kişi	22	29,3
Toplam	75	100,0
Barınma Durumu		
Ev sahibi	55	73,3
Kiracı	20	26,7
Toplam	75	100,0
Sosyal Güvence Durumu		
Var	57	76,0
Yok	18	24,0
Toplam	75	100,0

Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının hane halkı gelirleri incelendiğinde 40 hanenin (%53,3) sadece balıkçılık yaparak geçimini sağlarken 35 hanenin (%46,7) balıkçılıktan başka aile gelirleri de bulunmakta olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.7.). Şahinler vd. (2005)'nin yaptıkları çalışmada ortakların %74'ünün balıkçılıktan farklı bir işle uğraşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Analiz sonucuna göre, görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 11 kişinin (%14,7) ailesinin gelirinin bir kısmının turizm sektöründen, 6 kişinin (%8) ailesinin gelirinin bir kısmının emeklilikten, 5 kişinin (%6,7) ailesinin gelirinin bir kısmının çiftçilikten geldiği saptanmıştır (Çizelge 4.7.). Turizm sezonunun aktif olmadığı dönemde balıkçılık mesleğini gerçekleştiren su ürünleri kooperatifi ortakları, av yasağının olduğu dönemde ise aktif olan turizm sektöründe çalışmaktadır. Su ürünleri kooperatifi ortaklarının ailelerinin balıkçılıktan başka gelirlerinin çoğunluğunun turizm ve çiftçilikten gelmesi, Antalya İlinin turizm ve tarım sektöründe öncü olması durumu ile örtüşmektedir. Nitekim su ürünleri kooperatifi ortaklarının

ailelerinin balıkçılıktan başka gelirlerinin durumu incelendiğinde 3 kişinin (%4) birden çok icra ettiği mesleklerden, 2 kişinin (%2,7) memurluk mesleğinden, 2 kişinin (%2,7) esnafıktan, 2 kişinin (%2,7) kaptanlık mesleğinden, 2 kişinin (%2,7) kira yoluyla elde ettiği gelirden, 1 kişinin (%1,3) komisyonculuktan, 1 kişinin (%1,3) özel sektörden de gelir elde ettiği tespit edilmiştir (Çizelge 4.7.).

Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifleri ortaklarının ailelerinin %53,3'ü sadece balıkçılık faaliyeti gerçekleştirmekte, balıkçılıktan başka geliri bulunmamaktadır. Ancak, geçim kaynağı sadece balıkçılık faaliyeti olan ailelerin küçük kapasiteli üretici olmaları ve balıkçılıkla ilgili sorunlar yaşamaları nedeniyle gelir düzeyleri oldukça düşüktür. Diğer taraftan, balıkçılıktan başka mesleği olan su ürünleri kooperatifleri ortaklarının sahip olduğu mesleklerin başında av sezonu dışında çalıştıkları, Antalya'da aktif olan turizm sektörü gelmektedir. Ülkemizde turizmin başkenti olarak tanımlanan Antalya'da söz konusu kişiler av sezonu dışında çeşitli turizm alanlarında çalışmaktadır. Bu işleri tercih etmelerindeki en önemli nedenler arasında; av yasağı döneminde balıkçılık yapamadıkları için geçim kaynağı sağlayabilmek ve balıkçılık mesleğinde sosyal güvencesi olmayan (%24) ortakların otellerde çalıştığı dönem boyunca sosyal güvenceye sahip olma istekleri gelmektedir. Ayrıca balıkçılığın yanı sıra; Antalya'nın öncü sektörlerinden biri olan tarım sektöründe yer alan çiftçiler, memurlar, emekliler esnaflar, kaptanlar ve özel sektör çalışanları da su ürünleri kooperatifleri ortaklarının arasında yer almaktadır.

Çizelge 4.7. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının hane halkının balıkçılıktan başka gelir varlığı durumu ve gelir kaynakları

Yanıtlar	Kişi	%
Başka geliri var.	35	46,7
Başka geliri yok.	40	53,3
Toplam	75	100,0
Balıkçılık dışındaki gelir kaynakları		
Balıkçılık	40	53,3
Turizm	11	14,7
Emeklilik	6	8,0
Çiftçilik	5	6,7
Aile Bireylerinin Gelirleri	3	4,0
Memurluk	2	2,7
Esnafılık	2	2,6
Kaptanlık	2	2,7
Kira	2	2,7
Komisyonculuk	1	1,3
Özel Sektör	1	1,3
Toplam	75	100,0

Görüşme yapılan Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının aile üyelerinin de aileye katkı, baba mesleğini devam ettirme veya eşlerine yardım amacı gibi nedenlerle balıkçının kendisi dahil 1 kişi ile 3 kişi arasında değişen sayılarla balıkçılık yaptığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.8.). Analiz sonuçlarına göre, 62 aileden 1 aile bireyi (%82,7), 11 aileden 2 aile bireyi (%14,7), 2 aileden 3 aile bireyi (%2,7) balıkçılık yapmaktadır (Çizelge 4.8.).

Çizelge 4.8. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık yapan (kendisi dahil) aile bireyleri

Balıkçılık Yapan (Kendisi dahil) Aile Bireyleri Kişi Sayısı	Kişi	%
1 kişi	62	82,7
2 kişi	11	14,6
3 kişi	2	2,7
Toplam	75	100,0

Ankete katılan su ürünleri kooperatifleri ortaklarının aile gelirine katkı oranları incelendiğinde %10 ile %100 arasında değişim gösterdiği, ortalama %80 olduğu belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, aile gelirine katkı oranı %10-50 arası olan 19 kişi (%25,3), %60-90 arası 16 kişi (%21,3), %100 olan 40 kişi (%53,4) tespit edilmiştir (Çizelge 4.9.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının toplam gelirdeki balıkçılığın payı incelendiğinde %10 ile %100 arasında değişim gösterdiği, ortalamanın %74 olduğu belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, aile gelirine katkı oranı %10-50 arası olan 28 kişi (%37,3), %60-90 arası 7 kişi (%9,3), %100 olan 40 kişi (%53,4) saptanmıştır (Çizelge 4.9.).

Çizelge 4.9. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının aile gelirine katkı oranı ve toplam gelirden balıkçılıktan elde edilen oran

Aile Gelirine Katkı Oranı (%)	Kişi	%
10-50	19	25,3
60-90	16	21,3
100	40	53,4
Toplam	75	100,0
Toplam Gelirde Balıkçılığın Payı (%)		
10-50	28	37,3
60-90	7	9,3
100	40	53,4
Toplam	75	100,0

4.1.1.2. Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının Balıkçılık ile Olan İlişkileri

Su ürünleri kooperatifleri ortakları balıkçılık faaliyetinde deneyimlerine göre değerlendirildiğinde tecrübeleri 1-5 yıl olanlar 4 kişi (%5,3), 6-10 yıl olanlar 8 kişi (%10,7), 11-15 yıl olanlar 11 kişi (%14,7), 16-20 yıl olanlar 7 kişi (%9,3) iken, 21 yıl ve üzeri tecrübeli olanlar 45 kişi (%60) olarak tespit edilmiştir (Çizelge 4.10.).

Çizelge 4.10. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık deneyim süresi

Balıkçılık Faaliyetinde Deneyim Süresi (yıl)	Kişi	%
1-5	4	5,3
6-10	8	10,7
11-15	11	14,7
16-20	7	9,3
21 ve üzeri	45	60,0
Toplam	75	100,0

Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifleri ortaklarından balıkçılığı bırakmayı düşünenlerin sayısı 13 olup (%17,2), 62 kişi ise (%82,8) balıkçılığı bırakmayı düşünmemektedir (Çizelge 4.11.). 2005 yılında Samandağ'da yapılan bir çalışmada balıkçılığı bırakmayı düşünenler ve düşünmeyenlerin oranı %50 olarak bulunmuştur (Şahinler vd. 2005). Bu durum balıkçılıktan istediği kazancı elde edemese de balıkçılığı bırakmayı düşünmeyenlerin sayısının çoğunlukta olduğunu göstermektedir. Nitekim görüşme yapılan su ürünleri kooperatifleri ortaklarının balıkçılığı bırakma düşüncelerinin nedenleri sorgulandığında 7 kişi 'kazancı yeterli olmadığından' (%9,3), 1 kişi 'yasaklardan' (%1,3), 1 kişi 'emeklilik düşüncesinden' (%1,3), 1 kişi yaş ve sağlık sorunları gibi 'kişisel nedenlerden' (%1,3), 1 kişi 'maliyetlerden' (%1,3), 1 kişi 'balıkçı sayısının artmasından' (%1,3), 1 kişi 'denizde balığın azalmasından' (%1,3) olarak yanıtlamıştır (Çizelge 4.11.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının balıkçılıktan elde ettikleri gelirden memnuniyet durumu incelendiğinde ise 16 kişi gelirden memnun olduğunu (%21,3), 40 kişi gelirden memnun olmadığını (%53,4), 19 kişi gelirden kısmen memnun olduğunu (%25,3) belirtmiştir (Çizelge 4.11.).

Çizelge 4.11. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık ile ilgili düşünceleri ve memnuniyet durumları

Balıkçılığı Bırakma Düşüncesi	Kişi	%
Bırakmayı düşünüyor.	13	17,2
Bırakmayı düşünmüyor.	62	82,8
Toplam	75	100,0
Balıkçılığı Bırakmayı Düşünme Nedenleri		
Kazancı yeterli olmadığından	7	9,3
Yasaklardan	1	1,3
Emeklilik düşüncesinden	1	1,3
Kişisel nedenlerden	1	1,3
Maliyetlerden	1	1,3
Balıkçı sayısının artmasından	1	1,3
Denizde balığın azalmasından	1	1,3
Balıkçılıktan Elde Edilen Gelirden Memnuniyet		
Gelirden memnun.	16	21,3
Gelirden memnun değil.	40	53,4
Gelirden kısmen memnun.	19	25,3
Toplam	75	100,0

Analiz sonuçlarına göre görüşme yapılan su ürünleri kooperatifleri ortaklarının balıkçılığa başlama nedenleri arasında 8 kişinin ‘babama-aileme yardımcı olmak’ (%10,7), 25 kişinin ‘deniz sevgisi’ (%33,3), 23 kişinin ‘zorunlu nedenler’ (%30,7), 10 kişinin ‘aile bütçesine katkıda bulunmak’ (%13,3), 9 kişinin ‘mesleğim olduğu için’ (%12,0) gibi nedenleri olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.12.). 2017 yılında Marmara Denizi su ürünleri kooperatifleri ortakları ile ilgili yapılan bir çalışmada da ortaklar %34 oranında balıkçılığa başlama nedenlerini ‘balıkçılığı geleneksel aile mesleği olmasından dolayı’ tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Zengin ve Güngör, 2017).

Su ürünleri kooperatifleri ortakları balıkçılığı yapma şekline göre incelendiğinde ise 30 kişinin ‘tekne ile denize açılıp balık avlamak’ (%40,0), 2 kişinin ‘tekne ile denize çıkıp av temizliği yapmak’ (%2,7), 43 kişinin ‘hepsi’ ni (%57,3) yaptığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.12.).

Çizelge 4.12. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılığa başlama nedenleri ve balıkçılığı yapma şekli

Balıkçılığa Başlama Nedeni	Kişi	%
Deniz Sevgisi	25	33,3
Zorunlu Nedenler	23	30,7
Aile Bütçesine Katkıda Bulunmak	10	13,3
Mesleğim Olduğu İçin	9	12,0
Babama-Aileme Yardımcı Olmak	8	10,7
Toplam	75	100,0
Balıkçılığı Yapma Şekli		
Tekne İle Denize Açılıp Balık Avlamak	30	40,0
Tekne İle Denize Çıkıp Av Temizliği Yapmak	2	2,7
Hepsi	43	57,3
Toplam	75	100,0

4.1.1.3. Su Ürünleri Kooperatif Ortaklarının Balıkçılığa İlişkin Bazı Özellikleri

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının çalıştıkları tekne yaşı 1 ile 46 yaş arasında değişmekte ise de çalışmada tekne yaşı ortalaması 18 yaş olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının çalıştıkları tekne yaşları 1-10 yaş arasında 21 adet (%28,0), 11-20 yaş arasında 29 adet (%38,7), 21-30 yaş arasında 18 adet (%24,0), 31-40 yaş arasında 4 adet (%5,3), 41-46 yaş arasında 3 adet (%4,0) olarak tespit edilmiştir (Çizelge 4.13.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının çalıştıkları tekne boyları 6,8 metre ile 11,5 metre arasında değişmekte olup, tekne boyları ortalaması 8,4’dür. Analiz sonucuna göre, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının çalıştıkları tekne boyları 6,8-8 metre arasında 33 adet (%44,0), 8,1-9 metre arasında 26 adet (%34,7), 9,1-11,5 metre arasında 16 adet (%21,3) tekne olarak tespit edilmiştir (Çizelge 4.13). Tekne boyu kısa olan teknelerin çoğunlukta olması Antalya ilinde küçük üretici varlığının göstergesi olarak kabul edilebilmektedir.

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının çalıştıkları tekne gücü 9 HP ile 3000 HP arasında değişmekte ve tekne gücü ortalaması 84 HP olarak belirlenmiştir. Analiz sonucuna göre, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının çalıştıkları tekne güçleri 9-50 HP

arasında 51 adet (%68,0), 51-100 HP arasında 19 adet (%25,3), 101-3000 HP arasında 5 adet (%6,7) tekne olarak tespit edilmiştir (Çizelge 4.13.).

Çalışmada su ürünleri kooperatifleri ortaklarının teknelerinin ruhsat tarihleri de sınıflandırılmıştır. Söz konusu sınıflandırmaya göre, 1-10 yıl arası 23 kişi (%30,7), 11-20 yıl arası 27 kişi (%36,0), 21-30 yıl arası 15 kişi (%20,0), 31-95 yıl arası 10 kişi (%13,3) iken, çoğunluğun 1-20 yıl arası arasında bulunduğu saptanmıştır (Çizelge 4.13.).

Çizelge 4.13. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının tekne bilgileri

Tekne yaşı	Kişi	%
1-10 yaş	21	28,0
11-20 yaş	29	38,7
21-30 yaş	18	24,0
31-40 yaş	4	5,3
41-46	3	4,0
Toplam	75	100,0
Tekne Boyu		
6,8-8 m.	33	44,0
8,1-9 m.	26	34,7
9,1-11,5 m.	16	21,3
Toplam	75	100,0
Tekne Gücü		
9-50 HP	51	68,0
51-100 HP	19	25,3
101-3000 HP	5	6,7
Toplam	75	100,0
Ruhsat Tarihi		
1-10 yıl	23	30,7
11-20 yıl	27	36,0
21-30 yıl	15	20,0
31-95 yıl	10	13,3
Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının teknelerinde çalışan sayısı kendisi dahil 1-3 kişi arasında değişmektedir. Analiz sonuçlarına göre tek çalışan 53 kişi (%70,7), 2 çalışanı olan 19 kişi (%25,3), 3 çalışanı olan 3 kişi (%4,0) bulunduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.14.). Buna göre ortakların teknede çoğunlukla tek çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının teknede çalışanlarına ödeme şekli incelendiğinde; 11 kişinin ‘pay’ (%14,7), 3 kişinin ‘yevmiye’ (%4,0), 61 kişinin ‘diğer’ (%81,3) şekilde ödeme yaptığı tespit edilmiştir. Ortakların ‘diğer’ ödeme şekli kendisi ve ailesi seçeneklerini içermektedir. Nitekim 53 kişi kendisinin (%70,6), 8 kişi ailesi (%10,7) ile çalıştığını ifade etmiştir (Çizelge 4.14.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının teknede çalışanlara ödeme şekli pay olanlar incelendiğinde %25 pay alan 1 kişi (%1,3), %30 pay alan 2 kişi (%2,7), %33 pay alan 1 kişi (%1,3), %50 pay alan 7 kişi (%9,3) olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.14.).

Çizelge 4.14. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının tekne çalışanları ile ilgili bilgiler

Tekne çalışan sayısı (kendisi dahil)	Kişi	%
1	53	70,7
2	19	25,3
3	3	4,0
Toplam	75	100,0
Çalışanlara ödeme şekli		
Pay	11	14,7
Yevmiye	3	4,0
Diğer	61	81,3
Toplam	75	100,0
Pay oranı (%)		
25	1	1,3
30	2	2,7
33	1	1,3
50	7	9,3
Diğer ise		
Kendisi	53	70,6
Ailesi	8	10,7
Genel Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının bir yılda çalıştığı sürenin ortalama 180 gün olduğu ve çalışılan gün sayısının 50 gün ile 360 gün arasında değişmekte olduğu belirlenmiştir. Yılda 50-150 gün arası çalışanlar 32 kişi (%42,7), 150-360 gün arası çalışanlar 43 (%57,3) kişidir (Çizelge 4.15.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının balıkçılıkla geçirdikleri zamanın ise günde ortalama 10 saat olduğu ve 2 saat ile 20 saat arasında değişmekte olduğu saptanmıştır. Çizelge 4.15'e göre, günde 2-10 saat arası çalışanlar 48 kişi (%64,0) iken, 11-20 saat çalışanlar 27 (%36,0) kişidir (Çizelge 4.15.).

Çizelge 4.15. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık mesleği yaparken geçirdikleri süreler

Bir Yılda Çalışılan Gün Sayısı	Kişi	%
50-150 gün	32	42,7
150-360 gün	43	57,3
Toplam	75	100,0
Günün Kaç Saati Balıkçılık Yapıldığı		
2-10 saat	48	64,0
11-20 saat	27	36,0
Toplam	75	100,0

Araştırma sonuçlarına göre Antalya ve çevresi su ürünleri kooperatiflerine ortak olanların en çok avladığı balık türleri arasında 1. sırada barbun balığı (*Mullus barbatus*),

2. sırada mercan balığı (*Pagellus erythrinus*), 3. sırada sokar balığı (*Siganus spp.*) türleri bulunmaktadır (Çizelge 4.16.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının en çok avlamak istediği balık türleri arasında ise 1. sırada grida balığı (*Epinephelus costae*), 2. sırada barbun balığı, 3. sırada mercan balığı gelmektedir (Çizelge 4.16.).

Bu türlerin dışında çipura balığı (*Sparus aurata*), bakalorya balığı (*Merluccius merluccius*), barbun balığı (*Mullus barbatus*), kefal balığı (*Mugil cephalus*), kılıç balığı (*Xiphias gladius*), kolyoz balığı (*Scomber japonicus*), melanur balığı (*Oblada melanura*), mırmır balığı (*Lithognathus mormyrus*), palamut balığı (*Sarda sarda*), sargos balığı (*Diplodus sargus*), sinarit balığı (*Dentex dentex*), mercan balığı (*Pagrus pagrus*), levrek balığı (*Dicentrarchus labrax*), kuzu balığı (*Lichia amia*), izmarit balığı (*Smaris alceda*), kolyoz balığı (*Scomber japonicus*), ıskaroz balığı (*Sparisoma cretense*) naylon balığı (*Sargocentrum rubrum*), lahos balığı (*Epinephelus aeneus*), mezigit balığı (*Merlangius euxmus*), kalamar (*Loligo vulgaris*), orfoz balığı (*Epinephelus marginatus*), karides (*Penaeus semisulcatus*), sardalya balığı (*Sardina pilchardus*), akya balığı (*Lichia Amia*), turna balığı (*Esox lucius*), minekop balığı (*Umbrina cirrosa*) türleri su ürünleri kooperatifleri ortaklarının avladığı ve avlamak istediği türlerdir.

Çizelge 4.16. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortakları tarafından en çok avlanan ve en çok avlamak istenilen balık sıralaması

		Balık Türü
En Çok Avlanan Balık Sıralaması	1. Sırada	Barbun (<i>Mullus barbatus</i>)
	2. Sırada	Mercan (<i>Pagellus erythrinus</i>)
	3. Sırada	Sokar (<i>Siganus spp.</i>)
En Çok Avlamak İstenen Balık Sıralaması	1. Sırada	Grida (<i>Epinephelus costae</i>)
	2. Sırada	Barbun (<i>Mullus barbatus</i>)
	3. Sırada	Mercan (<i>Pagellus erythrinus</i>)

Araştırma döneminde su ürünleri kooperatif ortaklarının avlanmadan %88' inin (66 kişi) mazot masrafını karşılayamadan ancak %12' sinin (9 kişi) mazot masrafını karşılayarak dönmüş olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.17.). Ortaklar tarafından bu durumun mazot fiyatlarının halen yüksek olması ile doğrudan ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Tarım ve Orman Bakanlığının 500-1000 TL arasında ÖTV'siz mazot desteği, bu destekten faydalanmak için gereken belge düzenlemenin ortaklar açısından uğraştırıcı ve destek miktarının az görülmesi sebebiyle şikayet konusudur.

Çizelge 4.17. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının mazot masrafını karşılama durumu

Mazot Masrafını Karşılama Durumu	Kişi	%
Evet	66	88,0
Hayır	9	12,0
Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortakları, masraf kalemleri incelendiğinde, en yüksek oranın %78,6 ile akaryakıtın (59 kişi), %48 oranda bakım onarımın (36 kişi), %28 oranında diğer masraf kalemleri olarak av malzemesinin ve kişisel giderlerin (21 kişi),

%17,3 oranında kullanılan yemin (13 kişi), %16 oranında kumanyanın (12 kişi) aldığı belirlenmiştir (Çizelge 4.18).

Çizelge 4.18. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının masraf kalemleri

Masraf Kalemleri	Kişi	% (N=75)
Akaryakıt	59	78,6
Bakım Onarım	36	48,0
Diğer Masraf Kalemleri*	21	28,0
Yem	13	17,3
Kumanya	12	16,0

*Diğer masraf kalemleri: av malzemesi ve kişisel giderler
(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Ankete katılan su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kullandıkları av malzemeleri çoğunlukla uzatma ağı ve paragattan oluşmaktadır. Analiz sonuçlarına göre birden çok av malzemesi kullanan ortaklardan 61'i (%81,3) uzatma ağı, 53'ü (%70,7) paragat, 4'ü (%5,3) olta ve farklı av malzemelerinden oluşan diğer av malzemelerini de kullandığını belirtmiştir (Çizelge 4.19.).

Çizelge 4.19. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kullandıkları av malzemeleri

Av Malzemesi	Kişi	% (N=75)
Uzatma ağı	61	81,3
Paragat	53	70,7
Diğer*	4	5,3

*Diğer av malzemeleri: olta, farklı av malzemeleri
(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

4.1.1.4. Su Ürünleri Kooperatif Ortaklarının Mesleğe Bakış Açıları

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının %58,7'si (44 kişi) balıkçılığın geleceğini kötü görmektedir. Analiz sonuçlarına göre, balıkçılığın geleceğini %24'ü (18 kişi) çok kötü, %13,3'ü (10 kişi) orta, %1,3'ü (1 kişi) iyi, %2,7'si (2 kişi) çok iyi olarak görmektedir (Çizelge 4.20.).

Çizelge 4.20. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık mesleğinin geleceğine bakışı

Değerlendirme	Kişi	%
Çok iyi	2	2,7
İyi	1	1,3
Orta	10	13,3
Kötü	44	58,7
Çok kötü	18	24,0
Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının çocuklarının balıkçı olmasını isteme durumu sorgulandığında; büyük çoğunluğunun istemediği (%92), %8'inin istediği belirlenmiştir (Çizelge 4.21.). Elde edilen bu sonuçlar, Ünal ve Yercan (2006)'ın çalışmasında belirttiği “Gelişmekte olan ülkelerde balıkçılar geçimlerini tehlike altında görmektedir” ifadesini destekler niteliktedir.

Analiz sonuçlarına göre çocuğunun balıkçı olmasını isteyen 3 kişi çocuğunun zaten mesleğinin balıkçılık olduğu için (%50,0), 2 kişi balıkçılığın baba mesleği olduğu için (%33,3), 1 kişi de denizi sevdiği için (%16,7) istediklerini ifade etmişlerdir. Çocuğunun balıkçı olmasını istemeyen 20 kişi mesleğin geleceği olmadığı için (%29,0), 13 kişi okumasını istediği için (%18,8), 12 kişi kendi mesleği olduğu için (%17,4), 10 kişi geliri yetersiz olduğu için (%14,5), 4 kişi mesleğini kendisi seçmesi için (%5,8), 8 kişi çalışma şartlarının zor olduğu için (%11,6), 2 kişi kız çocuğu olduğu için (%2,9) şeklinde açıklama yapmışlardır (Çizelge 4.21.).

Çizelge 4.21. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının çocuklarının balıkçı olmasını isteme durumu

Çocuğunun Balıkçı Olmasını İsteme Durumu	Kişi	%
İstiyor	6	8,0
İstemiyor	69	92,0
Toplam	75	100,0
Balıkçı Olmasını İsteme Nedeni		
Zaten balıkçı olduğu için	3	50,0
Baba mesleği olduğu için	2	33,3
Denizi sevdiği için	1	16,7
Balıkçı Olmasını İstememe Nedeni		
Mesleğin geleceği olmadığı için	20	29,0
Okuyor, okumasını istediğim için	13	18,8
Kendi mesleği olduğu için	12	17,4
Geliri yetersiz olduğu için	10	14,5
Mesleğini kendisi seçmesi için	4	5,8
Çalışma şartlarının zor olduğu için	8	11,6
Kız çocuğu olduğu için	2	2,9

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının mesleklerinin avantajları olarak 58 kişi (%47,5) deniz ve doğayla iç içe olmak, 25 kişi (%20,5) balık tutmak, 21 kişi (%17,2) kendi kendimin patronu olmak, 14 kişi (%11,5) birey olarak para kazanma imkanı tanınması, 4 kişi (%3,3) ailemle birlikte çalışmak olarak gördüklerini ifade etmişlerdir (Çizelge 4.22.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının mesleğin dezavantajları olarak 62 kişi kötü hava şartları (%46,6), 31 kişi belirsizlik (%23,3), 23 kişi çalışma koşulları zorluğu (%17,3), 8 kişi sosyal güvencenin olmaması (%6,0), 6 kişi rekabet (%4,5), 3 kişi balıkçılar arasında saygı, dayanışma olmaması (%2,3) gibi olumsuzlukları belirtmişlerdir (Çizelge 4.22.).

Çizelge 4.22. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık mesleklerine bakış açıları

Mesleğin Avantajları	Kişi	%
Deniz ve doğayla iç içe olmak	58	47,5
Balık tutmak	25	20,5
Kendi kendimin patronu olmak	21	17,2
Birey olarak para kazanma imkânı tanınması	14	11,5
Ailemle birlikte çalışmak	4	3,3
Toplam	122	100,0
Mesleğin Dezavantajları		
Kötü hava şartları	62	46,6
Belirsizlik	31	23,3
Çalışma koşulları zorluğu	23	17,3
Sosyal güvencenin olmaması	8	6,0
Rekabet	6	4,5
Balıkçılar arasında saygı, dayanışma olmaması	3	2,3
Toplam	133	100,0

*(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının meslek hastalıkları arasında en fazla 22 kişi (%29,3) ile bel ağrısı veya bel fıtığı hastalığı tespit edilmiştir. 8 kişi göz bozukluğu (%10,7), 5 kişi boyun fıtığı (%6,7), 4 kişi kireçlenme (%5,3), 3 kişi yara izleri ve ellerde tahriş (%4,0), 3 kişi diğer (%4), 2 kişi güneş yanıkları (%2,7), 2 kişi elde ve bilekte sinir sıkışması (%2,7), 2 kişi romatizma (%2,7), 1 kişi deniz tutması (%1,3), 1 kişi siyatik (1,3) hastalığına sahipken 40 kişinin (%53,3) meslek hastalığı olmadığı tespit edilmiştir. Diğer hastalıklar arasında kalp, tansiyon, vertigo gibi hastalıklar yer almaktadır (Çizelge 4.23.).

Çizelge 4.23. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının meslek hastalıkları

Meslek Hastalığı	Kişi	% (N=75)
Bel ağrısı veya bel fıtığı	22	29,3
Göz bozukluğu	8	10,7
Boyun fıtığı	5	6,7
Kireçlenme	4	5,3
Yara izleri ve ellerde tahriş	3	4,0
Diğer**	3	4,0
Güneş yanıkları	2	2,7
Elde ve bilekte sinir sıkışması	2	2,7
Romatizma	2	2,7
Deniz tutması	1	1,3
Siyatik	1	1,3
Meslek hastalığı olmayan	40	53,3

(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

** (Diğer: kalp, tansiyon, vertigo)

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının balıkçılık ile ilgili sorunları 5’li likert ölçekli sorular ile belirlenmeye çalışılmıştır. Balıkçılıkla ilgili sorunlar arasında ‘balıkçılar arasında saygı ve dayanışmanın olmaması’ sorununa ortalama 2,91 ile ‘kararsız’ yanıt alınmıştır. ‘Yasa dışı avcılık’ sorununa ortalama 4,05 ile ‘katılıyorum’, ‘Aşırı avcılık ve balığın azalması’ sorununa ortalama 3,96 ile ‘katılıyorum’, ‘Av alanlarının azalması’ sorununa ortalama 3,91 ile ‘katılıyorum’, ‘Balıkçı sayısının artması’ sorununa ortalama 3,63 ile ‘katılıyorum’ cevabı verilmiştir. ‘Düşük balık fiyatları’ sorununa ise ortalama 3,75 ile ‘katılıyorum’, ‘Barınak problemleri’ sorununa ortalama 3,68 ile ‘katılıyorum’, ‘Büyük ölçekli balıkçılık’ sorununa ortalama 3,59 ile ‘katılıyorum’, ‘Kooperatifin etkin olmaması’ sorununa ortalama 3,47 ile ‘kararsız’ diyen balıkçılar, ‘Pazarlama sorunları’ sorununa ortalama 3,51 ile ‘katılıyorum’, ‘Yetersiz devlet desteği’ sorununa ortalama 3,88 ile ‘katılıyorum’, ‘Tayfa bulma’ sorununa ortalama 2,55 ile ‘kararsız’, ‘Malzeme (av araçlarının vb.) fiyatlarının yüksek olması’ sorununa ortalama 3,95 ile ‘katılıyorum’ demişlerdir (Çizelge 4.24.). Bu kapsamda ortakların en önemli sorunları arasında yasadışı avcılık, girdi fiyatlarının yüksekliği, aşırı avcılık ile balığın azalması, av alanlarının giderek azalması gelmektedir.

Ayrıca ortaklar, başka şehirlerden gelip avcılık yapan büyük balıkçılarla da sorun yaşadıklarını, yetersiz olan av bölgesini paylaşmak zorunda kaldıklarını bildirmişlerdir. Bunun yanında, denetim eksikliği ve yasa dışı avcılığın engellenememesi, balık tutamadan geri dönmek, kötü hava şartları, çalışma şartları, yetersiz bilgilendirme ve eğitim, devletin yeterli destek vermemesi, denizin kirletilmesi de ortakların diğer sorunlarından. Ortaklar genellikle ya kendileri ya da aileleri ile üretimi gerçekleştirdiğinden; tayfa bulma, çalıştırma konusunu sorun olarak görmemektedir.

Diğer taraftan Antalya’nın turizm kenti olması nedeniyle deniz kıyısında yer alan otellerin bazıları av sahalarının bulunduğu bölgelerde yer almaktadır. Bu bölgeleri işgal etmekle kalmayıp oluşan organik ya da anorganik atıklarla kirliliğe neden olmaktadır. Bu durum balıkçıların av sahalarını daraltmakta dolayısıyla avcılıklarına engel teşkil etmektedir.

Yasak olan ya da türü tehlike altında olan balık türlerinin avlanması, av boylarına uyulmaması ve aşırı avcılık gibi bilinçsiz avlanmada diğer sorunlar arasında yer almakta aynı zamanda sürdürülebilir balıkçılığı da engellemektedir. Balıkçılığın sürdürülebilmesi adına balıkların yumurta döktükleri zamanlar olan av yasaklarının başladığı (15 Nisan- 1 Eylül) dönem Antalya’da bulunan bazı türlerin yumurta dökme zamanı ile uyuşmamaktadır. Bu durum söz konusu türlerin devamlılığı açısından önemli sorun oluşturmaktadır.

Ayrıca, trolle avcılık diğer denizlere göre daha az oranda olsa da av sahaları ile ilgili önemli sorun oluşturmaktadır. Ortaklar bölgede artan balıkçı sayısının yanında Karadeniz’den ve Akdeniz’in doğusundan gelen trolle avlanan balıkçıların avlanmalarına büyük engel getirdiğini bildirmişlerdir. Ortakların bildirdiği sorunlardan biri de balon balığı (*Lagocephalus sceleratus*) sorunudur. Küresel ısınma ve iklim değişikliği nedeniyle, sularımızda görülmeye başlayan balon balığında bulunan tetrodotoksin isimli toksin nedeniyle karaya çıkarılması yasak olan tür olup, keskin dişleri ile hem balık ekosistemini bozduğu hem de ortakların av malzemelerini kopararak zarar verdiğinden sorun oluşturmaktadır. Ancak, araştırmalar ile tetrodotoksin isimli toksinin kanser ilacı hammaddesi olarak değerlendirilebileceği

duyurulunca 2020 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından av yasağı kaldırılmış ve 4/1 Numaralı Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ'i ile zehirli balon balığı için 'Kuyruğunu getir 5 lirayı al' projesi başlatılmıştır. Bu Proje, Antalya'da su ürünleri kooperatifi ortakları tarafından olumlu karşılanmıştır (Anonim 1).

Çizelge 4.24. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık ile ilgili sorunları

Sorunlar	Orta lama	Stan dart Sapma	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
			Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Balıkçılar arasında saygı ve dayanışmanın olmaması	2,91	1,153	7	9,3	25	33,3	18	24,0	18	24,0	7	9,3	75	100,0
Yasa dışı avcılık	4,05	0,884	2	2,7	4	5,3	3	4,0	45	60,0	21	28,0	75	100,0
Aşırı avcılık ve balığın azalması	3,96	0,992	2	2,7	6	8,0	3	4,0	46	61,3	18	24,0	75	100,0
Av alanlarının azalması	3,91	0,989	3	4,0	5	6,7	7	9,3	41	54,7	19	25,3	75	100,0
Balıkçı sayısının artması	3,63	0,997	4	5,3	8	10,7	8	10,7	47	62,7	8	10,7	75	100,0
Düşük balık fiyatları	3,75	1,175	5	6,7	8	10,7	9	12,0	32	42,7	21	28,0	75	100,0
Barınak problemleri	3,68	1,067	3	4,0	10	13,3	10	13,3	37	49,3	15	20,0	75	100,0
Büyük ölçekli balıkçılık	3,59	1,067	1	1,3	16	21,3	10	13,3	34	45,3	14	18,7	75	100,0
Kooperatifin etkin olmaması	3,47	1,044	3	4,0	13	17,3	14	18,7	36	48,0	9	12,0	75	100,0
Pazarlama sorunları	3,51	1,155	5	6,7	13	17,3	8	10,7	37	49,3	12	16,0	75	100,0
Yetersiz devlet desteği	3,88	1,026	6	8,0	1	1,3	5	6,7	47	62,7	16	21,3	75	100,0
Tayfa bulma	2,55	1,166	10	13,3	38	50,7	10	13,3	10	13,3	7	9,3	75	100,0
Malzeme (av araçlarının vb.) fiyatlarının yüksek olması	3,95	1,025	3	4,0	5	6,7	8	10,7	36	48,0	23	30,7	75	100,0

*: 1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsız 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının balıkçılık ile ilgili en çok şikayet edilen sorunları 5’li likert ölçekli sorular ile analiz edilmeye çalışılmıştır. Su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık ile ilgili en çok şikayet edilen sorunlardan ‘Balık tutamadan geri dönmek’ sorununa 3,76 ile ‘katılıyorum’ yanıtı alınmıştır. ‘Kötü hava şartları’ sorununa 3,89 ile ‘katılıyorum’, ‘Denetim eksikliği ve yasa dışı avcılığın engellenememesi’ sorununa 4,32 ile ‘katılıyorum’, ‘Yetersiz bilgilendirme ve eğitim’ sorununa 3,88 ile ‘katılıyorum’ yanıtı alınmıştır. ‘Devletin destek vermemesi’ sorununa 4,03 ile ‘katılıyorum’, ‘Denizin kirletilmesi’ sorununa 4,17 ile ‘katılıyorum’, ‘Çalışma şartları’ sorununa 3,84 ile ‘katılıyorum’ cevabı verilmiştir (Çizelge 4.25.). Analiz sonucunda balıkçıların en çok şikayet ettiği konuların başında denetim eksikliği ve yasadışı avcılığın engellenememesi, yetersiz devlet desteği ve deniz kirliliği gelmektedir.

Çizelge 4.25. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının balıkçılık ile ilgili en çok şikayet ettikleri sorunlar

Sorunlar	Orta lama	Stan dart Sapma	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
			Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Balık tutamadan geri dönmek	3,76	0,956	4	5,3	5	6,7	6	8,0	50	66,7	10	13,3	75	100,0
Kötü hava şartları	3,89	1,008	4	5,3	5	6,7	3	4,0	46	61,3	17	22,7	75	100,0
Denetim eksikliği ve yasa dışı avcılığın engellenememesi	4,32	0,774	1	1,3	1	1,3	2	2,7	39	52,0	32	42,7	75	100,0
Yetersiz bilgilendirme ve eğitim	3,88	0,885	2	2,7	5	6,7	7	9,3	47	62,7	14	18,7	75	100,0
Devletin destek vermemesi	4,03	0,900	3	4,0	2	2,7	5	6,7	45	60,0	20	26,7	75	100,0
Denizin kirletilmesi	4,17	0,876	3	4,0	1	1,3	2	2,7	43	57,3	26	34,7	75	100,0
Çalışma şartları	3,84	0,973	4	5,3	3	4,0	9	12,0	44	58,7	15	20,0	75	100,0

*: 1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsız 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının %58,7' si (44 kişi) av sahaları ile ilgili, %68'i (51 kişi) liman hizmetleri ile ilgili, %84'ü (63 kişi) diğer balıkçılar ile ilgili, %86,7'si (65 kişi) kooperatif ile ilgili, %90,7'si (68 kişi) sahil güvenlik ile ilgili, %92'si (69 kişi) Tarım İl Müdürlüğü ile ilgili önemli sorunları olmadığını ifade etmiştir (Çizelge 4.26).

Çizelge 4.26. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının av bölgelerindeki sorun durumu

Sorunlar	Sorun var		Sorun yok		Toplam	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Av Sahaları	31	41,3	44	58,7	75	100,0
Liman Hizmetleri	24	32,0	51	68,0	75	100,0
Diğer Balıkçılar	12	16,0	63	84,0	75	100,0
Kooperatif	10	13,3	65	86,7	75	100,0
Sahil Güvenlik	7	9,3	68	90,7	75	100,0
Tarım İl Müdürlüğü	6	8,0	69	92,0	75	100,0

Araştırma sonuçlarına göre, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının %41,3 'ünün (31 kişi) av sahaları ile ilgili sorunları olduğu saptanmıştır. Söz konusu sorunlar arasında turizmden dolayı av sahalarının azaltılması, bilinçsiz avlanma, yasal olmayan trollerin kullanımı, kirlilik, demir salınımı, balıkçılık ile ilgili kısıtlamalar, bölgedeki balıkçı sayısının ve balon balığının sularımızda artması, av sahasının dar olması gibi olumsuzluklar yer almaktadır (Çizelge 4.27.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının %32'si ise liman hizmetleri ile ilgili (24 kişi) yer sorunu, hizmet sorunu (elektrik, su, tuvalet, araç girişi, malzeme girişi, atık su ve içme suyu vb. sorunlar), liman ücretleri ve mevzuat sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir (Çizelge 4.27.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının %16' sının diğer balıkçılar ile ilgili (12 kişi) sorunları olduğu, bu sorunlar arasında; trollerin ve gırgırların yasak bölgelerde avlanması, kaçak ve bilinçsiz avcılık, başka bölgelerden balıkçıların gelmesi, av sahasının giderek daralması, yer sorunu gibi sorunların yer aldığını belirtmişlerdir (Çizelge 4.27.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının %13,3' ü kooperatif ile ilgili (10 kişi); imkânlarının sınırlı olması, kooperatife devletin yeterince destek vermemesi, liman bağlama ücreti, yönetimin şeffaf olmaması gibi sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir (Çizelge 4.27.).

Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının %9,3' ü (7 kişi) sahil güvenlik ile ilgili denetimin bazen az bazen çok olması gibi sorunlar olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 4.27.).

Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının %7,8'i Tarım İl Müdürlüğü (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü) ile ilgili (6 kişi) av yasağı dönemlerinin yumurtlama zamanında olmaması, bazı ekonomik balık türlerinin avcılığının yasak olması, denetimlerin tamamen sahil güvenliğe bırakılması, avlanan balık boyu kontrolünün zayıf olması, yasakların caydırıcılığının yetersiz kalması, işlemlerin uzun sürmesi gibi sorunları bulunduğunu açıklamışlardır (Çizelge 4.27.).

Çizelge 4.27. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının av bölgelerindeki sorunları

Av Sahaları ile İlgili Sorunlar	Kişi	%
Turizmden dolayı av sahalarının azalması	6	19,3
Bilinçsiz avlanma	7	22,6
Troller	4	12,9
Kirlilik	4	12,9
Demir salınımı	3	9,7
Balıkçılık ile ilgili kısıtlamalar	3	9,7
Bölgedeki balıkçı sayısının artması	2	6,5
Balon balığı	1	3,2
Av sahasının dar olması	1	3,2
Toplam	31	100,0
Liman Hizmetleri ile İlgili Sorunlar		
Hizmet sorunu	13	54,2
Yer sorunu	7	29,2
Liman ücretleri	2	8,3
Mevzuat sorunu	2	8,3
Toplam	24	100,0
Diğer Balıkçılar ile İlgili Sorunlar		
Trollerin ve gırgırların yasak bölgelerde avlanması	5	41,7
Kaçak ve bilinçsiz avcılık	3	25,0
Başka bölgelerden balıkçıların gelmesi	2	16,7
Av sahasının daralması	1	8,3
Yer sorunu	1	8,3
Toplam	12	100,0
Kooperatif ile İlgili Sorunlar		
Kooperatifin imkanlarının sınırlı olması	6	60,0
Kooperatife devletin yeterince destek vermemesi	2	20,0
Liman bağlama ücreti	1	10,0
Yönetimin şeffaf olmaması	1	10,0
Toplam	10	100,0
Sahil Güvenlik ile İlgili Sorun		
Denetim az olması	4	57,1
Denetimin çok olması	3	42,9
Toplam	7	100,0
Tarım İl Müdürlüğü ile İlgili Sorun (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü)		
Av yasağı dönemlerinin yumurtlama zamanında olmaması	1	16,7
Bazı ekonomik balık türlerinin avcılığının yasak olması	1	16,7
Denetimlerin tamamen sahil güvenliğe bırakılması	1	16,7
Avlanan balık boyu kontrolünün zayıf olması	1	16,7
Yasaklar caydırıcılığının yetersiz olması	1	16,7
İşlemlerin uzun sürmesi	1	16,7
Toplam	6	100,0

Araştırma sonuçlarına göre, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının denize çıktığı gün ortalama masrafları 30 TL ile 800 TL arasında değişmekte olup, ortalama 210 TL'dir. Ankete katılan ortakların, denize çıktığı gün ortalama masrafı 30-150 TL arasında olan 31 kişi (%41,3), 151-250 TL arasında olan 23 kişi (%30,7), 251-800 TL olan 21 (%28) kişidir (Çizelge 4.28.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının denize çıktığı gün ortalama gelirinin ise 30 TL ile 1000 TL arasında değişmekte olduğu ve ortalama 309 TL olduğu belirlenmiştir. Analiz sonucuna göre, denize çıktığı gün ortalama geliri 30-150 TL arasında olan 17 kişinin (%22,7), 151-250 TL arasında olan 22 kişinin (%29,3), 251-1000 TL olan 36 kişinin (%48,0) olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.28.).

Çizelge 4.28. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının denize çıktığı gün ortalama masrafı ve geliri (TL)

Denize Çıktığı Gün Ortalama Masrafı	Kişi	%
30-150	31	41,3
151-250	23	30,7
251-800	21	28,0
Toplam	75	100,0
Denize Çıktığı Gün Ortalama Geliri		
30-150	17	22,7
151-250	22	29,3
251-1000	36	48,0
Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının devletten talep ettikleri destekleri önem sırasının 1'den 9'a kadar sıralanmaları sonucunda, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının destek verilse devletten talep edilecek destekler arasında en önemlileri arasında parasal destek (%57,3), av aracı desteği (%32,0) ve indirimli mazot olduğu (%20,0), teknenin modernize edilmesi desteğinin (%45) ise en önemsiz olduğu ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.29.)

Çizelge 4.29. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifleri ortaklarının devletten talep ettikleri destekler

		Önem Düzeyi																			
Destek Çeşidi	Orta lama	1		2		3		4		5		6		7		8		9		Toplam	
		Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Parasal destek	2,3	43	57,3	7	9,3	9	12,0	6	8,0	1	1,3	2	2,7	6	8,0	1	1,3			75	100,0
Düşük faizli destek	5,4	4	5,3	9	12,0	1	1,3	8	10,7	9	12,0	20	26,7	12	16,0	7	9,3	5	6,7	75	100,0
Sosyal güvence	6,9	1	1,3	3	4,0	1	1,3	6	8,0	7	9,3	9	12,0	10	13,3	19	25,3	19	25,3	75	100,0
İndirimli mazot	4,2	7	9,3	12	16,0	12	16,0	15	20,0	14	18,7	4	5,3	3	4,0	3	4,0	5	6,7	75	100,0
KDV	6,1			2	2,7	7	9,3	7	9,3	10	13,3	17	22,7	13	17,3	12	16,0	7	9,3	75	100,0
Av aracı desteği	3,4	3	4,0	24	32,0	20	26,7	10	13,3	11	14,7	3	4,0	3	4,0	1	1,3			75	100,0
Yasak avcılığın engellenmesi	3,7	11	14,7	12	16,0	18	24,0	9	12,0	11	14,7	5	6,7	6	8,0			3	4,0	75	100,0
Sirkülerin daha iyi hale getirilmesi ve bu işte balıkçıların da yer alması	5,3	5	6,7	6	8,0	6	8,0	12	16,0	10	13,3	8	10,7	11	14,7	15	20,0	2	2,7	75	100,0
Teknemin modernize edilmesi	7,8	1	1,3			1	1,3	2	2,7	2	2,7	7	9,3	11	14,7	17	22,7	34	45,3	75	100,0

*(Önem Düzeyi: 1=En önemli, 9=En önemsiz)

4.1.1.5. Su Ürünleri Kooperatif Ortaklarının Kooperatif İlişkisi

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatife ortaklıkları Çizelge 4.30'da da görüldüğü gibi, 1 yıl ile 28 yıl arası değişmekte olup, ortalama ortaklık süresi 11 yıldır.

Araştırma, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatife ortaklık süreleri 1-10 yıl arası olan 39 kişi (%52,0), 11-20 yıl arası olan 28 kişi (%37,3), 21-28 yıl arası olan 8 kişi (%10,7) tespit edilmiştir (Çizelge 4.30.). İstanbul'da yapılan diğer bir çalışmada kooperatif ortaklarının çoğunluğunun 1-10 yıl arası ortaklık süresi olduğu bildirilmiştir (Karademir ve Emin Arat 2014). Antalya ilindeki su ürünleri kooperatifleri ortaklık sürelerinin büyük bir kısmının 1-10 yıl arasında ortaklık süresi olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sürede kooperatifin kuruluşunun yeni kurulmuş olmasının da etkisi bulunmaktadır.

Çizelge 4.30. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif ortaklık süreleri

Kooperatif Ortaklık Süresi	Kişi	% (N=75)
1-10 yıl	39	52,0
11-20 yıl	28	37,3
21-28 yıl	8	10,7
Toplam	75	100,0

Analiz sonucuna göre, su ürünleri kooperatif ortaklarından 34 kişi (%45,3) komisyoncuya, 28 kişi (%37,3) kabzımla, 22 kişi (%29,3) lokantaya, 20 kişi (%26,7) kooperatife, 14 kişi (%18,7) teknelere, 1 kişi toptan satış 10 kişi perakende satış olmak üzere 11 kişinin (%14,7) diğer, 15 kişinin (%20,0) otele, 9 kişinin (%12,0) pazara, 3 kişinin (%4,0) toptancı haline satış yaptığı saptanmıştır (Çizelge 4.31.).

2015 yılında Antalya'da yapılan bir çalışmada Antalya'daki su ürünleri pazarlama kanalı içerisinde yer alan su ürünleri kooperatiflerinin önemi açıklanmıştır (Olguner vd. 2015). Çalışmada Su Ürünleri Kooperatifi ortakları ürünlerini çoğunlukla komisyonculara satmayı tercih etmektedirler. Komisyoncular, ortaklardan aldığı ürünü, kooperatife göre daha yüksek fiyattan alabilmekte ve önceden avans vererek yıl boyu üreticiden ürününü sürekli almayı amaçlamaktadır. Av yasağı dönemi avcılık yapamadığı için geliri olmayan balıkçılar için bu durum avantajlı olurken, öte yandan komisyoncuya borçlu olduğu için avladığı tüm ürünü yıl boyu komisyoncuya tedarik etmek zorunda kalmakta, ortaklar çoğunlukla avladıkları ürünleri komisyonculara pazarlamayı tercih etmektedirler. Bu durum, kooperatiflerin pazarlama işlevlerini zayıf kılmaktadır. Bu nedenle Su Ürünleri Kooperatiflerinin pazarlama işlevlerini güçlendirmek, dolayısıyla ortakları güçlendirmek amacıyla yeni ve doğru pazarlama stratejileri geliştirilmesi gerekmektedir.

Çizelge 4.31. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının ürünleri pazarlama yerleri

Pazarlama Yerleri	Kişi	% (N=75)
Komisyoncu	34	45,3
Kabzımal	28	37,3
Lokanta	22	29,3
Kooperatif	20	26,7
Tekne	14	18,7
Diğer*	11	14,7
Otel	15	20,0
Pazar	9	12,0
Hal	3	4,0

*Diğer:10 perakende satış, 1 toptan satış
(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Bu araştırmada su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 59 kişi (%78,7) ürün fiyatlarının düşük olması, 46 kişi (%61,3) kooperatifin pazarlama yapamaması, 6 kişi (%8,0) talebin yetersiz olması, 5 kişi (%6,7) toptancı halinin olmaması, 4 kişi (%5,3) buzlama ve soğuk hava deposunun olmaması, 3 kişi (%4,0) mezat olmaması, 2 kişi (%2,7) depolama olanaklarının yetersiz olmasını pazarlamada karşılaşılan en önemli sorunlar olarak belirtmişlerdir. Ancak 14 kişi (%18,7) ürün pazarlamada sorun yaşamadığını bildirmiştir (Çizelge 4.32.).

Su ürünleri kooperatiflerinin en önemli faaliyetlerinden olan pazarlama Antalya'daki su ürünleri kooperatifleri ortaklarının en önemli sorunlarından. Pazarlama sorunlarının içinde en önemlisi, ürünün değerinin altında satılması, yani ürün fiyatının düşük olmasıdır (Yılmaz vd. 2013). Ürün fiyatının düşük olması medeniyle ortaklar av maliyetlerini karşılayamamaktadır. Su ürünleri kooperatiflerinin sadece %28'inin pazarlama faaliyeti olması ve ortaklar tarafından istenilen verimin elde edilememesi nedeniyle kooperatifler başarısız olarak değerlendirilmektedir. Pazarlama faaliyeti olmayan hatta büro yeri bile bulunmayan Knudsen (2001) tarafından "tabela kooperatif" olarak ifade edilen çoğu kooperatifte soğuk hava deposu veya mezat alanının olmaması da çok hızlı bozulan su ürünleri için büyük sorun oluşturmaktadır. Ayrıca, su ürünleri iç tüketiminin dünya ve Avrupa ülkelerinde göre ülkemizde düşük olması dolayısıyla talebin yetersiz olması önemli pazarlama sorunlarından.

Çizelge 4.32. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının pazarlamada karşılaştıkları sorunlar

Pazarlama Sorunları	Kişi	% (N=75)
Fiyatın düşük olması	59	78,7
Kooperatifte pazarlama olmaması	46	61,3
Pazarlamada sorun yok	14	18,7
Talebin yetersiz olması	6	8,0
Hal olmaması	5	6,7
Buzlama soğuk hava deposu olmaması	4	5,3
Mezat olmaması	3	4,0
Depolama olanaklarının yetersiz olması	2	2,7

(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının genel kurula katılım durumu incelendiğinde ise katılım oranının genel olarak yüksek olduğu sonucu belirlenmiştir (Çizelge 4.33.).

Analiz sonuçlarına göre, kooperatiflerin genel kurullarına 71 kişinin (%94,7) katıldığı, 4 kişinin (%5,3) katılmadığı belirlenmiş iken, geçen yıl yapılan genel kurula 66 kişinin (%88,0) katıldığı, 9 kişinin (%12,0) ise katılmadığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.33.).

Çizelge 4.33. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının genel kurullara katılım durumları

Genel Kurula Katılım Durumu	Kişi	%
Katıldı	71	94,7
Katılmadı	4	5,3
Toplam	75	100,0
Geçen yıl yapılan genel kurula katılım		
Katıldı	66	88,0
Katılmadı	9	12,0
Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 39 kişi (%52,0) kooperatif yönetiminde yer almış, 36 kişi (%48,0) kooperatif yönetiminde yer almamıştır. Fırsat verilmesi durumunda (yönetimde yer alması durumunda) kooperatife daha fazla yardımcı olabilmeye inanma durumuna su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 42 kişi (%56,0) yönetimde olmak istediğini, 33 kişi (%44,0) yönetimde olmak istemediklerini belirtmişlerdir (Çizelge 4.34.).

Araştırmada kooperatif yönetiminde olmak isteyen su ürünleri kooperatifi ortaklarının; zaten yönetimde olduklarından, faydalı ya da başarılı olabileceğini düşündüklerinden, kooperatifin sorunlarını bildiklerinden, bilgi ve tecrübeleri olduklarından “evet” yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Kooperatif yönetiminde olmaya “hayır” diyenlerin ise; vakti olmadığından, daha önce yönetimde yer aldığından, bilgim, eğitimim ve tecrübem olmadığından, yönetimden memnun olduğundan, emekliliği düşündüğünden ya da ilgilenmediğinden “hayır” yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Kooperatif yönetiminde olmaya “istemiyorum” yanıtı verenler de benzer şekilde vakti olmadığından, ilgilenmediğinden, mesafenin uzak olmasından ve gelecek planlarından istemediğini belirtmişlerdir (Çizelge 4.34.).

Çizelge 4.34. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif yönetiminde yer alma durumu

Kooperatif yönetiminde yer alma durumu	Kişi	%
Yönetimde yer aldım.	39	52,0
Yönetimde yer almadım.	36	48,0
Toplam	75	100,0
Yönetimde olma isteği		
Yönetimde olmak istiyorum.	42	56,0
Yönetimde olmak istemiyorum.	33	44,0
Toplam	75	100

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 51 kişi (%68,0) kooperatifini başarılı bulurken, 24 kişi (%32,0) başarısız bulmaktadır. Su ürünleri kooperatifini başarılı olarak değerlendirenler, sorunların çözülmeye çalışılması, birlik beraberlik olması, dürüst, düzenli ve ilkeli yönetimlerin olması, alt yapı ve çevre sorunlarına çözüm getirilmesi (elektrik su, satış yeri vb.), kooperatif sayesinde belirli bir yere sahip olma, kooperatifin gelirine ve imkanlarına göre başarılı olduğu ya da önceki yönetime göre daha başarılı olmasından dolayı olumlu kooperatifini başarılı bulmaktadır. Su ürünleri kooperatifini başarısız olarak değerlendirenler ise; çalışmaların yeterli olmaması, imkanların yetersiz olması, bazı yönetimlerin yeni olmasından dolayı çalışmalarının beğenilmemesinden dolayı ortağı olduğu kooperatifi başarısız olarak nitelendirmektedir (Çizelge 4.35.).

Marmara Bölgesi'nde yapılan bir diğer çalışmada su ürünleri kooperatiflerinin benzer şekilde, kooperatif eğitimi almış profesyonel yöneticiye sahip olma, ortaklarına ucuz girdi temin etme, sermaye artırımında bulunma, kar payı (risturn) dağıtma gibi önemli kooperatifçilik faaliyetleri açısından yetersiz oldukları belirtilmiştir (Zengin ve Güngör 2017).

Çizelge 4.35. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif başarısını değerlendirmesi

Kooperatifin Değerlendirilmesi	Kişi	%
Başarılı	51	68,0
Başarısız	24	32,0
Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 72 kişi (%96,0) kooperatifi ortaklarına karşı ilgili olarak değerlendirirken, 3 kişi (%4,0) kooperatifi ortaklarını yok sayma eğiliminde bulduklarını belirtmiştir (Çizelge 4.36.).

Çizelge 4.36. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatife bakış açısının değerlendirilmesi

Kooperatifin Bakış Açısının Değerlendirilmesi	Kişi	%
Kooperatif ilgili davranıyor.	72	96,0
Kooperatif ortaklarını yok sayıyor.	3	4,0
Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının çoğunluğu ürün fiyatından memnun değildir. Analiz sonuçlarına göre, 26 kişinin (%34,7) “memnun değilim”, 3 kişinin (%4,0) “hiç memnun değilim”, 16 kişinin (%21,3) “memnunum”, 1 kişinin (%1,3) “çok memnunum”, 29 kişinin (%38,7) “kısmen memnunum” seçeneğini tercih ettiği belirlenmiştir (Çizelge 4.37.).

Ürün fiyatından memnun olmama nedenleri arasında fiyatların düşük olması ve istikrarlı olmaması, alıcı tarafından paranın geç ödenmesi, kesilen komisyonun fazla olması, ürün fiyatının nakit ödenmediği, mazot, yem vb. girdi masraflarının yüksek olması ve buna göre fiyatların değişmemesi gibi nedenler bulunmaktadır.

Çizelge 4.37. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının ürün fiyatından memnuniyet durumu

Ürün Fiyatından Memnuniyet Durumu	Kişi	%
Çok Memnun	1	1,3
Memnun	16	21,3
Kısmen Memnun	29	38,7
Memnun Değil	26	34,7
Hiç Memnun Değil	3	4,0
Toplam	75	100,0

Ürünlerin su ürünleri kooperatifleri tarafından değerlendirilmesinin yararları konusunda su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 59 kişi (%78,7) “ürün fiyatı artar”, 38 kişi (%50,7) “sanayide balıkçılar söz sahibi olur”, 21 kişi (%28,0) “istihdam imkanı artar”, 13 kişi (%17,3) “yılsonu kar dağıtılır” seçeneklerini tercih etmişlerdir (Çizelge 4.38.).

Çizelge 4.38. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının ürünlerin su ürünleri kooperatifleri tarafından değerlendirilmesinin yararları

Ürünlerin su ürünleri kooperatifleri tarafından değerlendirilmesinin yararları	Kişi	% (N=75)
Ürün fiyatı artar	59	78,7
Sanayide balıkçılar söz sahibi olur	38	50,7
İstihdam imkanı artar	21	28,0
Yılsonu kar dağıtılır	13	17,3

(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatifçilik bilinçleri incelendiğinde, 56 kişinin (%74,6) kooperatifçilik kavramını doğru bildiği, 19 kişinin (%25,4) ise kooperatifçilik kavramına hakim olmadığı tespit edilmiştir. Analiz sonucuna göre, su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 2 kişi (%2,7) kooperatifi devletin kurduğu, denetlediği ve yönetimine müdahale ettiği kuruluş, 14 kişi (%18,7) ortaklarca kurulan, devletçe yönetilen kuruluş, 3 kişi (%4,0) ortakların sermayesine göre kardan pay aldıkları ve yönetimde söz sahibi olduğu kuruluş olarak değerlendirmektedir (Çizelge 4.39.).

Bu araştırmada, su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 47 kişi (%62,7) kooperatife ortak olurken kooperatif ana sözleşmesini okumuş, 28 kişi (%37,3) kooperatif ana sözleşmesini okumadan ortak olduklarını belirtmiştir (Çizelge 4.39.).

Çizelge 4.39’da, su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 18 kişinin (%24,0) farklı şekillerde kooperatifçilik eğitimi aldığı, 57 kişinin (%76,0) kooperatifçilik ile ilgili herhangi bir eğitim almamış olduğu gözlenmektedir. Zengin ve Güngör (2017) tarafından yapılan çalışmada Marmara Denizi su ürünleri kooperatifi ortaklarının da %69’luk yüksek bir oranda doğrudan mesleki balıkçılığın gelişimine yönelik, kurumsal anlamda herhangi bir eğitim almadığı belirtilmiştir. Ancak, Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarından bazıları toplantılardan, seminerlerden ve mezun oldukları okullardan kooperatifçilik eğitimi aldıklarını bildirmişlerdir.

Analiz sonuçlarına göre, su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 54 kişinin (%72,0) diğer kooperatifleri ziyaret ederken, 21 kişinin (%28,0) diğer kooperatifleri ziyaret etmediği tespit edilmiştir (Çizelge 4.39.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 28 kişi (%37,3) kooperatifçilik ile ilgili yayın okurken, 47 kişi (%62,7) kooperatifçilik ile ilgili yayın okumadığını belirtmiştir. Kooperatif yayını okumama nedenleri arasında su ürünleri ortaklarının çoğunluğunun alışık olmadığı, yayınlara ulaşamadığı, zamanının olmadığı ve ilgilenmediği bulunmaktadır (Çizelge 4.39.).

Yapılan araştırmada, su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 41 kişi (%54,7) son 3 yılda aidatını öderken, 34 kişi (%45,3) aidatını ödemediği tespit edilmiştir (Çizelge 4.39.).

Çizelge 4.39. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatifçilik bilinçleri

Kooperatif nasıl bir örgüttür	Kişi	%
Ortakların kurduğu ve yönetimde söz sahibi olduğu ve ortak menfaatlerini gözetten bir kuruluştur	56	74,6
Devletin kurduğu, denetlediği ve yönetimine müdahale ettiği kuruluş	2	2,7
Ortaklarca kurulan, devletçe yönetilen kuruluş	14	18,7
Ortakların sermayesine göre kardan pay aldıkları ve yönetimde söz sahibi olduğu kuruluş	3	4,0
Toplam	75	100,0
Kooperatif ana sözleşmesini okuma durumu		
Okudum.	47	62,7
Okumadım.	28	37,3
Toplam	75	100,0
Kooperatifçilik eğitimi alma durumu		
Eğitim aldım.	18	24,0
Eğitim almadım.	57	76,0
Toplam	75	100,0
Diğer kooperatifleri ziyaret etme durumu		
Ziyaret ettim.	54	72,0
Ziyaret etmedim.	21	28,0
Toplam	75	100,0
Kooperatifçilik ile ilgili yayın okuma		
Yayın okudum.	28	37,3
Yayın okumadım.	47	62,7
Toplam	75	100,0
Aidat Ödeme Durumu		
Aidat ödedim.	41	54,7
Aidat ödemedim.	34	45,3
Toplam	75	100,0

Uluslararası Kooperatifler Birliği ICA (International Cooperative Alliance) tarafından, 1937 yılında başlatılan kooperatiflerin güçlendirilmesi için bir kooperatifin

uygulaması gereken mutlak ilkeler üzerinde çalışılmış ve 1995 yılında nihai haline ulaşarak 7 ilke üzerinde karar kılınmıştır (Özdemir, 2016). Bu nedenle araştırma kapsamında, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatif ilkelerine göre kooperatifi değerlendirmeleri belirlenmeye çalışılmıştır. Gönüllü ve herkese açıklık ilkesi ile kooperatiflere ortak olmak isteyen ana sözleşmedeki nitelikleri taşıyan, dil, din, cinsiyet, sosyal, ırk ve siyasi ayrımcılık olmaksızın kooperatif hizmetlerinden yararlanabilecek ve ortaklığın sorumluluklarını kabule razı olan tüm üreticiler girebilmekte, aynı şekilde, kooperatifin işleyişini sıkıntıya düşürmeden yönetim kurulu onayı veya genel kurul kararı ile kooperatiften çıkabilmektedir.

Ortaklar tarafından gerçekleştirilen demokratik yönetim ilkesi ile kooperatifte alınacak her türlü karar ve politikanın oluşumunda demokratik olarak yönetim işlevi gerçekleştirilmektedir. Ortakların birim kooperatiflerde ayırım yapılmaksızın eşit oy hakkı vardır ve yöneticiler ortaklar tarafından seçilir. Ortağın ekonomik katılım ilkesi ise, ortakların kooperatifin sermayesine adil olarak katılması ve kooperatif sermayesinin demokratik olarak yönetilmesidir.

Antalya su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatiflerini, ilkelere göre değerlendirmeleri incelendiğinde ‘gönüllü ve herkese açık ortaklık’ ilkesine ortalama 3,36 ile ‘kararsızım’, ‘Ortaklar tarafından gerçekleştirilen demokratik yönetim’ ilkesine ortalama 3,84 ile ‘katılıyorum’, ‘Ortakların ekonomik katılımı’ ilkesine ise ortalama 3,19 ile ‘kararsızım’ yanıtı alınmıştır (Çizelge 4.40.).

Özerklik ve bağımsızlık ilkesi, kooperatiflerin hükümetler dahil olmak üzere diğer kuruluşlarla bir anlaşmaya girmeleri ya da dış kaynaklar yoluyla sermayelerini artırmaları durumunda, faaliyetlerini özerkliğini sürdürecektir ve ortaklarının demokratik yönetimini koruyacak şekilde yürütmesi diye özetlenebilir.

Eğitim, öğretim ve bilgilendirme ilkesi ile kooperatifler üyelerine, seçilmiş temsilcilerine, yöneticilerine ve çalışanlarına kooperatiflerinin gelişimine etkin bir şekilde katkıda bulunabilmeleri için eğitim ve öğretim imkanı sağlar. Kooperatifler, hatta bu ilke kapsamında kooperatifçiliğin yapısı ve yararları konusunda genel kamuoyunu ve toplumun önderlerini bilgilendirirler. Kooperatifler arası işbirliği ilkesi ise, kooperatifler ortaklarına faydalı olabilmek ve daha etkin hizmet verebilmek için yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası oluşumlarla birlikte çalışarak kooperatifçilik hareketini güçlendirir.

Topluma karşı sorumlu olma ilkesi, kooperatiflerin, üyelerince onaylanan politikalar aracılığıyla toplumlarının sürdürülebilir kalkınması için çalışmasıdır. Söz konusu ilke ile çevrenin korunması, sosyal değerlerin ön plana çıkarılması, toplumun kültürel olarak kalkınması amaçlanmaktadır.

Araştırmada incelenen kooperatif ortaklarından ‘Özerklik ve bağımsızlık’ ilkesine ortalama 3,77 ile ‘katılıyorum’, ‘Eğitim, öğretim ve bilgilendirme’ ilkesine ortalama 2,63 ile ‘kararsızım’ yanıtı alınmıştır. ‘Kooperatifler arası işbirliği’ ilkesine, ortalama 3,88 ile ‘katılıyorum’, ‘Topluma karşı sorumluluk’ ilkesine ise ortalama 3,91 ile ‘katılıyorum’ yanıtı alınmıştır (Çizelge 4.40.).

Yapılan analizde Antalya İli su ürünleri kooperatif ortaklarının bağlı bulunduğu kooperatifin, kooperatif ilkelerinden topluma karşı sorumluluk, işbirliği ve demokratik yönetimde daha başarılı olduğuna inandığı sonucuna varılmıştır.

Çizelge 4.40. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif ilkelerine göre kooperatifi değerlendirmesi

Kooperatifçilik İlkeleri	Orta lama	Standart Sapma	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
			Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Gönüllü ve herkese açık ortaklık	3,36	1,147	4	5,3	20	26,7	4	5,3	39	52,0	8	10,7	75	100,0
Ortaklar tarafından gerçekleştirilen demokratik yönetim	3,84	0,871	2	2,7	6	8,0	5	6,7	51	68,0	11	14,7	75	100,0
Ortakların ekonomik katılımı	3,19	1,147	6	8,0	19	25,3	11	14,7	33	44,0	6	8,0	75	100,0
Özerklik ve bağımsızlık	3,77	0,831	4	5,3	1	1,3	9	12,0	55	73,3	6	8,0	75	100,0
Eğitim, öğretim ve bilgilendirme	2,63	1,024	3	4,0	44	58,7	11	14,7	12	16,0	5	6,7	75	100,0
Kooperatifler arası işbirliği	3,88	0,753	2	2,7	3	4,0	5	6,7	57	76,0	8	10,7	75	100,0
Topluma karşı sorumluluk	3,91	0,738	2	2,7	2	2,7	6	8,0	56	74,7	9	12,0	75	100,0

*: 1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsız 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

Araştırmada, görüşme yapılan su ürünleri kooperatiflerinde ortaklardan 10 kişinin (%13,4) başkan, 9 kişinin (%12,0) başkan yardımcısı, 7 kişinin (%9,3) denetçi olarak, 49 kişinin (%65,3) üye olarak görev aldığı belirlenmiştir (Çizelge 4.41.).

Çizelge 4.41. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatifteki görevleri

Kooperatifteki Görevi	Kişi	%
Başkan	10	13,4
Başkan yardımcısı	9	12,0
Denetçi	7	9,3
Üye	49	65,3
Toplam	75	100,0

Diğer taraftan su ürünleri kooperatifleri ortaklarının %68’lik bir oranla (51 kişi) büyük çoğunluğunun ortak olmaktan memnun olduğu belirlenmiştir. Nitekim analiz sonucuna göre, 7 kişi (%9,3) “çok memnun”, 14 kişi (%18,7) “kısmen memnun”, 2 kişi (%2,7) “memnun değil”, 1 kişi (%1,3) ise “hiç memnun değilim” diyerek memnuniyet durumunu belirtmiştir (Çizelge 4.42.).

Çizelge 4.42. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının ortak olma memnuniyeti

Ortak olmaktan memnuniyet durumu	Kişi	%
Çok memnun	7	9,3
Memnun	51	68,0
Kısmen memnun	14	18,7
Memnun değil	2	2,7
Hiç memnun değil	1	1,3
Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatiften en çok yarar sağladığı alanlar sorgulandığında; 25 kişinin (%33,3) bürokratik engellerin oradan kaldırılması konusunda, 18 kişinin (%24,0) satış yeri olan kooperatiflerde ürünlerini kolay pazarlama konusunda, 8 kişinin (%10,7) ÖTV’siz mazot konusunda, 7 kişinin (%9,3) mesleki ve teknik bilgi olarak daha verimli bir üretim yapma konusunda, 1 kişinin (%1,3) tarımsal girdileri daha ucuza temin etme konusunda, 1 kişinin (%1,3) kredi sağlama konusunda fayda sağladıkları ortaya çıkmıştır. Birden fazla seçeneğin seçildiği araştırmada 29 kişinin (%38,7) hiçbirini yanıtını verdiği tespit edilmiştir (Çizelge 4.43.).

Çizelge 4.43. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatiften en çok yarar sağladığı alanlar

Kooperatifin en çok yarar sağladığı alanlar	Kişi	% (N=75)
Bürokratik engellerin ortadan kaldırılması konusunda	25	33,3
Ürünlerini daha kolay pazarlama konusunda	18	24,0
ÖTV'siz mazot konusunda	8	10,7
Mesleki ve teknik bilgi alarak daha verimli bir üretim yapma konusunda	7	9,3
Tarımsal girdileri daha ucuza temin etme konusunda	1	1,3
Kredi sağlama konusunda	1	1,3
Hiçbiri	29	38,7

(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının destek verilirse kooperatiften talep edebileceği destekler 5'li likert ölçekli sorular ile belirlenmeye çalışılmıştır. Su ürünleri kooperatif ortaklarının destek verilirse kooperatiften talep edebileceği destekler arasında 'balıkçı barınağı (olmayan yerler için) ve denizin temizlenmesi' seçeneğine ortalama 3,64 ile 'katılıyorum', 'Balıkçı barınağının modernize edilmesi' seçeneğine 3,72 ile 'katılıyorum', 'Çekek yeri yapılması' seçeneğine ortalama 3,53 ile 'katılıyorum' yanıtı alınmıştır. 'Yasak avcılık için mücadele desteği vermesi' seçeneğine ortalama 4,28 ile 'katılıyorum', 'Destek istemiyorum' seçeneğine ortalama 1,96 ile 'katılmıyorum', 'Diğer' seçeneğine 4,67 ile 'tamamen katılıyorum' cevabı verilmiştir. 'Diğer' seçeneğini tercih edenler atık su alım tesisi yapılması ve parasal destek gibi destekler talep etmişlerdir (Çizelge 4.44.). Araştırma sonucunda ortakların kooperatiften talep edebileceği destekler içerisinde parasal destek ve atık su alım tesisi yapılması daha önemli bulunmuştur.

Çizelge 4.44. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının destek verilirse kooperatiftan talep edebileceği destekler

Destekler	Orta lama	Standart Sapma	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
			Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Balıkçı barınağı (olmayan yerler için) ve denizin temizlenmesi	3,64	1,147	4	5,3	11	14,7	10	13,3	33	44,0	17	22,7	75	100,0
Balıkçı barınağının modernize edilmesi	3,72	0,966	1	1,3	9	12,0	15	20,0	35	46,7	15	20,0	75	100,0
Çekek yeri yapılması	3,53	1,082	2	2,7	13	17,3	18	24,0	27	36,0	15	20,0	75	100,0
Yasak avcılık için mücadele desteği vermesi	4,28	0,798	1	1,3	2	2,7	4	5,3	36	48,0	32	42,7	75	100,0
Destek istemiyorum	1,96	1,006	25	33,3	38	50,7	6	8,0	2	2,7	4	5,3	75	100,0
Diğer**	4,67	0,577	-	-	-	-	-	-	1	1,3	2	2,7	75	100,0

*: 1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsız 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

**Diğer: Atık su alım tesisi yapılması ve parasal destek

İncelenen su ürünleri kooperatifleri ortaklarının çoğunluğu öncelikle yapılan çalışmaları öğrenmek üzere genel kurullara katılmaktadır. Su ürünleri kooperatifleri ortaklarından genel kurula 55 kişi (%73,3) yapılan çalışmaları öğrenmek için, 11 kişi (%14,7) katılmak önemli olduğu için, 5 kişi (%6,7) yönetim ve denetim kurullarında görev almak için, 4 kişi (%5,3) yönetim kurulu çalışmalarını ibra etmek için katıldığını belirtmişlerdir (Çizelge 4.45.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 74 kişi (%98,7) genel kurulda fikrini beyan ettiğini belirtirken 1 kişi (%1,3) fikir beyan etmemiştir (Çizelge 4.45.). Fikrini beyan etmeyen kişi gerek duymadığını belirtmiştir.

Çizelge 4.45. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının genel kurula katılım nedenleri ve fikrini beyan etme durumu

Genel kurula katılım nedenleri	Kişi	%
Yapılan çalışmaları öğrenmek için	55	73,3
Katılmak önemli olduğu için	11	14,7
Yönetim ve denetim kurullarında görev almak için	5	6,7
Yönetim kurulu çalışmalarını ibra etmek için	4	5,3
Toplam	75	100
Genel kurulda fikrini beyan etme durumu		
Fikrini beyan ediyor.	74	98,7
Fikrini beyan etmiyor.	1	1,3
Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortakları açısından en önemli sorunların başında finansman, mevzuat ve eğitim sorunu gelmektedir. Analiz sonucuna göre, birden çok cevabı tercih eden su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 33 kişinin kooperatifçiliğin en önemli sorunu olarak (%44,0) finansmanı, 23 kişinin (%30,7) mevzuatı, 16 kişinin (%21,3) eğitimi, 6 kişinin (%8,0) yönetimi, 4 kişinin (%5,3) denetimi önemli sorun olarak gördüğü belirlenmiştir (Çizelge 4.46.).

Çizelge 4.46. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortakları açısından kooperatifçiliğin en önemli sorunları

Kooperatifçiliğin en önemli sorunları	Kişi	% (N=75)
Finansman	33	44,0
Mevzuat	23	30,7
Eğitim	16	21,3
Yönetim	6	8,0
Denetim	4	5,3

(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Araştırmada yapılan analizde su ürünleri ortaklarından 15 kişi (%45,5) devlet desteğinin az olması, 13 kişi (%39,3) kooperatif tarafından yeterli gelirin sağlanamaması, 3 kişi (%9,1) kooperatifin satış yerinin olmaması, 2 kişi (%6,1) kredi almada zorluk çektikleri nedeniyle finansmanı önemli sorun olarak gördüklerini ifade etmişlerdir (Çizelge 4.47.).

Su ürünleri ortaklarından 7 kişi (%30,4) bürokratik sorunlar nedeniyle, 6 kişi (%26,1) aşırı avcılık ve av yasakları düzenlemeleri nedeniyle, 4 kişi (%17,4) kooperatifin ihtiyaçlarının karşılanması için yeterli düzenlemelerin olmaması nedeniyle, 4 kişi (%17,4) mevzuattaki kısıtlamalar nedeniyle, 2 kişi (%8,7) yer sorunu nedeniyle mevzuatı önemli sorun olarak gördüklerini ifade etmişlerdir (Çizelge 4.47.).

Su ürünleri kooperatifleri sorunlarından eğitimi önemli gören 14 kişi (%87,5) balıkçıların yasak ve aşırı avcılık konusunda yeterli eğitimlerinin ve bilinçlerinin olmamasını, 2 kişi (%12,5) balıkçıların kooperatifçilik ile ilgili yeterli eğitimlerinin olmamasını sorun olarak bildirmişlerdir (Çizelge 4.47.).

Su ürünleri kooperatifleri sorunlarından yönetimi önemli sorun olarak gören ortaklardan 4 kişi (%66,6) kooperatifin faaliyetlerinin yetersiz olduğunu, 1 kişi (%16,7)

kooperatifin yönetimde yeni olduğu için çalışmalar hakkında bilgi sahibi olmadığını, 1 kişi ise (%16,7) zamanla yöneticilerin değişmesi gerektiğini, bu nedenle sorun yaşadıklarını vurgulamışlardır (Çizelge 4.47.).

Su ürünleri kooperatifleri sorunlarından denetimi önemli gören su ürünleri kooperatifi ortaklarından 3 kişi (%75,0) denetim ve kontrollerin yeterli olmamasının, 1 kişi (%25,0) yapılan çalışmaların genel kurul vs. şeklinde sunulmamasının ve sorgulanmamasının sorun olduğunu savunmuşlardır (Çizelge 4.47.).

Çizelge 4.47. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortakları açısından kooperatifçiliğin sorunları

Finansman	Kişi	%
Devlet desteğinin az olması	15	45,5
Kooperatif tarafından yeterli gelirin sağlanamaması	13	39,3
Kooperatif yeri ve satış yerinin olmaması	3	9,1
Kredi almada zorluk	2	6,1
Toplam	33	100,0
Mevzuat		
Bürokratik sorunlar	7	30,4
Aşırı avcılık ve av yasakları düzenlemeleri	6	26,1
Kooperatifin ihtiyaçlarının karşılanması için yeterli düzenlemelerin olmaması	4	17,4
Mevzuattaki kısıtlamalar	4	17,4
Yer sorunu	2	8,7
Toplam	23	100,0
Eğitim		
Balıkçıların yasak ve aşırı avcılık konusunda yeterli eğitimlerinin ve bilinçlerinin olmaması	14	87,5
Balıkçılar kooperatifçilik ile ilgili yeterli eğitimlerinin olmaması	2	12,5
Toplam	16	100,0
Yönetim		
Kooperatifin faal olmaması ve faaliyetler yetersiz olması	4	66,6
Kooperatif yönetimde yeni olduğu için çalışmalar hakkında bilgi sahibi olmaması	1	16,7
Zamanla yöneticilerin değişmesi gerektiği	1	16,7
Toplam	6	100,0
Denetim		
Denetim ve kontrollerin yeterli olmaması	3	75,0
Yapılan çalışmalar genel kurul vs. şeklinde sunulmaması, sorgulanmaması	1	25,0
Toplam	4	100,0

(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Araştırmada su ürünleri kooperatifleri ortaklarının çoğu ortakların hepsinin kooperatif çalışmaları ile ilgilendiğini belirtmişlerdir. Analiz sonucuna göre, su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 48 kişi (%64) çok ilgileniyor, 14 kişi (%18,7) ilgileniyor, 9

kişinin (%12,0) fikri yok, 3 kişi (%4,0) ilgilenmiyor, 1 kişi (%1,3) hiç ilgilenmiyor olarak ortakların kooperatif çalışmalarına ilgileri değerlendirilmiştir (Çizelge 4.48.).

Çizelge 4.48. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif çalışmalarına ilgileri

Ortakların kooperatif çalışmalarına ilgileri	Kişi	%
Çok ilgileniyor	48	64,0
İlgileniyor	14	18,7
Fikrim yok	9	12,0
İlgilenmiyorlar	3	4,0
Hiç ilgilenmiyor	1	1,3
Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 51 kişi (%68) yöneticilerin çalışmalarından memnun olduğunu, 8 kişi (%10,7) çok memnun olduğunu, 4 kişi (%5,3) kısmen memnun olduğunu, 12 kişi (%16,0) memnun olmadığını belirtmiştir (Çizelge 4.49.). Memnun olmayan su ürünleri ortakları, faaliyetler hakkında yeterince bilgi alamadığını, denetim kurulunun tam olarak denetlemediğini düşündüğünü, yöneticilerin keyfi davranışlarda bulunduğunu, istediği faydayı elde edemediğini ve çalışmaların yetersiz olduğunu bildirmişlerdir.

Çizelge 4.49. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının yöneticilerin çalışmalarından memnuniyet durumu

Yönetici çalışmalarından memnuniyet durumu	Kişi	%
Çok memnun	8	10,7
Memnun	51	68,0
Kısmen memnun	4	5,3
Memnun değil	12	16,0
Hiç memnun değil	-	-
Total	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatif denetimi ile ilgili düşünceleri sorgulandığında; 27 kişi (%36,0) kooperatifleri sadece devlet denetlemeli, 25 kişi (%33,4) iç denetimi kendi, dış denetimi devlet yapmalı, 19 kişi (%25,4) sadece denetim kurulu yapmalı, 4 kişi (%5,2) sadece bağımsız kuruluşlar denetlemeli seçeneklerini tercih etmişlerdir (Çizelge 4.50.).

Araştırma sonuçlarına göre kooperatiflerin denetimiyle ilgili, su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 23 kişi (%30,7) denetimin daha güvenilir ve kontrollü olması için, 2 kişi (%2,7) üyelere doğru bilgilendirme yapılması için, 2 kişi (%2,7) daha adaletli olması için kooperatiflerin sadece devlet tarafından denetlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Çizelge 4.50.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 14 kişi ise (%18,7) ikili denetim daha iyi olduğu için, 11 kişi (%14,7) objektif, adaletli, bir yere bağlı olunmaması için iç denetimi kooperatifin kendi, dış denetimi ise devletin yapması gerektiğini savunmuşlardır (Çizelge 4.50.).

Öte yandan analiz sonucuna göre, su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 19 kişinin (%25,4) denetim işini iyi yaptığı ve yeterli olduğu için sadece bağımsız kuruluşlar denetlemeli seçeneğini tercih ettikleri belirlenmiştir (Çizelge 4.50.).

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarından 1 kişinin (%1,3) bağımsız, objektif oldukları için, 1 kişinin (%1,3) bilgili oldukları için, 1 kişinin (%1,3) özel sektörün denetiminin daha iyi olduğu için, 1 kişinin (%1,3) daha dürüst oldukları için sadece denetim kurulu denetlemeli seçeneğini tercih ettikleri saptanmıştır (Çizelge 4.50.).

Çizelge 4.50. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatif denetimi ile ilgili düşünceleri

Kooperatif denetimi ile ilgili düşünceler	Kişi	%
Sadece devlet denetlemeli	27	36,0
İç denetim kendi, dış denetimi devlet yapmalı	25	33,4
Sadece denetim kurulu denetlemeli	19	25,4
Sadece bağımsız kuruluşlar denetlemeli	4	5,2
Toplam	75	100,0
Sadece devlet denetlemeli		
Daha güvenilir ve kontrollü olması için	23	30,7
Üyelere doğru bilgilendirme yapılması için	2	2,7
Daha adaletli olması için	2	2,7
İç denetim kendi, dış denetim devlet yapmalı		
İkili denetim daha iyi olduğu için	14	18,7
Objektif, adaletli, bir yere bağlı olmaması için	11	14,7
Sadece denetim kurulu denetlemeli		
Denetim işini iyi yaptığı ve yeterli olduğu için	19	25,3
Sadece bağımsız kuruluşlar denetlemeli		
Bağımsız, objektif oldukları için	1	1,3
Bilgili oldukları için	1	1,3
Özel sektörün denetiminin daha iyi olduğu için	1	1,3
Daha dürüst oldukları için	1	1,3

Kooperatif ortaklarından 3 kişi (%4,0) devlet kooperatif yönetime hiç müdahale etmemelidir, 17 kişi (%22,7) devlet teşvikler sağlamalı fakat yönetimlerine karışmamalıdır, 24 kişi (%32,0) devlet kooperatif yönetimine gerektiğinde müdahalede bulunmalıdır, 31 kişi (%41,3) devletin birer kurumu olmalıdırlar olarak devletin kooperatif yönetimine müdahale etme oranı ile ilgili düşüncelerini ifade etmişlerdir (Çizelge 4.51.).

Çizelge 4.51. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının devletin kooperatif yönetimine müdahale oranı ile ilgili düşünceleri

Devletin kooperatif yönetimine müdahalesi ile ilgili düşünceleri	Kişi	%
Devlet kooperatif yönetime hiç müdahale etmemelidir.	3	4,0
Devlet teşvikler sağlamalı fakat yönetimlerine karışmamalıdır.	17	22,7
Devlet kooperatif yönetimine gerektiğinde müdahalede bulunmalıdır.	24	32,0
Devletin birer kurumu olmalıdırlar.	31	41,3
Toplam	75	100,0

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatiflerden mali destekler alma durumu incelendiğinde 9 kişinin (%12,0) kooperatifin ortaklarına girdi temininde bulunma durumu olduğunu, 7 kişinin (%9,3) girdi temininden yararlandığı, 3 kişinin (%4,0) ise kooperatifin kredisinden yararlandığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.52.).

Kooperatifçilik, su ürünleri sektörünün içinde bulunduğu sorunları ortadan kaldırmak, bunun yanında su ürünleri stoklarını ve balıkçı toplumunu sürdürülebilir kılmak için en uygun araçlardan biri olarak görülmektedir. Ancak, ülkemizde olduğu gibi Antalya ilinde de kar eden ve bu karı yılsonunda üyelerine dağıtan su ürünleri kooperatifi sayısı son derece sınırlı olup, balıkçıların ağ ve malzeme, düşük faizli kredi ihtiyacını karşılayan, düzenli işleyen kooperatiflerin sayısı oldukça azdır.

Çizelge 4.52. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının kooperatiflerden mali desteklerin alınma durumu

Kooperatiflerden Mali Destekler Alma Durumu	Kişi	% (N=75)
Kooperatifin ortaklarına girdi temin etme durumu	9	12,0
Ortağın girdi temininden yararlanma durumu	7	9,3
Ortağın kooperatifin kredisinden yararlanma durumu	3	4,0

Araştırmada ortakların, birden çok örgüte ortak oldukları belirlenmiştir. Nitekim ortaklardan 2'sinin (%2,7) Tarım Satış Kooperatifine, 3'ünün (%4,0) Tarım Kredi Kooperatifine, 6'sının (%8,0) Ziraat Odasına, 5'inin (%6,7) Ticaret Odasına, 2'sinin (%2,7) Diğer örgütlere ortak olduğu belirlenmiştir. Su ürünleri kooperatifleri ortakların diğer örgütler içerisinde Deniz Ticaret Odası ve Şoförler Odasına üye veya ortak oldukları, Su Ürünleri Üretici Birliğine ise hiçbirinin ortak olmadığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.53.).

Çizelge 4.53. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarının üye veya ortak olduğu örgütler

Üye veya Ortak Olunan Örgütler	Kişi	% (N=75)
Su Ürünleri Kooperatifi	75	100,0
Su Ürünleri Üretici Birliği	-	
Ziraat Odası	6	8,0
Ticaret Odası	5	6,7
Tarım Kredi Kooperatifi	3	4,0
Tarım Satış Kooperatifi	2	2,7
Diğer*	2	2,7

*Deniz Ticaret Odası, Şoförler Odası
(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Çalışmada su ürünleri kooperatifleri ortaklarına göre kooperatifin başarılı olma belirtileri 5’li likert ölçekli sorular ile açıklanmaya çalışılmıştır. Ortaklar kooperatiflerinin başarılı olma belirtileri arasında ‘Ortaklar ve kooperatif yöneticileri arasında birlik, beraberlik olması’ seçeneğine ortalama 4,11 ile ‘katılıyorum’, ‘Planlı ve bilinçli çalışılması’ seçeneğine 3,99 ile ‘katılıyorum’, ‘Pazarlamanın iyi yapılması’ seçeneğine ortalama 3,92 ile ‘katılıyorum’, ‘Ürün işleniyor olması’ seçeneğine ortalama 3,71 ile ‘katılıyorum’ yanıtını vermişlerdir. Ortaklar ‘Yönetim kadrosunun güçlü ve iyi olması’ seçeneğine ortalama 4,08 ile ‘katılıyorum’, ‘Kooperatifin borcunun olmaması’ seçeneğine ortalama 3,84 ile ‘katılıyorum’, ‘Şirket ve tüccarların üreticileri dolandıramaması’ seçeneğine 3,76 ile ‘katılıyorum’ yanıtı alınmıştır. Ortaklar ‘Organizasyonun iyi olması’ seçeneğine ortalama 3,96 ile ‘katılıyorum’, ‘Dürüst çalışılması’ seçeneğine ortalama 4,07 ile ‘katılıyorum’, ‘Yapılan faaliyetlerin geri dönüşü’ seçeneğine 3,87 ile ‘katılıyorum’, ‘Ortakların ödemelerinde düzenli olması’ seçeneğine ise ortalama 3,80 ile ‘katılıyorum’ demişlerdir (Çizelge 4.54.). Bu kapsamda ortakların kooperatiflerini başarılı olma belirtileri arasında ‘ortaklar ve kooperatif yöneticileri arasındaki birlik ve beraberlik ile yönetim kadrosunun güçlü ve iyi olmasını, dürüst ve çalışmaların planlı ve bilinçli yapılmasını’ daha fazla önemsendiği ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 4. 54. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarına göre kooperatifin başarılı olma nedenleri

Başarılı Olma Nedenleri	Orta lama	Stan dart Sapma	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
			Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Ortaklar ve kooperatif yöneticileri arasında birlik, beraberlik olması	4,11	0,649	1	1,3	2	2,7	-	-	57	76,0	15	20,0	75	100,0
Planlı ve bilinçli çalışılması	3,99	0,762	3	4,0	1	1,3	1	1,3	59	78,7	11	14,7	75	100,0
Pazarlamanın iyi yapılması	3,92	0,834	3	4,0	2	2,7	5	6,7	53	70,7	12	16,0	75	100,0
Ürün işleniyor olması	3,71	0,941	5	6,7	3	4,0	8	10,7	52	69,3	7	9,3	75	100,0
Yönetim kadrosunun güçlü ve iyi olması	4,08	0,653	1	1,3	1	1,3	4	5,3	54	72,0	15	20,0	75	100,0
Kooperatifin borcunun olmaması	3,84	0,823	2	2,7	5	6,7	5	6,7	54	72,0	9	12,0	75	100,0
Şirket ve tüccarların üreticileri dolandıramaması	3,76	0,803	3	4,0	3	4,0	8	10,7	56	74,7	5	6,7	75	100,0
Organizasyon iyi olması	3,96	0,829	3	4,0	2	2,7	3	4,0	54	72,0	13	17,3	75	100,0
Dürüst çalışılması	4,07	0,684	1	1,3	2	2,7	3	4,0	54	72,0	15	20,0	75	100,0
Yapılan faaliyetlerin geri dönüşü	3,87	0,827	3	4,0	3	4,0	4	5,3	56	74,7	9	12,0	75	100,0
Ortakların ödemelerinde düzenli olması	3,80	1,273	5	6,7	6	8,0	6	8,0	50	66,7	8	10,7	75	100,0

*: 1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsız 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarına göre Türkiye’de başarılı kooperatifçilik için ortakların önerileri 5’li likert ölçekli sorular ile belirlenmeye çalışılmıştır. Su Ürünleri Kooperatif Ortakları, Türkiye’de başarılı kooperatifçilik için öneriler arasından; ‘Ortakların bilinçlendirilmesi gerekir’ seçeneğine ortalama 4,24 ile ‘katılıyorum’, ‘Devlet desteği olmalı’ seçeneğine 4,32 ile ‘katılıyorum’, ‘Birlik ve beraberlik’ seçeneğine ortalama 4,31 ile ‘katılıyorum’ yanıtını vermişlerdir. Ortaklardan ‘Ortakların kooperatifi benimsemesi ve sahip çıkması gerekmektedir’ seçeneğine ortalama 4,19 ile ‘katılıyorum’, ‘Ortaklar yani üreticiler bilinçlendirilmeli’ seçeneğine ortalama 4,19 ile ‘katılıyorum’, ‘Özel sektöre göre rekabet şansının yükseltilmesi’ seçeneğine 4,03 ile ‘katılıyorum’ yanıtı alınmıştır. ‘Denetimin sağlıklı yapılması’ seçeneğine ortalama 4,13 ile ‘katılıyorum’, ‘Kooperatif kapasiteleri büyük tutulmalı’ seçeneğine ortalama 4,00 ile ‘katılıyorum’, ‘Kooperatifler kuruluş amaçları doğrultusunda hareket etmeli’ seçeneğine 4,16 ‘katılıyorum’, ‘Bürokrasi azaltılmalı ve üst birlikler sorunu çözülmeli’ seçeneğine ortalama 4,13 ile ‘katılıyorum’ cevabı alınmıştır. ‘Kooperatiflerin birleşmesi sağlanmalı’ seçeneğine ortalama 4,00 ile ‘katılıyorum’, ‘Yönetim kadrosunun güçlü bir organizasyon yapısına sahip olması’ seçeneğine ortalama 4,19 ile ‘katılıyorum’, ‘Genç çiftçiler kooperatif ortaklığına özendirilmeli’ seçeneğine 4,11 ile ‘katılıyorum’ derken. ‘Risturn devamlı verilmeli’ seçeneğine ortalama 4,09 ile ‘katılıyorum’, ‘Projeler gerçekleştirilebilmeli ve yeni projeler oluşturulmalı’ seçeneğine ise ortalama 4,17 ile ‘katılıyorum’ yanıtı verilmiştir (Çizelge 4.55.). Burada da Türkiye’de kooperatiflerin başarılı olması için devlet desteği, birlik ve beraberlik, ortakların bilinçliliği öne çıkan öneriler arasındadır.

Çizelge 4.55. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatif ortaklarına göre Türkiye’de başarılı kooperatifçilik için öneriler

Başarılı Kooperatifçilik için Öneriler	Orta lama	Stan dard Sapma	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
			Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Ortakların bilinçli olması	4,24	0,589	-	-	1	1,3	-	-	53	70,7	21	28,0	75	100,0
Devlet desteği olmalı	4,32	0,661	-	-	1	1,3	2	2,7	43	57,3	29	38,7	75	100,0
Birlik ve beraberlik	4,31	0,651	1	1,3	-	-	-	-	48	64,0	26	34,7	75	100,0
Ortakların kooperatifi benimsemesi ve sahip çıkması gerekmektedir	4,19	0,562	1	1,3	-	-	-	-	57	76,0	17	22,7	75	100,0
Ortaklar yani üreticiler bilinçlendirilmeli	4,19	0,562	-	-	1	1,3	-	-	57	76,0	17	22,7	75	100,0
Özel sektöre göre rekabet şansının yükseltilmesi	4,03	0,697	-	-	2	2,7	5	6,7	55	73,3	13	17,3	75	100,0
Denetimin sağlıklı yapılması	4,13	0,600	1	1,3	-	-	3	4,0	55	73,3	16	21,3	75	100,0
Kooperatif kapasiteleri büyük tutulmalı	4,00	0,822	1	1,3	5	6,7	4	5,3	48	64,0	17	22,7	75	100,0
Kooperatifler kuruluş amaçları doğrultusunda hareket etmeli	4,16	0,494	-	-	1	1,3	1	1,3	58	77,3	15	20,0	75	100,0
Bürokrasi azaltılmalı ve üst birlikler sorunu çözülmeli	4,13	0,644	1	1,3	1	1,3	2	2,7	54	72,0	17	22,7	75	100,0
Kooperatiflerin birleşmesi sağlanmalı	4,00	0,735	2	2,7	1	1,3	5	6,7	54	72,0	13	17,3	75	100,0
Yönetim kadrosunun güçlü bir organizasyon yapısına sahip olması	4,19	0,512	-	-	1	1,3	1	1,3	56	74,7	17	22,7	75	100,0
Genç çiftçiler kooperatif ortaklığına özendirilmeli	4,11	0,628	1	1,3	1	1,3	2	2,7	56	74,7	15	20,0	75	100,0
Risturn devamlı verilmeli	4,09	0,574	-	-	2	2,7	3	4,0	56	74,7	14	18,7	75	100,0
Projeler gerçekleştirilebilmeli ve yeni projeler oluşturulmalı	4,17	0,503	-	-	1	1,3	1	1,3	57	76,0	16	21,3	75	100,0

*: 1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsız 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

4.1.2. İncelenen Su Ürünleri Üretici Birliği ile İlgili Genel Özellikler

Antalya, su ürünleri yetiştiriciliği açısından ülkemizde önemli yere sahip şehirlerdendir. 2017 yılı itibarıyla ildeki su ürünleri yetiştiricilik üretim miktarı ise 5.693 ton/yıldır. Bu nedenle 2007 yılında Antalya Su Ürünleri Üretici Birliği kurulmuştur. İlin 19 ilçesinde yer alan Su Ürünleri Üretici Birliğine ortak olan 55 adet yetiştiricilik tesisi bulunmaktadır. Ancak çift kayıt, vefat eden ve el değiştirilerek güncel listede yer almayan 35 adet aktif ortak bulunmaktadır. Bu araştırmada söz konusu ortakların özellikleri incelenerek ildeki kooperatiflerin ortakları ile farklılıkları ortaya konulmaya çalışılmaktadır (Anonim 3).

4.1.2.1. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının Sosyo-Demografik Özellikleri

Ankete katılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının yaşları 28-77 arası değişmekte iken ortalama yaş 54 olarak tespit edilmiştir. Su ürünleri kooperatifi ortaklarının da yaş ortalaması 50 olarak tespit edilmiş olup üretici birliği ortakları ile birbirine yakın yaş ortalamalarına sahip olduğu belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre 9 kişi 28-45 yaş arasında (%25,7), 11 kişi 46-55 yaş arasında (%31,4), 15 kişi 56 yaş üzerindedir (%42,9). Su ürünleri üretici birliği ortaklarının yaş ortalamalarına bakıldığında en fazla 56+ yaş grubunda, ardından, 46-55 yaş grubunda, ardından 28-45 yaş grubunda oldukları görülmektedir. Bu sonuçlara göre Su Ürünleri Üretici Birliği ortaklarının nüfusunun çoğunluğu, genç/orta yaşlı kesimdir (Çizelge 4.56.). Nitekim 2013 yılında Antalya’da yapılan bir çalışmada da ortakların yaş aralıkları 20-64 yaş arası ve çoğunluğu 35-49 yaş arası (%53,4) olan genç/orta yaş olduğu tespit edilmiştir (Gümüş vd. 2013). Ayrıca, Marmara Bölgesi’nde yapılan bir çalışmada da 30-39 yaş arası ortak balıkçı sayısının %29,1 oranı ile çoğunlukta olduğu ve genç/orta yaş aralığında yoğun olduğu tespit edilmiştir (Doğan ve Yıldız, 2008).

Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının medeni hali incelendiğinde %94,3’ünün evli (33 kişi), %5,7’sinin bekar olduğu tespit edilmiştir (2 kişi) (Çizelge 4.56.). Bu sonuçlara göre Su Ürünleri Üretici Birliği ortaklarının çoğu evlidir. Nitekim Antalya’da yapılan bir diğer çalışmada da benzer şekilde evli olan ortakların oranı (%78) bekar olan ortaklara göre (%20,5) daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Gümüş vd. 2013).

Birlik ortaklarının öğrenim seviyesi araştırıldığında; resmi eğitim sürelerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Üretici Birliği ortakları ağırlıklı olarak ortaokul seviyesinde resmi eğitimden geçmişlerdir. İçlerinde sonrasında liseye ve üniversiteye devam eden ortaklar da tespit edilmiştir. Su ürünleri kooperatifi ortaklarının üretici birliği ortaklarında göre daha düşük eğitim seviyesine sahip oldukları tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, eğitim durumu açısından 13 kişinin ilköğretim mezunu (%37,1), 6 kişinin ortaokul mezunu (%17,1), 6 kişinin lise mezunu (%17,1), 10 kişinin üniversite mezunu (%28,7) olduğu görülmektedir (Çizelge 4.56.). Üniversite mezunu olan su ürünleri üretici birliği ortaklarının çoğunlukla su ürünleri mühendisliği ve işletme mezunu oldukları, görüşme yapılan kişilerin aldıkları eğitim ile daha bilinçli üretim yapmalarına vesile olmaktadır hipotezini doğrulamaktadır. Araştırmada ailesiyle çalışan ortakların daha bilinçli üretim yapılabilmesi için çocuklarının mesleki eğitim almasını istedikleri görüşünde oldukları da saptanmıştır.

Ankete katılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının aile nüfusunun ortalama 4 kişi olduğu belirlenmiş ise de aile büyüklüğü 2 kişi ile 8 kişi arasında değişmektedir. Ortaklar hane halkı büyüklüğüne göre 2-3 kişilik aile, 4 kişilik aile, 5-8 kişilik aile olarak gruplandırılmıştır. Bu kapsamda 8 adet 2-3 kişilik aile (%22,9), 16 adet 4 kişilik aile (%45,7), 11 adet 4-8 kişilik aileler (%31,4) tespit edilmiştir (Çizelge 4.56.) Benzer şekilde su ürünleri kooperatifi ortaklarının da aile nüfus ortalamaları 4 kişi olarak tespit edilmiştir.

Araştırmada su ürünleri üretici birliği ortaklarının barınma durumu incelendiğinde analiz sonucuna göre 1 kişinin kiracı (%2,9), 34 kişinin ise ev sahibi (%97,1) olduğu görülmektedir (Çizelge 4.56.). Kiracı olan su ürünleri üretici birliği ortağının kira bedeli 650 TL iken ortakların neredeyse tamamı ev sahibidir. Su ürünleri kooperatifi ortaklarının barınma durumları incelendiğinde ise %73'ünün ev sahibi olması, su ürünleri üretici birliği ortaklarının ekonomik açıdan daha iyi durumda olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının tamamının sosyal güvencesi mevcuttur (Çizelge 4.56.). Gümüş vd. tarafından (2013) yılında yapılan bir çalışmada da ortakların tamamının sosyal güvenceye sahip oldukları belirlenmiştir.

Su ürünleri kooperatifi ortakları (%57) ile karşılaştırıldığında su ürünleri üretici birliği ortaklarının tamamının sosyal güvenceye sahip olması, yine neredeyse tamamına yakınının (%97) ev sahibi olması, su ürünleri kooperatifi ortaklarının daha az oranda (%73) ev sahibi olması gibi sosyo-ekonomik özellikler üretici birliği ortaklarının ekonomik açıdan daha iyi durumda olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.56. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının sosyo-demografik özellikleri

Yaş Grubu	Kişi	%
28-45 Yaş	9	25,7
46-55 Yaş	11	31,4
56+ Yaş	15	42,9
Toplam	35	100,0
Medeni Hal		
Evli	33	94,3
Bekar	2	5,7
Toplam	35	100,0
Eğitim Durumu		
İlkokul Mezunu	13	37,1
Ortaokul Mezunu	6	17,1
Lise Mezunu	6	17,1
Üniversite Mezunu	10	28,7
Toplam	35	100,0
Aile Büyüklüğü		
2-3 kişi	8	22,9
4 kişi	16	45,7
4-8 kişi	11	31,4
Toplam	35	100,0
Barınma Durumu		
Ev sahibi	34	97,1
Kiracı	1	2,9
Toplam	35	100,0
Sosyal Güvence Durumu		
Var	35	100,0
Yok	-	-
Toplam	35	100,0

Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarından geliri balıkçılık mesleği dışında, 14 kişinin (%40) ailesinin geliri balık çiftliklerinin restoran işletmelerinden, 5 kişinin (%14,4) ailesinin geliri esnafıktan, 3 kişinin (%8,6) ailesinin geliri çiftçilikten, 3 kişinin (%8,6) ailesinin geliri emeklilikten, 2 kişinin (%5,7) ailesinin geliri aile bireylerinin gelirlerinden, 1 kişinin (%2,9) ailesinin geliri turizmden, 1 kişinin (%2,9) ailesinin geliri kira yoluyla elde ettiği gelirden oluştuğu belirlenmiştir (Çizelge 4.57.).

Balıkçılıktan başka mesleği olan su ürünleri üretici birliği ortaklarının sahip olduğu mesleklerin başında üretimin yapıldığı balık üretim tesislerinin sahip olduğu restoranlarının işletmeciliği gelmektedir. Diğer yapılan meslekler ise, yetiştiriciliğin yanında yaptıkları esnaflık, çiftçilik, emeklilik ve turizm mesleğidir. Su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık faaliyetini yıl boyu sürdürebilmesi, yıl boyu süren sosyal

güvenceye sahip olması ve büyük çoğunluğunun (%82,9) balıkçılık faaliyetinden başka mesleklerden gelir elde edebilmesi yetiştiricilerin daha avantajlı olduğunun göstergesidir. Su ürünleri kooperatifleri ortaklarından sadece balıkçılık faaliyeti yaparak geçimini sağlayanların av yasağı döneminde faaliyetlerini gerçekleştiremediklerinden diğer sektörlerde çalışma gerekliliği bulunmaktayken, su ürünleri üretici birliği ortaklarının diğer sektörlerde çalışmaları balıkçılık yan faaliyetleri ve işletmelerine ek gelir sağlama amaçlı olarak gerçekleşmektedir.

Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarından 1 kişi emeklilik, 2 kişi esnafılık, 1 kişi inşaat sektörü, 1 kişi hayvancılık yaparken bunun yanında balıkçılıktan başka gelir kaynakları birden çok olanlar da saptanmıştır.

Çizelge 4.57. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ailelerinin balıkçılıktan başka gelir varlığı durumu ve gelir kaynakları

Yanıtlar	Kişi	%
Başka geliri var.	29	82,9
Başka geliri yok.	6	17,1
Toplam	35	100,0
Balıkçılık dışında gelir kaynakları		
Restoran İşletmeciliği	14	40,0
Esnafılık	5	14,4
Çiftçilik	3	8,6
Emeklilik	3	8,6
Çeşitli sektörler	2	5,7
Turizm	1	2,8
Kira Geliri	1	2,8

Diğer taraftan su ürünleri üretici birliği ortaklarının aile üyelerinin de aileye katkı, baba mesleğini devam ettirme veya eşlerine yardım amacı gibi nedenlerle birlik ortağı balıkçının kendisi dahil 1 kişi ile 4 kişi arasında değişen sayılarla balıkçılık yaptığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.58.). Nitekim araştırma sonuçlarına göre, 29 aileden 1 aile bireyi (%82,8), 3 aileden 2 aile bireyi (%8,6), 2 aileden 3 aile bireyi (%5,7), 1 aileden 4 aile bireyi (%2,9) balıkçılık yapmaktadır (Çizelge 4.58.).

Çizelge 4.58. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık yapan (kendisi dahil) aile bireyleri

Balıkçılık yapan (kendisi dahil) aile bireyleri kişi sayısı	Kişi	%
1 kişi	29	82,8
2 kişi	3	8,6
3 kişi	2	5,7
4 kişi	1	2,9
Toplam	35	100,0

Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının aile gelirine katkı oranları incelendiğinde %25 ile %100 arasında değişim gösterdiği, ortalama %75 olduğu belirlenmiş olup, aile gelirine katkı oranı %25-50 arası olan 11 kişi (%31,4), %60-90 arası 10 kişi (%28,6), %100 olan 14 kişi (%40,0) olarak saptanmıştır (Çizelge 4.59.).

Araştırmada su ürünleri üretici birliği ortaklarının toplam gelirdeki balıkçılığın payı incelendiğinde %10 ile %100 arasında değişim gösterdiği, ortalamanın %78 olduğu belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre balıkçılıktan elde edilen gelirin aile gelirine katkı oranı ise %10-50 arası olan 9 kişi (%25,8), %60-90 arası 6 kişi (%17,1), %100 olan 20 kişi (%57,1) tespit edilmiştir (Çizelge 4.59.).

Çizelge 4.59. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının aile gelirine katkı oranı ve toplam gelirden balıkçılıktan elde edilen oran

Aile Gelirine Katkı Oranı (%)	Kişi	%
25-50	11	31,4
60-90	10	28,6
100	14	40,0
Toplam	35	100,0
Toplam Gelirde Balıkçılığın Payı (%)		
10-50	9	25,8
60-90	6	17,1
100	20	57,1
Toplam	35	100,0

4.1.2.2. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının Balıkçılık ile Olan İlişkileri

Su ürünleri üretici birliği ortakları balıkçılık deneyim süresine göre incelendiğinde, deneyimi 1-5 yıl olanların 1 kişi (%2,9), 6-10 yıl olanların 2 kişi (%5,7), 11-15 yıl olanların 3 kişi (%8,6), 16-20 yıl olanların 4 kişi (%11,4), 21 yıl ve üzeri olanların 25 kişi (%71,4) olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.60.).

Çizelge 4.60. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık deneyim süresi

Balıkçılık Deneyim Süresi (yıl)	Kişi	%
1-5	1	2,9
6-10	2	5,7
11-15	3	8,6
16-20	4	11,4
21 ve üzeri	25	71,4
Toplam	35	100,0

Ancak, görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarından balıkçılığı bırakmayı düşünenler 12 kişi (%34,3) iken 23 kişi (%65,7) balıkçılığı bırakmayı düşünmemektedir. Su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılığı bırakma düşünceleri sorgulandığında 3 kişi ‘maliyetlerin yüksek olduğundan’ (%8,5), 5 kişi ‘kazancının yeterli olmadığından’ (%14,3), 2 kişi ‘yorucu olduğundan’ (%5,7), 1 kişi ‘yeni iş arayışından’ (%2,9), 1 kişi ‘bürokrasiden’ (%2,9) dolayı olarak yanıtlamıştır (Çizelge 4.61.). Ekmekçi ve Gül tarafından 2017 yılında yapılan çalışmada da su ürünleri

yetiştiriciliği yapan üreticilerin en büyük sorunlarının girdi maliyetlerinin yüksek olması ve satış fiyatlarının düşük olması olduğu vurgulanmıştır (Ekmekçi ve Ünal 2017).

Nitekim ankete katılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılıktan elde ettikleri gelirden memnuniyet durumu incelendiğinde 5 kişi memnun olduğunu (%14,3), 19 kişi memnun olmadığını (%54,3), 11 kişi kısmen memnun olduğunu (%31,4) belirtmiştir (Çizelge 4.61.).

Genel olarak bakıldığında su ürünleri üretici birliği ortaklarının da su ürünleri kooperatifi ortakları gibi balıkçılığı bırakma düşünceleri olmadığını, bırakmak isteyenlerin de kazancın yeterli olmadığından bırakmak istemesi gibi konular yaklaşık aynı oranlardadır. Ortakların balıkçılıktan elde ettikleri gelirden memnun olmadığı sonucu da bunu desteklemektedir. Ayrıca, ortakların balıkçılık faaliyetlerini gerçekleştirdiği işletme kapasiteleri ve tekne büyüklükleri incelendiğinde yine hem su ürünleri kooperatifi ortaklarının hem de su ürünleri üretici birliği ortaklarının çoğunluğunun küçük ölçekli üreticiler olduğu belirlenmiştir. Kooperatif Ortakları genellikle atıl kapasite çalıştığından çalışan sayısının az olması, kötü hava şartları ve av yasağı dönemleri gibi yıl boyu devamlılık gösteremeyen balıkçılık faaliyetine sahip olması, genellikle kendi ve aile bireyleri ile çalışmaları nedeniyle, çalışanlara (çırak, tayfa vb.) sahip olanların da su ürünleri üretici birliği ortaklarının çalışanlarına yaptığı gibi aylık maaş şeklinde ödeme yapamadığı ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4.61. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık ile ilgili düşünceleri ve memnuniyet durumları

Balıkçılığı Bırakma Düşüncesi	Kişi	%
Bırakmayı düşünüyor.	12	34,3
Bırakmayı düşünmüyor.	23	65,7
Toplam	35	100,0
Balıkçılığı Bırakma Düşüncesi		
Kazancı Yeterli Olmadığından	5	14,3
Maliyetler Yüksek Olduğundan	3	8,5
Yorucu Olduğundan	2	5,7
Yeni İş Arayışından	1	2,9
Bürokrasiden	1	2,9
Balıkçılıktan Elde Edilen Gelirden Memnuniyet		
Gelirden memnun	5	14,3
Gelirden memnun değil	19	54,3
Gelirden kısmen memnun	11	31,4
Toplam	35	100,0

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılığa başlama nedenleri sorgulandığında; 9 kişi ‘babama-aileme yardımcı olmak’ (%25,8), 5 kişi ‘doğa sevgisi’ (%14,3), 4 kişi ‘aile bütçesine katkıda bulunmak’ (%11,4), 11 kişi ‘zorunlu nedenler’ (%31,4), 4 kişi ‘mesleğim olduğu için’ (%11,4) yanıtını vermiştir (Çizelge 4.62.). Diğer seçeneğini tercih eden 2 kişi (%5,7) ise cazip geldiğini ya da emeklilik sonrası uğraşı olduğunu belirtmişlerdir. Birden fazla cevap verenlerden 1 kişi hem cazip geldiği için, hem de emeklilik sonrası uğraşı amacıyla balıkçılığa başladığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.62. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılığa başlama nedenleri

Balıkçılığa Başlama Nedeni	Kişi	%
Babama/Aileye Yardımcı Olmak İçin	9	25,8
Doğa Sevgisi	5	14,3
Aile Bütçesine Katkıda Bulunmak İçin	4	11,4
Zorunlu Nedenler	11	31,4
Mesleğim Olduğu İçin	4	11,4
Diğer*	2	5,7
Toplam	35	100,0

* Diğer: Cazip geldiği için, emeklilik sonrası uğraşı olduğu için

4.1.2.3. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının Balıkçılığa İlişkin Bazı Özellikleri

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının çalıştıkları işletmelerin kapasiteleri 3 ton/yıl ile 17500 ton/yıl arasında değişmektedir. Araştırmada, su ürünleri üretici birliği ortaklarının çalıştıkları işletmelerden 3-29 ton arası 19 adet (%54,3), 30-49 ton arası 4 adet (%11,4), 50-17500 ton arası 12 adet (%34,3) işletme olduğu, ortalama işletme kapasitesinin 657,5 ton/yıl olarak tespit edilmiştir (Çizelge 4.63.).

Çevresel etki değerlendirme (ÇED) raporu hazırlama zorunluluğuna göre gruplandırılan işletmelerden, 30 ton/yıl eşik tonajın altındaki işletmeler küçük ölçekli işletmeler, 50 ton/yıl eşik tonaja kadar orta ölçekli işletmeler, 50 ton/yıl üzerindeki ise büyük ölçekli işletmeler olarak gruplandırılmıştır. Bu sonuçlara göre Çizelge 4.63'ten de anlaşılabacağı üzere görüşülen işletmelerin çoğu küçük ölçekli işletmelerdir (%65,7). Elde edilen sonuçlar, aynı bölgede 2013 yılında yapılan bir çalışmada benzer şekilde küçük ölçekli işletmelerin çoğunlukta (%78,7) olduğu sonucuyla örtüşmektedir (Gümüş vd. 2013).

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının çalıştıkları işletmelerin kuruluş yılları 7 ile 41 yıl arası değişmektedir. Yapılan araştırmada, su ürünleri üretici birliği ortaklarının çalıştıkları işletmelerden 7-17 yıl arası 8 adet (%22,9), 18-27 yıl arası 21 adet (%60,0), 28-41 yıl arası 6 adet (%17,1) işletme olduğu, ortalama kuruluş yılı 21,8 olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.63.).

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının çalıştıkları işletmelerin ruhsat tarihleri 7 ile 38 yıl arasında değişmektedir. Analiz sonucuna göre, su ürünleri üretici birliği ortaklarının çalıştıkları işletmelerden 7-17 yıl arası 9 adet (%25,7), 18-27 yıl arası 21 adet (%60,0), 28-38 yıl arası 5 adet (%14,3) işletme olduğu, ortalama ruhsat tarihi 20,9 olarak saptanmıştır (Çizelge 4.63.).

Çizelge 4.63. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının işletme bilgileri

İşletme Kapasite (Ton/Yıl)	İşletme	%
3-29	19	54,3
30-49	4	11,4
50-17500	12	34,3
Toplam	35	100,0
İşletme Kuruluş Yılı		
7-17 yıl	8	22,9
18-27 yıl	21	60,0
28-41 yıl	6	17,1
Toplam	35	100,0
Ruhsat Tarihi		
7-17 yıl	9	25,7
18-27 yıl	21	60,0
28-38 yıl	5	14,3
Toplam	35	100,0

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının çalıştıkları işletmelerde çalışan sayısı 2 ile 100 kişi arasında değişmektedir. Su ürünleri üretici birliği ortaklarının çalıştıkları işletmelerde 2-5 arası çalışanı olan 24 işletme (%68,6), 6-10 arası çalışanı olan 8 işletme (%22,8), 11-100 arası çalışanı olan 3 işletme (%8,6) olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.64.).

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının işletme çalışanlarına ödeme şekli incelendiğinde 2 kişi ‘pay’ (%5,7), 3 kişi ‘yevmiye’ (%8,5), 29 kişi ‘aylık’ (%82,9), 1 kişi ‘diğer’ (%2,9) şekilde ödeme yaptığı tespit edilmiştir. ‘Diğer’ ödeme şeklinde ailesi ile çalışıldığı belirtilmiştir (Çizelge 4.64.).

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının işletme çalışanlarına ödeme şekli pay olarak verildiğinde; %20 pay alan 1 kişi (%2,9), %25 pay alan 1 kişi (%2,9) olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.64.).

Çizelge 4.64. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının işletme personelleri ile ilgili bilgiler

İşletme Çalışan Sayısı (Kendisi Dahil)	Kişi	%
2-5	24	68,6
6-10	8	22,8
11-100	3	8,6
Toplam	35	100,0
Ücret Ödeme Şekli		
Pay	2	5,7
Yevmiye	3	8,5
Aylık	29	82,9
Diğer (Aile)	1	2,9
Toplam	35	100,0
Pay Miktarı (%)		
20	1	2,9
25	1	2,9

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının bir yılda çalıştığı sürenin 300 gün ile 360 gün arasında değişmekte ve ortalama çalışılan gün sayısının 361,3 gün olduğu belirlenmiştir. Yılda 300 gün çalışanlar 2 kişi (%5,7), 360 gün çalışanlar 33 kişi (%94,3) kişidir (Çizelge 4.65.).

Çizelge 4.65. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının bir yılda çalıştıkları gün sayısı

Bir Yılda Çalışılan Gün Sayısı	Kişi	%
300 gün	2	5,7
360 gün	33	94,3
Toplam	35	100,0

Analiz sonucuna göre, su ürünleri üretici birliği ortaklarının en çok yetiştiriciliğini yaptığı balık türleri arasında 1. sırada Gökkuşuğu Alabalığı (*Oncorhynchus mykiss*), 2. sırada Sazan (*Cyprinus carpio*), 3. sırada Çipura (*Sparus aurata*) ve Levrek (*Dicentrarchus labrax*) türleridir (Çizelge 4.66.). Çipura ve Levrek analiz sonuçlarına göre eşit puanda değerlendirme yapıldığından aynı sırada yer almıştır. Söz konusu türler 2013 yılında Gümüş vd. tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla da uyumludur (Gümüş vd. 2013).

Analiz sonucuna göre, Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının en çok yetiştirmek istediği balık türleri arasında 1. sırada Gökkuşuğu Alabalığı, 2. sırada Kırmızı Benek Alabalık (*Salmo trutta sp.*) 3. sırada Çipura ve Levrek balığı türleridir (Çizelge 4.66.). 2018 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından resmi gazetede yayımlanan Su Ürünleri Yetiştiriciliği Destekleme Tebliğinde kırmızı benek alabalık türünün yetiştiriciliğinin desteklenmesi ile ortaklar tarafından en çok yetiştiriciliği yapılmak istenen balık türleri listesine girmesi dikkat çekici bulunmuştur. Çipura ve Levrek analiz sonuçlarına göre eşit puanda değerlendirme yapıldığından dolayı aynı sırada yer almıştır. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarından deniz balığı yetiştiriciliği yapmakta olan işletme sahibi bulunduğu için yetiştiriciliği yapılan ve yapılmak istenen balık türleri arasında deniz balıkları da bulunmaktadır. Nitekim bu türlerin dışında lagos balığı (*Epinephelus aeneus*), mersin balığı (*Acipenser stellatus*), granyöz balığı (*Argyrosomus regius*), sinarit balığı (*Dentex dentex*), mercan balığı (*Pagrus pagrus*), türleri su ürünleri üretici birliği ortaklarının en çok yetiştirdiği ve en çok yetiştirmek istediği türlerdir (Çizelge 4.66.).

Çizelge 4.66. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortakları tarafından en çok yetiştirilen ve en çok yetiştirilmek istenen balık sıralaması

		Balık Türü
En Çok Yetiştirilen Balık Sıralaması	1.Sırada	Gökkuşuğu Alabalığı (<i>Oncorhynchus mykiss</i>)
	2.Sırada	Sazan (<i>Cyprinus carpio</i>)
	3.Sırada	Çipura (<i>Sparus aurata</i>) ve Levrek (<i>Dicentrarchus labrax</i>)
En Çok Yetiştirilmek İstenen Balık Sıralaması	1.Sırada	Gökkuşuğu Alabalığı (<i>Oncorhynchus mykiss</i>)
	2.Sırada	Kırmızı Benek (<i>Salmo trutta sp.</i>)
	3.Sırada	Çipura (<i>Sparus aurata</i>) ve Levrek (<i>Dicentrarchus labrax</i>)

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının masraf kalemleri incelendiğinde en yüksek oranın %97,1 ile yem olduğu (34 kişi), %51,4 oranda akaryakıt, elektrik, su (18 kişi), %14,3 oranında bakım onarım (5 kişi), %11,4 oranında yavru balık (4 kişi), %11,4 oranında ilaçlar ve bayıltıcı solüsyonlar vb. (4 kişi), %11,4 oranında personel, işçi masrafları (4 kişi) tespit edilmiştir (Çizelge 4.67.). Masraf kalemlerinden yemin en yüksek orana sahip olmasının nedenleri arasında yemin dövizle alınması, ilde yem üreten tesislerin yeterli sayıda ve kalitede olmaması, üretimi yapılan canlıların temel ihtiyacının yem olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca son yıllarda bakanlık tarafından yapılan desteklemeler arasından yavru desteği kaldırıldığı için yavru balık ta masraf kalemleri içerisinde dahil edilmektedir.

Su ürünleri kooperatifi ortaklarının masraf kalemleri incelendiğinde mazotun ilk sırada yer alması ve ortakların mazot masrafını karşılayamadan döndükleri günler olduğu vurgulanırken, su ürünleri üretici birliği ortaklarının ise döviz fiyatlarının artmasıyla ithal edilen yem maliyetlerinin artması, yerli, kaliteli ve yemin sürekli tedarik edilememesi, üretim açısından büyük sorun oluşturmaktadır.

Çizelge 4.67. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının masraf kalemleri

Masraf Kalemleri	Kişi	% (N=35)
Yem	34	97,1
Akaryakıt, elektrik, su	18	51,4
Bakım Onarım	5	14,3
Yavru Balık	4	11,4
İlaçlar ve Bayıltıcı Solüsyonlar vb.	4	11,4
Personel, işçi	4	11,4

Birden fazla işaretleme yapılmıştır.

4.1.2.4. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının Mesleğe Bakış Açısı

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının çoğunluğu 16 kişi (%45,7) balıkçılığın geleceğini kötü görmektedir. Analiz sonuçlarına göre, balıkçılığın geleceğini 1 kişi çok kötü (%2,9), 14 kişi (%40) orta, 4 kişi (%11,4) iyi olarak görmektedir (Çizelge 4.68.).

Çizelge 4.68. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık mesleğinin geleceğine bakışı

Değerlendirme	Kişi	%
İyi	4	11,4
Orta	14	40,0
Kötü	16	45,7
Çok kötü	1	2,9
Toplam	35	100,0

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının çocuklarının balıkçı olmasını isteme durumu sorgulandığında 26 kişi olan büyük çoğunluğu istemiyor (%74,3), 9 kişinin (%25,7) istiyor olarak yanıtladığı belirlenmiştir (Çizelge 4.69.).

Söz konusu soruya çocuğunun balıkçı olmasını isteyen 5 kişi baba mesleği olduğu için (%14,3), 4 kişi çocuğunun zaten mesleği balıkçı olduğu için (%11,4),

çocuğunun balıkçı olmasını istemeyen 7 kişi kendi mesleği olduğu için (%20,0), 5 kişi okumasını istediği için (%14,3), 3 kişi geliri yetersiz olduğu için (%8,6), 3 kişi mesleğin geleceği olmadığı için (%8,6), 3 kişi çalışma şartları zor olduğu için (%8,6), 3 kişi kız çocuğu olduğu için (%8,6), 2 kişi mesleğini kendisi seçmesi için (%5,7) şeklinde açıklama getirmişlerdir (Çizelge 4.69.).

Su ürünleri kooperatifleri ve su ürünleri üretici birliği ortakları tarafından balıkçılık mesleğinin geleceğine bakış açısının olumsuz olarak değerlendiren, balıkçılıktan elde ettiği gelirden memnun olmayan hatta çocuğunun balıkçılık mesleğini yapmasını istemeyen ortakların balıkçılığı bırakma düşüncesine sahip olmaması ise dikkat çekici bir çelişki olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 4.69. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının çocuklarının balıkçı olmasını isteme durumu

Çocuğunun Balıkçı Olmasını İsteme Durumu	Kişi	%
İstemiyor	26	74,3
İstiyor	9	25,7
Toplam	35	100,0
Balıkçı Olmasını İsteme Nedeni		
Baba mesleği olduğu için	5	14,3
Zaten balıkçı olduğu için	4	11,4
Balıkçı Olmasını İstememe Nedeni		
Kendi mesleği olduğu için	7	20,0
Okuyor, okumasını istediğim için	5	14,3
Geliri yetersiz olduğu için	3	8,6
Mesleğin geleceği olmadığı için	3	8,6
Çalışma şartlarının zor olduğu için	3	8,6
Kız çocuğu olduğu için	3	8,6
Mesleğini kendisi seçmesi için	2	5,7

Mesleğin avantajı olarak su ürünleri üretici birliği ortaklarından 27 kişi deniz ve doğayla iç içe olmak (%77,1), 14 kişi kendi kendimin patronu olmak (%40,0), 5 kişi ailemle birlikte çalışmak (%14,3), 3 kişi birey olarak para kazanma imkanı (%8,6) sunması olarak yanıtlarken, 2 kişi güzel bir yanı yok (%5,7) seçeneğini tercih etmişlerdir (Çizelge 4.70.).

Mesleğin dezavantajları olarak su ürünleri üretici birliği ortaklarından 23 kişi kötü hava şartları (%65,7), 11 kişi rekabet (%31,4), 10 kişi belirsizlik (%28,6), 9 kişi çalışma koşulları zorluğu (%25,7), 3 kişi balıkçılar arasında saygı, dayanışma olmaması (%8,5), 3 kişi diğer* (%8,6) seçeneklerini tercih etmişlerdir (Çizelge 4.70.). Diğer seçeneğini tercih edenler, ekonomik sıkıntılar ve yasal koşulların ağır olmasını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.70. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık mesleklerine bakış açıları

Mesleğin Avantajları	Kişi	% (N=35)
Deniz ve doğayla iç içe olmak	27	77,1
Kendi kendimin patronu olmak	14	40,0
Ailemle birlikte çalışmak	5	14,3
Birey olarak para kazanma imkânı tanınması	3	8,6
Güzel bir yanı yok	2	5,7
Mesleğin Dezavantajları		
Kötü hava şartları	23	65,7
Rekabet	11	31,4
Belirsizlik	10	28,6
Çalışma koşulları zorluğu	9	25,7
Balıkçılar arasında saygı, dayanışma olmaması	3	8,6
Diğer*	3	8,6

Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

*Diğer: Ekonomik sıkıntılar ve yasal koşulların ağır olması

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının meslek hastalıkları arasında 8 kişinin bel ağrısı veya bel fıtığı (%66,7), 3 kişinin romatizma (%25,0), 1 kişinin (%8,3) diğer seçeneği içerisinde yer alan diğer ifadesi tansiyon hastalığına sahip olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.71.).

Araştırma kapsamında, görüşme yapılan ortaklardan su ürünleri kooperatifi ortaklarının su ürünleri üretici birliği ortaklarına göre kişi sayısı ve çeşit açısından daha çok meslek hastalığına sahip olduğu tespit edilmiştir. Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının sahip olduğu meslek hastalıklarının daha fazla kişide ve çeşitte olmasının nedenleri arasında sürekli soğukta ya da güneş altında ve uzun süre maruz kaldığında aşındırıcı özelliği olan tuzlu su ile çalışılmasından kaynaklandığı vurgulanmıştır.

Çizelge 4.71. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının meslek hastalıkları

Meslek Hastalığı	Kişi	% (N=35)
Bel ağrısı veya bel fıtığı	8	66,7
Romatizma	3	25,0
Diğer*	1	8,3

*Diğer: Tansiyon

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık ile ilgili sorunları 5'li likert ölçekli sorular ile belirlenmeye çalışılmıştır. Balıkçılıkla ilgili sorunlar arasında 'balıkçılar arasında saygı ve dayanışmanın olmaması' sorununa ortalama 3,34 ile 'kararsız', 'balıkçı sayısının artması' sorununa ortalama 3,37 ile 'kararsız', 'düşük balık fiyatları' sorununa ortalama 4,03 ile 'katılıyorum', 'büyük ölçekli balıkçılık' sorununa ortalama 3,97 ile 'katılıyorum', 'üretici örgütlerinin etkin olmaması' sorununa ortalama 4,03 ile 'katılıyorum' yanıtı alınmıştır. 'Pazarlama sorunları' sorununa ortalama 3,91 ile 'katılıyorum', 'yetersiz devlet desteği' sorununa ortalama 3,94 ile 'katılıyorum', 'işçi bulma' sorununa ortalama 3,49 ile 'kararsız', 'malzeme (havuz yapımı, üretim araçları vb.) fiyatlarının yüksek olması' sorununa ortalama 3,80 ile 'katılıyorum' yanıtı

alınmıştır (Çizelge 4.72.). Yapılan analize göre üretici birliği ortaklarının balıkçılık ile ilgili sorunlarından “düşük balık fiyatları” ve “üretici örgütlerinin etkin olmaması” en önemli sorunlarından denilebilir.

Üretici birliği ortaklarının sorunları çoğunlukla su ürünleri kooperatifleri ortaklarıyla benzer şekildedir. Söz konusu sorunlar arasında düşük balık fiyatları, balıkçı sayısının artması, küçük ölçekli balıkçılık, malzeme (havuz yapımı, üretim araçları vb.) fiyatlarının yüksek olması, yetersiz devlet desteği, balıkçılar arasında saygı ve dayanışmanın olmaması, üretici örgütlerinin etkin olmaması ile birlikte pazarlama sorunlarıdır. Bunun yanında, yetersiz bilgilendirme ve eğitim, denetim eksikliği, iklim şartları, çalışma şartları, tahsilat alımındaki sorunlar, devletin destek vermemesi, suların kirletilmesi, hastalıklar, seller de ortakların diğer sorunlarından.

Çizelge 4.72. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık ile ilgili sorunları

Sorunlar	Orta lama	Stan dart Sapma	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
			Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Balıkçılar arasında saygı ve dayanışmanın olmaması	3,34	0,968	-	-	10	28,6	5	14,3	18	51,4	2	5,7	75	100,0
Balıkçı sayısının artması	3,37	1,060	2	5,7	8	22,9	1	2,9	23	65,7	1	2,9	75	100,0
Düşük balık fiyatları	4,03	0,857	2	5,7	-	-	-	-	26	74,3	7	20,0	75	100,0
Büyük ölçekli balıkçılık	3,97	0,618	-	-	2	5,7	1	2,9	28	80,0	4	11,4	75	100,0
Üretici örgütlerinin etkin olmaması	4,03	0,514	-	-	-	-	4	11,4	26	74,3	5	14,3	75	100,0
Pazarlama sorunları	3,91	0,981	1	2,9	3	8,6	3	8,6	19	54,3	9	25,7	75	100,0
Yetersiz devlet desteği	3,94	0,838	1	2,9	2	5,7	1	2,9	25	71,4	6	17,1	75	100,0
İşçi bulma	3,49	1,245	-	-	13	37,1	1	2,9	12	34,3	9	25,7	75	100,0
Malzeme (Havuz yapımı, üretim araçları vb.) fiyatlarının yüksek olması	3,80	0,868	-	-	4	11,4	5	14,3	20	57,1	6	17,1	75	100,0

*: 1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsız 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

Bu kapsamda su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık ile ilgili en çok şikayet edilen sorunları 5’li likert ölçekli sorular ile belirlenmeye çalışılmıştır. Balıkçılıkla ilgili en çok şikayet edilen sorunlar arasında ‘balık tutamadan geri dönmek’ sorununa ortalama 3,89 ile ‘katılıyorum’, ‘kötü hava şartları’ sorununa ortalama 3,89 ile ‘katılıyorum’, ‘denetim eksikliği ve yasa dışı avcılığın engellenememesi’ sorununa ortalama 3,60 ile ‘katılıyorum’, ‘yetersiz bilgilendirme ve eğitim’ sorununa ortalama 3,94 ile ‘katılıyorum’, ‘devletin destek vermemesi’ sorununa ortalama 3,94 ile ‘katılıyorum’, ‘denizin kirletilmesi’ sorununa ortalama 3,80 ile ‘katılıyorum’, ‘çalışma şartları’ sorununa ortalama 3,91 ile ‘katılıyorum’ yanıtı alınmıştır (Çizelge 4.73.). Araştırma sonuçlarına göre en çok şikayet edilen sorunlar arasında ‘devletin yeterli destek vermemesi’ ve ‘yetersiz bilgilendirme ve eğitimin ilk sıralarda yer aldığı’ belirlenmiştir.

Çizelge 4.73. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının balıkçılık ile ilgili en çok şikayet edilen sorunlar

Sorunlar	Orta lama	Stan dart Sapma	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
			Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Balık tutamadan geri dönmek	3,89	0,867	-	-	4	11,4	3	8,6	21	60,0	7	20,0	75	100,0
Kötü hava şartları	3,89	0,879	1	2,9	3	8,6	1	2,9	25	71,4	5	14,3	75	100,0
Denetim eksikliği ve yasa dışı avcılığın engellenememesi	3,60	1,006	4	11,4	-	-	3	8,6	27	77,1	1	2,9	75	100,0
Yetersiz bilgilendirme ve eğitim	3,94	0,802	-	-	3	8,6	3	8,6	22	62,9	7	20,0	75	100,0
Devletin yeterli destek vermemesi	3,94	0,906	2	5,7	1	2,9	-	-	26	74,3	6	17,1	75	100,0
Denizin kirletilmesi	3,80	1,023	2	5,7	3	8,6	1	2,9	23	65,7	6	17,1	75	100,0
Çalışma şartları	3,91	0,612	-	-	2	5,7	2	5,7	28	80,0	3	8,6	75	100,0

*: 1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsız 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının %25,7'si (9 kişi) yetiştiricilik alanları ile ilgili sorun olduğunu (Çizelge 4.74.), bu sorunlar arasında mevzuat sorunları ve su ile ilgili sorunların (su kirliliği, su seviyesinin azalması ve su sıcaklığının artması gibi) başı çektiğini ifade etmişlerdir (Çizelge 4.75.).

Bunun yanında, bazı yetiştiricilik tesislerinin kurulduğu bölgelerin bağlı olduğu resmi kurumların belirsiz olması, resmi işlemlerin veya ödemelerin yapılacağı kurumlar ile ilgili problemlere neden olmaktadır. Diğer taraftan, su kiralalarının ortaklara göre yüksek olması, işletme yerlerinin bulunduğu orman kiralalarının önceki yıllara göre fiyatlarının 4-5 kat artırılması ortaklar için büyük sorun oluşturmaktadır.

Çizelge 4.74. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının yetiştiricilik bölgelerindeki sorunlar

Sorunlar	Sorun var		Sorun yok		Toplam	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Yetiştiricilik Sahaları	9	25,7	26	74,3	35	100,0
Bakanlık Hizmetleri	13	37,1	22	62,9	35	100,0
Diğer Balıkçılar	3	8,6	32	91,4	35	100,0
Üretici Birliği	6	17,1	29	82,9	35	100,0

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının %37,1'i (13 kişi) ise bakanlık hizmetleri ile ilgili sorunları olduğunu (Çizelge 4.74.), bu sorunlar arasında hibelerin ve teşviklerin küçük üreticiler için yeterli olmaması, bilgilendirme eksikliği ve ilgisizlik, bürokraside yaşanan sorunlar, etkin olamama ve yetki, yaptırım gibi sorunları olduğunu açıklamışlardır (Çizelge 4.75.).

Diğer taraftan su ürünleri üretici birliği ortaklarının %8,6'sı (3 kişi) diğer balıkçılar ile ilgili sorunları olduğunu (Çizelge 4.74.), bu sorunlar arasında büyük toptancıların pazarı etkilemesi, ikili ilişkilerin saygısızca olması gibi sorunların ilk sıralarda yer aldığını belirtmişlerdir (Çizelge 4.75.).

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının %17,1'i (6 kişi) üretici birliği ile ilgili sorun olduğu (Çizelge 4.74.), bu sorunlar arasında fiyat politikasının oturtulamaması ve üreticilerin maliyet konularında bilinçlendirilememesi, uzaklık ve yoğunluk gibi konulardan dolayı sağlıklı iletişim ortamının oluşturulamaması, birliğin gelişiminin yeterli olmaması, sorunların iletilmesi ve çözümü konularında yeterli olmaması gibi sorunları olduğunu bildirmişlerdir (Çizelge 4.75.).

Çizelge 4.75. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının av bölgelerindeki sorunları

Yetiştiricilik Sahası ile İlgili Sorunlar	Kişi	%
Su ile ilgili sorunlar	7	77,8
Mevzuat sorunları	2	22,2
Toplam	9	100,0
Bakanlık Hizmetleri ile İlgili Sorun Durumu		
Hibeler ve teşvikler küçük üreticiler için yeterli olmaması	5	38,5
Bilgilendirme eksikliği ve ilgisizlik olması	2	15,4
Bürokrasi sorunları	2	15,4
Yetki ve yaptırım sorunları	3	23,1
Etkin olamama	1	0,8
Toplam	13	100,0
Diğer Balıkçılar ile İlgili Sorun Durumu		
Büyük toptancıların pazarı etkilemesi	1	33,3
İkili ilişkilerin saygısızca olması	2	66,7
Toplam	3	100,0
Üretici Birliği ile İlgili Sorun Durumu		
Uzaklık ve yoğunluk gibi konulardan dolayı sağlıklı iletişim ortamının oluşturulamaması	2	33,3
Sorunların iletilmesi ve çözümü konularında yeterli olmaması	2	33,3
Fiyat politikasının oturtulamaması ve üreticilerin maliyet konularında bilinçlendirilememesi	1	16,7
Birliğin gelişiminin yeterli olmaması	1	16,7
Toplam	6	100,0

Çizelge 4.76'e göre su ürünleri üretici birliği ortaklarının ortalama günlük işletme masrafı 300 TL ile 6000 TL arasında değişmekte olup, ortalama 1507 TL olarak belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, ortalama günlük işletme masrafı 300-1500 TL arasında olan 26 kişi (%74,3), 1501-3000 TL arasında olan 7 kişi (%20,0), 3001-6000 TL olan 2 (%5,7) kişinin olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.76.).

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının ortalama günlük işletme geliri ise 500 TL ile 7000 TL arasında değişmekte iken ortalama 2014 TL olarak belirlenmiştir. Analiz sonucuna göre, ortalama günlük işletme masrafı 500-1500 TL arasında olan 18 kişi (%51,4), 1501-3000 TL arasında olan 10 kişi (%28,6), 3001-7000 TL olan 7 (%20,0) kişidir (Çizelge 4.76.).

Çizelge 4.76. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ortalama günlük işletme masrafı ve geliri (TL)

Ortalama Günlük İşletme Masrafı	Kişi	%
300-1500	26	74,3
1501-3000	7	20,0
3001-6000	2	5,7
Toplam	35	100,0
Ortalama Günlük İşletme Geliri		
500-1500	18	51,4
1501-3000	10	28,6
3001-7000	7	20,0
Toplam	35	100,0

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının devletten talep ettikleri destekleri önem düzeyine göre yapılan analiz sonucunda, su ürünleri üretici birliği ortaklarının destek verilse devletten talep edilecek destekler arasında en önemli destek olarak yem desteği (%48,6), indirimli yakıt, elektrik, su (%20,0) ve malzeme desteğini (%28,6) önemli gördükleri, sosyal güvence desteğini (%54,3) ise en önemsiz buldukları ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.77.).

Çizelge 4.77. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birlikleri ortaklarının devletten talep ettikleri destekler

Destek Çeşidi	Orta lama	Önem düzeyi																			
		1		2		3		4		5		6		7		8		9		Top lam	%
		Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%		
Parasal destek	3,2	9	25,7	5	14,3	8	22,9	5	14,3	2	5,7	4	11,4	2	5,7	-	-	-	-	35	100,0
Düşük faizli kredi	5,7	2	5,7	2	5,7	1	2,9	3	8,6	5	14,3	6	17,1	13	37,1	2	5,7	1	2,9	35	100,0
Sosyal güvence	6,8	-	-	1	2,9	1	2,9	4	11,4	2	5,7	1	2,9	7	20,0	19	54,3	-	-	35	100,0
İndirimli yakıt, elektrik, su	3,5	4	11,4	7	20,0	7	20,0	9	25,7	5	14,3	1	2,9	1	2,9	1	2,9	-	-	35	100,0
KDV	4,7	1	2,9	3	8,6	2	5,7	9	25,7	10	28,6	6	17,1	3	8,6	1	2,9	-	-	35	100,0
Malzeme desteği	4,6			5	14,3	10	28,6	2	5,7	6	17,1	5	14,3	4	11,4	3	8,6	-	-	35	100,0
Yem desteği	2,1	17	48,6	10	28,6	4	11,4	1	2,9	1	2,9	-	-	2	5,7	-	-	-	-	35	100,0
İşletmenin modernize edilmesi	5,8	2	5,7	2	5,7	1	2,9	2	5,7	4	11,4	12	34,3	3	8,6	9	25,7	-	-	35	100,0

*(Önem Düzeyi: 1=En önemli, 9=En önemsiz)

4.1.2.5. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının Üretici Birliği İlişkisi

Çizelge 4.78’den da izlenebileceği üzere su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğe ortaklıkları 1 yıl ile 10 arası değişmektedir ve ortalama ortaklık süresi 9 yıldır. Analiz sonucuna göre, su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği ortaklık süreleri 1-5 yıl arası olan 3 kişi (%8,6), 6-10 yıl arası olan 32 kişi (%91,4) tespit edilmiştir (Çizelge 4.78.).

Çizelge 4.78. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği ortaklık süreleri

Üretici Birliğine Ortaklık Süresi	Kişi	%
1-5 yıl	3	8,6
6-10 yıl	32	91,4
Toplam	35	100,0

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının ürünlerini pazarlama yerleri incelendiğinde ortaklardan 27 kişinin (%77,1) lokantaya, 15 kişinin (%42,9) otele, 8 kişinin perakende satış, 5 kişinin toptan satış olmak üzere 13 kişinin (%37,1) diğer, 7 kişinin (%20,0) pazara, 1 kişinin (%2,9) kabzımla satış yapmak yoluyla ürünlerini pazarladığı belirlenmiştir (Çizelge 4.79.). Sonuçlardan da anlaşılabileceği gibi ortakların büyük kısmının üretim tesisinin yanında balık lokantaları bulunmaktadır. Bu nedenle ortaklar ürünlerini öncelikle restoranları yoluyla ve işletmeden perakende satış yoluyla pazarlamayı tercih etmektedirler. Ancak, üretim tesislerinin yanında bulunan balık pişirme ve satış yerleri ile ilgili izinleri bulunmamaktadır. Halen Tarım ve Orman Bakanlığı’nın balık pişirme ve satış yerlerine izni bulunmadığından, ortaklar işletme kurulurken balık üretim tesisi olarak izin alabilmektedir.

Ortaklar aynı zamanda ilin turizm bölgesi olması nedeniyle ürünlerini otellere de pazarlayabilmektedir. Ancak gerek perakende satışlarında gerekse otellere satışlarda ürün fiyatlarını üreticiler belirleyememektedir. Dolayısıyla maliyetlerin fazla olduğu özellikle girdi fiyatlarının yüksek olduğu bu sektörde çoğunluğu küçük üretici olan ortaklar istediği geliri elde edememektedir. Üretici birliği bünyesinde de pazarlama faaliyeti yapılmadığından küçük üreticiler büyük üreticilere göre bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Oysa Avrupa Birliğinde su ürünleri örgütleri üreticiyi koruyan ve su ürünleri piyasasına yön veren niteliktedir. Türkiye’de de üreticiyi ekonomik anlamda koruma amacıyla üretici birliklerinin güçlendirilmesi, yetkilerinin artırılması, pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi yoluyla üreticilere katkı sağlanmalıdır.

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının ihracat konusunda pek sorunları olmasa da uluslararası alanda rekabet şansını arttırabilmeleri için GLOBALGAP (Good Agricultural Practices-İyi Tarım Uygulamaları), yerel üretimde sürdürülebilirliği sağlanması için İTU (İyi Tarım Uygulamaları) sertifikasyon sistemine dahil olmak istemektedirler. İTU, Tarımsal üretim sistemini sosyal açıdan yaşanabilir, ekonomik açıdan karlı ve verimli, insan sağlığını koruyan, hayvan sağlığı ve refahı ile çevreye önem veren bir hale getirmek için uygulanması gereken işlemler iken, GLOBALGAP, tarımsal üretim için uluslararası kabul görmüş bir standart olup, dünya çapında yoğun araştırmaların, uzmanlar, üreticiler ve perakendecilerin işbirliğinin bir sonucu oluşturulan bir sertifikasyon sistemidir (Yılmaz vd. 2017, Şen ve Yılmaz, 2017).

Su ürünleri üretici birliğinin de balık satışlarında KDV'nin kırmızı ette olduğu gibi %8'den %1 e indirilmesi talebi bulunmaktadır. Maliye Bakanlığı ile gerekli yazışma ve toplantılar gerçekleştirilse de sonuca henüz ulaşamamıştır (Anonim, 2019).

Araştırmanın gerçekleştiği alanda faaliyet gösteren su ürünleri üretici birliğinin sorunları benzer bir çalışmada da vurgulanmıştır. Söz konusu çalışma, Antalya'nın ilçesi olan Korkuteli'nde yapılmış olup, çalışmada ortakların üretim ve pazarlamada karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak mevcut su ürünleri üretici birliğinden yeterli derecede faydalanamadığı ve örgütlenmenin daha çok pazarlama alanında etkin olması gerektiği belirtilmiştir (Erman ve Küçük, 2016)

Çizelge 4.79. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ürünleri pazarlama yerleri

Pazarlama Yeri	Kişi	% (N=35)
Lokanta	27	77,1
Otel	15	42,9
Diğer	13	37,1
Pazar	7	20,0
Kabzımal	1	2,9
Üretici Birliği	-	-
Hal	-	-
Komisyoncu	-	-

*Diğer:8 perakende satış, 5 toptan satış)
(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Su ürünleri üretici birliği ortaklarından 28 kişi (%80,07) fiyatın düşük olması, 18 kişi (%51,4) üretici birliğinde pazarlama olmaması, 6 kişi (%17,1) talebin yetersiz olması, 5 kişi (%14,3) hal olmaması, 4 kişi (%11,4) buzlama soğuk hava deposunun olmaması, 3 kişi (%8,5) mezat olmaması, 2 kişi (%5,7) depolama olanaklarının yetersiz olmasını pazarlamada karşılaşılan sorunlar olarak belirtmişlerdir. Ayrıca 9 kişi (%25,7) pazarlamada sorun olmadığını bildirmiştir (Çizelge 4.80.). Nitekim Marmara'da yapılan bir çalışmada da öncelikli olarak perakende olarak (%37,3), lokantaya (%35,3) ve toptancıya verilmek üzere (%17,6) üretilen balıkların pazarlandığı belirtilmiştir. Gerçekleştirilen bu çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiş, ancak Doğan ve Yıldız (2008) tarafından yapılan diğer bir çalışmada da Antalya'nın turizm bölgesi olmasından dolayı üretilen balıkların otellere verilmek yoluyla pazarlanması ilk sıralarda yer almıştır.

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının da su ürünleri kooperatifleri ortakları gibi pazarlama sorunları bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi ürün fiyatının düşük olmasıdır. Ortaklara göre; ürün fiyatının düşük olması ile üretim maliyetlerini karşılamak giderek zorlaşmaktadır.

Antalya Bölgesinde üretici birliklerinde pazarlama faaliyetinin yapılmaması da ortakların en önemli sorunlar arasındadır. Ayrıca, Kooperatif ortaklarının da belirttiği gibi, su ürünleri iç tüketiminin dünya ve Avrupa ülkelerinde göre düşük olması dolayısıyla talebin az olması da önemli pazarlama sorunlarından. Buradan da anlaşılmaktadır ki; tüm bu sorunlara çözüm bulunabilmesine yönelik etkin politikaların uygulamaya geçirilmesi için balıkçı örgütlerini iyi tanımak ve sorunlarını detaylarıyla bilmek gerekmektedir. Halen, kooperatifçilik su ürünleri sektörünün içinde bulunduğu

sorunları ortadan kaldırmak, bunun yanında su ürünleri stoklarını ve balıkçı toplumunu sürdürülebilir kılmak için en uygun araçlardan biri olarak görülmekte ise de, bölgede başarılı kooperatiflerin sayısı oldukça azdır. Öte yandan kooperatiflerin etkin olmamasına rağmen yeni ortak sayısının sürekli arttığı gözlenmektedir. Ortaklar tarafından kooperatifçilik faaliyetlerinin yetersiz olarak değerlendirilmesine, koşullarının sınırlı olmasına, beklenen başarıyı tam olarak karşılayamamasına rağmen kooperatiflerin ayakta durma çabaları, yeni kooperatiflerin açılması ve ortak sayılarının giderek artması, çalışmada dikkat çekici olarak görülmüş hatta bu araştırmanın gerçekleşme nedenlerinden birini oluşturmuştur. Yapılan araştırmada kooperatif ortağı olmanın ortakların lehine bürokrasiyi azalttığı belirlenmiştir.

Antalya ilinde bulunan su ürünleri kooperatiflerinin bazı sorunları, 2015 yılında yayımlanan makalede de belirtilmiştir (Olguner ve ark. 2015). Söz konusu çalışmadaki sorunların günümüzde bir kısmı çözümlenirken bir kısmı halen çözülememiştir. Güncel sorunlar incelendiğinde, su ürünleri kooperatiflerinin %71,4'ünün mezat alanının bulunmaması, çoğunun sabit bina yeri, soğuk depolama alanı ve araçlarının bulunmaması sorunu devam etmektedir. Bununla birlikte, küçük ölçekli balıkçılardan oluşan ortakların av sahalarının turizm ve diğer bölgelerden gelen büyük balıkçılar ile paylaşımından dolayı daralması, av yasağı döneminin bölgesel olmayışı, av araç gereçlerinin fiyatlarının yüksek olması, küçük ölçekli balıkçılar için yakıt masrafının karşılanmaması, kooperatiflerin ortaklarına ihtiyacı olan teknik ve ekonomik desteği sağlayamaması gibi balıkçılık faaliyeti ile ilgili sorunları halen devam etmektedir. Ayrıca, su ürünleri kooperatifi ortaklarının ürünlerini satış için kooperatif yerine önceden avans aldıkları komisyonculara vermek zorunda kalması, ortakların kendileri ya da çalışanlarının sosyal güvencesi olmaması, devlet desteğinin yeterli olmaması, kredilerde zorluklar yaşanması sadece balıkçılık ve balıkçılar ile ilgilenen Denizcilik Bakanlığının olmaması ortakların diğer sorunları arasında yer almaktadır.

Çizelge 4.80. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının pazarlamada karşılaştıkları sorunlar

Pazarlama Sorunları	Kişi	% (N=35)
Fiyatın düşük olması	28	80,0
Üretici Birliğinde pazarlama olmaması	18	51,4
Pazarlamada sorun yok	9	25,7
Talebin yetersiz olması	6	17,1
Hal olmaması	5	14,3
Buzlama soğuk hava deposu olmaması	4	11,4
Mezat olmaması	3	8,5
Depolama olanaklarının yetersiz olması	2	5,7

(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının genel kurula katılım durumu incelendiğinde katılım oranının genel olarak yüksek olduğu sonucu belirlenmiştir. Analiz sonucuna göre, anketin yapıldığı dönem 30 kişinin (%85,7) katıldığı, 5 kişinin (%14,3) katılmadığı, geçen yıl yapılan genel kurula 24 kişinin (%68,6) katıldığı, 11 kişinin (%31,4) katılmadığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.81.).

Çizelge 4.81. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının genel kurula katılım durumları

Genel kurula katılım durumu	Kişi	%
Katılıyor	30	85,7
Katılmıyor	5	14,3
Total	35	100,0
Geçen yıl yapılan genel kurula katılım		
Katıldı	24	68,6
Katılmadı	11	31,4
Total	35	100,0

Su ürünleri üretici birliği ortaklarından 9 kişi (%25,7) üretici birliği yönetiminde yer almış, 26 kişi (%74,3) üretici birliği yönetiminde yer almamıştır. Fırsat verilmesi durumunda (yönetimde yer alması durumunda) üretici birliğine daha fazla yardımcı olabilmeye inanma durumuna su ürünleri üretici birliği ortaklarından 7 kişi (%20) yönetimde olmak istediğini, 28 kişi (%80,0) yönetimde olmak istemediğini belirtmiştir (Çizelge 4.82.).

Üretici birliği yönetiminde olmak isteyen su ürünleri üretici birliği ortaklarının zaten yönetimde olduklarından ve faydalı ya da başarılı olabileceğini düşündüklerinden ve destek olmak istediklerinden “evet” yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Üretici birliği yönetiminde olmaya “hayır” diyenlerin ise, vakti olmadığından, daha önce yönetimde yer aldığından, bilginin, eğitimin ve tecrübem olmadığından, mesafenin uzak olmasından dolayı yönetimde aktif çalışamayacağından, rutin işlerinin yoğunluğundan, dayanışmayı yeterli bulmadığından ve emekliliği düşündüğünden “hayır” yanıtını verdiklerini ifade etmişlerdir (Çizelge 4.82.).

Ortakların yönetimde yer alma istekleri sorulduğunda su ürünleri kooperatifleri ortaklarının %56’sı yönetimde yer almak isterken, su ürünler üretici birliği ortaklarının %20’si yönetimde yer almak istemektedir. Yönetimde yer almak isteyenler faydalı ve başarılı olabileceğini düşündüğünden, sorunları bildiklerinden, bilgisi, eğitimi ve tecrübesi olduğundan, bu isteklerini ifade etmişlerdir. Yönetimde yer almak istemeyenler de vakti olmadığından, işlerinin yoğun olduğundan, bilgi ve tecrübesi olmadığından, emeklilik düşüncesi olduğundan, dayanışmayı yeterli bulmadığından istemediklerini ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.82. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği yönetiminde yer alma durumu

Üretici Birliği yönetiminde yer alma durumu	Kişi	%
Yönetimde yer aldım.	9	25,7
Yönetimde yer almadım.	26	74,3
Toplam	35	100,0
Yönetimde olma isteği		
Yönetimde olmak istiyorum	7	20,0
Yönetimde olmak istemiyorum.	28	80,0
Toplam	35	100,0

Su ürünleri üretici birliği ortaklarından 19 kişi (%54,3) üretici birliğini başarılı bulurken, 16 kişi (%45,7) ise başarısız bulmaktadır (Çizelge 4.83.).

Su ürünleri üretici birliğini başarılı olarak değerlendirenler, sorunların çözülmeye çalışılması, birlik beraberlik ve iyi niyetin mevcut olması, imkanlarına göre başarılı olduğunu, bürokratik konularda elde edilen başarılarından (kanun maddelerinde değişiklik yapılmasına katkıda bulunma, su kiralarda indirim yapılması vb.) dolayı olumlu yanıtlamıştır.

Su ürünleri üretici birliğini başarısız olarak değerlendirenler ise, çalışmaların yeterli olmaması, imkanların yetersiz olması, bürokrasi ile ilgili sorunların devam etmesine, mesafenin uzak olmasından dolayı çalışmalar ile ilgili bilgilendirmenin yetersiz olmasından dolayı olumsuz fikir beyan etmişlerdir.

Araştırma kapsamında, su ürünleri kooperatif ortakları kooperatif başarısını %68 oranında başarılı olarak değerlendirirken, su ürünleri üretici birliği ortakları üretici birliği başarısını %54 oranında başarılı bulmaktadır. Ortaklar, su ürünleri kooperatiflerinin başarılı olma nedenleri arasında sorunların çözülmeye çalışılması, birlik beraberlik olması, dürüst, düzenli ve ilkeli yönetimlerin olması, alt yapı ve çevre sorunlarına (elektrik, su, satış yeri vb.) çözüm getirilmesi, gelirine ve imkanlarına göre başarılı olarak değerlendirilebilmektedir. Diğer yandan, çalışmaların ve imkanların yeterli olmaması gibi nedenlerden dolayı ortaklar kooperatifleri başarısız olarak da değerlendirmektedir. Su ürünleri üretici birliği ortakları ise sorunların çözülmeye çalışılması, birlik, beraberlik ve iyi niyetin olması, bürokratik konularda (kanun maddelerinde düzenleme yapılmasına katkıda bulunma, su kiralarda indirim yapılması vb.) elde edilen başarılar ve imkanlarına göre başarılı olarak değerlendirmektedirler. Başarısız olarak değerlendirenler ise çalışmaların yeterli olmaması, imkanların yetersiz olması, bürokrasi sorunları ve mesafenin uzak olmasından dolayı çalışmalar ile ilgili bilgilendirmenin yetersiz olması şeklinde fikirlerini ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.83. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği başarısını değerlendirmesi

Üretici birliğinin değerlendirilmesi	Kişi	%
Başarılı	19	54,3
Başarısız	16	45,7
Toplam	35	100,0

Su ürünleri üretici birlikleri ortakları genel olarak üretici birliğini başarısız olarak değerlendirse de, analiz sonucuna göre su ürünleri üretici birliği ortaklarının tamamı, 35 kişi (%100) üretici birliğini ortaklarına karşı ilgili olarak değerlendirmiştir (Çizelge 4.84.).

Çizelge 4.84. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğinin ortaklarına bakış açısını değerlendirmesi

Üretici birliğinin bakış açısının değerlendirilmesi	Kişi	%
Birlik ortakları ile ilgilidir.	35	100,0
Birlik ortaklarını yok sayıyor.	-	-
Toplam	35	100,0

Diğer taraftan, su ürünleri üretici birliği ortaklarının çoğunluğu ürün fiyatından memnun değildir. Nitekim analiz sonuçlarına göre, ortaklardan 18'i (%51,4) "memnun değil", 3'ü "hiç memnun değilim" (%8,6), 7'si (%20,0) "memnunum", 7'si (%20,0) "kısmen memnunum" seçeneğini tercih ettiği belirlenmiştir (Çizelge 4.85.).

Ürün fiyatından memnun olmama nedenleri arasında fiyatların düşük olması, istikrarlı olmaması, paranın geç ödenmesi, kesilen komisyonun fazla olması, nakit ödenmediği, yem, mazot vb. masrafların çok olması ve fiyatların değişmemesi gibi nedenler bulunmaktadır.

Hem su ürünleri kooperatifleri ortakları hem de üretici birliği ortaklarının pazarlamada karşılaştıkları en büyük sorunların başında fiyatların düşük olması ve kooperatif veya üretici birliğinde satış olmaması yer almaktadır. Nitekim ortaklar, ürün fiyatı konusunda memnuniyetsizliklerini sık sık belirtmişlerdir. Su ürünleri üretici birliği ortaklarının % 51,4'ü ürün fiyatından memnun olmadıklarını ifade ederken, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının çoğunluğu bu konuda kararsız (%38,7) ve memnun değilim (%34,7) şeklinde fikirler beyan etmişlerdir.

Çizelge 4.85. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ürün fiyatından memnuniyet durumu

Ürün Fiyatından Memnuniyet Durumu	Kişi	%
Memnun	7	20,0
Kısmen Memnun	7	20,0
Memnun Değil	18	51,4
Hiç Memnun Değil	3	8,6
Toplam	35	100,0

Ürünlerin su ürünleri üretici birlikleri tarafından değerlendirilmesinin yararları konusunda su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 22 kişi (%62,8) "sanayide balıkçılar söz sahibi olur", 20 kişi (%57,1) "ürün fiyatı artar", 15 kişi (%42,8) "istihdam imkanı artar", 3 kişi (%8,5) "yıl sonu kar dağıtılır" seçeneklerini tercih etmişlerdir. Soruda birden fazla seçenek tercih edilmiştir (Çizelge 4.86.).

Araştırmada, ortaklara ürünlerin üretici örgütleri tarafından değerlendirilmesinin yararları sorulduğunda, su ürünleri kooperatifleri ortakları öncelikli olarak %45 oranında ürün fiyatı artar seçeneğini tercih ederken, su ürünleri üretici birliği ortakları öncelikli olarak %36,7 oranında sanayide balıkçılar söz sahibi olur seçeneğini tercih etmişlerdir. Ayrıca üretici birlikleri ortakları istihdam imkanının artacağını ve kooperatif ortakları da yıl sonu kar dağıtılabileceğini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.86. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ürünlerin su ürünleri üretici birlikleri tarafından değerlendirilmesinin yararları

Ürünlerin Su Ürünleri Üretici Birlikleri tarafından değerlendirilmesinin yararları	Kişi	% (N=35)
Sanayide balıkçılar söz sahibi olur	22	62,8
Ürün fiyatı artar	20	57,1
İstihdam imkanı artar	15	42,8
Yılsonu kar dağıtılır	3	8,5

(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Su ürünleri üretici birlikleri ortaklarının birlik bilinçleri incelendiğinde, 21 kişinin (%60,0) üretici birliği kavramını doğru bildiği, 14 kişinin (%40,0) ise üretici birliği kavramına hakim olmadığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.87.).

Araştırma sonuçlarına göre, su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 8 kişi (%22,9) devletin kurduğu, denetlediği ve yönetimine müdahale ettiği kuruluş, 6 kişinin ise (%17,1) ortaklarca kurulan, devletçe yönetilen kuruluş olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 4.87.).

Araştırmada, su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 5 kişinin (%14,3) farklı yollarla üretici birliği ile ilgili eğitim aldığı, 30 kişinin (%85,7) üretici birliği ile ilgili herhangi bir eğitim almadığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.87.). Ayrıca bir kısım su ürünleri üretici birlikleri ortağı, düzenlenen toplantılardan, seminerlerden ve mezun oldukları okullardan örgütlenme ile ilgili eğitim aldıklarını bildirmişlerdir.

Analiz sonuçlarına göre, su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 12 kişinin (%34,3) yurtiçi ve yurt dışındaki diğer üretici birliklerini ziyaret ettiği, 23 kişinin (%65,7) ise diğer üretici birliklerini ziyaret etmediği tespit edilmiştir (Çizelge 4.87.). Yapılan araştırmada ortakların dahil olduğu üretici örgütüne göre diğer su ürünleri kooperatiflerinin Antalya ili sınırları içerisinde yer alması, diğer su ürünleri üretici birliklerinin ise diğer şehirlerde olması söz konusu sonuçları doğrudan etkilemiştir.

Araştırmada, su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 13 kişi (%37,1) birlik ile ilgili yayın okurken, 22 kişi (%62,9) birlik ile ilgili yayın okumadığını belirtmiştir (Çizelge 4.87.). Ortakların çoğunluğu birlikle ilgili yayın okumama nedenleri arasında alışkanlıkları olmadığını, yayınlara ulaşamadığını, zamanının olmadığını ve ilgilenmediklerini belirtmişlerdir.

Öte yandan üretici birlikleri gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturan aidatların düzenli ödenmediği ortaya çıkmıştır. Nitekim su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 20 kişi (%57,1) son 3 yılda aidatını öderken, 15 kişi (%42,9) aidatını ödememiştir (Çizelge 4.87.).

Ortakların son 3 yılda aidatlarını ödeme durumu değerlendirildiğinde su ürünleri kooperatifleri ortakları %54,7 oranında aidatlarını öderken, su ürünleri üretici birliği ortaklarının %42,9 oranında aidatlarını ödedikleri ortaya çıkmıştır. Su ürünleri kooperatifi ortaklarının bazıları tekne bağlama ücretleri tarifesi daha uygun olduğu için ortak olduğunu, ancak aidatlarını düzenli ödeme sorunu olduğunu belirtmişlerdir. Diğer taraftan, bazı su ürünleri üretici birliği ortaklarının da devlet desteklerinden yararlanabilmek için ortak olmayı tercih ettikleri, ancak bazı toplantılara katılmakta ve aidatlarını düzenli ödeme sorunları olduğu saptanmıştır. Oysaki tüm sorumluluğu örgütlere yükleme davranışından kaçınmalı ve ortaklarında örgütlere destek olmaları gerekmektedir.

Çizelge 4.87. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği bilinçleri

Üretici Birliği nasıl bir örgüttür	Kişi	%
Ortakların kurduğu ve yönetimde söz sahibi olduğu ve ortak menfaatlerini gözetten bir kuruluştur	21	60,0
Devletin kurduğu, denetlediği ve yönetimine müdahale ettiği kuruluş	8	22,9
Ortaklarca kurulan, devletçe yönetilen kuruluş	6	17,1
Ortakların sermayesine göre kardan pay aldıkları ve yönetimde söz sahibi olduğu kuruluş	-	-
Toplam	35	100,0
Üretici Birliği ile ilgili eğitimi alma durumu		
Eğitim aldı.	5	14,3
Eğitim almadı.	30	85,7
Toplam	35	100,0
Diğer Üretici Birlikleri ziyaret etme durumu		
Ziyaret etti.	12	34,3
Ziyaret etmedi.	23	65,7
Toplam	35	100,0
Üretici Birliği ile ilgili yayın okuma		
Yayın okudu.	13	37,1
Yayın okumadı.	22	62,9
Toplam	35	100,0
Aidat Ödeme Durumu		
Aidat ödedi.	20	57,1
Aidat ödemedi.	15	42,9
Toplam	35	100,0

Çizelge 4.88’den de izlenebileceği gibi su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 5 kişi (%14,3) su ürünleri üretici birliklerinde görev alırken, 30 kişi (%85,7) görev almamaktadır. Yapılan incelemede, görüşme yapılan su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 1’i (%2,9) başkan, 1’i (%2,9) başkan yardımcısı, 3’ü (%8,5) yönetim kurulu üyesi olarak görev aldığı belirlenmiştir (Çizelge 4.88.).

Çizelge 4.88. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğindeki görevleri

Üretici Birliğindeki Görevi	Kişi	%
Başkan	1	2,9
Başkan yardımcısı	1	2,9
Yönetim kurulu üyesi	3	8,5
Yönetim kurulunda olmayan	30	85,7
Toplam	35	100,0

Su ürünleri üretici birlikleri ortaklarının %62,9’luk bir oranla (22 kişi) büyük çoğunluğunun ortak olmaktan memnun olduğu belirlenmiştir. Analiz sonucuna göre, 11

kişi (%31,4) “kısmen memnun”, 1 kişi (%2,9) “memnun değilim”, 1 kişi (%2,9) “hiç memnun değilim” olarak memnuniyet durumunu belirttiği tespit edilmiştir (Çizelge 4.89.).

Çizelge 4.89. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ortak olma memnuniyeti

Ortak olmaktan memnuniyet durumu	Kişi	%
Çok memnun	-	-
Memnun	22	62,9
Kısmen memnun	11	31,4
Memnun değil	1	2,9
Hiç memnun değil	1	2,9
Toplam	35	100,0

Su ürünleri üretici birlikleri ortağı olarak, ortakların %54,3’ü (19 kişi) örgütten en çok yarar sağladığı alanlardan bürokratik engellerin ortadan kaldırılması, %22,8’i (8 kişi) hibeler konusunda, %8,5’i (3 kişi) kredi sağlama konusunda, %5,7’si (2 kişi) mesleki ve teknik bilgi olarak daha verimli bir üretim yapma konusunda, %2,8’i (1 kişi) üretim ve hasat konusunda, %2,8’i (1 kişi) eğitim ve danışmanlık konularında fayda sağladıklarını belirtmişlerdir. Ancak, ortakların %22,8’inin (8 kişi) hiçbirini seçeneğini tercih ettikleri saptanmıştır (Çizelge 4.90.).

Çizelge 4.90. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğinden en çok yarar sağladığı alanlar

Üretici Birliğinin en çok yarar sağladığı alanlar	Kişi	% (N=35)
Bürokratik engellerin ortadan kaldırılması konusunda	19	54,3
Hibeler Konusunda	8	22,8
Hiçbiri	8	22,8
Kredi sağlama konusunda	3	8,5
Mesleki ve teknik bilgi olarak daha verimli bir üretim yapma konusunda	2	5,7
Üretim hasat depolama konusunda	1	2,8
Eğitim ve danışmanlık	1	2,8
Ürünlerini daha kolay pazarlama konusunda	-	-
Sözleşmeli ürün	-	-

(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Su ürünleri üretici birliği ortaklarının destek verilirse üretici birliği talep edebileceği destekler açık uçlu sorularla belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda birden fazla yanıt verenler ve ortak talepler başlıklar altında toplanmıştır.

Analiz sonucuna göre, su ürünleri üretici birliği ortaklarının destek verildiği takdirde, ortaklardan 20 kişinin (%57,1) ‘yem desteği’, 11 kişinin (%31,4) su kiralarda indirim, 6 kişinin (%17,1) ‘teşvik desteği’, 5 kişinin (%14,2) ‘maddi destek’, 5 kişinin (%14,2) ‘bürokratik destek’, 3 kişinin (%8,5) ‘sorunların çözülmesi’, 3 kişinin (%8,5) ‘teknolojik cihaz, alet ve malzeme’ 3 kişinin (%8,5) ‘yapılan çalışmalar ile ilgili bilgilendirme’, 1 kişinin (%2,8) ‘yakıt desteği’, 1 kişinin (%2,8) ‘ilaç desteği’, 1 kişinin

(%2,8) ‘teknik destek’, 1 kişinin (%2,8) ‘satış yeri, hal’, 1 kişinin (%2,8) ‘eğitim desteği’, 1 kişinin (%2,8) ‘KDV desteği’, 1 kişinin (%1,6) ‘yavru desteği’ talep edeceği ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.91.).

Çizelge 4.91. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının destek verilirse üretici birliğinden talep edebileceği destekler

Destek	Kişi	% (N=35)
Yem desteği	20	57,1
Su kiralarda indirim desteği	11	31,4
Teşvik desteği	6	17,1
Maddi destek	5	14,2
Bürokratik destek	5	14,2
Sorunların çözülmesi	3	8,5
Teknolojik cihaz, alet ve malzeme desteği	3	8,5
Yapılan çalışmalar ile ilgili bilgilendirme	3	8,5
Yakıt desteği	1	2,8
İlaç desteği	1	2,8
Teknik destek	1	2,8
Satış yeri, hal	1	2,8
Eğitim desteği	1	2,8
KDV desteği	1	2,8
Yavru desteği	1	2,8

(Birden fazla yanıt alınmıştır.)

Çizelge 4.92’den da anlaşılabacağı üzere su ürünleri üretici birlikleri ortaklarının çoğunluğu öncelikle yapılan çalışmaları öğrenmek üzere genel kurullara katılmaktadır. Su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından genel kurula 29 kişi (%82,9) yapılan çalışmaları öğrenmek için, 5 kişi (%14,3) katılmak önemli olduğu için, 1 kişi (%2,9) yönetim ve denetim kurullarında görev almak için katıldığını belirtmişlerdir (Çizelge 4.92.).

Su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 32 kişi (%91,4) genel kurulda fikrini beyan ettiğini belirtirken, 3 kişi (%8,6) fikrini beyan etmemektedir (Çizelge 4.92.). Fikrini beyan etmeyen kişi gerek duymadığını bildirmiştir.

Bölgede yapılan çalışmada, gerçekleşen genel kurullara katılan, yapılan çalışmaları öğrenmek isteyen ve fikrini beyan eden bilinçli ortakların varlığı saptanmıştır. Nitekim, Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının genel kurula katılım oranları %94,7 iken, su ürünleri üretici birliği ortaklarının genel kurula katılım oranı %85,7’dir.

Çizelge 4.92. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının genel kurula katılım nedenleri ve fikrini beyan etme durumu

Genel kurula katılım nedenleri	Kişi	%
Yapılan çalışmaları öğrenmek için	29	82,9
Katılmak önemli olduğu için	5	14,3
Yönetim ve denetim kurullarında görev almak için	1	2,9
Toplam	35	100
Genel kurulda fikrini beyan etme durumu		
Fikrini beyan ediyor.	32	91,4
Fikrini beyan etmiyor.	3	8,6
Toplam	35	100,0

Araştırma kapsamında, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının bildirdiği söz konusu sorunların yanında, kooperatiflerin imkanlarının sınırlı olması, devlet desteklerinin yeterli olmaması, kooperatiflerin çoğunda pazarlama faaliyeti olmaması, ortaklardan aidat alımında yaşanan sorunlar, finansman, mevzuat, eğitim, yönetim, denetim gibi önemli sorunlar da bulunmaktadır. Nitekim Çizelge 4.93'ten de gözlenebileceği gibi, su ürünleri üretici birlikleri ortakları açısından en önemli sorunların başında finansman, mevzuat ve eğitim sorunu gelmektedir. Analiz sonucuna göre, birden çok cevabı tercih eden su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 18 kişi (%51,4) üretici birliğinin en önemli sorunu olarak finansman, 17 kişi (%48,5) mevzuat, 6 kişi (%17,1) üst örgütlenme, 2 kişi (%5,7) yönetim sorunları, 2 kişi (%5,7) denetim, 1 kişi (%2,8) eğitim sorunu, olarak değerlendirdiği belirlenmiştir.

Bunun yanında, Antalya ilinde bulunan su ürünleri üretici birliği ortaklarının bildirdiği sorunlar ise, doğru ve etkin bir fiyat politikasının olmaması, üreticilerin maliyet konularında bilinçlendirilmemesi, ortakların işletmelerinin üretici birliğine uzak kalması, bazı zamanlarda iş yoğunluklarından dolayı sağlıklı iletişimin oluşturulamaması, birliğin gelişiminin sorunların çözümü konularında yeterli olmaması, finansman, mevzuat, eğitim, yönetim, denetim gibi sorunlardır. Bunların yanında devlet desteğinin yeterli olmaması, aidat ödemeleri probleminden dolayı yeterli gelirin sağlanamaması, bürokratik işlemlerin uzun sürmesi, üretici birliğinin ihtiyaçlarının karşılanması için yeterli düzenlemelerin olmaması, bölgedeki örgütlerin bilinçli olarak ortak sorunlara çözüm bulamaması, ortakların örgütlenme konusunda yeterince bilinçli olmaması ve üretici birliğine destek olamaması, üretici birliğinin faaliyetlerinin aktif olmaması ve denetimin güvenilir olmaması da diğer sorunlar arasındadır.

Çizelge 4.93. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortakları açısından üretici birliğinin en önemli sorunları

Üretici Birliğinin en önemli sorunları	Kişi	% (N=35)
Finansman	18	51,4
Mevzuat	17	48,5
Üst örgütlenme	6	17,1
Yönetim sorunları	2	5,7
Denetim	2	5,7
Eğitim sorunu	1	2,8

(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Su ürünleri üretici birlikleri sorunlarından finansmanı önemli gören su ürünleri üretici birliği ortaklarından 15 kişi (%83,3) devlet desteğinin az olmasından dolayı üretici birliğinin yeterli imkanının olmaması, 3 kişi (%16,6) aidat ödemeleri probleminden dolayı yeterli gelirin sağlanamadığını ifade etmişlerdir (Çizelge 4.94.).

Su ürünleri üretici birlikleri sorunlarından mevzuatı önemli gören su ürünleri üretici birliği ortaklarından 7 kişi (%4,2) kurumlar arası mevzuattan dolayı aşılamayan bürokratik sorunları, 6 kişi (%35,2) bürokratik işlemlerin fazla olmasından dolayı uzun sürmesini, 4 kişi (%23,5) üretici birliğinin ihtiyaçlarının karşılanması için yeterli düzenlemelerin olmamasını neden olarak bildirmişlerdir (Çizelge 4.94.).

Su ürünleri üretici birlikleri sorunlarından üst örgütlenmeyi önemli gören su ürünleri üretici birliği ortaklarından 1 kişi (%16,6) üst yönetimlerdeki girişimlerin yeterli olmamasından, 2 kişi (%33,3) birleşebilme ve kooperatifleşme ile ilgili sorunların olmasından, 1 kişi (%16,6) bölgedeki örgütlerin bilinçli olup ortak sorunlara çözüm bulamamasından, 1 kişi (%16,6) işlemlerin uzun sürmesinden, 1 kişi (%16,6) sosyo-kültürel eksiklikler olmasından kaynaklandığını savunmuşlardır (Çizelge 4.94.).

Su ürünleri üretici birlikleri sorunlarından eğitimi önemli gören su ürünleri ortaklarından 1 kişi (%100,0) balıkçıların yeterince bilinçli olmaması ve üretici birliğine destek olamaması olarak fikrini beyan etmiştir (Çizelge 4.94.).

Su ürünleri üretici birlikleri sorunlarından yönetimi önemli gören su ürünleri ortaklarından 2 kişi (%100,0) üretici birliğinin aktif olmaması ve faaliyetlerin yetersiz olmasından dolayı yönetimi önemli sorun olarak gördüklerini ifade etmişlerdir (Çizelge 4.94.).

Su ürünleri üretici birlikleri sorunlarından denetimi önemli gören su ürünleri ortaklarından 1 kişi (%50,0) denetimin güvenilir olmaması, 1 kişi (%50,0) devletin denetiminde olmamasını önemli sorun olarak görmekte-dirler (Çizelge 4.94.).

Çizelge 4.94. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortakları açısından üretici birliğinin sorunları

Finansman	Kişi	% (N=35)
Devlet desteğinin az olması	15	83,3
Aidat ödemeleri probleminden dolayı yeterli gelirin sağlanamaması	3	16,6
Toplam	18	100,0
Mevzuat		
Bürokratik sorunlar	7	41,2
Bürokratik işlemlerin uzun sürmesi	6	35,2
Üretici Birliğinin ihtiyaçlarının karşılanması için yeterli düzenlemelerin olmaması	4	23,5
Toplam	17	100
Üst Örgütlenme		
Birleşebilme ve kooperatifleşme ile ilgili sorunların olması	2	33,3
Üst yönetimlerdeki girişimler yeterli olmaması	1	16,6
Bölgedeki örgütlerin bilinçli olup ortak sorunlara çözüm bulamaması	1	16,6
İşlemlerin uzun sürmesi	1	16,6
Sosyal kültürel eksiklik olması	1	16,6
Toplam	6	100,0
Eğitim		
Balıkçıların yeterince bilinçli olmaması ve üretici birliğine destek olamaması	1	100,0
Toplam	1	100,0
Yönetim		
Üretici Birliğinin aktif olmaması ve faaliyetlerin yetersiz olması	2	100,0
Toplam	2	100,0
Denetim		
Denetimin güvenilir olmaması	1	50,0
Devletin denetiminde olmaması	1	50,0
Toplam	2	100,0

(Birden fazla işaretleme yapılmıştır.)

Araştırma kapsamındaki su ürünleri üretici birlikleri ortaklarının çoğu, üretici birliği çalışmaları ile ilgilendiğini belirtmişlerdir. Nitekim analiz sonuçlarına göre, su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 9 kişinin (%25,7) çok ilgilendiği, 18 kişinin (%51,4) ilgilendiği, 5 kişinin (%14,3) fikri olmadığı, 3 kişinin (%8,6) ise bu çalışmalarla ilgilenmediği ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.95.).

Çizelge 4.95. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği çalışmalarına ilgileri

Ortakların üretici birliği çalışmalarına ilgileri	Kişi	%
Çok ilgileniyor.	9	25,7
İlgileniyor.	18	51,4
Fikrim yok.	5	14,3
İlgilenmiyorlar.	3	8,6
Hiç ilgilenmiyorlar.	-	-
Toplam	35	100,0

Diğer taraftan su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 24 kişi (%68,6) yöneticilerin çalışmalarından memnun olduğunu, 1 kişi (%2,9) çok memnun olduğunu, 8 kişi (%22,9) kısmen memnun olduğunu, 2 kişi (%5,7) memnun olmadığını belirtmiştir (Çizelge 4.96.). Memnun olmayan su ürünleri ortakları, faaliyetler hakkında yeterince bilgi alamadığını, istediği faydayı elde edemediğini düşündüğünü bildirmişlerdir.

Su ürünleri kooperatifleri ortaklarının yöneticilerden memnuniyet oranının (%68), su ürünleri üretici birliği ortaklarının yöneticilerden memnuniyetinden (%68,6) biraz daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4.96. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının yöneticilerin çalışmalarından memnuniyet durumu

Yönetici çalışmalarından memnuniyet durumu	Kişi	%
Çok memnun	1	2,9
Memnun	24	68,6
Kısmen memnun	8	22,9
Memnun değil	2	5,7
Hiç memnun değil	-	-
Total	35	100,0

Su ürünleri üretici birlikleri ortaklarının üretici birliğinin denetimi ile ilgili düşünceleri incelendiğinde; 9 kişinin (%25,8) sadece devlet denetlemeli, 11 kişinin (%31,4) iç denetimi kendi, dış denetimi devlet yapmalı, 11 kişinin (%31,4) sadece denetim kurulu yapmalı, 4 kişinin (%11,5) ise sadece bağımsız kuruluşlar denetlemeli seçeneğini tercih etmiş olduğu gözlenmektedir (Çizelge 4.97.).

Yapılan araştırmada, su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 9 kişi (%100,0) devletin denetim mekanizmasından duyulan memnuniyetten dolayı devlet denetiminin daha güvenilir olduğu için sadece devlet denetmeli seçeneğini tercih ettiklerini ise ifade etmişlerdir (Çizelge 4.97.).

Su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 4 kişi (%36,4) ikili denetim daha iyi olduğu için, 7 kişi (%63,6) daha kontrollü ve objektif olduğu için iç denetim kendi, dış denetim devlet yapmalı seçeneğini tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Çizelge 4.97.).

Su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 9 kişi (%81,8) denetim işini iyi yaptığı ve yeterli olduğu için, 1 kişi (%9,1) üreticilerin ortak düşüncesi olduğu için, 1 kişi (%9,1) tanıdıklarımızdan seçildiğinden güvenilir olduğu için sadece denetim kurulu denetlemeli seçeneğini tercih ettikleri belirlenmiştir (Çizelge 4.97.).

Su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 2 kişi (%50,0) bağımsız, objektif oldukları için, 2 kişi (%50,0) denetimin daha sağlıklı olması için sadece bağımsız kuruluşlar denetlemeli seçeneğini tercih ettiklerini beyan etmişlerdir (Çizelge 4.97.).

Çizelge 4.97. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği denetimi ile ilgili düşünceleri

Üretici Birliği denetimi ile ilgili düşünceler	Kişi	% (N=35)
Sadece devlet denetlemeli	9	25,8
İç denetim kendi, dış denetimi devlet yapmalı	11	31,4
Sadece denetim kurulu denetlemeli	11	31,4
Sadece bağımsız kuruluşlar denetlemeli	4	11,5
Toplam	35	100,0
Sadece devlet denetlemeli		
Daha güvenilir olduğu için	9	100,0
Toplam	9	100,0
İç denetim kendi, dış denetim devlet yapmalı		
İkili denetim daha iyi olduğu için	4	36,4
Daha kontrollü ve objektif olduğu için	7	63,6
Toplam	11	100,0
Sadece denetim kurulu denetlemeli		
Denetim işini iyi yaptığı ve yeterli olduğu için	9	81,8
Üreticilerin ortak düşüncesi olduğu için	1	9,1
Kendi tanıdıklarımızdan seçildiğinden güvenilir olduğu için	1	9,1
Toplam	11	100,0
Sadece bağımsız kuruluşlar denetlemeli		
Bağımsız, objektif oldukları için	2	50,0
Denetimin daha sağlıklı olması için	2	50,0
Toplam	4	100,0

Öte yandan su ürünleri üretici birlikleri ortaklarından 4 kişi (%11,4) Devlet üretici birliği yönetimine hiç müdahale etmemeli, 18 kişi (%51,4) Devlet teşvik sağlamalı fakat yönetimine karışmamalı, 6 kişi (%17,1) Devlet Üretici Birliği yönetimine gerektiğinde müdahalede bulunmalı, 7 kişi (%20,0) ise birlikler devletin birer kurumu olmalı ve devletin Üretici Birliği yönetimine müdahale etme hakkı olmalı fikrini paylaşmışlardır (Çizelge 4.98.).

Çizelge 4.98. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının devletin üretici birliği yönetimine müdahalesine yönelik düşünceleri

Devletin üretici birliği yönetimine müdahalesine yönelik düşünceleri	Kişi	%
Devlet Üretici Birliği yönetime hiç müdahale etmemeli	4	11,4
Devlet teşvikler sağlamalı fakat yönetimlerine karışmamalıdır	18	51,4
Devlet Üretici Birliği yönetimine gerektiğinde müdahalede bulunmalıdır	6	17,1
Devletin birer kurumu olmalıdırlar	7	20,0
Toplam	35	100,0

Su ürünleri üretici birlikleri ortaklarının üretici birliğinden mali destek alma durumu incelendiğinde 9 kişinin (%27,3) üretici birliğinin ortaklarına girdi temininde bulunma durumu olduğunu, 7 kişinin (%21,2) girdi temininden yararlandığı, 2 kişinin (%6,1) üretici birliğinin kredisinden yararlandığı, 15 kişinin (%45,4) üretici birliğinin hibelerinden faydalanma durumu olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.99.). Üretici Birliği ortakları tarımsal krediden 3000TL-5000TL arası yararlanırken, hibelerden 12000TL–200000 TL arası yararlanmışlardır.

Çizelge 4.99. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğinden mali destek alma durumu

Üretici Birliğinden Mali Destek Alma Durumu	Kişi	% (N=35)
Üretici Birliğinin ortaklarına girdi temin etme durumu	9	27,3
Ortağın girdi temininden yararlanma durumu	7	21,2
Ortağın Üretici Birliğinin tarımsal kredisinden yararlanma durumu	2	6,1
Üretici Birliğinin hibelerinden faydalanma durumu	15	45,4

*(Birden fazla işletme yapılmıştır.)

Araştırmada su ürünleri üretici birliği ortaklarının birden çok örgüte üye oldukları belirlenmiştir. Nitekim ortaklardan 3 kişinin (%8,5) Tarım Kredi Kooperatifine, 27 kişinin (%77,1) Ziraat Odasına, 19 kişinin (%54,2) Ticaret Odasına, 2 kişinin (%5,7) Diğer örgütlere (Esnaf ve Sanatkarlar Odasına ve İhracatçılar Birliğine) üye oldukları ancak, su ürünleri kooperatifine hiçbir ortağın üye olmadığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.100.).

Çizelge 4.100. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üye veya ortak olduğu örgütler

Üye veya Ortak Olunan Örgütler	Kişi	% (N=35)
Su Ürünleri Üretici Birliği	35	100,0
Tarım Kredi Kooperatifi	3	8,5
Ziraat Odası	27	77,1
Ticaret Odası	19	54,2
Diğer*	2	5,7

*Esnaf ve Sanatkarlar Odası, İhracatçılar Birliği
(Birden fazla işletme yapılmıştır.)

Su ürünleri üretici birliği ortaklarına göre birliğin başarılı olma belirtileri 5’li likert ölçekli sorular ile belirlenmeye çalışılmıştır. Su ürünleri üretici birliği ortaklarına göre birliğin başarılı olma belirtileri konusunda ortaklar ‘ortaklar ve birlik yöneticileri arasında birlik, beraberlik olması’ seçeneğine ortalama 3,94 ile ‘katılıyorum’, ‘Planlı ve bilinçli çalışılması’ seçeneğine 3,83 ile ‘katılıyorum’, ‘Pazarlamanın iyi yapılması’ seçeneğine ortalama 3,63 ile ‘katılıyorum’, ‘Ürün işleniyor olması’ seçeneğine 2,94 ile ‘kararsız’ yanıtını vermişlerdir. ‘Ürünün buzlanması ve soğuk depolanıyor olması’ seçeneğine 3,03 ile ‘kararsız’, ‘Yönetim kadrosunun güçlü ve iyi olması’ seçeneğine ortalama 3,91 ile ‘katılıyorum’, ‘Birliğin borcunun olmaması’ seçeneğine ortalama 3,83 ile ‘katılıyorum’, ‘Şirket ve tüccarların üreticileri dolandıramaması’ seçeneğine 3,83 ile

‘katılıyorum’ yanıtı alınmıştır. ‘Organizasyon iyi olması’ seçeneğine ortalama 3,89 ile ‘katılıyorum’, ‘Dürüst çalışılması’ seçeneğine ortalama 4,03 ile ‘katılıyorum’, ‘Yapılan faaliyetlerin geri dönüşü’ seçeneğine 3,91 ile ‘katılıyorum’, ‘Ortakların ödemelerinde düzenli olması’ seçeneğine ise ortalama 3,80 ile ‘katılıyorum’ cevabı alınmıştır. Yapılan analizde ortakların birliğin başarılı olma belirtileri arasında en fazla 4,03 ile dürüst çalışılması seçeneğini, daha sonra ortaklar ve birlik yöneticileri arasında birlik ve beraberlik olması seçeneğini tercih ettikleri gözlenmiştir (Çizelge 4.101.).

Çizelge 4.101. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarına göre birliğin başarılı olma nedenleri

Başarılı Olma Nedenleri	Orta lama	Stan dart Sapma	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
			Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Ortaklar ve birlik yöneticileri arasında birlik, beraberlik olması	3,94	0,838	2	5,7	-	-	1	2,9	27	77,1	5	14,3	35	100,0
Planlı ve bilinçli çalışılması	3,83	0,785	2	5,7	-	-	2	5,7	29	82,9	2	5,7	35	100,0
Pazarlamanın iyi yapılması	3,63	1,087	3	8,6	3	8,6	2	5,7	23	65,7	4	11,4	35	100,0
Ürün işleniyor olması	2,94	1,110	3	8,6	13	37,1	2	5,7	17	48,6	-	-	35	100,0
Ürünün buzlanması ve soğuk depolanıyor olması	3,03	1,124	3	8,6	12	34,3	1	2,9	19	54,3	-	-	35	100,0
Yönetim kadrosunun güçlü ve iyi olması	3,91	0,658	1	2,9	1	2,9	-	-	31	88,6	2	5,7	35	100,0
Birliğin borcunun olmaması	3,83	0,747	1	2,9	2	5,7	1	2,9	29	82,9	2	5,7	35	100,0
Şirket ve tüccarların üreticileri dolandıramaması	3,83	0,747	1	2,9	2	5,7	1	2,9	29	82,9	2	5,7	35	100,0
Organizasyon iyi olması	3,89	0,758	1	2,9	1	2,9	3	8,6	26	74,3	4	11,4	35	100,0
Dürüst çalışılması	4,03	0,664	1	2,9	-	-	1	2,9	28	80,0	5	14,3	35	100,0
Yapılan faaliyetlerin geri dönüşü	3,91	0,658	1	2,9	1	2,9	-	-	31	88,6	2	5,7	35	100,0
Ortakların ödemelerinin düzenli olması	3,80	0,759	1	2,9	2	5,7	2	5,7	28	80,0	2	5,7	35	100,0

*: 1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsız 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

Su ürünleri üretici birliği ortaklarına göre Türkiye’de başarılı üretici birliği için öneriler yine 5’li likert ölçekli sorular ile belirlenmeye çalışılmış ve ortaklardan; Türkiye’de başarılı üretici birliği için önerilenler arasında ‘Ortakların bilinçlendirilmesi gerekir’ seçeneğine ortalama 4,20 ile ‘katılıyorum’, ‘Devlet desteği olmalı’ seçeneğine 4,26 ile ‘katılıyorum’, ‘Birlik ve beraberlik’ seçeneğine ortalama 4,29 ile ‘katılıyorum’ yanıtı alınmıştır. ‘Ortakların üretici birliğini benimsemesi ve sahip çıkması gerekmektedir’ seçeneğine ortalama 4,23 ile ‘katılıyorum’, ‘Ortaklar yani üreticileri bilinçlendirmeli’ seçeneğine ortalama 4,09 ile ‘katılıyorum’, ‘Özel sektöre göre rekabet şansının yükseltilmesi’ seçeneğine 4,09 ile ‘katılıyorum’ yanıtı verilmiştir. ‘Denetimin sağlıklı yapılması’ seçeneğine ortalama 4,23 ile ‘katılıyorum’, ‘Üretici birliği kapasiteleri büyük tutulmalı’ seçeneğine ortalama 3,66 ile ‘katılıyorum’, ‘Üretici birliğinin kuruluş amaçları doğrultusunda hareket etmeli’ seçeneğine 4,20 ile ‘katılıyorum’, ‘Bürokrasi azaltılmalı ve üst birlikler sorunu çözölmeli’ seçeneğine ortalama 4,31 ile ‘katılıyorum’ yanıtı alınmıştır. ‘Üretici birliklerinin birleşmesi sağlanmalı’ seçeneğine ortalama 4,03 ile ‘katılıyorum’, ‘Yönetim kadrosunun güçlü bir organizasyon yapısına sahip olması’ seçeneğine ortalama 4,23 ile ‘katılıyorum’, ‘Genç üreticiler birlik ortaklığına özendirilmeli’ seçeneğine 4,11 ile ‘katılıyorum’, ‘Projeler gerçekleştirilebilmeli ve yeni projeler oluşturulmalı’ seçeneğine ise ortalama 4,20 ile ‘katılıyorum’ cevabı alınmıştır. Sonuç olarak yapılan analizde birlik ortakları en fazla bürokrasiyi azaltan, üst birlik sorununu çözen, birlik ve beraberliğe sahip ve denetimin sağlıklı yapıldığı birliklerin başarılı olacağını ya da olduğunu belirtmişlerdir(Çizelge 4.102.).

Çizelge 4.102. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarına göre Türkiye’de başarılı üretici birliği için öneriler

Başarılı Üretici Birliği için Öneriler	Orta lama	Stan dard Sapma	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
			Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Ortakların bilinçlendirilmesi gerekir	4,20	0,406	-	-	-	-	-	-	28	80,0	7	20,0	35	100,0
Devlet desteği olmalı	4,26	0,505	-	-	-	-	1	2,9	24	68,6	10	28,6	35	100,0
Birlik ve beraberlik	4,29	0,458	-	-	-	-	-	-	25	71,4	10	28,6	35	100,0
Ortakların üretici birliğini benimsemesi ve sahip çıkması gerekmektedir	4,23	0,426	-	-	-	-	-	-	27	77,1	8	22,9	35	100,0
Ortaklar yeni üreticileri bilinçlendirilmeli	4,09	0,658	1	2,9	-	-	-	-	28	80,0	6	17,1	35	100,0
Özel sektöre göre rekabet şansının yükseltilmesi	4,09	0,507	-	-	-	-	3	8,6	26	74,3	6	17,1	35	100,0
Denetimin sağlıklı yapılması	4,23	0,426	-	-	-	-	-	-	27	77,1	8	22,9	35	100,0
Üretici birliği kapasiteleri büyük tutulmalı	3,66	0,906	-	-	7	20,0	1	2,9	24	68,6	3	8,6	35	100,0
Üretici birliğinin kuruluş amaçları doğrultusunda hareket etmeli	4,20	0,406	-	-	-	-	-	-	28	80,0	7	20,0	35	100,0
Bürokrasi azaltılmalı ve üst birlikler sorunu çözülmeli	4,31	0,530	-	-	-	-	1	2,9	22	62,9	12	34,3	35	100,0
Üretici Birliklerinin birleşmesi sağlanmalı	4,03	0,664	1	2,9	-	-	1	2,9	28	80,0	5	14,3	35	100,0
Yönetim kadrosunun güçlü bir organizasyon yapısına sahip olması	4,23	0,426	-	-	-	-	-	-	27	77,1	8	22,9	35	100,0
Genç çiftçiler Üretici Birliği ortaklığına özendirilmeli	4,11	0,404	-	-	-	-	1	2,9	29	82,9	5	14,3	35	100,0
Projeler gerçekleştirilebilmeli ve yeni projeler oluşturulmalı	4,20	0,406	-	-	-	-	-	-	28	80	7	20,0	35	100,0

*: 1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsız 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

4.1.3. Khi Kare (Chi-square) Analizi

Araştırma kapsamında, su ürünleri kooperatifleri ve su ürünleri üretici birliği ortakları ile yüz yüze anket çalışması ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin istatistiksel açıdan bir ilişkisi olup olmadığının belirlenmesi için khi kare (chi-square) analizi uygulanmıştır.

4.1.3.1. Su Ürünleri Kooperatif Ortakları Anket Verileri Khi Kare (Chi-square) Analizleri

Çalışmada, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının anket sonuçlarının değişkenler arasında bağımlı olabileceği tespit edilen verileri belirlemek amacıyla uygulanan khi kare (chi-square) analizi çapraz tabloları ve analiz sonuçları aşağıda belirtilmiştir.

Analizde, eğitim süreci ve bağımlı olabileceği belirlenen diğer değişkenlerin analiz sürecinde okuma-yazması olmayan 1 kişi eğitim almamış olmasından dolayı analize dahil edilmemiştir.

Eğitim düzeyi ile balıkçılıktan elde edilen gelirden memnuniyet durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ilköğretim mezunu düzeyindeki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 9 kişinin balıkçılıktan elde edilen gelirden memnun olduğu (%56,3), 26 kişinin memnun olmadığı (%66,7), 16 kişinin kısmen memnun olduğu (%84,2) sonucu ortaya çıkmıştır. Lise ve Üniversite mezunu düzeyinde olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 7 kişinin balıkçılıktan elde edilen gelirden memnun olduğu (%43,8), 13 kişinin memnun olmadığı (%33,3), 3 kişinin ise kısmen memnun olduğu (%15,8) sonucu ortaya çıkmıştır. Analiz sonucuna göre, eğitim durumu ile balıkçılıktan elde edilen gelirden memnuniyet durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (* $(p=0,186 > 0,05)$) (Çizelge 4.103.).

Çizelge 4.103. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının eğitim durumu ile bazı balıkçılık verileri arasındaki ilişki

Balıkçılık Verileri		Eğitim Durumu*		
		İlköğretim	Lise ve Üniversite	Toplam
Balıkçılıktan Elde Edilen Gelirden Memnun Olma Durumu	Evet	9	7	16
	%	56,3	43,8	100,0
	Hayır	26	13	39
	%	66,7	33,3	100,0
	Kısmen	16	3	19
	%	84,2	15,8	100,0
Khi Kare=3,365 ($p=0,186 > 0,05$)				

(*Okuma-yazması olmayan 1 kişi analize dahil edilmemiştir.)

Eğitim düzeyi ile kooperatifi başarılı bulma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ilköğretim mezunu düzeyindeki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 32 kişinin kooperatifi başarılı bulduğu (%64,0), 19 kişinin başarılı bulmadığı (%79,2) belirlenmiştir. Lise ve üniversite mezunu düzeyinde olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 18 kişinin kooperatifi başarılı bulduğu (%36,0), 5 kişinin kooperatifi başarılı bulmadığı (%20,8) sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre eğitim durumu ile kooperatifi başarılı bulma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır $(*(p=0,187 > 0,05))$ (Çizelge 4.104.).

Eğitim düzeyi ile kooperatif ana sözleşmesini okuma durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ilköğretim mezunu düzeyindeki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 30 kişinin kooperatif ana sözleşmesini okuduğu (%65,2), 21 kişinin kooperatif ana sözleşmesini okumadığı (%75,0) belirlenmiştir. Lise ve üniversite mezunu düzeyinde olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 16 kişinin kooperatif ana sözleşmesini okuduğu (%34,8), 7 kişinin kooperatif ana sözleşmesini okumadığı (%25,0) sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre eğitim durumu ile kooperatif ana sözleşmesini okuma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır $(*(p=0,378 > 0,05))$ (Çizelge 4.104.).

Eğitim düzeyi ile kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ilköğretim mezunu düzeyindeki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 16 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olduğu (%69,6), 35 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olmadığı (%68,6) kararını verdiği belirlenmiştir. Lise ve üniversite mezunu düzeyinde olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 7 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olduğu (%30,4), 16 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olmadığı (%31,4) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre eğitim durumu ile kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır $(*(p=0,936 > 0,05))$ (Çizelge 4.104.).

Eğitim düzeyi ile kooperatifin finansman sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ilköğretim mezunu düzeyindeki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 21 kişinin kooperatifin finansman sorunu olduğu (%65,6), 30 kişinin kooperatifin finansman sorunu olmadığı (%71,4) kararını verdiği belirlenmiştir. Lise ve üniversite mezunu düzeyinde olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 11 kişinin kooperatifin finansman sorunu olduğu (%34,4), 12 kişinin kooperatifin finansman sorunu olmadığı (%28,6) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre eğitim durumu ile kooperatifin finansman sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır $(*(p=0,593 > 0,05))$ (Çizelge 4.104.).

Eğitim düzeyi ile kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ilköğretim mezunu düzeyindeki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 10 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olduğu (%62,5), 41 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olmadığı (%70,7) kararını verdiği belirlenmiştir. Lise ve üniversite mezunu düzeyinde olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 3 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olduğu (%37,5), 17 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olmadığı (%29,3) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre eğitim durumu ile kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır $(*(p=0,531 > 0,05))$ (Çizelge 4.104.).

Çizelge 4.104. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının eğitim durumu ile bazı kooperatif verileri arasındaki ilişki

Kooperatif İlişkileri Verileri		Eğitim Durumu*		
		İlköğretim	Lise ve Üniversite	Toplam
Kooperatifi Başarılı Bulma Durumu	Evet	32	18	50
	%	64,0	36,0	100,0
	Hayır	19	5	24
	%	79,2	20,8	100,0
	Khi Kare=1,741 (p=0,187>0,05)			
Kooperatif Ana Sözleşmesini Okuma Durumu	Evet	30	16	46
	%	65,2	34,8	100,0
	Hayır	21	7	28
	%	75,0	25,0	100,0
	Khi Kare=0,778 (p=0,378>0,05)			
Kooperatifin Mevzuat Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	16	7	23
	%	69,6	30,4	100,0
	Hayır	35	16	51
	%	68,6	31,4	100,0
	Khi Kare=0,007 (p=0,936>0,05)			
Kooperatifin Finansman Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	21	11	32
	%	65,6	34,4	100,0
	Hayır	30	12	42
	%	71,4	28,6	100,0
	Khi Kare=0,286 (p=0,593>0,05)			
Kooperatifin Eğitim Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	10	6	16
	%	62,5	37,5	100,0
	Hayır	41	17	58
	%	70,7	29,3	100,0
	Khi Kare=0,393 (p=0,531>0,05)			

(*Okuma-yazması olmayan 1 kişi analize dahil edilmemiştir.)

Yaş durumu ile kooperatifi başarılı bulma durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde 26-45 yaş arasındaki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 13 kişinin kooperatifi başarılı bulduğu (%25,5), 11 kişinin kooperatifi başarılı bulmadığı (%45,8) belirlenmiştir. 46-55 yaş arasındaki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 21 kişinin kooperatifi başarılı bulduğu (%41,2), 7 kişinin kooperatifi başarılı bulmadığı (%29,2) belirlenmiştir. 56 ve üstü yaş arasındaki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 17 kişinin kooperatifi başarılı bulduğu (%33,3), 6 kişinin kooperatifi başarılı bulmadığı (%25,0) sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre yaş durumu ile kooperatifi başarılı bulma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (* $p=0,211 > 0,05$) (Çizelge 4.105.).

Yaş durumu ile kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde 26-45 yaş arasındaki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 9 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olduğu (%39,2), 15 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olmadığı (%28,8) kararını verdiği

belirlenmiştir. 46-55 yaş arasındaki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 7 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olduğu (%30,4), 21 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olmadığı (%40,4) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır. 56 ve üstü yaş arasındaki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 7 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olduğu (%30,4), 16 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olmadığı (%30,8) sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre yaş durumu ile kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (*($p=0,622 > 0,05$)) (Çizelge 4.105.).

Yaş durumu ile kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde 26-45 yaş arasındaki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 5 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olduğu (%31,3), 19 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olmadığı (%32,2) kararını verdiği belirlenmiştir. 46-55 yaş arasındaki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 5 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olduğu (%31,3), 23 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olmadığı (%39,0) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır. 56 ve üstü yaş arasındaki su ürünleri kooperatifi ortaklarından 6 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olduğu (%37,4), 17 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olmadığı (%28,8) sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre yaş durumu ile kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (*($p=0,773 > 0,05$)) (Çizelge 4.105.).

Çizelge 4.105. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının yaş durumu ile bazı kooperatif verileri arasındaki ilişki

Kooperatif İlişkileri Verileri		Yaş Durumu			
		26-45 yaş	46-55 yaş	56+ yaş	Toplam
Kooperatifi Başarılı Bulma Durumu	Evet	13	21	17	51
	%	25,5	41,2	33,3	100,0
	Hayır	11	7	6	24
	%	45,8	29,2	25,0	100,0
	Khi Kare=3,111 ($p=0,211 > 0,05$)				
Kooperatifin Mevzuat Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	9	7	7	23
	%	39,2	30,4	30,4	100,0
	Hayır	15	21	16	52
	%	28,8	40,4	30,8	100,0
	Khi Kare=0,951 ($p=0,622 > 0,05$)				
Kooperatifin Eğitim Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	5	5	6	16
	%	31,3	31,3	37,4	100,0
	Hayır	19	23	17	59
	%	32,2	39,0	28,8	100,0
	Khi Kare=0,515 ($p=0,773 > 0,05$)				

Balıkçılık dışı meslek sahibi olma durumu ile kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde balıkçılık dışında mesleği olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 12 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olduğu (%52,2), 27 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olmadığı (%51,9) kararını verdiği belirlenmiştir. Mesleği sadece balıkçılık olan

su ürünleri kooperatifi ortaklarından 11 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olduğu (%47,8), 25 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olmadığı (%48,1) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre balıkçılık dışı meslek sahibi olma durumu ile kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (* $(p=0,984 > 0,05)$) (Çizelge 4.106.).

Balıkçılık dışı meslek sahibi olma durumu ile kooperatifin finansman sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde balıkçılık dışında mesleği olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 16 kişinin kooperatifin finansman sorunu olduğu (%48,5), 23 kişinin kooperatifin finansman sorunu olmadığı (%54,8) kararını verdiği belirlenmiştir. Mesleği sadece balıkçılık olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 17 kişinin kooperatifin finansman sorunu olduğu (%51,5), 19 kişinin kooperatifin finansman sorunu olmadığı (%45,2) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre balıkçılık dışı meslek sahibi olma durumu ile kooperatifin finansman sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (* $(p=0,589 > 0,05)$) (Çizelge 4.106.).

Balıkçılık dışı meslek sahibi olma durumu ile kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde balıkçılık dışında mesleği olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 6 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olduğu (%37,5), 33 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olmadığı (%55,9) kararını verdiği belirlenmiştir. Mesleği sadece balıkçılık olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 10 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olduğu (%62,5), 26 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olmadığı (%44,1) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre balıkçılık dışı meslek sahibi olma durumu ile kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (* $(p=0,191 > 0,05)$) (Çizelge 4.106.).

Çizelge 4.106. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının balıkçılık dışı meslek sahibi olma durumu ile bazı kooperatif verileri arasındaki ilişki

Kooperatif İlişkileri Verileri		Balıkçılık Dışı Meslek Sahibi Olma Durumu		
		Evet	Hayır	Toplam
Kooperatifin Mevzuat Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	12	11	23
	%	52,2	47,8	100,0
	Hayır	27	25	52
	%	51,9	48,1	100,0
	Khi Kare=0,000 ($p=0,984 > 0,05$)			
Kooperatifin Finansman Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	16	17	33
	%	48,5	51,5	100,0
	Hayır	23	19	42
	%	54,8	45,2	100,0
	Khi Kare=0,292 ($p=0,589 > 0,05$)			
Kooperatifin Eğitim Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	6	10	16
	%	37,5	62,5	100,0
	Hayır	33	26	59
	%	55,9	44,1	100,0
	Khi Kare=1,713 ($p=0,191 > 0,05$)			

Ortaklık süresi ile kooperatifi başarılı bulma durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ortaklık süresi 1-10 yıl arası olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 30 kişinin kooperatifi başarılı bulduğu (%58,8), 9 kişinin kooperatifi başarılı bulmadığı (%37,5) belirlenmiştir. Ortaklık süresi 11-28 yıl arası olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 21 kişinin kooperatifi başarılı bulduğu (%41,2), 15 kişinin kooperatifi başarılı bulmadığı (%62,5) sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre ortaklık süresi ile kooperatifi başarılı bulma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($(p=0,085 > 0,05)$) (Çizelge 4.107.).

Ortaklık süresi ile kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ortaklık süresi 1-10 yıl arası olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 13 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olduğu (%56,5), 26 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olmadığı (%50,0) kararını verdiği belirlenmiştir. Ortaklık süresi 11-28 yıl arası olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 10 kişinin kooperatifin mevzuat sorunu olduğu (%43,5), 26 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olmadığı (%50,0) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre ortaklık süresi ile kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($(p=0,602 > 0,05)$) (Çizelge 4.107.).

Ortaklık süresi ile kooperatifin finans sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ortaklık süresi 1-10 yıl arası olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 19 kişinin kooperatifin finans sorunu olduğu (%57,6), 20 kişinin kooperatifin finans sorunu olmadığı (%47,6) kararını verdiği belirlenmiştir. Ortaklık süresi 11-28 yıl arası olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 14 kişinin kooperatifin finans sorunu olduğu (%42,4), 22 kişinin kooperatifin finans sorunu olmadığı (%52,4) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre ortaklık süresi ile kooperatifin finans sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($(p=0,392 > 0,05)$) (Çizelge 4.107.).

Ortaklık süresi ile kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ortaklık süresi 1-10 yıl arası olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 10 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olduğu (%62,5), 29 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olmadığı (%49,2) kararını verdiği belirlenmiştir. Ortaklık süresi 11-28 yıl arası olan su ürünleri kooperatifi ortaklarından 6 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olduğu (%37,5), 30 kişinin kooperatifin eğitim sorunu olmadığı (%50,8) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre ortaklık süresi ile kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($(p=0,343 > 0,05)$) (Çizelge 4.107.).

Çizelge 4.107. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının ortaklık süresi ile bazı kooperatif verileri arasındaki ilişki

Kooperatif İlişkileri Verileri		Ortaklık Süresi		
		1-10 yıl	11-28 yıl	Toplam
Kooperatifi Başarılı Bulma Durumu	Evet	30	21	51
	%	58,8	41,2	100,0
	Hayır	9	15	24
	%	37,5	62,5	100,0
	Khi Kare=2,973 (p=0,085 >0,05)			
Kooperatifin Mevzuat Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	13	10	23
	%	56,5	43,5	100,0
	Hayır	26	26	52
	%	50,0	50,0	100,0
	Khi Kare=0,272 (p=0,602>0,05)			
Kooperatifin Finansman Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	19	14	33
	%	57,6	42,4	100,0
	Hayır	20	22	42
	%	47,6	52,4	100,0
	Khi Kare=0,734 (p=0,392>0,05)			
Kooperatifin Eğitim Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	10	6	16
	%	62,5	37,5	100,0
	Hayır	29	30	59
	%	49,2	50,8	100,0
	Khi Kare=0,898 (p=0,343>0,05)			

4.1.3.2. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortakları Anket Verileri Khi Kare (Chi-square) Analizleri

Çalışmada, su ürünleri üretici birliği ortaklarının anket sonuçlarının değişkenler arasında bağımlı olabileceği tespit edilen verileri belirlemek amacıyla uygulanan khi kare (chi-square) analizi çapraz tabloları ve analiz sonuçları aşağıdaki belirtilmiştir.

Eğitim düzeyi ile üretici birliğini başarılı bulma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ilköğretim mezunu düzeyindeki su ürünleri üretici birliği ortaklarından 10 kişinin üretici birliğini başarılı bulduğu (%52,6), 9 kişinin başarılı bulmadığı (%43,8) belirlenmiştir. Lise ve üniversite mezunu düzeyinde olan su ürünleri üretici birliği ortaklarından 9 kişinin üretici birliğini başarılı bulduğu (%47,4), 7 kişinin üretici birliğini başarılı bulmadığı (%43,8) sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre eğitim durumu ile üretici birliğini başarılı bulma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (*(p=0,830> 0,05)) (Çizelge 4.108).

Eğitim düzeyi ile üretici birliğinin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ilköğretim mezunu olan su ürünleri üretici birliği ortaklarından 10 kişinin birliğinin mevzuat sorunu olduğu (%58,8), 9 kişinin birliğinin mevzuat sorunu olmadığı (%41,2) kararını verdiği belirlenmiştir. Lise ve üniversite mezunu düzeyinde olan su ürünleri üretici birliği ortaklarından 7 kişinin birliğinin mevzuat sorunu olduğu (%41,2), 9

kişinin üretici birliğinin mevzuat sorunu olmadığı (%50,0) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre eğitim düzeyi ile üretici birliğinin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,600 > 0,05$) (Çizelge 4.108).

Eğitim düzeyi ile üretici birliğinin finansman sorunu olduğuna karar verme durumu ile ilgili sorun olma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde ilköğretim mezunu olan su ürünleri üretici birliği ortaklarından 11 kişinin üretici birliğinin finansman sorunu olduğu (%61,1), 8 kişinin üretici birliğinin finansman sorunu olmadığı (%47,1) kararını verdiği belirlenmiştir. Lise ve üniversite mezunu düzeyinde olan su ürünleri üretici birliği ortaklarından 7 kişinin üretici birliğinin finansman sorunu olduğu (%38,9), 9 kişinin üretici birliğinin finansman sorunu olmadığı (%52,9) kararını verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre eğitim düzeyi ile üretici birliğinin finansman sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,404 > 0,05$) (Çizelge 4.108.).

Çizelge 4.108. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının ortaklık süresi ile bazı üretici birliği verileri arasındaki ilişki

Üretici Birliği İlişkileri Verileri		Eğitim Durumu		
		İlköğretim	Lise ve Üniversite	Toplam
Üretici Birliğini Başarılı Bulma Durumu	Evet	10	9	19
	%	52,6	47,4	100,0
	Hayır	9	7	16
	%	56,2	43,8	100,0
	Khi Kare=0,046 ($p=0,830 > 0,05$)			
Üretici Birliğinin Mevzuat Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	10	7	17
	%	58,8	41,2	100,0
	Hayır	9	9	18
	%	50,0	50,0	100,0
	Khi Kare=0,274 ($p=0,600 > 0,05$)			
Üretici Birliğinin Finansman Sorunu Olduğuna Karar Verme Durumu	Evet	11	7	18
	%	61,1	38,9	100,0
	Hayır	8	9	17
	%	47,1	52,9	100,0
	Khi Kare=0,696 ($p=0,404 > 0,05$)			

4.1.4. Faktör Analizi

Çalışmada, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının anket sonuçlarının değişkenler arasında aynı yapıyı ölçen çok sayıda değişkenden, az sayıda ve tanımlanabilir nitelikte anlamlı değişkenler elde etmek amacıyla çok değişkenli bir istatistik analizi olan faktör analizi uygulanmıştır. Su ürünleri kooperatif ortakları ve su ürünleri üretici birliği ortaklarının dahil oldukları örgüt ile ilgili düşünceleri ve ortak olma nedenleri ile ilgili analizlerin tabloları ve analiz sonuçları aşağıdaki belirtilmiştir.

4.1.4.1. Su Ürünleri Kooperatif Ortakları Anket Verileri Faktör Analizleri

Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifleri ortakları ile 5’li likert ölçeği kullanılarak kooperatife ortak olma nedenleri konusunda elde edilen bilgilerle faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi uygulanmadan önce edinilen bilgilerle güvenilirlik analizi yapılmış ve Cronbach alpha değeri 0,87 olarak bulunmuştur. Bulunan değer 1’e yakın olması testin güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Kooperatife ortak olma nedenleri ile ilgili faktörler Çizelge 4.109.’da verilmiştir.

Faktör analizinde öz değeri kriter olarak alınmış ve 0,40’tan büyük değere sahip 4 faktör belirlenmiştir. Elde edilen bu 4 faktör varyansın %74’ ünü açıklamaktadır.

Faktör 1, “kooperatifçilik faaliyetleri” faktörü olarak isimlendirilebilir. Verilen desteklerden yararlanma (0,51), kooperatifte açık ve şeffaf bir yönetim olması (0,79), eğitim faaliyetini desteklediğinden (0,48), toplumsal sorumluluklara duyarlı olduğundan (kamuoyu oluşturmak) (0,78), demokratik (eşit söz hakkı) bir yönetim şekli olduğundan (0,84), bağımsız bir yapı olduğundan (0,86), ortak hareket etmemizi sağladığından (üreticiler arası dayanışma) (0,70), kalkınmayı sağladığından (0,73), balıkçılığın devamlılığını sağladığından (0,70), bölgede etkisi olduğundan (0,71), çevremde itibar sağladığından (0,49), yöneticilerin dürüst ve ahlaki değerlere sahip olduğundan (0,80), birlikten güç doğar düşüncesinden (0,68), adaletli bir yönetim olduğundan (0,87), bana fayda sağladığından (0,81), çok iyi denetim ve kontrol sistemi olduğundan (0,81) gibi değişkenlerin faktör aralıkları 0,40’ın üzerindedir. Bu değişkenler Faktör 1 pozitif yönde ilişkilidir.

Faktör 2, “kooperatifin ekonomik desteği” olarak adlandırılabilir. Ürünü iyi fiyata sattığımdan (yüksek kar) (0,86), Pazarlama faaliyeti olduğundan (0,89), Ürün satışı garanti olduğundan (kolay pazarlanabildiğinden, pazarlama hizmetlerinden yararlanma) (0,88), Girdileri düşük fiyattan temin ettiğimden (0,77), Verilen desteklerden yararlanmak için (0,48), Riski az olduğundan (riski azaltmak için) (0,67), Üretim için teknik destek verdiğinden (0,41), Mevcut kaynakları (Satış ve depolama alanı, işgücü, girdiler) en iyi şekilde kullanma imkanı verdiğinden (0,62) gibi değişkenler bu faktörü oluşturmaktadır.

Faktör 3, “kooperatifin teknik desteği” faktörü olarak isimlendirilebilir. Kredi bulmak kolay olduğundan (0,83), tüketim maddelerini ucuza temin edebildiğimden (0,76), üretim için teknik destek verdiğinden (0,77), mevcut kaynakları (satış ve depolama alanı, işgücü, girdiler) en iyi şekilde kullanma imkanı verdiğinden (0,40), eğitim faaliyetlerini desteklediğinden (0,57), çevremde itibar sağladığından (0,57) gibi değişkenlerden oluşmaktadır.

Faktör 4 ise, “kooperatifin birlik ve beraberliğine katkı sağlamak” olarak adlandırılabilir. Birlikte hareket ederek ekonomik gücümüzü arttırdığımızdan 0,77, birlikten güç doğar düşüncesinden 0,54 faktör ağırlıklarına sahiptir (Çizelge 4.109.).

Görüşme yapılan Su Ürünleri Kooperatifi Ortaklarının kooperatife ortak olma nedenleri çeşitli kaynaklardan derlenmiş ve 26 soru ile incelenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen 4 faktör kooperatifçilik faaliyetleri, kooperatifin ekonomik desteği, kooperatifin teknik desteği, kooperatifin birlik ve beraberliğine katkı sağlamak faktörü olarak özetlenmeye çalışılmıştır.

Çizelge 4.109. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının kooperatife ortak olma nedenlerinin faktör analizi sonucu elde edilen faktör ağırlıkları

Ortak olma nedenleri	Faktör Ağırlıkları			
	1	2	3	4
Ürünü iyi fiyata sattığımdan (yüksek kar)		0,856		
Pazarlama faaliyeti olduğundan		0,887		
Ürün satışı garanti olduğundan (kolay pazarlanabildiğinden, pazarlama hizmetlerinden yararlanma)		0,881		
Girdileri düşük fiyattan temin ettiğimden		0,770		
Verilen desteklerden yararlanmak için	0,512	0,479		
Riski az olduğundan (riski azaltmak için)		0,668		
Kredi bulmak kolay olduğundan			0,826	
Tüketim maddelerini ucuza temin edebildiğimden			0,757	
Üretim için teknik destek verdiğinden		0,416	0,771	
Birlikte hareket ederek ekonomik gücümüzü arttırdığımızdan				0,775
Mevcut kaynakları (Satış ve depolama alanı, işgücü, girdiler) en iyi şekilde kullanma imkanı verdiğinden		0,617	0,402	
Kooperatifte açık, şeffaf bir yönetim olduğundan	0,799			
Eğitim faaliyetlerini desteklediğinden	0,476		0,570	
Toplumsal sorumluluklara duyarlı olduğundan (Kamuoyu oluşturmak)	0,783			
Demokratik (eşit söz hakkı) bir yönetim şekli olduğundan	0,843			
Bağımsız bir yapı olduğundan	0,860			
Ortak hareket etmemizi sağladığından (Üreticiler arası dayanışma)	0,701			
Kalkınmayı sağladığından	0,732			

Devamı diğer sayfada

Balıkçılığın devamlılığını sağladığından	0,700			
Bölgede etkisi olduğundan	0,709			
Çevremde itibar sağladığından	0,491		0,568	
Yöneticilerin dürüst ve ahlaki değerlere sahip olduğundan	0,800			
Birlikten güç doğar düşüncesinden	0,682			0,544
Adaletli bir yönetim olduğundan	0,868			
Bana fayda sağladığından	0,809			
Çok iyi denetim ve kontrol sistemi olduğundan	0,814			
Öz değeri	12,159	4,256	1,551	1,268
Varyans	34,823	18,591	14,082	6,479
Kümülatif Varyans	34,823	53,414	67,495	73,975
Cronbach α	0,870			

Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifleri ortakları ile 5’li likert ölçeği kullanılarak kooperatif ile ilgili düşünceleri konusunda elde edilen bilgilerle faktör analizi uygulanmıştır. Cronbach alpha değeri 0,79 olarak bulunmuştur. Kooperatife ortak olma nedenleri ile ilgili faktörler Çizelge 4.110’da verilmiştir. Faktör analizinde öz değeri kriter olarak alınmış ve 0,40’tan büyük değere sahip 5 faktör belirlenmiştir. Elde edilen bu 5 faktör varyansın %68,9’ unu açıklamaktadır.

Faktör 1, “kooperatif yönetiminin faaliyetleri” olarak ifade edilebilir. Gelecekte üye olmaya devam edeceğim (0,50), kooperatif başkanı eğitimlidir, bilgilidir (0,40), kooperatif başkanının hitabeti iyidir (0,50), kooperatif yönetimi dürüst, güvenilir kişilerden oluşur (0,64), kooperatif ortaklar arasında ayrım yapmıyor (0,76), yönetim kurulu başarılı bir şekilde çalışıyor (0,41), kooperatif çalışanları işini iyi yapıyor (0,42), kooperatif müdürü ve yardımcıları başarılıdır (0,48), kooperatif yönetiminin ortakları ile iletişimi iyidir (0,67), kooperatife güvenirim. (0,68), kooperatifte haksız kazanç ve yolsuzluk olmaz (0,60), kooperatif genel kurulu düzenli ve zamanında yapılır (0,53), genel kurul çalışmasında kavga çıkmaz (0,53), genel kurul toplantı zamanı ve günü duyurulur (0,85), genel kurula katılım yüksek olur (0,79), kooperatif faaliyet raporunun anlaşılır ve ayrıntılı bir şekilde sunulur (0,76), genel kurulda her konu enine boyuna tartışılır (0,81), genel kurulda kararlar demokratik olarak alınır (0,77), kooperatifte gerekli kayıtlar (defterler) düzenli olarak tutulur (0,71), ortaklar kooperatife güven duyarlar (0,45) gibi değişkenlerden oluşur.

Faktör 2, “kooperatif başkanının ve yardımcılarının başarısı” olarak isimlendirilebilir. İleride yönetime gireceğim (0,45), kooperatif başkanı tecrübelidir(0,71), kooperatif başkanı eğitimlidir, bilgilidir (0,80), kooperatif başkanının hitabeti iyidir (0,72), kooperatif yönetimi dürüst, güvenilir kişilerden oluşur (0,55), kooperatifi başarılı buluyorum (0,64), kooperatif başkanı başarılıdır (0,83), yönetim kurulu başarılı bir şekilde çalışıyor (0,64), kooperatif çalışanları işini iyi yapıyor (0,73), kooperatif müdürü ve yardımcıları başarılıdır (0,68),

kooperatif yönetiminin ortakları ile iletişimi iyidir (0,49) istediğim zaman kooperatif yöneticileriyle kolayca görüşebiliyorum (0,67), ortak iş yapmayı severim.(0,61) gibi değişkenler bu faktörü oluşturmaktadır.

Faktör 3, “kooperatifin etkileşimi” olarak adlandırılabilir. Kooperatifi başarılı buluyorum (0,47), kooperatif sayesinde gelir düzeyim yükseldi (0,65), yönetim kurulu başarılı bir şekilde çalışıyor (0,44), kooperatifin binaları yeterlidir (0,63), kooperatif faaliyet raporunun anlaşılır ve ayrıntılı bir şekilde sunulur (0,42), kooperatif konusunda tecrübem var (0,62), ortak olmaya karar verirken aile üyelerinden etkilendim (0,41), kooperatif bölgenin alt yapı çalışmalarına destek oluyor (0,56), kooperatif yörenin kalkınmasına katkıda bulunuyor (0,73), devlet kooperatifi desteklemektedir (0,68), kooperatif bölgede balıkçılığı geliştirmektedir (0,78), kooperatifin diğer benzer kooperatiflerle iş ve güç birliği vardır (0,53), kooperatif ortaklarının gelirini arttırmaktadır (0,59) gibi değişkenlerden oluşur.

Faktör 4, “ortağın kooperatifçiliğe verdiği önem” olarak ifade edilebilir. Çevreme tavsiye ediyorum (0,64), bizim ailemizde kooperatif üyeliği önemlidir (0,63), kooperatif genel kurulu düzenli ve zamanında yapılır (0,59), genel kurul çalışmasında kavga çıkmaz (0,63), kooperatif üyesi olmaktan memnunum (0,66), kooperatif konusunda tecrübem var (0,49), ortak olmaya karar verirken aile üyelerinden etkilendim (0,61), ortak olmaya karar verirken diğer balıkçılardan etkilendim (0,61), diğer tarımsal kuruluşlara da üye olacağım (Ziraat Odası, TKK vs) (0,46), ortaklar kooperatife güven duyarlar (0,67), kooperatif bağımsız yapıdadır (0,68), kooperatif ortaklarının gelirini arttırmaktadır (0,53) gibi değişkenler bu faktörü oluşturmaktadır.

Faktör 5, “ortaklığın sürdürülebilirliği” olarak adlandırılabilir. Gelecekte üye olmaya devam edeceğim 0,53, kooperatif aslında daha da başarılı olabilir 0,68, kooperatif genel kurulu düzenli ve zamanında yapılır 0,48 faktör ağırlıklarına sahipken, kooperatife kolayca ortak olunabiliyor -0,508 faktör ağırlığı ile ters yönlü ilişkilidir (Çizelge 4.110.).

Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının kooperatif ile ilgili düşünceleri çeşitli kaynaklardan derlenmiş ve 45 soru ile incelenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen 5 faktör kooperatif yönetiminin faaliyetleri, kooperatif başkanının ve yardımcılarının başarısı, kooperatifin etkileşimi, ortağın kooperatifçiliğe verdiği önem ve ortaklığın sürdürülebilirliği faktörü olarak özetlenmeye çalışılmıştır.

Çizelge 4.110. Görüşme yapılan su ürünleri kooperatifi ortaklarının kooperatif ile ilgili düşüncelerinin faktör analizi sonucu elde edilen faktör ağırlıkları

Düşünceler	Faktör Ağırlıkları				
	1	2	3	4	5
Gelecekte üye olmaya devam edeceğim	0,495				0,526
Çevreme tavsiye ediyorum				0,635	
İleride yönetime gireceğim		0,450			
Kooperatif başkanı tecrübelidir		0,712			
Kooperatif başkanı eğitilmiştir, bilgilidir	0,403	0,803			
Kooperatif başkanının hitabeti iyidir	0,506	0,719			
Kooperatif yönetimi dürüst, güvenilir kişilerden oluşur	0,644	0,552			
Kooperatifi başarılı buluyorum		0,640	0,466		
Kooperatif aslında daha da başarılı olabilir					0,677
Kooperatif ortaklar arasında ayrım yapmıyor	0,759				
Kooperatif sayesinde gelir düzeyim yükseldi			0,648		
Kooperatif bana özgüven kazandırdı					
Kooperatif başkanı başarılıdır		0,830			
Yönetim kurulu başarılı bir şekilde çalışıyor	0,413	0,641	0,437		
Kooperatif çalışanları işini iyi yapıyor	0,416	0,727			
Kooperatif müdürü ve yardımcıları başarılıdır	0,477	0,683			
Kooperatif yönetiminin ortakları ile iletişimi iyidir	0,671	0,493			
Kooperatifin binaları yeterlidir			0,628		
İstedğim zaman kooperatif yöneticileriyle kolayca görüşebiliyorum		0,667			
Kooperatife güvenirim	0,682				
Bizim ailemizde kooperatif üyeliği önemlidir				0,627	
Kooperatifte haksız kazanç ve yolsuzluk olmaz	0,601				
Kooperatif genel kurulu düzenli ve zamanında yapılır	0,533			0,586	0,478
Genel kurul çalışmasında kavga çıkmaz	0,528			0,631	
Genel kurul toplantı zamanı ve günü duyurulur	0,850				
Genel kurula katılım yüksek olur	0,787				

Devamı arka sayfada

Kooperatif faaliyet raporunun anlaşılır ve ayrıntılı bir şekilde sunulur	0,757		0,421		
Genel kurulda her konu enine boyuna tartışılır	0,810				
Genel kurulda kararlar demokratik olarak alınır	0,768				
Kooperatifte gerekli kayıtlar (defterler) düzenli olarak tutulur	0,714				
Kooperatif üyesi olmaktan memnunum				0,662	
Kooperatif konusunda tecrübem var			0,615	0,494	
Ortak olmaya karar verirken aile üyelerinden etkilendim			0,405	0,607	
Ortak olmaya karar verirken diğer balıkçılardan etkilendim				0,608	
Diğer tarımsal kuruluşlara da üye olacağım (Ziraat Odası, TKK vs)				0,463	
Ortaklar kooperatife güven duyarlar	0,449			0,671	
Ortak iş yapmayı severim		0,607			
Kooperatife kolayca ortak olunabiliyor					-0,508
Kooperatif bölgenin alt yapı çalışmalarına destek oluyor			0,559		
Kooperatif yörenin kalkınmasına katkıda bulunuyor			0,731		
Kooperatif bağımsız yapıdadır				0,681	
Devlet kooperatifi desteklemektedir			0,682		
Kooperatif bölgede balıkçılığı geliştirmektedir			0,779		
Kooperatifin diğer benzer kooperatiflerle iş ve güç birliği vardır			0,527		
Kooperatif ortaklarının gelirini arttırmaktadır			0,587	0,529	
Öz değeri	19,758	3,968	3,153	2,203	1,919
Varyans	20,872	17,018	13,649	12,162	5,189
Kümülatif Varyans	20,872	37,890	51,539	63,702	68,891
Cronbach α	0,791				

4.1.4.2. Su Ürünleri Üretici Birliği Ortakları Anket Verileri Faktör Analizleri

Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortakları ile 5’li likert ölçeği kullanılarak üretici birliğine ortak olma nedenleri konusunda elde edilen bilgilerle faktör analizi uygulanmıştır. Cronbach alpha değeri 0,65 olarak bulunmuştur. Üretici birliğine ortak olma nedenleri ile ilgili faktörler Çizelge 4.111.’de verilmiştir.

Faktör analizinde öz değeri kriter olarak alınmış ve 0,40'tan büyük değere sahip 3 faktör belirlenmiştir. Elde edilen bu 3 faktör varyansın %69,4' ünü açıklamaktadır.

Faktör 1, "üretici birliği faaliyetleri" olarak adlandırılabilir. Kredi bulmak kolay olduğundan (0,56), açık, şeffaf bir yönetime sahip olduğundan (0,80), birlikte hareket ederek ekonomik gücümüzü arttırdığımızdan (0,84), toplumsal sorumluluklara duyarlı olduğundan (kamuoyu oluşturmak) (0,74), demokratik (eşit söz hakkı) bir yönetim şekli olduğundan (0,83), bağımsız bir yapı olduğundan (0,76), ortak hareket etmemizi sağladığından (üreticiler arası dayanışma) (0,74), kalkınmayı sağladığından (0,64), balıkçılığın devamlılığını sağladığından (0,74), bölgede etkisi olduğundan (0,45), yöneticilerin dürüst ve ahlaki değerlere sahip olduğundan (0,80), birlikten güç doğar düşüncesinden (0,80), adaletli bir yönetim olduğundan (0,78), bana fayda sağladığından (0,57), çok iyi denetim ve kontrol sistemi olduğundan (0,77) gibi değişkenlerden oluşur.

Faktör 2, "üretici birliğinin ekonomik desteği" olarak ifade edilebilir. Piyasa araştırması yaptırıldığından (0,80), birliğin pazar bulmasından (0,74), ürünü iyi fiyata sattığından (yüksek kar) (0,86), ürün satışı garanti olduğundan (kolay pazarlanabildiğinden, pazarlama hizmetlerinden yararlanma) (0,77), kredi bulmak kolay olduğundan (0,63), üretim için teknik destek verdiğinden (0,69), hasat, depolama ve paketleme konularında teknik destek verdiğinden (0,87), iç pazara ve ihracata uygun çeşitlerin üretilmesini sağladığından (0,83), mevcut kaynakları (satış ve depolama alanı, işgücü, girdiler) en iyi şekilde kullanma imkanı verdiğinden (0,83), eğitim ve danışmanlık hizmetleri verdiğinden (0,53), sözleşmeli üretim faaliyetlerini düzenlediğinden (0,55), kalkınmayı sağladığından (0,42) gibi değişkenler bu faktörü oluşturmaktadır.

Faktör 3, "üretici birliğinin teknik desteği" olarak isimlendirilebilir. Birliğin pazar bulmasından (0,49), ürün satışı garanti olduğundan (kolay pazarlanabildiğinden, pazarlama hizmetlerinden yararlanma) (0,46), üretimi izlediği, kayıt tuttuğu ve belge düzenlediğinden (0,82), tanıtım faaliyetleri olduğundan (0,92), sözleşmeli üretim faaliyetlerini düzenlediğinden (0,59), bölgede etkisi olduğundan (0,59), çevremde itibar sağladığından (0,76), adaletli bir yönetim olduğundan (0,42), bana fayda sağladığından (0,53) gibi değişkenlerden oluşmaktadır (Çizelge 4.111.).

Görüşme yapılan Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının üretici birliğine ortak olma nedenleri çeşitli kaynaklardan derlenmiş ve 29 soru ile incelenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen 3 faktör üretici birliği faaliyetleri, üretici birliğinin ekonomik desteği, üretici birliğinin teknik desteği faktörü olarak özetlenmeye çalışılmıştır.

Çizelge 4.111. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğine ortak olma nedenlerinin faktör analizi sonucu elde edilen faktör ağırlıkları

Ortak olma nedenleri	Faktör Ağırlıkları		
	1	2	3
Piyasa araştırması yaptırıldığından		0,802	
Birliğin pazar bulmasından		0,743	0,489
Ürünü iyi fiyata sattığından (yüksek kar)		0,862	
Ürün satışı garanti olduğundan (kolay pazarlanabildiğinden, pazarlama hizmetlerinden yararlanma)		0,765	0,458
Verilen desteklerden (hibelerden) yararlanmak için			
Kredi bulmak kolay olduğundan	0,562	0,626	
Üretim için teknik destek verdiğinden		0,689	
Hasat, depolama ve paketleme konularında teknik destek verdiğinden		0,874	
İç pazara ve ihracata uygun çeşitlerin üretilmesini sağladığından		0,830	
Mevcut kaynakları (Satış ve depolama alanı, işgücü, girdiler) en iyi şekilde kullanma imkanı verdiğinden		0,824	
Açık, şeffaf bir yönetime sahip olduğundan	0,795		
Birlikte hareket ederek ekonomik gücümüzü arttırdığımızdan	0,839		
Eğitim ve danışmanlık hizmetleri verdiğinden		0,524	
Üretimi izlediği, kayıt tuttuğu ve belge düzenlediğinden			0,816
Tanıtım faaliyetleri olduğundan			0,918
Sözleşmeli üretim faaliyetlerini düzenlediğinden		0,548	0,591
Toplumsal sorumluluklara duyarlı olduğundan (Kamuoyu oluşturmak)	0,737		
Demokratik (eşit söz hakkı) bir yönetim şekli olduğundan	0,830		
Bağımsız bir yapı olduğundan	0,764		
Ortak hareket etmemizi sağladığından (Üreticiler arası dayanışma)	0,741		
Kalkınmayı sağladığından	0,635	0,423	
Balıkçılığın devamlılığını sağladığından	0,740		
Bölgede etkisi olduğundan	0,452		0,594
Çevremde itibar sağladığından			0,758
Yöneticilerin dürüst ve ahlaki değerlere sahip olduğundan	0,799		
Birlikten güç doğar düşüncesinden	0,804		

Devamı arka sayfada

Adaletli bir yönetim olduğundan	0,780		0,422
Bana fayda sağladığından	0,565		0,534
Çok iyi denetim ve kontrol sistemi olduğundan	0,766		
Öz değeri	12,753	4,774	2,591
Varyans	29,285	24,125	15,965
Kümülatif Varyans	29,285	53,410	69,375
Cronbach α	0,653		

Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortakları ile 5’li likert ölçeği kullanılarak üretici birliği ile ilgili düşünceleri konusunda elde edilen bilgilerle faktör analizi uygulanmıştır. Cronbach alpha değeri 0,95 olarak bulunmuştur. Üretici birliği ile ilgili düşüncelerle ilgili faktörler Çizelge 4.112.’de verilmiştir.

Faktör analizinde öz değeri kriter olarak alınmış ve 0,40’tan büyük değere sahip 7 faktör belirlenmiştir. Elde edilen bu 7 faktör varyansın %76’ sını açıklamaktadır.

Faktör 1, “üretici birliği faaliyetleri ve başarısı” olarak isimlendirilebilir. Üretici Birliği başkanı tecrübelidir (0,87), üretici birliği başkanı eğitilidir, bilgilidir (0,90), üretici birliği başkanının hitabeti iyidir (0,85), üretici birliği yönetimi dürüst, güvenilir kişilerden oluşur (0,93), üretici birliğini başarılı buluyorum (0,46), üretici birliği ortakları arasında ayrım yapmıyor (0,41), üretici birliği başkanı başarılıdır (0,92), yönetim kurulu başarılı bir şekilde çalışıyor (0,74), üretici birliği çalışanları işini iyi yapıyor (0,69), üretici birliği başkanı ve yardımcıları başarılıdır (0,70), üretici birliği yönetiminin ortakları ile iletişimi iyidir (0,80), istediğim zaman üretici birliği yöneticileriyle kolayca görüşebiliyorum (0,54), üretici birliğine güvenirim (0,52), üretici birliğinde haksız kazanç ve yolsuzluk olmaz (0,61), üretici birliği genel kurulu düzenli ve zamanında yapılır (0,88), genel kurul çalışmasında kavga çıkmaz (0,76), genel kurul toplantı zamanı ve günü duyurulur (0,90), genel kurula katılım yüksek olur (0,53), üretici birliği faaliyet raporunun anlaşılır ve ayrıntılı bir şekilde sunulur (0,86), genel kurulda her konunun enine boyuna tartışılır (0,73), genel kurulda kararlar demokratik olarak alınır (0,95), üretici birliğinde gerekli kayıtlar (defterler) düzenli olarak tutulur (0,91), üretici birliği üyesi olmaktan memnunum (0,68), kooperatif konusunda tecrübem var (0,45), üretici birliğinin diğer benzer üretici örgütleri ile iş ve güç birliği vardır (0,58) gibi değişkenler bu faktörü oluşturmaktadır.

Faktör 2, “üretici birliğinin ortakların refahına etkisi” olarak ifade edilebilir. Genel kurula katılım yüksek olur 0,44, ortak olmaya karar verirken aile üyelerinden etkilendim 0,52, ortak olmaya karar verirken diğer balıkçılardan etkilendim 0,55, üretici birliği bölgenin alt yapı çalışmalarına destek oluyor 0,88, üretici birliği yörenin kalkınmasına katkıda bulunuyor 0,78, üretici birliği bölgede balıkçılığı geliştirmektedir 0,70, üretici birliği ortaklarının gelirini arttırmaktadır 0,43 gibi faktör ağırlıklarına sahiptir.

Faktör 3, “üretici birliğine duyulan güven” olarak isimlendirilebilir. Üretici Birliğini başarılı buluyorum (0,60), üretici birliği ortakları arasında ayırım yapmıyor (0,59), yönetim kurulu başarılı bir şekilde çalışıyor (0,44), üretici birliğine güvenirim (0,56), üretici birliği üyesi olmaktan memnunum (0,48), kooperatif konusunda tecrübem var (0,45), ortaklar üretici birliğine güven duyarlar (0,65), üretici birliği bağımsız yapıdadır (0,80) gibi değişkenlerden oluşmaktadır.

Faktör 4, “üretici birliğinin ortaklara etkisi” olarak adlandırılabilir. Çevreme tavsiye ediyorum (0,53), üretici birliği sayesinde gelir düzeyim yükseldi (0,76), üretici birliği bana özgüven kazandırdı (0,90), bizim ailemizde üretici birliği üyeliği önemlidir (0,58), üretici birliği ortaklarının gelirini arttırmaktadır (0,47) gibi değişkenler bu faktörü oluşturmaktadır.

Faktör 5, “üretici birliğine ortak olma etkileşimi” olarak isimlendirilebilir. Çevreme tavsiye ediyorum (0,41), ileride yönetime gireceğim (0,79), ortak olmaya karar verirken aile üyelerinden etkilendim (0,57), ortak olmaya karar verirken diğer balıkçılardan etkilendim (0,52) gibi değişkenlerden oluşurken, üretici birliği aslında daha da başarılı olabilir değişkeni -0,613 faktör ağırlığı ile ters yönde ilişkilidir.

Faktör 6, “üretici birliğinin sağladığı kolaylıklar” olarak ifade edilebilir. İstedğim zaman üretici birliği yöneticileriyle kolayca görüşebiliyorum (0,41), üretici birliğine kolayca ortak olunabiliyor (0,80) değişkenlerinden oluşmaktadır. Ayrıca, diğer tarımsal kuruluşlara da üye olacağım (Ziraat Odası, Su Ürünleri Kooperatifi vs.) değişkeni -0,689 faktör ağırlığı ile ters yönlü ilişkilidir.

Faktör 7, “kooperatifin sürdürülebilirliği” olarak isimlendirilebilir. Ortak iş yapmayı severim 0,73 ve Devlet Üretici Birliğini desteklemektedir 0,58 faktör ağırlıklarına sahipken, gelecekte üye olmaya devam edeceğim değişkeni -0,538 faktör ağırlığı ile ters yönde ilişkilidir (Çizelge 4.112.).

Görüşme yapılan Üretici Birliği Ortaklarının üretici birliği ile ilgili düşünceleri çeşitli kaynaklardan derlenmiş ve 45 soru ile incelenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen 7 faktör üretici birliği faaliyetleri ve başarısı, üretici birliğinin ortakların refahına etkisi, üretici birliğine duyulan güven, üretici birliğinin ortaklara etkisi, üretici birliğinin ortaklara etkisi, üretici birliğine ortak olma etkileşimi, üretici birliğinin sağladığı kolaylıklar, kooperatifin sürdürülebilirliği faktörü olarak özetlenmeye çalışılmıştır.

Çizelge 4.112. Görüşme yapılan su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği ile ilgili düşüncelerinin faktör analizi sonucu elde edilen faktör ağırlıkları

Ortak olma nedenleri	Faktör Ağırlıkları						
	1	2	3	4	5	6	7
Gelecekte üye olmaya devam edeceğim							-0,538
Çevreme tavsiye ediyorum				0,533	0,410		
İleride yönetime gireceğim					0,792		
Üretici Birliği başkanı tecrübelidir	0,870						
Üretici Birliği başkanı eğitilidir, bilgilidir	0,904						
Üretici Birliği başkanının hitabeti iyidir	0,848						
Üretici Birliği yönetimi dürüst, güvenilir kişilerden oluşur	0,929						
Üretici Birliğini başarılı buluyorum	0,461		0,596				
Üretici Birliği aslında daha da başarılı olabilir					-0,613		
Üretici Birliği ortakları arasında ayrım yapmıyor	0,408		0,593				
Üretici Birliği sayesinde gelir düzeyim yükseldi				0,756			
Üretici Birliği bana özgüven kazandırdı				0,896			
Üretici Birliği başkanı başarılıdır	0,917						
Yönetim kurulu başarılı bir şekilde çalışıyor	0,735		0,441				
Üretici Birliği çalışanları işini iyi yapıyor	0,692						
Üretici Birliği başkanı ve yardımcıları başarılıdır	0,704						
Üretici Birliği yönetiminin ortakları ile iletişimi iyidir	0,800						
Üretici Birliğinin binaları yeterlidir							
İstedğim zaman Üretici Birliği yöneticileriyle kolayca görüşebiliyorum	0,538					0,412	
Üretici Birliğine güvenirim	0,517		0,563				
Bizim ailemizde Üretici Birliği üyeliği önemlidir				0,580			
Üretici Birliğinde haksız kazanç ve yolsuzluk olmaz	0,610						
Üretici Birliği genel kurulu düzenli ve zamanında yapılır	0,881						
Genel kurul çalışmasında kavga çıkmaz	0,763						
Genel kurul toplantı zamanı ve günü duyurulur	0,903						
Genel kurula katılım yüksek olur	0,533	0,440					

Devamı arka sayfada

BULGULAR VE TARTIŞMA

E. B. ŞEN ŞENSOY

Üretici Birliği faaliyet raporunun anlaşılır ve ayrıntılı bir şekilde sunulur	0,856						
Genel kurulda her konunun enine boyuna tartışılır	0,731						
Genel kurulda kararlar demokratik olarak alınır	0,948						
Üretici Birliğinde gerekli kayıtlar (defterler) düzenli olarak tutulur	0,913						
Üretici Birliği üyesi olmaktan memnunum	0,678		0,483				
Kooperatif konusunda tecrübem var	0,451		0,453				
Ortak olmaya karar verirken aile üyelerinden etkilendim		0,518			0,567		
Ortak olmaya karar verirken diğer balıkçılardan etkilendim		0,547			0,523		
Diğer tarımsal kuruluşlara da üye olacağım (Ziraat Odası, Su Ürünleri Kooperatifi vs)						-0,689	
Ortaklar Üretici Birliğine güven duyarlar			0,648				
Ortak iş yapmayı severim							0,733
Üretici Birliğine kolayca ortak olunabiliyor						0,797	
Üretici Birliği bölgenin alt yapı çalışmalarına destek oluyor		0,881					
Üretici Birliği yörenin kalkınmasına katkıda bulunuyor		0,776					
Üretici Birliği bağımsız yapıdadır			0,791				
Devlet Üretici Birliğini desteklemektedir							0,577
Üretici Birliği bölgede balıkçılığı geliştirmektedir		0,699					
Üretici Birliğinin diğer benzer üretici örgütleri ile iş ve güç birliği vardır	0,582						
Üretici Birliği ortaklarının gelirini arttırmaktadır		0,432		0,477			
Öz değeri	19,571	3,963	3,031	2,221	1,896	1,883	1,599
Varyans	32,932	8,953	8,844	8,037	6,178	5,545	5,477
Kümülatif Varyans	32,932	41,885	50,729	58,766	64,944	70,490	75,966
Cronbach α	0,952						

5. SONUÇLAR

Bu araştırmada Antalya ilinde faaliyet gösteren su ürünleri kooperatifleri ve su ürünleri üretici birliği ile ortakları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ortakların örgütle olan ilişkilerini, sorunlarını, örgüte ve mesleğe bakış açılarını karşılaştırmalı şekilde inceleyen araştırmanın sonuçları aşağıda değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; her iki üretici örgütünde de ortakların önemli sorunları bulunmaktadır. Nitekim yapılan analizde, Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının balıkçılık ile ilgili en önemli sorunları arasında yasadışı avcılık, girdi fiyatlarının yüksekliği, aşırı avcılık ve av alanlarının giderek azalması gelmektedir. Bu sorunlar balıkçıların, mesleğin geleceğine olan bakış açısını olumsuz olarak etkilemekte ve gelecekte çocuklarının bu mesleği yapmalarını istememelerine neden olmaktadır. Öte yandan, ortakların en çok şikayet ettiği diğer konuların başında denetim eksikliği, yetersiz devlet desteği ve deniz kirliliği gelmektedir.

Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının balıkçılık ile ilgili sorunları arasında en önemlileri; düşük balık fiyatları ve üretici örgütlerinin etkin olmamasıdır. Araştırma sonuçlarına göre, Üretici Birliği ortakları da kooperatif ortakları gibi mesleğin geleceği açısından benzer görüşlere sahip olup, çocuklarının bu mesleği yapmalarına olumsuz bakmaktadırlar. Birlik ortaklarının şikayet ettikleri diğer sorunlar ise devletin yeterli destek vermemesi, yetersiz eğitim ve bilgilendirmedir.

Yapılan analizde, Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının ortalama günlük işletme masrafı 300 TL ile 6000 TL arasında değişmekte olup, ortalaması 1507 TL, ortalama günlük işletme geliri ise 500 TL ile 7000 TL arasında değişmekte iken ortalaması 2014 TL olarak belirlenmiştir. Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının ise denize çıktığı gün ortalama masraflarının 30 TL ile 800 TL arasında değişmekte olup, ortalaması 210 TL olarak, ortalama geliri 30 TL ile 1000 TL arasında değişmekte olup, ortalaması 309 TL olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre, Antalya ilinde gerek su ürünleri yetiştiriciliği yapan işletmeler gerekse avcılık faaliyeti gösteren balıkçıların küçük ölçekli işletmeler olduğu gözlenmektedir. Bu nedenle ortaklar, devlet desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmada Su Ürünleri Kooperatifleri Ortaklarının devletten talep ettikleri destekleri önem düzeyine göre sıralayan analiz sonucunda, ortakların ihtiyaç duyduğu destekler arasında en önemlilerinin parasal destek (%57,3), av aracı desteği (%32) ve indirimli mazot desteği olduğu (%20), teknenin modernize edilmesi desteğinin (%45) ise en önemsiz olduğu ortaya çıkmıştır.

Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının devletten talep ettikleri destekleri önem düzeyine göre sıralayan analiz sonucunda ise ortakların en önemli destek olarak yem desteğini (%48,6), indirimli yakıt, elektrik, su (%20) ile malzeme desteğini (%28,6) gördükleri, sosyal güvence desteğini (%54,3) ise en önemsiz destek olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmada bölgedeki su ürünleri yetiştiricilerinin çoğunun başka mesleklerden sosyal güvenceleri bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Ortakların öncelikle talep ettikleri destekler arasında indirimli yakıt, elektrik ve suyun yer almasının nedenleri arasında işletmede kullanılan araçlarda kullanılan yakıt, elektrik ücretleri ile suyun kira ücretlerinin giderek yükselmesidir. Bunun yanında ürünlerin üretimi, depolanması, işlenmesi, paketlenmesi ve ambalajlanmasına kullanılan malzemelerin çabuk yıpranması, sık kullanılması ve fiyatlarının yüksek olmasından dolayı malzeme fiyatları da ortaklar tarafından talep edilen destekler arasında önemli görülmektedir.

Yetiştiricilik faaliyetinde bulunan Su Ürünleri Üretici Birliği Ortaklarının masraf kalemlerinden yemin en yüksek orana sahip olmasının nedenleri arasında yemin dövizle alınması, ilde yem üreten tesislerin yeterli sayıda ve kalitede olmaması ile üretimi yapılan canlının temel ihtiyacının yem olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca son yıllarda bakanlık tarafından yapılan desteklemeler arasından yavru desteği kaldırıldığı için yavru balık da masraf kalemleri içerisinde dahil edilmektedir.

Diğer taraftan devlet destekleri araştırıldığında ortakların söz konusu destek taleplerinin Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından her yıl imkanlar ölçüsünde gerçekleştirildiği ortaya çıkmaktadır. Buradan da verilen desteklerin yeterli olmadığı, ortakların ihtiyaçlarına tam olarak cevap veremediği sonucuna varılmıştır.

Çalışmada ürünlerin hangi kanallarla pazarlandığı ve bir pazarlama stratejisi olup olmadığı da araştırılmıştır. Bölgede, Birlik ortaklarının büyük kısmının üretim tesisinin yanında, balık lokantaları bulunduğu, bu nedenle ortakların ürünlerini öncelikle restoranları yoluyla ya da işletmeden perakende satış yoluyla pazarlamayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca, ortaklar ilin turizm bölgesi olması nedeniyle ürünlerini otellere de pazarlayabilmektedirler. Kooperatif ortakları ise ürünlerini daha çok karaya çıkış noktalarında ya da komisyoncular aracılığıyla pazarlamaktadırlar. Antalya'da halen 5 adet karaya çıkış noktası mevcuttur. Bunlar; Konyaaltı, Alanya, Finike, Kaş (Merkez) ve Kaş (Kalkan) ilçelerindedir. Ancak gerek perakende satışlarında gerekse otellere satışlarda ürün fiyatlarını üreticiler belirleyememektedir. Dolayısıyla maliyetlerin fazla olduğu özellikle girdi fiyatlarının yüksek olduğu bu sektörde, çoğunluğu küçük üretici olan ortaklar istediği geliri elde edememektedir. Nitekim su ürünleri sektöründe yer alan kooperatif ve üretici birlikleri özellikle girdi tedariki ve pazarlamada karşılaşılan sorunların çözümünde etkin olamamaktadırlar. Yapılan çalışmada üretici örgütleri bünyesinde bu faaliyetler tam olarak gerçekleştirilemediğinden, küçük üreticilerin büyük üreticilere göre bu durumdan daha olumsuz etkilendiği ortaya çıkmıştır.

AB'de üretici örgütleri tarımsal gelirleri sağlamada %60'ın üzerinde, pazarlama sürecinde ise %50'nin üzerinde etkindirler. Yapılan araştırma sonuçlarına göre, hem Bölge de hem de Ülkemizde su ürünleri kooperatifleri ve üretici birlikleri etkinliğinin, ürünlerin satışında pek önemli bir düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır. Üreticiyi ekonomik anlamda koruma amacıyla, üretici örgütlerinin güçlendirilmesi, yetkilerinin arttırılması, pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi yoluyla ortaklara katkı sağlanması gerekmektedir.

Çalışmada ortakların dahil oldukları üretici örgütünün başarı durumunu ve başarı kriterini değerlendirmeleri de incelenmiştir. Bu kapsamda, Su Ürünleri Kooperatifleri Ortakları %68 oranında ortağı olduğu kooperatifi başarılı olarak değerlendirirken, kooperatiflerinin başarılı olma kriterleri puanlandırılarak incelendiğinde; 5 üzerinden en fazla 4,11 ile ortaklar ve kooperatif yöneticileri arasındaki birlik ve beraberlik, sonrasında yönetim kadrosunun dürüst, güçlü ve iyi olmasının, çalışmaların planlı ve bilinçli yapılmasının daha fazla önemsendiği ortaya çıkmıştır.

Su Ürünleri Üretici Birliği Ortakları da %54,3 oranında birliği başarılı olarak değerlendirmiştir. Ortaklar tarafından Birliğin başarılı olma kriterleri puanlandığında yine 5 üzerinden, en fazla 4,03 ile dürüst çalışılması seçeneğinin, daha sonra ortaklar ve birlik yöneticileri arasında birlik ve beraberlik olması seçeneğinin tercih edildiği gözlenmiştir.

Üretici örgütlerinin faaliyetlerini yetersiz olarak değerlendiren ortaklar ise örgüt koşullarının sınırlı olması nedeniyle, örgütlerin beklenen başarıyı tam olarak gerçekleştirmediği konusunda genel bir görüşe sahiptir. Söz konusu ortaklara göre, Su

Ürünleri Kooperatifleri ve Su Ürünleri Üretici Birliğinin başarılı olabilmesi için öncelikle sorunlarının çözümlenmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Bunun içinde devlet desteği ile ortakların birlik ve beraberliği ve bilinçli olması öne çıkan öneriler arasındadır.

Analiz sonucunda Antalya İli Su Ürünleri Kooperatif Ortaklarının bağlı bulunduğu kooperatif ile ilgili değerlendirmelerinde, kooperatif ilkelerinden topluma karşı sorumluluk, işbirliği ve demokratik yönetimde kooperatiflerin daha başarılı olduğuna inandıkları sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, ortakların kooperatifçilik ilkeleri arasında en başarısız olduğu ilkenin eğitim, öğretim ve bilgilendirme ilkesi olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Eğitim, öğretim ve bilgilendirme hem su ürünleri kooperatifleri ve su ürünleri üretici birliği ortaklarının hem de yöneticilerinin en büyük sorunlarından biridir. Ortakların ve yöneticilerin öncelikle balıkçılık mesleğini kapsamlı olarak tanıması, balık stoklarının bilinçli ve sürdürülebilir şekilde işletilebilmesi, kullandıkları kaynağın temel özelliklerini öğrenmesi, iklim değişikliğinin olası etkileri, aşırı ve kayıt dışı avcılığın balık stoklarına olumsuz etkileri, çevre, hava ve su kirliliğinin avcılık ve yetiştiricilik faaliyetlerine doğrudan ve dolaylı etkileri üzerinde farkındalığının artması eğitimle kazandırılabilir. Ayrıca araştırma sonuçlarından da anlaşılmaktadır ki ortaklar, pazarlama faaliyetleri, destek ve teşvikler, balıkçılık hakları, örgütlenme anlayışı konularında da donanımlı eğitimler almalıdırlar. Bu konular ile ilgili kurumlar tarafından (üniversiteler, bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları gibi) daha fazla eğitim programları düzenlenerek, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki başarılı örgütlenme örnekleri anlatılmalı, bilinç düzeyi artırılmalı, örgütlerin ortaklara, ortakların da örgütlere yararlı olması sağlanmalıdır. Nitekim, son dönemlerde her iki örgütte de bu tür çalışmalar olduğu bilinmektedir. Ancak ilginçtir ki, yapılan analiz sonuçlarına göre eğitim durumu ile balıkçılıktan elde edilen gelirden memnuniyet durumu, kooperatifi başarılı bulma durumu, kooperatif ana sözleşmesini okuma durumu, kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Analiz sonuçlarına göre eğitim durumu ile kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu arasında, kooperatifin finansman sorunu olduğuna karar verme durumu arasında, kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki çıkmamıştır.

Ortakların yaş durumu ile kooperatifi başarılı bulma durumu arasında, kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu arasında, kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcut değildir.

Araştırmada balıkçılık dışı meslek sahibi olma durumu ile kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu arasında, kooperatifin finansman sorunu olduğuna karar verme durumu arasında ve kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çalışma sonuçlarına göre, ortaklık süresi ile kooperatifi başarılı bulma durumu arasında, kooperatifin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu arasında, kooperatifin finansman sorunu olduğuna karar verme durumu arasında, kooperatifin eğitim sorunu olduğuna karar verme durumu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Nitekim benzer durum Üretici Birlikleri için de geçerlidir. Analiz sonucuna göre eğitim durumu ile üretici birliğini başarılı bulma durumu arasında, eğitim düzeyi ile

üretici birliğinin mevzuat sorunu olduğuna karar verme durumu arasında ve eğitim düzeyi ile üretici birliğinin finansman sorunu olduğuna karar verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Söz konusu sonuçlara göre araştırmada, ortakların eğitiminin, yaşının, balıkçılık dışında meslek sahibi olmasının ve ortaklık süresinin, üretici örgütleri ile olan ilişkilerinde, davranışlarında ve yaşantısında önemli derecede bir farklılık yaratmadığı sonucuna varılmıştır.

Oysa AB ülkelerinde üretici örgütlerinde eğitimin özel bir önemi vardır. Çünkü araştırmada yer alan ortakların istediği bilinçli avcılık ya da yetiştiricilik ancak eğitimle mümkündür. Başarılı, üreticilerin dayanışma içerisinde, yenilikleri takip eden ve haklarını koruyabilmelerini sağlayan örgütlenme yapılarının kurulması eğitim ile sağlanabilir.

AB ülkelerinin neredeyse tamamında örgütlenme eğitimi veren kurumlar ve araştırma merkezleri bulunmakta hatta birçok Asya ve Afrika ülkelerinde bile kooperatifçilik eğitimi için kooperatifçilik okulları bulunmaktadır. Ülkemizde de 2 yıllık kooperatifçilik eğitimi veren meslek yüksekokulları (Alaşehir, Bayburt, Biga, Bolu, Çorum, Uzunköprü) bulunmaktadır. Ülkemizde örgütlenme eğitimi veren kurumların sayısının artırılması, örgütlenmenin Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretimden itibaren farklı aşamalarda eğitim müfredatı içerisinde yer alması, eğitimin balıkçı örgütleri ortakları ve yöneticilerine hatta ortak olmayanlara, çocuklara ve kadınlara kısacası tüm halka ulaşması, örgütlenmenin kalkınmadaki rolü ve yararlarının iyi kavranması, örgütlenmeye verilen önemin artırılması gerekmektedir. Çünkü tüm Dünyada olduğu gibi, Ülkemizde de su ürünleri üretimi ile ilgili her aşamada eğitim görmüş üreticilerin ve çalışanların daha kaliteli, daha verimli üretim yapabileceğine inanılmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de de su ürünleri mühendisi istihdamı ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmalı, yetiştiricilik işletmelerinde ve gemilerde çalışan su ürünleri mühendislerinin sayısının artırılması gerekmektedir. Balık üretim tesisleri, su ürünleri üretimi, hastalık takibi, raporlama ve mevzuat konularında donanımlı olan su ürünleri mühendisleri ile AB standartlarına da uygun üretim yapılabilir. Nitekim araştırmada yer alan ortaklar, balık yemi üretilen fabrikalarda ve işleme tesislerinde de su ürünleri mühendisleri çalıştırılması gerektiğini savunmuşlardır.

Yapılan incelemede, örgütlenme ile ilgili basılı yayınlara ulaşılması ve bu tür yayınların bilinçlenme sürecine katkı sağlayabilmesi için okuma alışkanlığı olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu tür yayınlar ilgili kamu kurumları, üniversiteler ve üst örgütler tarafından hazırlanmalı, yayınlarda kolay anlaşılabilir sade bir dil kullanılmalı ve hem ortakların hem de yöneticilerin eline ulaşması sağlanmalıdır. Basılı yayınların yanında, kısa bilgilendirme filmleri ve reklamlar hazırlanarak ve görsel medya araçları kullanılarak daha fazla kişiye ulaşması da sağlanabilir. Ancak bu süreçlerin maliyetleri yüksek olduğundan, diğer taraftan önemi de yüksek olduğundan mali olarak desteklenmesi şarttır.

Araştırmada faktör analizi yöntemi de kullanılmıştır. Söz konusu araştırma metodu ile ortakların üretici örgütlerine ortak olma nedenleri incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, su ürünleri kooperatifleri ortaklarının kooperatife ortak olma nedenlerini etkileyen faktörler; kooperatifin teknik ve ekonomik desteği, kooperatifin birlik ve beraberliğine dahil olmak, kooperatifçilik faaliyetlerinden yararlanmak iken, su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliğine ortak olma nedenlerini etkileyen faktörler de benzer şekilde, üretici birliğinin teknik ve ekonomik desteği, üretici birliğinin faaliyetlerinden yararlanmak olarak belirlenmiştir. Nitekim araştırma

bölgesindeki üreticilerin üretici örgütlerine ortak olmaları ile yerine getirilmesi gereken birçok prosedürü daha kolay çözümlendiği ortaya çıkmıştır.

Araştırmada faktör analizi ile, ortakların dahil oldukları örgüt ile ilgili düşüncelerini ve değerlendirmelerini etkileyen faktörler de incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, su ürünleri kooperatifi ortaklarının kooperatif ile ilgili düşünce ve değerlendirmelerini etkileyen faktörler; kooperatif başkanının ve yardımcılarının başarısı, kooperatifin ortaklar ile etkileşimi, ortağın kooperatifçiliğe verdiği önem, kooperatif yönetiminin gerçekleştirdiği faaliyetlerdir. Su ürünleri üretici birliği ortaklarının üretici birliği ile ilgili düşünce ve değerlendirmelerini etkileyen faktörler ise, üretici birliğine duyulan güven, üretici birliğinin ortakların refahına olan etkisi, üretici birliğine ortak olmanın sağladığı faydalar, üretici birliğinin sağladığı kolaylıklar ve üretici birliğinin başarısıdır.

Çalışmada, Ülkemizdeki üretici örgütlenmeleri için AB tipi örgütlenmeler örnek alınsa da söz konusu faktörlerin birçoğu örgütler tarafından karşılanamadığından ve AB'deki üretici örgütlenmeleri ile yapısal ve işlevsel farklılıklardan dolayı istenen başarının elde edilemediği ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği'nde su ürünleri örgütleri; üreticiyi koruyan ve su ürünleri piyasasına yön veren niteliktedir. Ayrıca, AB'deki üretici örgütlenmesinde örgütlenmeyi oluşturan unsurlar, görev ve sorumlulukları ile birbirlerini tamamlayan yapıdadır. Yapısal olarak ülkemizden farklı olan üretici örgütlenmeleri tarımsal politikaya yön verilmesi amacıyla lobi faaliyetleri de gerçekleştirmektedir. Hatta AB'deki Tarımsal Kooperatifler, piyasaları düzenlemeye kullanılan AB fonlarından yararlanmak için bir araya gelerek, yeni üretici organizasyonları kurabilmektedir. Ülkemizde de AB ülkelerindeki gibi, üreticileri bir araya getirecek, örgütlenmeyi kolaylaştıracak yasal düzenlemelerin yapılması yararlı olacaktır.

Tüm bu yaşanan problemlere ek olarak araştırmaya katılan üretici örgütleri ortaklarının, bölgede karşılaştıkları bazı yerel sorunları da bulunmaktadır. Nitekim yasaklandığı halde, Antalya'da yaygın olan günübirlik kiralanan küçük tekneler ile yapılan amatör balıkçılık faaliyeti sırasında kullanılan balık bulucu cihazların kullanımı ve troller, dolayısıyla balık stoklarının kontrolü halen çözülememiştir. Söz konusu sorunlar için avlanan balık miktarlarına kota getirilmeli, yasaklara uymayanlara verilen cezalar ise daha caydırıcı olmalıdır.

Araştırmada, sürdürülebilir balıkçılık için uygulanan av dönemi ve av yasağı dönemlerinin Antalya'nın iklimi nedeniyle bazı balık türlerinin devamlılığı açısından sorun oluşturduğu ve bu türler için av yasaklarının yerel olması gerektiği ortaya çıkmıştır. Öte yandan, Antalya'nın turizmin başkenti olmasının yanında gelişmiş tarım sektörü ve diğer sektörlerle su kaynaklarının paylaşımının giderek su kirliliğine yol açmasının önüne geçilmesi gerekmektedir.

Bu sorunların uzun vadede çözümlenebilmesi ise üretici örgütlerinin, bakanlıklar ve üniversitelerin ortaklaşa, akılcı ve sürdürülebilir balıkçılık hedefi olan ortak bir çalışma yapmaları ile sağlanabilir. Ayrıca örgütlenme alanındaki sorunlara çözüm üretecek daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır. Özellikle balıkçıların örgütlenmesi konularında yapılan çalışmaların yetersiz olması, bu çalışmaların desteklenmesini önemli kılmaktadır.

6. KAYNAKLAR

- Akyol, O. ve Ceyhan, T. 2010. Gökçeada (Ege Denizi) kıyı balıkçılığı ve balıkçılık kaynakları. *Ege Üniversitesi Su ürünleri Dergisi*, 27(1:1-5).
- Akyol, A., Ceyhan, T. ve Ünal, V. 2006. Marmara Bölgesi su ürünleri kooperatif ve derneklerinin lüfer balıkçılığındaki rolleri. *E.U. Journal of Fisheries & Aquatic Sciences*, 23 (3-4):379-383.
- Albayrak, M. ve Güneş E. 2006. Avrupa Birliği'nde Üretici Organizasyonlarına Yönelik Mali Yardımlar ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. VII Tarım Ekonomisi Kongresi. Cilt:1. 420-432. 13-15 Eylül. Antalya.
- Anonim 1: <http://tuik.gov.tr> [Son erişim tarihi: 18.04.2020]
- Anonim 2: <http://www.tarimorman.gov.tr> [Son erişim tarihi: 10.12.2019]
- Anonim 3: <https://antalya.tarimorman.gov.tr> [Son erişim tarihi: 21.10.2019]
- Anonim 4: <https://www.wikiwand.com/tr> [Son erişim tarihi: 15.10.2019]
- Anonim 5: <https://sosyalekonomi.org> [Son erişim tarihi: 25.05.2020]
- Anonim 6: <https://www.ica.coop/en> [Son erişim tarihi: 01.06.2020]
- Anonim 7: <https://ec.europa.eu> [Son erişim tarihi: 02.06.2020]
- Anonim 8: <http://opdproje.org> [Son erişim tarihi: 03.05.2020]
- Anonim 9: <https://slideplayer.biz.tr> [Son erişim tarihi: 15.05.2020]
- Anonim 10: <https://www.copa-cogeca.eu> [Son erişim tarihi: 15.05.2020]
- Anonim 11: <https://www.ceja.eu> [Son erişim tarihi: 12.05.2020]
- Anonim 12: Ülkemizdeki Tüm Kooperatifleri Kapsayan Tek Bir Kooperatifler Yasasının Hazırlanması Hususunda Bakanlık Görüşü. 2003. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü (Tarım ve Orman Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü). Ankara.
- Anonim 13: <http://www.zmo.org.tr> [Son erişim tarihi: 20.05.2020]
- Anonim 14: Tarımsal Üretici Birliklerinin Geliştirilmesine Yardım Projesi Ulusal Çalışma Grubu Tebliği. 20-23 Eylül 1999. Antalya.
- Anonim 14: <http://www.turkey.coop> [Son erişim tarihi: 10.06.2020]
- Anonim 15: <http://suymerbir.org.tr> [Son erişim tarihi: 10.06.2020]
- Anonim 16: <http://www.dembir.org> [Son erişim tarihi: 12.06.2020]

- Can, M, Sakarya, E . 2012. Dünya ve Türkiye’de tarım ve hayvancılık kooperatiflerinin tarihsel gelişimi, iktisadi önemi ve mevcut durumu. *Veteriner Hekimler Derneği Dergisi*, 83 (1): 27-36
- Çıkmın, A. ve Yercan, M. 1995. “Tarımda Üretici Örgütlenmesi”. Türkiye Ziraat Müh. IV. Teknik Kongresi Bildirileri, ss. 47-71, Ankara.
- Çımat, A. ve Duran, T. 2018. Muğla ili su ürünleri kooperatif işletmelerinin karşılaştıkları temel sorunlar ve çözüm önerileri. *Electronic Journal of Social Sciences*, 17(66): 433-453.
- Dartay, M. ve Canpolat, İ. 2017. Keban Baraj Gölü (Elazığ/ Türkiye) su ürünleri kooperatiflerine ortak balıkçıların sosyo-ekonomik yapısı. *Ege Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 34(1): 41-46.
- Doğan, K. 2015. Balıkçılık sektöründe su ürünleri kooperatiflerinin yeri ve önemi. Küreselleşme sürecinde ekonomi-siyaset-toplum ve kooperatifçilik. 21. Milletler Arası Kooperatifçilik Kongresi, 14-15 Mayıs, Safranbolu-Karabük.
- Doğan, K. 2017. Su ürünleri kooperatiflerinin Türkiye’deki dünü, bugünü ve geleceği. *Turkish Journal of Aquatic Sciences*, 32(1): 21-34.
- Doğan, K. 2018. İstanbul ili su ürünleri kooperatiflerinin ticari olanakları ve sorunlarının incelenmesi. *Aquatic Research*, 1(4): 180-191.
- Doğan, K. ve Gönülal, O. 2011. Gökçeada (Ege Denizi) balıkçılığı ve balıkçıların sosyo-ekonomik yapısı. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 2(5): 57-69.
- Doğan, K. ve Yıldız, M. 2008. Marmara Bölgesi gökkuşağı alabalığı (*Oncorhynchus mykiss*) işletmelerinde çalışanların sosyo-ekonomik analizi. *İstanbul University Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 23:17-27.
- Ekmeççi, H. ve Gül, M. 2017. Alabalık İşletmelerinin Ekonomik Yapısı ve Sorunları: Fethiye İlçesi Örneği. *Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 5(1): 33-42.
- Ekmen, M.E. 2006. Avrupa Birliği Ortak Piyasa Mekanizmasının uygulanmasında çiftçi örgütlerinin rolü ve Türkiye için öneriler, Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara, 269 s.
- Eraktan, G. 2007. AB’de Üretici Örgütleri ve Birlikler. <http://www.abveteriner.org/dosyalar> [Son erişim tarihi: 18.03.2020]
- Erman, E. ve Küçük, F. 2016. Korkuteli (Antalya)’deki alabalık işletmelerinin yapısal analizi. *Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi Dergisi*, 12(1): 58-74.
- Everest, B. ve Yercan, M. 2016. Kooperatif ortaklarının kooperatifçilik ilkelerini algılamaları üzerine bir araştırma: tarım kredi kooperatifleri örneği. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 53(1): 67-73.

- Franquesa, R. 2004. Fishermen guilds in Spain (Cofradias): Economic role and structural changes, Twelfth Biennial Conference of the International Institute of Fisheries Economics & Trade, July 20-30, Tokyo, Japan.
- Göncüoğlu, H., 2008. Güney Ege'deki kadın balıkçıların sosyo-demografik özellikleri, örgütlenme eğilimleri ve sorunları. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir, 111 ss.
- Gümüş, E., Şahin, N.M., İkiz, R. ve Yılmaz, S. 2013. Antalya ilindeki gökkuşuğu alabalığı (*Oncorhynchus mykiss*) işletmelerinde çalışanların sosyo-ekonomik yapılarının incelenmesi. *Ege Journal Fisheries and Aquatic Sciences*, 30(4): 161-166.
- Güngör, G., Benli, K. ve Güngör, H. 2012. Marmara Denizi'nde deniz ürünleri pazarlaması: İstanbul İli Sahil Şeridi Örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 9(3): 98-108.
- Hair, F. J., Anderson, R. E., Tatham, R. L. and Black, W. C. 1992. Multivariate data analysis, with readings. Third Edition. Macmillon Publishing Company, Newyork.
- İnan, H. 2008. Türkiye'de tarımsal kooperatifçilik ve AB modeli. İstanbul Ticaret Odası Yayınları. İstanbul.
- Karademir, M. ve Arat, M.E. 2014. Su ürünleri kooperatiflerinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: İstanbul ili örneği. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 11(41) 133-156.
- Kızılarıslan, H. ve Doğan, H.G., 2013. AB ve Türkiye'de Tarım Sektöründe Örgütlenme ve Üretici Birlikleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1:146-159.
- Kocabaş, Ö. 2003. Türkiye'de kooperatifçilik tarihinin gelişimi. *Tarım Ekonomisi Dergisi*. 8:15-25.
- Koç, H. 2006. Türkiye'de Kooperatifçiliğin Temel Sorunları. Gazi Üniversitesi kooperatifçilik Araştırma Uygulama Merkezi (KOOP-MER). Ankara.
- Köroğlu, S. 2003. Avrupa Birliğinde ve Türkiye'de tarımsal örgütlenme. AT Uzmanlık Tezi. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara, 177 s.
- Knudsen, S. 2001. Entangled knowledges of the Black Sea Confrontation and Convergence between Turkish fishermen and marine scientists. Ph. D. thesis. Department of Social Anthropology, University of Bergen, Norway, 406 p.
- Kurtoğlu, Z.İ. 2006. Doğu Karadeniz iç su yetiştiricilik işletmelerinin örgütlenmesi. *SÜMAE Yunus Araştırma Bülteni*, 6:3.

- Likert, R. 1967. The methods of constructing an attitude scale in: M Fishbein (Ed), readings in attitude theory of measurement. New York John Wiley and Sons. (pp. 90-95).
- Madau, A.F., Furesi, R. And Pulina, P. 2018. The technical efficiency in Sardinian fisheries cooperatives. *Marine Policy*, 95:111-116.
- Mülayim, Z.G. 1998. Avrupa Birliği ve kooperatifçilik, Atatürk'ten günümüze kooperatifçilik. Yetkin yayınları. Ankara.
- Mülayim, Z.G. 2000. Turkish cooperative movement towards 21. century: why classical problems were not able to remove? How could be removed?, (in Turkish). *ESKOMB, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği yayın organı*. Ocak/Şubat 2000. 224: 21-28.
- Olguner T., Yılmaz S. and Şen E.B. 2015. The place and importance of fishery cooperatives in aquaculture marketing in Turkey: The case of Antalya. *International Journal of Development Research*, 5:3149-3151.
- Özdamar, K. 2010. Paket programlar ile istatistiksel andri analizi (Çok değişkenli analizler), 7. Baskı Kaan Kitabevi, Eskişehir.
- Özdemir, G. 2016. Kooperatifçilik. Nobel Yayınevi, Ankara, 126 s.
- Özkan, Z. Ç., 1999. Tarım kesiminde üretici birlikleri – Dünyadan Örnekler, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı Doktora Semineri, (Yayımlanmamış), Ankara.
- Rehber, E. 2011. Kooperatifçilik. Ekin Yayınevi, Bursa, 395 s.
- Sağlam, U. 2013. Türkiye'de tarımsal örgütlenme. Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme Şube Müdürlüğü. Uşak.
- Sarı, M.H. ve Ünal, V. 2014. Türkiye'de amatör balıkçılık mevzuatı ve örgütlenme. 1.Amatör Balıkçılık Çalıştayı, 20-21 Kasım, Antalya.
- Sayın, B. ve Sayın, C. 2004. Türkiye'de tarımsal üretici örgütlenmesi, Avrupa Birliği'ne uyum hazırlıkları ve tarımsal üretici birlikleri kanunu. Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi. 461-465, 16-18 Eylül, Tokat.
- Şahinler, S., Can, M.F., Görgülü, Ö. ve İğne K.D. 2005. Samandağ ilçesinde (Hatay) balıkçılığın genel durumu, sorunları ve çözüm önerileri üzerine bir araştırma. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 4: 605-611.
- Tan, S., Seki, İ. ve Akbulut, M. 2014. Doğal kaynakların kullanımı ve sürdürülebilirliği açısından su ürünleri sektörünün mevcut durumu ve swot analizi: Türkiye TR22 bölgesi örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. (9-1):125-136.

- Turan, İ. ve Şimşek, Ü. 2015. Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği ve Likert-Tipi Soruların Kullanımı ve Analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (30): 186-203
- Ural, M. ve Balcı, M. 2007. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki su ürünleri sektörünün gelişimi mevcut yetiştiricilik tesisleri ve sorunları. *Fırat Üniv. Fen ve Müh. Bil. Dergisi*. 19 (4), 481-492.
- Ünal, V. ve Yercan, M. 2006. Türkiye’de su ürünleri kooperatifleri ve balıkçılar için önemi. *Ege University Journal of Fisheries & Aquatic Sciences*. 23(1-2): 221-227.
- Ünal, V., Güçlüsoy, H. and Franquesa, R. 2009. A comparative study of success and failure of fishery cooperatives in the Aegean, Turkey. *Journal of Applied Ichthyology*. 25: 394-400.
- Ünal, V., Yercan, M. ve Günden, C. 2011. The status of fishery cooperatives along the Aegean Sea Coast(Turkey). *Journal of Applied Ichthyology*, 27:854-858.
- Üstündağ, E. 2002. Karadeniz bölgesindeki balık çiftliklerinin problemleri. *SÜMAE YUNUS Araştırma Bülteni*. 2-3 Eylül. <http://www.aquast.org> [Son erişim tarihi: 22.06.2020]
- Yamane, T. 1967. Basic sampling. (Çevirenler: Esin, A., Aydın, C., Bakır, M.A. Gürbüzsel, E., 2001). Gazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İstatistik Bölümü. USA.
- Yazgan, H. 1999. Avrupa Birliği ve Türkiye’de Üretici Birlikleri, Ankara Üniversitesi ATAUM 24. Dönem Temel Eğitim Ödevi (Yayımlanmamış), Ankara.
- Yazıcı, Ö. ve Atar, H.H. 2017. Türkiye’de su ürünlerinde örgütlenme. *Ziraat Mühendisliği Dergisi*. 364: 60-64.
- Yılmaz, S., Erdilal, R. ve Kebapçıoğlu, T. 2009. Su ürünleri sektöründeki ekonomik organizasyonlardan üretici birlikleri. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 22(2): 223-232.
- Yılmaz, S., Şen, E.B. ve Olguner, M.T. 2013. Su Ürünleri Kooperatiflerinin Su Ürünleri Pazarlama Sistemindeki Yeri ve Önemi. 17. Ulusal Su Ürünleri Sempozyumu. 3-6 Eylül, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yücel, Ş. ve Acar, G. 2018. Su ürünleri kooperatifleri yöneticilerinin sosyo-ekonomik durumu ve kooperatiflerin sorunlarına bakışı. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*. 7(32): 57-66.
- Zengin, M. ve Güngör, G. 2017. Su ürünleri kooperatiflerinin balıkçılık yönetimi içerisindeki rolü: Marmara Denizi örneği, Türkiye. *Turkish Journal of Aquatic Sciences*. 32(2): 102-119.

7. EKLER

EK -1 Su Ürünleri Kooperatifi Ortakları İçin Anket Formu

Anket No:

İlçe:

Kooperatif Adı:

Tarih:

1. Yaşınız
2. Medeni Haliniz a. Evli b. Bekar c. Dul
3. Eğitim durumunuz ?
 a. Okuma-yazma yok b. Okur yazar
 c. İlkokul mezunu d. Ortaokul mezunu
 e. İlköğretim mezunu f. Lise Mezunu
 g. Üniversite mezunu
4. Balıkçılık dışı mesleğiniz var mı?
 a. Evet (.....) b. Hayır
5. Barınma durumunuz
 a. Kiracı (.....TL) b. Ev Sahibi
6. Sosyal Güvenceniz
 a. Yok b. Var
7. İkinci işiniz
 a. Yok b. Var (.....)
8. Ailenizin başka gelirleri var mı?
 a. Hayır b. Evet ise nedir belirtiniz (.....)
9. Ailenizin toplam nüfusu (kendiniz dahil)
Erkek Kadın
10. Bakmakla yükümlü olduğunuz aile birey sayısı (kendiniz dahil)
Erkek Kadın
11. Ailenizde çalışan kişi sayısı.....
12. Balıkçılık yapan aile birey sayısı (kendiniz dahil).....
13. Aile gelirinize katkıda olma oranınız (Net gelir) (%)
14. Yıllık toplam gelirinizin ne kadarını balıkçılıktan kazanıyorsunuz? (%)
15. Balıkçılık tecrübeniz hakkında bilgi verir misiniz?
 a. 1-5 yıl b. 6-10 yıl
 c. 11-15 yıl d. 16-20 yıl e. 21 yıl ve üzeri
16. Balıkçılığı bırakmayı düşünüyor musunuz?
 a. Hayır b. Evet, ise Neden.....
17. Balıkçılıktan elde ettiğiniz gelirden memnun musunuz?
 a. Hayır b. Evet c. Kısmen
18. Balıkçılığa başlama nedeniniz?
 a. Babama/aileme yardımcı olmak için
 b. Deniz sevgisi
 c. Aile bütçesine katkıda bulunmak için
 d. Zorunlu nedenler
 e. Mesleğim olduğu için

19. Balıkçılık mesleğini yapma şekliniz
 a. Sadece karada ağ tamiri yapmak
 b. Teknede babaya/aileye mutfakta yardımcı olmak ve ağ temizliği yapmak
 c. Tekne ile denize açılıp balık avlamak
 d. Tekne ile denize çıkıp av temizliği yapmak
 e. Hepsi
 f. Diğer (.....)
20. Av sezonu dışında balıkçılıktan farklı bir alanda/işte çalışıyor musunuz?
 a. Evet (.....) b. Hayır
21. Teknede çalışan sayısı (kendiniz dahil) Kişi
22. Teknenizin
 a. Yaşı
 b. Boyu.....
 c. Gücü
23. Teknede çalışan tayfa sayısı Kişi
24. Çalışanlara ödeme şekliniz
 a. Pay (%)...
 b. Yevmiye
 c. Aylık
 d. Diğer (.....)
25. Ne zamandan beri balıkçı ruhsatınız var? Yıl

	Av Döneminde	Av Dönemi dışında
26. Bir yıl içinde denizde çalıştığınız gün sayısı		

27. En çok yakaladığınız üç balık ve üç su ürünleri türü
28. En çok yakalamak istediğiniz üç balık ve üç su ürünleri türü.....
29. En büyük masraf kaleminiz
 a. Akaryakıt
 b. Personel/İşçi giderleri
 c. Yem
 d. Kumanya
 e. Bakım-Onarım
 f. Diğer.....
30. Kullandığınız av aracı
 a. Paragat b. Uzatma ağı c. Trol d. Gırgır
 e. Diğer.....
31. Mesleğin **en güzel** yanı
 a. Deniz ve doğa ile iç içe olmak
 b. Ailemle birlikte çalışmak
 c. Balık tutmak
 d. Kendi kendimin patronu olmak
 e. Birey olarak para kazanmaya imkan tanınması
 f. Güzel bir yanı yok
 g. Diğer

32. Mesleğin **en zor** yanı
- Kötü hava şartları
 - Çalışma koşullarının zorluğu (tuvalet, duş vb.)
 - Sosyal güvencenin olmaması
 - Belirsizlik (balık tutmanın garantisi yok)
 - Rekabet (balıkçı sayısının artması)
 - Balıkçılar arasında saygı, dayanışma yok
 - Zor bir yanı yok
 - Diğer
33. Meslek hastalığınız
- Bel ağrısı veya bel fıtığı
 - Romatizma
 - Kireçlenme
 - Göz bozukluğu
 - Yara izleri ve ellerde tahriş
 - Güneş yanıkları
 - Siyatik
 - Elde ve bilekte sinir sıkışması
 - Boyun fıtığı
 - Deniz tutması
 - Sistit
 - Diğer.....
 - Yok
34. Çocuğunuzun balıkçı olmasını ister misiniz?
- Hayır, ise neden
 - Evet, ise neden.....
35. Mazot masrafını karşılayamadan denizden döndüğünüz oluyor mu?
- Hayır
 - Evet
36. Denize çıktığınız gün ortalama masrafınız (Paragat ve uzatma ağı için ayrı ayrı)
- Paragat:
 - Ağl.....
 - Trol:.....
 - Gırgır.....
 - Diğer.....
37. Denize çıktığınız gün ortalama geliriniz (Paragat ve uzatma ağı için ayrı ayrı)
- Paragat:
 - Ağ.....
 - Trol.....
 - Gırgır.....
 - Diğer.....
38. Balıkçılığın geleceğini nasıl görüyorsunuz?
- Çok iyi
 - İyi
 - Orta
 - Kötü
 - Çok kötü

39. Sizce, Balıkçılığın en önemli sorunu nedir ?		Puanlar (a)				
1.	Balıkçılar arasında saygı ve dayanışmanın olmaması	1	2	3	4	5
2.	Yasa dışı avcılık	1	2	3	4	5
3.	Aşırı avcılık ve balığın azalması	1	2	3	4	5
4.	Av alanlarının azalması	1	2	3	4	5
5.	Balıkçı sayısının artması	1	2	3	4	5
6.	Düşük balık fiyatları	1	2	3	4	5
7.	Barınak problemleri	1	2	3	4	5
8.	Büyük ölçekli balıkçılık	1	2	3	4	5
9.	Kooperatifin etkin olmaması	1	2	3	4	5
10.	Pazarlama sorunları	1	2	3	4	5
11.	Yetersiz devlet desteği	1	2	3	4	5
12.	Tayfa bulma	1	2	3	4	5
13.	Malzeme (av araçları vb.) fiyatlarının yüksek olması	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

40. Balıkçılıkta sizi en çok ne kızdırıyor?		Puanlar (a)				
1.	Balık tutamadan geri dönmek	1	2	3	4	5
2.	Kötü hava şartları	1	2	3	4	5
3.	Denetim eksikliği ve yasa dışı avcılığın engellenememesi	1	2	3	4	5
4.	Yetersiz bilgilendirme ve eğitim	1	2	3	4	5
5.	Devletin destek vermemesi	1	2	3	4	5
6.	Denizin kirletilmesi	1	2	3	4	5
7.	Çalışma şartları	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

41. Av sahaları ile ilgili sorun var mı ?
- a. Hayır
- b. b. Evet, ise Nedir.....
42. Liman hizmetleri ile ilgili sorun var mı ?
- a. Hayır
- b. Evet, ise Nedir.....
43. Diğer balıkçılar ile ilgili sorun var mı ?
- a. Hayır
- b. b. Evet, ise Nedir.....

44. Destek verilse devletten talep edeceğiniz aşağıdaki destekleri 1'den 9'a kadar önem sırasına göre sıralayınız.

(Puanlar: 1. En Önemli 9. En Az Önemli)

- a. Parasal destek.....
- b. Düşük faizli kredi.....
- c. Sosyal güvence.....
- d. İndirimli mazot.....
- e. KDV.....
- f. Av aracı desteği.....
- g. Yasak avcılığın engellenmesi.....
- h. Sirkülerin daha iyi hale getirilmesi ve bu iste balıkçıların da yer alması.....
- i. Teknemin modernize edilmesi.....

45. Destek verilse kooperatif ya da üretici birliğinden nasıl bir destek isterdiniz?		Puanlar (a)				
1.	Balıkçı barınağı (olmayan yerler için barınak yapılması) ve denizin temizlenmesi	1	2	3	4	5
2.	Balıkçı barınağının modernize edilmesi	1	2	3	4	5
3.	Çekek yeri yapılması	1	2	3	4	5
4.	Yasak avcılık için mücadele desteği vermesi	1	2	3	4	5
5.	Destek istemiyorum	1	2	3	4	5
6.	Diğer	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsız 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

46. Kooperatife ortak olma nedenleriniz nelerdir?		Puanlar (a)				
1.	Ürünü iyi fiyata sattığımdan (yüksek kar)	1	2	3	4	5
2.	Pazarlama faaliyeti olduğundan	1	2	3	4	5
3.	Ürün satışı garanti olduğundan (kolay pazarlanabildiğinden, pazarlama hizmetlerinden yararlanma)	1	2	3	4	5
4.	Girdileri düşük fiyattan temin ettiğimden	1	2	3	4	5
5.	Verilen desteklerden yararlanmak için	1	2	3	4	5
6.	Riski az olduğundan (riski azaltmak için)	1	2	3	4	5
7.	Kredi bulmak kolay olduğundan	1	2	3	4	5
8.	Tüketim maddelerini ucuza temin edebildiğimden	1	2	3	4	5
9.	Üretim için teknik destek verdiğinden	1	2	3	4	5
10.	Birlikte hareket ederek ekonomik gücümüzü arttırdığımızdan	1	2	3	4	5
11.	Mevcut kaynakları (Satış ve depolama alanı, işgücü, girdiler) en iyi şekilde kullanma imkanı verdiğinden	1	2	3	4	5
12.	Kooperatifte açık, şeffaf bir yönetim olduğundan	1	2	3	4	5
13.	Eğitim faaliyetlerini desteklediğinden	1	2	3	4	5
14.	Toplumsal sorumluluklara duyarlı olduğundan (Kamuoyu oluşturmak)	1	2	3	4	5
15.	Demokratik (eşit söz hakkı) bir yönetim şekli olduğundan	1	2	3	4	5
16.	Bağımsız bir yapı olduğundan	1	2	3	4	5
17.	Ortak hareket etmemizi sağladığından (Üreticiler arası dayanışma)	1	2	3	4	5
18.	Kalkınmayı sağladığından	1	2	3	4	5
19.	Balıkçılığın devamlılığını sağladığından	1	2	3	4	5
20.	Bölgede etkisi olduğundan	1	2	3	4	5
21.	Çevremde itibar sağladığından	1	2	3	4	5
22.	Yöneticilerin dürüst ve ahlaki değerlere sahip olduğundan	1	2	3	4	5
23.	Birlikten güç doğar düşüncesinden	1	2	3	4	5
24.	Adaletli bir yönetim olduğundan	1	2	3	4	5
25.	Bana fayda sağladığından	1	2	3	4	5
26.	Çok iyi denetim ve kontrol sistemi olduğundan	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

47. Kooperatif ile ilgili bir sorun var mı ?

a. Hayır b. Evet, ise Nedir.....

48. Sahil güvenlik ile ilgili sorun var mı ?

a. Hayır b. Evet, ise Nedir.....

49. Tarım il müdürlüğü ile ilgili sorun var mı ?

a. Hayır b. Evet, ise Nedir.....

50. Aşağıdaki örgütlerden ortak veya üye olduklarınızı belirtir misiniz?

- a. Su Ürünleri Kooperatifi
- b. Üretici Birliği
- c. Tarım Satış Kooperatifi
- d. Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
- e. Tarım Kredi Kooperatifi
- f. Ziraat Odası
- g. Ticaret Odası
- h. Diğer.....

51. Kooperatifiniz ile ilgili aşağıdaki hangi düşüncelere katılırsınız ?		Puanlar (a)				
1.	Gelecekte ortak olmaya devam edeceğim.	1	2	3	4	5
2.	Çevreme tavsiye ediyorum.	1	2	3	4	5
3.	İleride yönetime gireceğim	1	2	3	4	5
4.	Kooperatif başkanı tecrübelidir.	1	2	3	4	5
5.	Kooperatif başkanı eğitilidir, bilgilidir.	1	2	3	4	5
6.	Kooperatif başkanının hitabeti iyidir.	1	2	3	4	5
7.	Kooperatif yönetimi dürüst, güvenilir kişilerden oluşur.	1	2	3	4	5
8.	Kooperatifi başarılı buluyorum.	1	2	3	4	5
9.	Kooperatif aslında daha da başarılı olabilir.	1	2	3	4	5
10.	Kooperatif ortaklar arasında ayrım yapmıyor.	1	2	3	4	5
11.	Kooperatif sayesinde gelir düzeyim yükseldi.	1	2	3	4	5
12.	Kooperatif bana özgüven kazandırdı.	1	2	3	4	5
13.	Kooperatif başkanı başarılıdır.	1	2	3	4	5
14.	Yönetim kurulu başarılı bir şekilde çalışıyor .	1	2	3	4	5
15.	Kooperatif çalışanları işini iyi yapıyor.	1	2	3	4	5
16.	Kooperatif müdürü ve yardımcıları başarılıdır.	1	2	3	4	5
17.	Kooperatif yönetiminin ortakları ile iletişimi iyidir.	1	2	3	4	5
18.	Kooperatifin binaları yeterlidir.	1	2	3	4	5
19.	İstediğim zaman kooperatif yöneticileriyle kolayca görüşebiliyorum.	1	2	3	4	5
20.	Kooperatife güvenirim.	1	2	3	4	5
21.	Bizim ailemizde kooperatif ortaklığı önemlidir.	1	2	3	4	5
22.	Kooperatifte haksız kazanç ve yolsuzluk olmaz.	1	2	3	4	5
23.	Kooperatif genel kurulu düzenli ve zamanında yapılır.	1	2	3	4	5
24.	Genel kurul çalışmasında kavga çıkmaz	1	2	3	4	5
25.	Genel kurul toplantı zamanı ve günü duyurulur.	1	2	3	4	5
26.	Genel kurula katılım yüksek olur.	1	2	3	4	5
27.	Kooperatif faaliyet raporunun anlaşılır ve ayrıntılı bir şekilde sunulur.	1	2	3	4	5
28.	Genel kurulda her konu enine boyuna tartışılır.	1	2	3	4	5
29.	Genel kurulda kararlar demokratik olarak alınır.	1	2	3	4	5
30.	Kooperatifte gerekli kayıtlar (defterler) düzenli olarak tutulur.	1	2	3	4	5
31.	Kooperatif ortağı olmaktan memnunum.	1	2	3	4	5
32.	Kooperatif konusunda tecrübem var.	1	2	3	4	5
33.	Ortak olmaya karar verirken aile üyelerinden etkilendim	1	2	3	4	5
34.	Ortak olmaya karar verirken diğer balıkçılardan etkilendim	1	2	3	4	5
35.	Diğer tarımsal kuruluşlara da üye olacağım (Ziraat Odası, TKK vb.)	1	2	3	4	5

Devamı arka sayfada

36.	Ortaklar kooperatife güven duyarlar.	1	2	3	4	5
37.	Ortak iş yapmayı severim.	1	2	3	4	5
38.	Kooperatife kolayca ortak olunabiliyor	1	2	3	4	5
39.	Kooperatif bölgenin alt yapı çalışmalarına destek oluyor.	1	2	3	4	5
40.	Kooperatif yörenin kalkınmasına katkıda bulunuyor.	1	2	3	4	5
41.	Kooperatif bağımsız yapıdadır.	1	2	3	4	5
42.	Devlet kooperatifi desteklemektedir.	1	2	3	4	5
43.	Kooperatif bölgede balıkçılığı geliştirmektedir.	1	2	3	4	5
44.	Kooperatifin diğer benzer kooperatiflerle iş ve güç birliği vardır.	1	2	3	4	5
45.	Kooperatif ortaklarının gelirini arttırmaktadır.	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

52. Kooperatife hangi yıl ortak oldunuz?
53. Kooperatif yönetiminde hiç görev aldı mı ?
a. Hayır b. Evet
54. Kooperatif genel kuruluna katıldınız mı?
a. Hayır b. Evet c. Bazen
55. Geçen yıl kooperatifin genel kuruluna katıldınız mı?
a. Hayır b. Evet
56. Kooperatifin başarılı olduğuna inanıyor musunuz?
a. Hayır, ise nedenini belirtiniz.....
b. Evet, ise nedenini belirtiniz.....
57. Fırsat verilmesi durumunda (yönetimde yer alması durumunda) kooperatife daha fazla yardımcı olabileceğinize inanıyor musunuz?
a. Hayır, ise nedenini belirtiniz
b. Evet, ise nedenini belirtiniz
c. İstemiyorum, ise nedenini belirtiniz
58. Kooperatifi nasıl değerlendirirsiniz?
a. Başarılı
b. Başarısız
c. Kısmen başarılı
59. Kooperatifin size bakışını nasıl değerlendirirsiniz?
a. İlgili
b. b. Yok sayma
60. Ürünlerinizi hangisi aracılığıyla pazarlıyorsunuz?
a. Kooperatif
b. Hal
c. Pazar
d. Lokanta
e. Kabzımal
f. Tekne
g. Komisyoncu
h. Otel
f. Diğer.....

61. Pazarlamada en çok karşılaştığınız sorun nedir?
- Fiyatların düşük olması
 - Talep yetersizliği
 - Depolama olanaklarının yetersizliği
 - Kooperatifte pazarlama yok
 - Pazarlamada sorun yok
 - Mezatin tam olarak yapılmaması
 - Hal olmayış
 - Nakliye
 - Buzlama soğuk hava deposu yok
62. Ürün fiyatından memnun musunuz?
- Çok memnunum
 - Memnunum
 - Kısmen memnunum
 - Memnun değilim
 - Hiç memnun değilim
63. Memnun değilseniz nedenleri nelerdir?
- Para geç ödeniyor
 - Kesilen komisyon fazla
 - Fiyatlar istikrarlı değil
 - Nakit ödenmiyor
 - Diğer (.....)
64. Ürünler sadece pazarlanma yerine kooperatif tarafından işlense katkısı en çok nasıl olur?
- Ürün fiyatı artar
 - Yılsonunda kar dağıtılır
 - İş imkanı doğar
 - Sanayi sektöründe balıkçılar söz sahibi olur
 - Diğer (.....)
65. Kooperatif Sizce Nasıl Bir Örgüttür?
- Ortakların/üyelerin kurduğu ve yönetimde söz sahibi olduğu ve ortak menfaatlerini gözetten bir kuruluştur.
 - Devletin kurduğu, denetlediği ve yönetimine müdahale ettiği kuruluştur.
 - Ortaklarca kurulan, devletçe yönetilen kuruluştur.
 - Ortakların sermayesine göre kârdan pay aldıkları ve yönetimde söz sahibi oldukları kuruluştur.
 - Diğer (.....)
66. Ortak/ üye olurken tarımsal üretici örgütünün ana sözleşmesini okudunuz mu?
- Evet
 - Hayır
67. Kooperatifçilik eğitimi aldınız mı?
- Evet, ise nasıl bir eğitim aldığınızı belirtiniz.....
 - Hayır
68. Diğer kooperatifleri ziyaret ettiniz mi?
- Evet
 - Hayır
69. “EVET” ise, a. Yurt içi b. Yurt dışı
70. Yönetimdeki göreviniz hangisidir?
- Yönetim Kurulu Başkanı
 - Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
 - Yönetim Kurulu Üyesi
 - Yönetim Kurulunda değilim.

71. Ortak/üye olmaktan memnun musunuz?
- Çok memnunum
 - Memnunum
 - Kısmen memnunum
 - Memnun değilim
 - Hiç memnun değilim, neden.....
72. Kooperatif 'deki göreviniz.(.....)
73. Kooperatif 'deki deneyim süreniz. (.....Yıl)
74. Kooperatif size en çok hangi alanlarda yarar sağladı ?
- Kredi sağlama konusunda
 - Mesleki ve teknik bilgi alarak daha verimli bir üretim yapma konusunda
 - Tarımsal girdileri daha ucuza temin etme konusunda
 - Ürünlerini daha kolay pazarlama konusunda
 - ÖTV'siz mazot konusunda
 - Bürokratik engellerin ortadan kaldırılması konusunda
 - Hiçbiri
75. Genel kurullara katılım durumunuz?
- Katılıyorum
 - Çoğuna Katılıyorum
 - Bazen katılıyorum
 - Çok azına katılıyorum
 - Hiç katılmıyorum
76. Genel Kurula katılım nedenleriniz hangileridir?
- Yapılan çalışmalar öğrenmek
 - Yönetim veya Denetim Kurullarında görev almak
 - Katılmak önemli olduğu için
 - Yönetim kurulu çalışmalarını ibra etmek için
77. Genel Kurulda fikrinizi beyan ediyor musunuz?
- Evet
 - Hayır, ise neden.....
78. Sizce Kooperatiflerin en önemli sorunu hangisidir?
- Mevzuat, ise nedenini belirtiniz.....
 - Üst örgütlenme, ise nedenini belirtiniz
 - Finansman, ise nedenini belirtiniz
 - Yönetim sorunları, ise nedenini belirtiniz
 - Denetim, ise nedenini belirtiniz
 - Eğitim, ise nedenini belirtiniz
79. Kooperatifçilik, Tarımsal Örgütlenme vb. konularda herhangi bir yayın okuyor musunuz?
- Evet
 - Hayır
80. "HAYIR" ise nedenini belirtiniz?
81. Son 3 yılda Kooperatif aidat, elektrik, su vb. ücretlerini ödediniz mi?
- Evet
 - Hayır ise neden (.....)
82. Ortakların/üyelerin yapılan çalışmalarla ilgilenme durumu nasıldır?
- Hepsi ilgileniyor
 - Bir kısmı ilgileniyor
 - Fikrim yok
 - Sadece birkaç kişi ilgileniyor
 - Hiçbiri ilgilenmiyor

83. Yöneticilerinin çalışmalarından memnun musunuz?
- Çok memnunum
 - Memnunum
 - Kısmen memnunum
 - Memnun değilim
 - Hiç memnun değilim ise, nedenini belirtiniz.....
84. Memnun değilseniz bunun nedeni nedir?
- Faaliyetler hakkında yeterince bilgi alamıyorum.
 - Denetim kurulunun tam olarak denetlediğini düşünmüyorum
 - Yöneticilerinin keyfi davranışlarda bulunduğunu düşünüyorum
 - İstediğim faydayı elde edemiyorum
 - Diğer (.....)

85. Kooperatif ilkelerine göre kooperatifinizi nasıl değerlendirirsiniz?		Puanlar (a)				
1.	Gönüllü ve herkese açık ortaklık	1	2	3	4	5
2.	Ortaklar tarafından gerçekleştirilen demokratik yönetim	1	2	3	4	5
3.	Ortakların ekonomik katılımı	1	2	3	4	5
4.	Özerklik ve bağımsızlık	1	2	3	4	5
5.	Eğitim, öğretim ve bilgilendirme	1	2	3	4	5
6.	Kooperatifler arası iş birliği	1	2	3	4	5
7.	Topluma karşı sorumlu olma	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

86. Kooperatifiniz Sizce Başarılı mı?
- Evet, ise neden.....
 - Hayır
87. "HAYIR" ise, Sizce Sebebi Nedir?
-
 -

88. Kooperatifin başarılı olmasının belirtileri nelerdir?		Puanlar (a)				
1.	Ortaklar ve kooperatif yöneticileri arasında birlik, beraberlik olması	1	2	3	4	5
2.	Planlı ve bilinçli çalışılması	1	2	3	4	5
3.	Pazarlamanın iyi yapılması	1	2	3	4	5
4.	Ürün işleniyor olması	1	2	3	4	5
5.	Yönetim kadrosunun güçlü ve iyi olması	1	2	3	4	5
6.	Kooperatifin borcunun olmaması	1	2	3	4	5
7.	Şirket ve tüccarların çiftçileri dolandıramaması	1	2	3	4	5
8.	Organizasyon iyi olması	1	2	3	4	5
9.	Dürüst çalışılması	1	2	3	4	5
10.	Yapılan faaliyetlerin geri dönüşü	1	2	3	4	5
11.	Ortakların ödemelerinde düzenli olması	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

89. Kooperatifleri sizce kim denetlemelidir?
- Sadece devlet denetlemelidir. Nedenini belirtiniz
 - Sadece denetim kurulu denetlemelidir. Nedenini belirtiniz
 - Sadece üst örgütler denetlemelidir. Nedenini belirtiniz
 - Sadece bağımsız kuruluşlar denetlemelidir. Nedenini belirtiniz
 - İç denetimi kendi organları, dış denetimi devlet yapmalıdır. Nedenini belirtiniz
90. Devlet, üretici örgüt yönetimlerine ne oranda müdahalede bulunmalıdır?
- Devlet yönetime hiçbir müdahalede bulunmamalıdır
 - Devlet teşvikler sağlamalı fakat yönetimlerine karışmamalıdır
 - Devlet yönetime gerektiğinde müdahalede bulunmalıdır
 - Devletin birer kurumu olmalıdırlar
91. Kooperatifiniz Ortaklarına/Üyelerine Girdi Temininde Bulunuyor mu?
- Evet
 - Hayır
92. Kooperatifinizden Girdi Temini konusunda **siz** destek aldınız mı ?
- Evet
 - Hayır
93. Kooperatifiniz Son Beş Yılda Tarımsal Kredi Dağıttı mı?
- Evet
 - Hayır
94. “EVET” ise siz Tarımsal Krediden yararlandınız mı ?
- Evet
 - Hayır
- b. “EVET” ise, Aynı..... (Kg / Adet)
95. Kooperatif hiç risturn (kar payı) dağıttı mı ?
- Evet
 - Hayır
96. “EVET” ise, son 5 yılda ne kadar dağıttı ? Risturn miktarı..... (TL)

97. Türkiye’ de başarılı kooperatifçilik için aşağıdakilerden hangilerini önerirsiniz?		Puanlar (a)				
1.	Ortakların bilinçlendirilmesi gerekir	1	2	3	4	5
2.	Devlet desteği olmalı	1	2	3	4	5
3.	Birlik ve beraberlik	1	2	3	4	5
4.	Ortakların kooperatifi benimsemesi ve sahip çıkması gerekmektedir	1	2	3	4	5
5.	Ortaklar yani üreticileri bilinçlendirmeli	1	2	3	4	5
6.	Özel sektöre göre rekabet şansının yükseltilmesi	1	2	3	4	5
7.	Denetim sağlıklı yapılmalı	1	2	3	4	5
8.	Kooperatif kapasiteleri büyük tutulmalı	1	2	3	4	5
9.	Kooperatiflerin kuruluş amaçları doğrultusunda hareket etmeli	1	2	3	4	5
10.	Bürokrasi azaltılmalı ve üst birlikler sorunu çözülmeli	1	2	3	4	5
11.	Kooperatiflerin birleşmesi sağlanmalı	1	2	3	4	5
12.	Yönetim kadrosunun güçlü bir organizasyon yapısına sahip olması	1	2	3	4	5
13.	Genç balıkçılar kooperatif ortaklığına özendirilmeli	1	2	3	4	5
14.	Risturn devamlı verilmeli	1	2	3	4	5
15.	Projeler gerçekleştirilebilmeli ve yeni projeler oluşturulmalı	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

EK – 2: Su Ürünleri Üretici Birliği Ortakları İçin Anket Formu

Anket No:

İlçe:

İşletme Adı:

Tarih:

1. Yaşınız
2. Medeni Haliniz a. Evli b. Bekar c. Dul
3. Eğitim durumunuz ?
 a. Okuma-yazma yok b. Okur yazar
 c. İlkokul mezunu d. Ortaokul mezunu
 e. İlköğretim mezunu f. Lise Mezunu
 g. Üniversite mezunu
4. Balıkçılık dışı mesleğiniz var mı?
 a. Evet (.....) b. Hayır
5. Barınma durumunuz
 a. Kiracı (.....TL) b. Ev Sahibi
6. Sosyal Güvenceniz
 a. Yok b. Var
7. İkinci işiniz
 a. Yok b. Var (.....)
8. Ailenizin başka gelirleri var mı?
 a. Hayır b. Evet (.....)
9. Ailenizin toplam nüfusu (kendiniz dahil)
Erkek Kadın
10. Bakmakla yükümlü olduğunuz aile birey sayısı (kendiniz dahil)
Erkek Kadın
11. Ailenizde çalışan kişi sayısı.....
12. Balıkçılık yapan aile birey sayısı (kendiniz dahil).....
13. Aile gelirinize katkıda olma oranınız (Net gelir) (%)
14. Yıllık toplam gelirinizin ne kadarını balıkçılıktan kazanıyorsunuz? (%)
15. Balıkçılık tecrübeniz hakkında bilgi verir misiniz?
 a. 1–5 yıl b. 6–10 yıl c. 11–15 yıl d. 16–20 yıl e. 21 yıl ve üzeri
16. Balıkçılığı bırakmayı düşünüyor musunuz?
 a. Hayır b. Evet, ise Neden.....
17. Balıkçılıktan elde ettiğiniz gelirden memnun musunuz?
 a. Hayır b. Evet c. Kısmen
18. Balıkçılığa başlama nedeniniz?
 a. Babama/aileme yardımcı olmak için
 b. Deniz/Doğa sevgisi
 c. Aile bütçesine katkıda bulunmak için
 d. Zorunlu nedenler
 e. Mesleğim olduğu için
19. Balıkçılıktan farklı bir alanda/işte çalışıyor musunuz
 a. Evet (.....) b. Hayır
20. İşletmede çalışan sayısı (Kendiniz dahil).....
21. İşletmenizin a. Kuruluş yılı b. Kapasitesi.....

22. İşletmede çalışan işçi sayısı.....
23. Çalışanlara ödeme şekliniz
a. Pay (%)..... b. Yevmiye c. Aylık d. Diğer
24. Ne zamandan beri ruhsatınız var ?.....
25. Bir yıl içinde çalıştığınız gün sayısı ?
26. Günün kaç saatini balıkçılıkla geçiriyorsunuz ?
27. Yetiştiriciliğini yapmakta olduğunuz balık veya su ürünleri türleri hangileridir?
.....
28. En çok yetiştiriciliğini yapmak istediğiniz üç balık türü veya üç su ürünleri türü
.....
29. En büyük masraf kaleminiz
a. Yakıt – Elektrik – Su b. Yem
c. Personel/işçi giderleri d. Bakım-Onarım
f. Yavru balık g. İlaçlar, bayıltıcı solüsyonlar vb.
h. Sandık, buz, kasa vb. ı. Diğer.....
30. Mesleğin **en güzel** yanı
a. Doğa ile iç içe olmak
b. Ailemle birlikte çalışmak
c. Kendi kendimin patronu olmak
d. Birey olarak para kazanmaya imkan tanınması
e. Güzel bir yanı yok
f. Diğer
31. Mesleğin **en zor** yanı
a. Kötü hava şartları
b. Çalışma koşullarının zorluğu (tuvalet, duş vb.)
c. Sosyal güvencenin olmaması
d. Belirsizlik
e. Rekabet (balıkçı sayısının artması)
f. Balıkçılar arasında saygı, dayanışma yok
g. Zor bir yanı yok
h. Diğer
32. Meslek hastalığınız
a. Bel ağrısı veya bel fıtığı b. Romatizma c. Kireçlenme
d. Göz bozukluğu e. Yara izleri ve ellerde tahriş
g. Siyatik h. Elde ve bilekte sinir sıkışması
ı. Boyun fıtığı j. Sistit
k. Diğer..... l. Yok
33. Çocuğunuzun balıkçı olmasını ister misiniz?
a. Hayır, ise neden
b. Evet, ise neden.....
34. İşletmenizin günlük ortalama masrafı ne kadardır? TL
35. İşletmenizin günlük ortalama kazancı ne kadardır? TL
36. Balıkçılığın geleceğini nasıl görüyorsunuz?
a. İyi
b. Çok iyi
c. Orta
d. Kötü
e. Çok kötü

37. Sizce, Balıkçılığın en önemli sorunu nedir ?		Puanlar (a)				
1.	Balıkçılar arasında saygı ve dayanışmanın olmaması	1	2	3	4	5
2.	Balıkçı sayısının artması	1	2	3	4	5
3.	Düşük balık fiyatları	1	2	3	4	5
4.	Büyük ölçekli balıkçılık	1	2	3	4	5
5.	Üretici örgütlenmelerinin etkin olmaması	1	2	3	4	5
6.	Pazarlama sorunları	1	2	3	4	5
7.	Yetersiz devlet desteği	1	2	3	4	5
8.	İşçi bulma	1	2	3	4	5
9.	Malzeme (havuz yapımı, üretim araçları vb.) fiyatlarının yüksek olması	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

38. Balıkçılıkta sizi en çok ne kızdırıyor ?		Puanlar (a)				
1.	Balık hastalıkları	1	2	3	4	5
2.	Kötü hava şartları	1	2	3	4	5
3.	Denetim eksikliği	1	2	3	4	5
4.	Yetersiz bilgilendirme ve eğitim	1	2	3	4	5
5.	Devletin destek vermemesi	1	2	3	4	5
6.	Suların kirletilmesi	1	2	3	4	5
7.	Çalışma şartları	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

39. Yetiştiricilik sahaları ile ilgili sorun var mı ?

a. Hayır b. Evet, ise Nedir.....

40. Bakanlık hizmetleri ile ilgili sorun var mı ?

a. Hayır b. Evet, ise Nedir.....

41. Diğer balıkçılar ile ilgili sorun var mı ?

a. Hayır b. Evet, ise Nedir.....

42. Destek verilse devletten talep edeceğiniz aşağıdaki destekleri 1'den 9'a kadar önem sırasına göre sıralayınız.

(Puanlar: 1. En Önemli 9. En Az Önemli)

- Parasal destek.....
- Düşük faizli kredi.....
- Sosyal güvence.....
- İndirimli yakıt-elektrik-su.....
- KDV.....
- Malzeme desteği.....
- Yem desteği.....
- İşletmenin modernize edilmesi.....

43. Üretici Birliğine üye olma nedenleriniz nelerdir?		Puanlar (a)				
1.	Piyasa araştırması yaptırıldığından	1	2	3	4	5
2.	Birliğin pazar bulmasından	1	2	3	4	5
3.	Ürünü iyi fiyata sattığımdan (yüksek kar)	1	2	3	4	5
4.	Ürün satışı garanti olduğundan (kolay pazarlanabildiğinden, pazarlama hizmetlerinden yararlanma)	1	2	3	4	5
5.	Verilen desteklerden (hibelerden) yararlanmak için	1	2	3	4	5
6.	Kredi bulmak kolay olduğundan	1	2	3	4	5
7.	Üretim için teknik destek verdiğinden	1	2	3	4	5
8.	Hasat, depolama ve paketleme konularında teknik destek verdiğinden	1	2	3	4	5
9.	İç pazara ve ihracata uygun çeşitlerin üretilmesini sağladığından	1	2	3	4	5
10.	Mevcut kaynakları (Satış ve depolama alanı, işgücü, girdiler) en iyi şekilde kullanma imkanı verdiğinden	1	2	3	4	5
11.	Açık, şeffaf bir yönetime sahip olduğundan	1	2	3	4	5
12.	Birlikte hareket ederek ekonomik gücümüzü arttırdığımızdan	1	2	3	4	5
13.	Eğitim ve danışmanlık hizmetleri verdiğinden	1	2	3	4	5
14.	Üretimi izlediği, kayıt tuttuğu ve belge düzenlediğinden	1	2	3	4	5
15.	Tanıtım faaliyetleri olduğundan	1	2	3	4	5
16.	Sözleşmeli üretim faaliyetlerini düzenlediğinden	1	2	3	4	5
17.	Toplumsal sorumluluklara duyarlı olduğundan (Kamuoyu oluşturmak)	1	2	3	4	5
18.	Demokratik (eşit söz hakkı) bir yönetim şekli olduğundan	1	2	3	4	5
19.	Bağımsız bir yapı olduğundan	1	2	3	4	5
20.	Ortak hareket etmemizi sağladığından (Üreticiler arası dayanışma)	1	2	3	4	5
21.	Kalkınmayı sağladığından	1	2	3	4	5
22.	Balıkçılığın devamlılığını sağladığından	1	2	3	4	5
23.	Bölgede etkisi olduğundan	1	2	3	4	5
24.	Çevremde itibar sağladığından	1	2	3	4	5
25.	Yöneticilerin dürüst ve ahlaki değerlere sahip olduğundan	1	2	3	4	5
26.	Birlikten güç doğar düşüncesinden	1	2	3	4	5
27.	Adaletli bir yönetim olduğundan	1	2	3	4	5
28.	Bana fayda sağladığından	1	2	3	4	5
29.	Çok iyi denetim ve kontrol sistemi olduğundan	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

44. Üretici birliği ile ilgili bir sorun var mı?

a. Hayır b. Evet, ise nedir.....

45. Aşağıdaki örgütlerden üye veya ortak olduklarınızı belirtir misiniz?
 a. Su Ürünleri Kooperatifi b. Üretici Birliği c. Tarım Satış Kooperatifi
 d. Tarımsal Kalkınma Kooperatifi e. Tarım Kredi Kooperatifi f. Ziraat Odası
 e. Ticaret Odası g. Diğer

46. Üretici Birliğiniz ile ilgili aşağıdaki hangi düşüncelere katılırsınız?		Puanlar (a)				
1.	Gelecekte üye olmaya devam edeceğim	1	2	3	4	5
2.	Çevreme tavsiye ediyorum	1	2	3	4	5
3.	İleride yönetime gireceğim	1	2	3	4	5
4.	Üretici Birliği başkanı tecrübelidir	1	2	3	4	5
5.	Üretici Birliği başkanı eğitilidir, bilgilidir.	1	2	3	4	5
6.	Üretici Birliği başkanının hitabeti iyidir	1	2	3	4	5
7.	Üretici Birliği yönetimi dürüst, güvenilir kişilerden oluşur.	1	2	3	4	5
8.	Üretici Birliğini başarılı buluyorum	1	2	3	4	5
9.	Üretici Birliği aslında daha da başarılı olabilir.	1	2	3	4	5
10.	Üretici Birliği ortakları arasında ayrım yapmıyor.	1	2	3	4	5
11.	Üretici Birliği sayesinde gelir düzeyim yükseldi.	1	2	3	4	5
12.	Üretici Birliği bana özgüven kazandırdı	1	2	3	4	5
13.	Üretici Birliği başkanı başarılıdır.	1	2	3	4	5
14.	Yönetim kurulu başarılı bir şekilde çalışıyor	1	2	3	4	5
15.	Üretici Birliği çalışanları işini iyi yapıyor.	1	2	3	4	5
16.	Üretici Birliği başkanı ve yardımcıları başarılıdır	1	2	3	4	5
17.	Üretici Birliği yönetiminin ortakları ile iletişimi iyidir.	1	2	3	4	5
18.	Üretici Birliğinin binaları yeterlidir.	1	2	3	4	5
19.	İstediğim zaman Üretici Birliği yöneticileriyle kolayca görüşebiliyorum.	1	2	3	4	5
20.	Üretici Birliğine güvenirim.	1	2	3	4	5
21.	Bizim ailemizde Üretici Birliği üyeliği önemlidir.	1	2	3	4	5
22.	Üretici Birliğinde haksız kazanç ve yolsuzluk olmaz.	1	2	3	4	5
23.	Üretici Birliği genel kurulu düzenli ve zamanında yapılır.	1	2	3	4	5
24.	Genel kurul çalışmasında kavgaya çıkmaz	1	2	3	4	5
25.	Genel kurul toplantı zamanı ve günü duyurulur.	1	2	3	4	5
26.	Genel kurula katılım yüksek olur.	1	2	3	4	5
27.	Üretici Birliği faaliyet raporunun anlaşılır ve ayrıntılı bir şekilde sunulur.	1	2	3	4	5
28.	Genel kurulda her konunun enine boyuna tartışılır.	1	2	3	4	5
29.	Genel kurulda kararlar demokratik olarak alınır.	1	2	3	4	5
30.	Üretici Birliğinde gerekli kayıtlar (defterler) düzenli olarak tutulur.	1	2	3	4	5
31.	Üretici Birliği üyesi olmaktan memnunum.	1	2	3	4	5
32.	Kooperatif konusunda tecrübem var.	1	2	3	4	5

Devamı Arka Sayfada

33.	Ortak olmaya karar verirken aile üyelerinden etkilendim	1	2	3	4	5
34.	Ortak olmaya karar verirken diğer balıkçılardan etkilendim	1	2	3	4	5
35.	Diğer tarımsal kuruluşlara da üye olacağım(Ziraat Odası, Su Ürünleri Kooperatifi vs)	1	2	3	4	5
36.	Ortaklar Üretici Birliğine güven duyarlar.	1	2	3	4	5
37.	Ortak iş yapmayı severim.	1	2	3	4	5
38.	Üretici Birliğine kolayca ortak olunabiliyor	1	2	3	4	5
39.	Üretici Birliği bölgenin alt yapı çalışmalarına destek oluyor.	1	2	3	4	5
40.	Üretici Birliği yörenin kalkınmasına katkıda bulunuyor.	1	2	3	4	5
41.	Üretici Birliği bağımsız yapıdadır.	1	2	3	4	5
42.	Devlet Üretici Birliğini desteklemektedir.	1	2	3	4	5
43.	Üretici Birliği bölgede balıkçılığı geliştirmektedir.	1	2	3	4	5
44.	Üretici Birliğinin diğer benzer üretici örgütleri ile iş ve güç birliği vardır.	1	2	3	4	5
45.	Üretici Birliği ortaklarının gelirini arttırmaktadır.	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

47. Destek verilse **üretici birliğinden ya da kooperatif** nasıl bir destek isterdiniz?

.....

48. Üretici Birliğine hangi yıl ortak oldunuz?

49. Üretici Birliği yönetiminde hiç görev aldı mı ?

a. Hayır b. Evet

50. Üretici Birliği genel kuruluna katıldınız mı?

a. Hayır b. Evet c. Bazen

51. Geçen yıl Üretici Birliğinin genel kuruluna katıldınız mı?

a. Hayır b. Evet

52. Üretici Birliğinin başarılı olduğuna inanıyor musunuz?

a. Hayır, ise Nedenini belirtiniz.....

b. Evet, ise Nedenini belirtiniz.....

53. Fırsat verilmesi durumunda (yönetimde yer alması durumunda) Üretici Birliğine daha fazla yardımcı olabileceğinize inanıyor musunuz?

a. Hayır, ise Nedenini belirtiniz.....

b. Evet, ise Nedenini belirtiniz.....

c. İstemiyorum, ise Nedenini belirtiniz.....

54. Üretici Birliğini nasıl değerlendirirsiniz?

a. Başarılı

b. Başarısız

c. Kısmen başarılı

55. Üretici Birliğinin size bakışını nasıl değerlendirirsiniz?

a. İlgili

b. Yok sayma

56. Ürünlerinizi aşağıdakilerden hangisi aracılığıyla pazarlıyorsunuz?
- Üretici Birliği
 - Hal
 - Pazar
 - Lokanta
 - Kabzımal
 - Komisyoncu
 - Otel
 - Lokanta
 - Diğer.....
57. Pazarlamada en çok karşılaştığınız sorun nedir?
- Fiyatların düşük olması
 - Talep yetersizliği
 - Depolama olanaklarının yetersizliği
 - Üretici Birliğinde pazarlama faaliyeti yok
 - Pazarlamada sorun yok
 - Mezatın tam olarak yapılmaması
 - Hal olmayışı
 - Nakliye
 - Buzlama ve soğuk hava deposu yok
58. Ürün fiyatından memnun musunuz?
- Çok memnunum
 - Memnunum
 - Kısmen memnunum
 - Memnun değilim
 - Hiç memnun değilim
59. Memnun değilseniz nedenleri nelerdir?
- Para geç ödeniyor
 - Kesilen komisyon fazla
 - Fiyatlar istikrarlı değil
 - Nakit ödenmiyor
 - Diğer (.....)
60. Ürünler sadece pazarlama yerine Üretici Birliği tarafından işlense katkısı en çok nasıl olur?
- Ürün fiyatı artar
 - Yılsonunda kar dağıtılır
 - İş imkanı doğar
 - Sanayi sektöründe balıkçılar söz sahibi olur
 - Diğer (.....)
61. Üretici Birliği Sizce Nasıl Bir Örgüttür?
- Ortakların/üyelerin kurduğu ve yönetimde söz sahibi olduğu ve ortak menfaatlerini gözetten bir kuruluştur
 - Devletin kurduğu, denetlediği ve yönetimine müdahale ettiği kuruluş
 - Ortaklarca kurulan, devletçe yönetilen kuruluş
 - Ortakların sermayesine göre kârdan pay aldıkları ve yönetimde söz sahibi oldukları kuruluş
 - Diğer (.....)
62. Üretici Birliği veya Kooperatifçilik hakkında eğitim aldınız mı?
- Evet, ise nasıl.....
 - Hayır

63. Diğer Üretici Birliklerini ziyaret ettiniz mi?
 a. Evet b. Hayır
64. “EVET” ise,
 a. Yurt içi b. Yurt dışı
65. Yönetimdeki göreviniz hangisidir?
 a. Yönetim Kurulu Başkanı
 b. Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
 c. Yönetim Kurulu Üyesi
 d. Yönetim Kurulunda Değilim.
66. Ortak/üye olmaktan memnun musunuz?
 a. Çok memnunum
 b. Memnunum
 c. Kısmen memnunum
 d. Memnun değilim
 e. Hiç memnun değilim, neden.....
67. Üretici Birliğindeki göreviniz.(.....)
68. Üretici Birliğindeki deneyim süreniz. (.....)
69. Üretici Birliği size en çok hangi alanlarda yarar sağladı ?
 a. Kredi sağlama konusunda
 b. Mesleki ve teknik bilgi alarak daha verimli bir üretim yapma konusunda
 c. Hibeler konusunda
 d. Üretim, hasat ve depolama teknikleri konularında
 e. Ürünlerini daha kolay pazarlama konusunda
 f. Sözleşmeli üretim faaliyetleri konusunda
 g. Eğitim ve danışmanlık konusunda
 h. Bürokratik engellerin ortadan kaldırılması konusunda
 i. Hiçbiri
70. Genel kurullara katılım durumunuz?
 a. Katılıyorum
 b. Çoğuna Katılıyorum
 c. Bazen katılıyorum
 d. Çok azına katılıyorum
 e. Hiç katılmıyorum
71. Genel Kurula katılım nedenleriniz hangileridir?
 a. Yapılan çalışmaları öğrenmek
 b. Yönetim veya Denetim Kurullarında görev almak
 c. Katılmak önemli olduğu için
 d. Yönetim kurulu çalışmalarını ibra etmek için
72. Genel Kurulda fikrinizi beyan ediyor musunuz?
 a. Evet
 b. Hayır, ise neden.....
73. Sizce Üretici Birliğinin en önemli sorunu hangisidir?
 a. Mevzuat, ise nedenini belirtiniz.....
 b. Üst örgütlenme, ise nedenini belirtiniz.....
 c. Finansman, ise nedenini belirtiniz.....
 d. Yönetim sorunları, ise nedenini belirtiniz.....
 e. Denetim, ise nedenini belirtiniz.....
 f. Eğitim, ise nedenini belirtiniz.....

74. Üretici Birliği, Kooperatifçilik, Tarımsal Örgütlenme vb. konularda herhangi bir yayın okuyor musunuz?
a. Evet b. Hayır
75. "HAYIR" ise Neden?
76. Son 3 yılda Üretici Birliği aidat, elektrik, su vb. ücretlerini ödediniz mi?
a. Evet b. Hayır (.....)
77. Ortakların/üyelerin yapılan çalışmalarla ilgilenme durumu nasıldır?
a. Hepsi ilgileniyor
b. Bir kısmı ilgileniyor
c. Fikrim yok
d. Sadece birkaç kişi ilgileniyor
e. Hiçbiri ilgilenmiyor
78. Yöneticilerinin çalışmalarından memnun musunuz?
a. Çok memnunum b. Memnunum c. Kısmen memnunum
d. Memnun değilim e. Hiç memnun değilim ise, nedenini belirtiniz.....
79. Memnun değilseniz bunun nedeni nedir?
a. Faaliyetler hakkında yeterince bilgi alamıyorum.
b. Denetim kurulunun tam olarak denetlediğini düşünmüyorum Yöneticilerinin keyfi davranışlarda bulunduğunu düşünüyorum
c. İstedğim faydayı elde edemiyorum
d. Diğer (.....)
80. Üretici Birliği Sizce Başarılı mı?
a. Evet, ise neden.....
b. Hayır
81. "HAYIR" ise, Sizce Sebebi Nedir?
a.
b.

82. Üretici Birliğinin başarılı olmasının belirtileri nelerdir?		Puanlar (a)				
1.	Ortaklar ve birlik yöneticileri arasında birlik, beraberlik olması	1	2	3	4	5
2.	Planlı ve bilinçli çalışılması	1	2	3	4	5
3.	Pazarlamanın iyi yapılması	1	2	3	4	5
4.	Ürünün işleniyor olması	1	2	3	4	5
5.	Ürünün buklanması ve soğuk depolanıyor olması	1	2	3	4	5
6.	Yönetim kadrosunun güçlü ve iyi olması	1	2	3	4	5
7.	Üretici Birliğinin borcunun olmaması	1	2	3	4	5
8.	Şirket ve tüccarların çiftçileri dolandıramaması	1	2	3	4	5
9.	Organizasyon iyi olması	1	2	3	4	5
10.	Dürüst çalışılması	1	2	3	4	5
11.	Yapılan faaliyetlerin geri dönüşü	1	2	3	4	5
12.	Ortakların ödemelerinde düzenli olması	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

83. Üretici Birliklerini sizce kim denetlemelidir?
- Sadece devlet denetlemelidir. Neden.....
 - Sadece denetim kurulu denetlemelidir. Neden.....
 - Sadece üst örgütler denetlemelidir. Neden.....
 - Sadece bağımsız kuruluşlar denetlemelidir. Neden.....
 - İç denetimi kendi organları, dış denetimi devlet yapmalıdır. Neden.....
84. Devlet, üretici birlik yönetimlerine ne oranda müdahalede bulunmalıdır?
- Devlet yönetime hiçbir müdahalede bulunmamalıdır
 - Devlet teşvikler sağlamalı fakat yönetimlerine karışmamalıdır
 - Devlet yönetimine gerektiğinde müdahalede bulunmalıdır
 - Devletin birer kurumu olmalıdırlar
85. Üretici Birliğiniz Ortaklarına/Üyelerine Girdi Temininde Bulunuyor mu?
- Evet
 - Hayır
86. Üretici Birliğinizden Girdi Temini konusunda destek aldınız mı ?
- Evet
 - Hayır
87. Üretici Birliğiniz Son Beş Yılda Tarımsal Kredi Dağıttı mı?
- Evet
 - Hayır
88. “EVET” ise siz Tarımsal Krediden yararlandınız mı ?
- Evet
 - Hayır
89. “EVET” ise,
- Aynı..... (Kg / Adet)
 - Nakdi..... (TL)
 - Ortalama Kredi Faiz Oranı..... (%)
90. Hiç Hibelerden faydalandınız mı?
- Evet
 - Hayır
91. “EVET” ise, son beş yılda ne kadar destek aldınız ?
- Hibe / Destek Miktarı (TL)

92. Türkiye’ de başarılı Üretici Birliği olmak için aşağıdakilerden hangilerini önerirsiniz?		Puanlar (a)				
1.	Ortakların bilinçlendirilmesi gerekir	1	2	3	4	5
2.	Devlet desteği olmalı	1	2	3	4	5
3.	Birlik ve beraberlik	1	2	3	4	5
4.	Ortakların Üretici Birliğini benimsemesi ve sahip çıkması gerekmektedir	1	2	3	4	5
5.	Ortaklar yani üreticileri bilinçlendirmeli	1	2	3	4	5
6.	Özel sektöre göre rekabet şansının yükseltilmesi	1	2	3	4	5
7.	Denetim sağlıklı yapılmalı	1	2	3	4	5
8.	Üretici Birliği kapasiteleri büyük tutulmalı	1	2	3	4	5
9.	Üretici Birliğinin kuruluş amaçları doğrultusunda hareket etmeli	1	2	3	4	5
10.	Bürokrasi azaltılmalı ve üst birlikler sorunu çözülmeli	1	2	3	4	5
11.	Üretici Birliklerinin birleşmesi sağlanmalı	1	2	3	4	5
12.	Yönetim kadrosunun güçlü bir organizasyon yapısına sahip olması	1	2	3	4	5
13.	Genç yetiştiriciler Üretici Birliği ortaklığına özendirilmeli	1	2	3	4	5
14.	Hibe devamlı verilmeli	1	2	3	4	5
15.	Projeler gerçekleştirilebilmeli ve yeni projeler oluşturulmalı	1	2	3	4	5

a: Puanlar: 1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsız 4.Katılıyorum 5.Tamamen Katılıyorum

ÖZGEÇMİŞ

EVİRİM BEYHAN ŞEN ŞENSOY

evrimsen1@gmail.com

ÖĞRENİM BİLGİLERİ

Doktora	Akdeniz Üniversitesi
2012-2020	Fen Bilimleri Enstitüsü, Su Ürünleri Mühendisliği Anabilim Dalı, Antalya
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi
2009-2012	Fen Bilimleri Enstitüsü, Su Ürünleri Mühendisliği Anabilim Dalı, Antalya
Lisans	Anadolu Üniversitesi
2007-2016	Açık Öğretim Fakültesi, İşletme, Eskişehir
Lisans	Akdeniz Üniversitesi
2004-2008	Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Mühendisliği, Antalya

Yüksek Lisans Tezi

Gökkuşuğu Alabalıklarından (*Oncorhynchus mykiss*) İzole Edilen Hareketli *Aeromonas* Türlerinde Bulunan Virulans Genlerin Tespiti Üzerine Bir Çalışma. Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Su Ürünleri Mühendisliği Ana Bilim Dalı, Antalya, 2012

Yayınlar

SCI Indexlerine Giren Dergilerde Yayımlanan Makaleler:

- Çağatay, İ.T., Şen, E.B., 2014. Detection of Pathogenic *Aeromonas hydrophila* from Rainbow Trout (*Oncorhynchus mykiss*) Farms in Turkey. International Journal of Agriculture and Biology. 16:435-438. ISSN:1814-9596

Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan Bildiriler:

- Yılmaz, S. Şen, E.B., 2018. The Importance of Organization in The Aquaculture Sector in the EU Process. 1. International Conference on "Agriculture, Forestry & Life Sciences". Budapest, HUNGARY.
- Yılmaz S, Şen, E.B., 2018. Importance of Producer Organizations in Fishing Activities in Turkey-Eu Process, World Auaculture Society, Montpellier, FRANCE.
- Yılmaz, S., Dölekoğlu, C., Yılmaz, İ., Gümüş, E., Akay, Ş. A., Şen, E.B., 2013. Food Security Conscience Level of Consumers and Its Factors Affecting Fish Consumption in Turkey: The Case of Antalya. 24th International Scientific-Expert Conference of Agriculture and Food Industry – Sarajevo, BOSNIA AND HERZIGOVINA.
- Yılmaz, S., Yılmaz, İ., Şen, E.B., Özalp, A., 2013. Evaluating the regulations regarding structures of fisheries marketing in Turkey. Scientific Journal for the Academicians & Professionals. Vol 11 (3&4):328-330.
- Çağatay, T.İ., Gümüş, E., Dağışan, M., ve Şen, E.B., 2009, Major fish pathogens in cultured rainbow trout (*Oncorhynchus mykiss*). International Workshop on Molecular and Genetic Research Workshop on Pathogens that Affect Agricultural Productivity, 1-2 October 2009, San Tiago, CHILE.

Diğer Dergilerde Yayımlanan Makaleler:

- Olguner T., Yılmaz S., Şen, E.B., “The Place and Importance of Fishery Cooperatives in Aquaculture Merketing in Turkey: The Case of Antalya.” International Journal of Development Research, vol.5, pp. 3149-3151, 2015
- Yılmaz S., Şen, E.B., Kara Ö., Üresin A., “Determining Consumers’ Preferences for Fish Consumption: A Study in Antalya Province of Turkey”, Journal of Academic Documents for Fisheries and Aquaculture, JADFA, vol.2, no.2, ss.49-54, 2014

Hakemli Kongre / Sempozyumların Bildiri Kitaplarında Yer Alan

Yayınlar:

- Yılmaz S., Gencer N., **Şen, E.B.**, “AB ve Türkiye’de Su Ürünleri Sektöründe Gıda Güvenliği”, II. Balıklandırma Rezervuar Yönetimi Sempozyumu, 20-22 Mayıs 2015, cilt.1, no.1, ss.269-270, Isparta, TÜRKİYE.
- Yılmaz İ., **Şen, E.B.**, Yılmaz S., Kara Ö., Üresin A., "The Socio-Economics Characteristics of Fish Consumers in Antalya", 25th Scientific-Experts Congress on Agriculture and Food Industry, 25-27 Eylül 2014, vol.1, no.1, pp.33-36, İzmir, TÜRKİYE.
- Yılmaz S., **Şen, E.B.**, Yılmaz İ., "AB Balıkçılık Politikaları ve Katma Protokoller ile Türkiye'den Beklenenler", Ekoloji 2015, 6-9 Mayıs 2015, cilt.1, no.14, ss.310-310, Sinop, TÜRKİYE.
- Yılmaz S., **Şen, E.B.**, Olguner M.T., “The Place and Importance of Fishery Cooperatives in Aquaculture Marketing in Turkey: The Case of Antalya”, 25th International Scientific Experts Congress on Agriculture and Food Industry, 25-27 Eylül 2014, vol.2, no.1, pp.101-108, İzmir, Türkiye.
- Yılmaz, S., Dölekoğlu, C., Yılmaz, İ., Gümüş, E., Akay, Ş.,A., **Şen, E.B.**, 2013. Food Security Conscience Level Of Consumers And Its Factors Affecting Fish Consumption In Turkey: The Case Of Antalya, 24 th International Scientific-Expert Conference of Agriculture and Food Industry., 25-28 Eylül 2013, vol.1, no.2, pp.101-103 Sarajevo, BOSNIA AND HERZIGOVINA.
- Yılmaz, S., **Şen, E.B.**, Kara, Ö., Üresin, A., 2013. Antalya İli Tüketicilerinin Balık Tüketimi İle İlgili Temel Özellikleri. 1. Su Ürünler Ekonomisi Çalıştayı. Antalya, TÜRKİYE.
- Yılmaz, S., **Şen, E.B.**, Olguner, M.T., 2013.Su Ürünleri Kooperatiflerinin Su Ürünleri Pazarlama Sistemindeki Yeri ve Önemi. 17. Su Ürünleri Sempozyumu, İstanbul, TÜRKİYE.
- Yılmaz S., Güroy D., **Şen, E.B.**, "Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’ de Organik Su Ürünleri Yetiştiriciliği ve Pazar Durumu. ", V. Organik Tarım Sempozyumu, 25-27 Eylül 2013, cilt.2, no.4, ss.135-142, SAMSUN, TÜRKİYE.
- **Şen, E.B.**, Çağatay, T.I., 2011, Gökkuşluğu alabalığında hastalığa neden olan *Aeromonas spp.* etkenlerinin moleküler yöntemlerle tespiti, 16. Su Ürünleri Sempozyumu, Antalya, TÜRKİYE.
- Çağatay, T.I., Dağışan, M., **Şen, E.B.**, 2010, Antalya Körfezinde fekal mikrobiyal kirleticilerin PCR ile belirlenmesi, Ekoloji Sempozyumu, Aksaray, TÜRKİYE.

Ulusal Bilimsel Toplantılarda Sunulan Bildiriler:

- **Şen, E.B.**, Yılmaz S.,2018. Su Ürünleri Sektöründe Örgütlenmede Yaşanan Sorunlar: Antalya İli Örneği, 13. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, Kahramanmaraş.
- Çağatay, I.T., **Şen, E.B.**, Dağışan, M, Gümüş, E., 2010, Gökkuşığı alabalığında bakteriyel hastalık etkenlerinin PCR ile tespiti, 20.Ulusal Biyoloji Kongresi, Denizli.

Projelerde Yaptığı Görevler

- Akdeniz Üniversitesi BAP Tez Projesi. Balıkçıların Örgütlenme Eğilimleri: Antalya İli Örneği. Proje No: FDK-2017-2945, 2018 (Proje Araştırmacı)
- Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı DFD Projesi. Antalya Organize Sanayi Bölgesi Firmalarının Ar-Ge ve İnovasyon Eğilimlerinin Tespit Edilmesine Yönelik Fizibilite Çalışması. TR61-15-DFD-0010. 2015-2016 (Proje Personeli - Tamamlandı)
- 1601 – TÜBİTAK Yenilik ve Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı, Teknoloji Transfer Ofislerine Yönelik Hazırlık, Başlangıç ve Kapasite Artırımı Sağlanması ve Uygulanması. Proje No: 414O014. TÜBİTAK, 2015 (Proje Personeli - Tamamlandı)
- Akdeniz Üniversitesi BAP Projesi. Antalya İli Balık Tüketiminde Gıda Güvenliğine Yönelik Tüketici Davranışlarının Belirlenmesi. Proje No: 2013.01.0111.002. 2013-2015. (Proje Yardımcı Araştırmacı - Tamamladı)
- 1001 – TÜBİTAK Projesi. Yaygın Deniz Çayırılarının Akustiksel Yoğunluk Kalibrasyonu Ve Dağılımlarının Takip Edilmesi, Proje no: 110Y232, 2012 (Bursiyer - Tamamlandı)
- Akdeniz Üniversitesi BAP Tez Projesi. Gökkuşığı Alabalıklarından (*Oncorhynchus mykiss*) İzole Edilen Hareketli *Aeromonas* Türlerinde Bulunan Virulans Genlerin Tespiti Üzerine Bir Çalışma. Proje No: 2010.02.0121.030. (Araştırmacı - Tamamlandı)

Uluslar Arası Sempozyum ve Kongre Düzenlemeleri Gibi Etkinliklerde Görev Almak:

- International Plant Breeding Project Market – Project Organizer – 8 October 2016. Antalya EXPO'16, TURKEY.
- Aquaculture Europe11 – International Congress, European Aquaculture Society (EAS) 18-21 October 2011. Rhodes, GREECE.

Mesleki Deneyimler

- Akdeniz Üniversitesi Akişmer Teknoloji Transfer Merkezi – Konyaaltı/Antalya - Proje Destek Uzmanı, Teknoloji Transferi ve Tekno-girişimcilik Uzmanı (Ocak 2015- Ocak 2017)
- Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretim ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü Kepez/Antalya – Akvaryum Ünitesi (Ekim- Aralık 2014)
- Pınar Balık Çamlı Yem A.Ş. Kültür Balığı Üretim Tesisi Ildırı/İZMİR – Stajyer Su Ürünleri Mühendisi (Şubat 2007)
- Grup Sagun – TSM Deniz Ürünleri – Liman/Antalya– Su Ürünleri Mühendisi (ön staj) (Temmuz- Ağustos 2006)

Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler

- EAS- European Aquaculture Society - Üye- 2020- Devam ediyor

Ödüller/Burslar

- Yüksek Onur Belgesi, Anadolu Üniversitesi 2013 Eskişehir, TÜRKİYE.
- EAS Student Group Aquaculture Europe Conference 2011 Rhodes – GREECE, Seyahat Bursu
- Project Management, Research Funding Procurement, Networking, Vocational AquaLabs Workshops, Avrupa Komisyonu, Ekim 2011, Bodrum-Muğla, TÜRKİYE

Yabancı Diller

- İngilizce
- Rusça

Sertifikalar

- Pedagojik Formasyon, Akdeniz Üniversitesi, Ocak 2017
- Developing your investor network and closing investment deals, PROGRESS TT, İspanya, Ekim 2016
- Yüksek Onur Belgesi, Anadolu Üniversitesi 2013 Eskişehir, TÜRKİYE.
- BİGG DEGA Girişimcilik Eğitimi, Dokuz Eylül Üniversitesi DETTO, Ağustos 2016
- Teknoloji Transferinin Temelleri, Teknoloji Lisanslama, Yazılımda Teknoloji Transferi ve Teknolojinin Ticarileştirilmesi, ASTP-PROTON Knowledge Transfer Europe, Portekiz, Ocak 2016

- Proje Yazım Atölyesi, Akişmer Teknoloji Transfer Merkezi, Aralık 2015
- Eğiticinin Eğitimi, Akdeniz Üniversitesi, Şubat, 2015
- San - Tez Eğitimi, Ebiltem Teknoloji Transfer Merkezi, Ağustos 2015
- Proje Döngüsü Eğitimi, Akdeniz Üniversitesi APGEM, Haziran 2015
- Rusça A1 Seviyesi, ASMEK, Mayıs, 2014
- C Sınıfı İş Güvenliği Uzmanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Aralık 2013
- Gıda İşletmelerinde Sorumlu Müdürlük Eğitimi, Kimyagerler Derneği, Mart 2010